

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI

İÇ MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNDE RENK ALGISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ülkem TUTGA

Lefkoşa

Haziran, 2021

ÜLKEM TUTGA

**İÇ MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNDE
RENK ALGISI**

YÜKSEK LİSANS

2021

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI

İÇ MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNDE RENK ALGISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ülkem TUTGA

Tez Danışmanı

Yrd.Doç.Dr. Simgel BARDAK DENEREL

Lefkoşa

Haziran, 2021

Onay

Ülkem TUTGA tarafından hazırlanan “**İÇ MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNDE RENK ALGISI**” başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili İç Mimarlık Anabilim Yüksek Lisans Tezi olarak 24.06.2021 tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Yrd.Doç.Dr. Havva Arslangazi	
Jüri Üyesi:	Yrd.Doç.Dr. Selen Abbasoğlu Ermiyagil	
Danışman:	Yrd.Doç.Dr. Simge Bardak Denerel	

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../ 20...

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Ülkem TUTGA

29/05/2021

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans sürecim boyunca benden desteklerini esirgemeyen herkese çok teşekkür ederim. Bu zorlu dönemde bana yol gösteren ve bu günlere gelmemi sağlayan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Simge Bardak DENEREL'e en içten duygularıyla teşekkür eder, sonsuz saygılarımı sunarım.

Bu süreçte anketime katılan ve tezin ana konusunu ortaya koymamı sağlayan Yakın Doğu Üniversitesi İç Mimarlık bölümü öğrencilerine de teşekkürlerimi sunarım.

Tez süreci boyunca en kötü zamanlarımda bile beni yalnız bırakmayan, desteklerini ve yardımlarını eksik etmeyen, her zaman motive eden arkadaşlarım Diyar BİDAV, Ayça GÜRSAN, Yaren SOYDAN, Kübra AKBÖRK, Süleyman ERDİVAN, Barış ŞAKIR ve Emre BODUR'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Destekleriyle bu yaşıma kadar güç bulduğum ailemden; annem Sevinç TUTGA'a, babam Edizhan TUTGA'a, ablam Ecmel GÜNER ve eşi Serdar GÜNER'e, kardeşim M.Nihat TUTGA'a sonsuz minnettarlığımı sunarım. Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmalarım boyunca benden desteğini esirgemeyen sevgili sözlüm Fikri GÜRLÜ ve ailesine çok teşekkür ederim.

Ülkem TUTGA

Sevgili Aileme...

ÖZET

Renk, ışığın hareketine ve yoğunluğuna bağlı olarak ortaya çıkan fiziksel bir kavramdır. Işık, rengin oluşumunu ve tonlarının ortaya çıkmasını sağlayan ana faktör olarak görülür. Doğa içerisinde ışığı ve her rengi barındıran kusursuz bir dengeye sahiptir. İnsanların tasarım aşamalarında yan yana kullanmak istemeyeceği renklerin bile doğa içerisinde kusursuz bir şekilde birleşimi bulunmaktadır. Doğal ışığın olmadığı doğa dışı ortamlarda insanların renkleri doğru bir şekilde algılamak için yarattıkları yapay ışıklar olabildiğince gün ışığı ile aynı seviyededir. Bu seviye bizlerde var olan algının, renkleri görebilmesini ve tonları doğru algılamayı sağlamaktadır. İç Mimarlık alanında tasarımı yapan bireyler için mekan ve renk çok önemlidir. Renkte olduğu gibi mekanda da ışık faktörü mekanın algılanabilmesi için vaz geçilemeyecek bir ihtiyaçtır. İç mimarlar ve iç mimarlık öğrencileri için renk, mekan, ışık ilişkisi tasarımı ortaya çıkaran etkidir.

Bu yüksek lisans tezinde; İç Mimarlık eğitiminde renk bilgisinin ve renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkisinin mekanlara nasıl uygulanmasına daha kapsamlı olarak yer verilmesi gerektiğinden yola çıkılarak İç Mimarlık öğrencilerinin renk bilgilerine, renklere verdikleri anlamlara, renklerin yaratmış olduğu psikolojik etkilere bakılmakta ve öğrencilerin projelerinin hangi aşamalarında renkleri belirlediklerine bakılmaktadır. Bu analizleri yapmak için 210 öğrenciye anket uygulanmaktadır. Anket 3 bölümden toplam 36 adet sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde yer alan 1 ile 5 ve 9. ile 18. sorular arası kapalı uçlu, 6. ile 8. sorular arası tek seçimli kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölüm içerisindeki 19. sorudan 33. soruya kadar tutum ölçeğini içeren likert ölçekli kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Üçüncü Bölümde ise bulunan 34. , 35. ve 36. Sorular açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Renk; ışık; iç mekân; algı; tasarım

ABSTRACT

Colour is a physical concept that appearing according to movement and density of light. Light is seen as main factor in the formation of colour and bring out shades. Nature has a perfect balance where it holds light and every colour. Even colours that people do not want to use side by side in the design stages have a perfect combination in the nature. In non-natural environments where there is no natural light, the artificial lights that people create to accurately perceive colours are as much as daylight can be. This level allows the perception that exists in us to see colours and perceive tones correctly. For individuals who design in the field of Interior Architecture, place and colour is very important. As with colour, the light factor in space is a need that cannot be given up perceiving space. For interior designers and interior designer students, colour, place, light relationship is the factor that reveals design.

In this postgraduate thesis; based on the fact that the knowledge of colour and the effect of colours on human psychology should be included more comprehensively in Interior Architecture education, the colour information of Interior Architecture students' coming to the design stage, the meanings they give to the colours, the psychological effects that the colours create were looked at and the students chose colours at what stages of their projects and decided on these colours according to what they were looking at. To make these analyses, 210 students were surveyed. This questionnaire consists of 3 chapters. There is a total of 36 questions in the content. In the first part, 1. with 5. questions and 9. with 18. closed end between questions, 6. with 8. there are single-choice closed-end questions between questions. There are Likert-scale closed-ended questions from the 19th to the 33rd question in the 2nd section, which include the attitude scale.

In chapter 3, questions of 34., 35. and 36. are consist of open-ended questions.

Key words: Colour; light; interior space; perception; design

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	v
ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
TABLolar LİSTESİ	xvi
BÖLÜM 1: GİRİŞ.....	1
1.1 Amaç.....	2
1.2 Kapsam	3
1.3Yöntem.....	3
BÖLÜM 2: İÇ MİMARLIK VE RENK	4
2.1 İç Mimarlık	4
2.1.1 İç Mimarlığın Tanımı.....	4
2.1.2 İç Tasarımın Tanımı ve Süreci.....	5
2.2 Renk Nedir?	10
2.2.1 Renk Çemberi	10
2.2.2 Renk Sistemleri.....	13
2.3 Renk ve Etkileri	21
2.3.1 Renklerin Beğenilmesinde Psikolojik Etkenler	21
2.3.2 Renk Kullanımı.....	26
2.3.3 Renk ve Etki.....	27
2.3.4 Renklerin Anlamalarının Oluşturulması.....	31
2.3.5 Renk ve Form.....	32
2.4 Renk Türlerinin Psikolojik Etkileri.....	35

2.4.1 Ana Renklerin İnsan Psikolojisine Etkileri.....	35
2.4.2 Ara Renklerin İnsan Psikolojisine Etkileri	41
2.4.3 Nötr Renklerin İnsan Psikolojisine Etkileri	47
BÖLÜM 3: ALGI.....	53
3.1 Görsel Algı ve Temel Özellikleri.....	53
3.1.1 Görsel Algıyı Etkileyen Faktörler.....	56
3.1.2 Göz, Görme ve Renk Görme Olayı	60
3.1.3 Gözün Renk Uyumu	62
3.2 Algının Temel Özellikleri	63
3.3 Algılama Üzerindeki Etkiler	65
3.3.1 Algılamada Geçmiş Yaşantıların Etkileri	65
3.3.2 Algılamada İçinde Bulunulan Ortamın Etkileri	66
BÖLÜM 4: MEKAN.....	68
4.1 Mekan Tanımı Ve Kavramı	68
4.1.1 Fiziksel Mekan.....	70
4.1.2 Mevcut Mekan	71
4.1.3 Kavramsal Mekan	71
4.1.4 Algısal Mekan.....	72
4.2 Mekanın Algılanması.....	74
4.3 Mekanın Algılanmasını Etkileyen Faktörler.....	75
4.3.1 Hareketin Etkisi	82
4.3.2 Bakış Açısının Etkisi	84
4.3.3 Zamanın Etkisi	86
4.3.4 Ölçü ve Ölçeğin Etkisi	87
4.4 Mekan Ve Renk İlişkisi	88
4.4.1 İç Mekanda Renk Kullanımı.....	89

4.4.2 Rengin İç Mekanda Görsel Algıya Etkisi	97
4.5 Mekanda Aydınlatma Ve Renk İlişkisi	101
4.5.1 Doğal ve Yapay Işık	101
4.6 Mekanların Fonksiyonları ve Renk İlişkileri	105
4.6.1 Konutlar	105
4.6.2 Eğitim ve Öğretim Yapıları	109
4.6.3 Hoteller	110
4.6.4 Sağlık Yapıları	111
4.6.5 Ofis ve Büro Yapıları.....	113
4.6.6 Eğlence ve Kültür Yapıları	116
4.6.7 Fabrikalar	118
BÖLÜM 5: ARAŞTIRMA BULGULARI	120
5.1 Araştırmanın Hipotezleri	120
5.2 Verilerin Analizi	120
5.3 Açıklayıcı Faktör Analizi -AFA	120
5.3.1 Renk ve Algı Ölçeği Faktör Analizi	121
5.3.2 Renk Kavramı Ölçeği Faktör Analizi	122
5.3.3 Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı Ölçeği Faktör Analizi.....	122
5.4 Güvenirlilik Analizi	123
5.5 Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular	124
5.6 Renklerin Üniversite Öğrencilerindeki Psikolojik Etkilerine Yönelik Bulgular	125
5.7 Araştırma Değişkenlerine Yönelik Bulgular	133
5.8 Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular	133
5.9 Fark Testleri ve Genel Değerlendirme.....	135
BÖLÜM 6: DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİ	140
6.1 Değerlendirme	140

6.2 Sonuç ve Öneri.....	144
KAYNAKLAR	149
EKLER	160
EK 1:.....	160
EK 2:.....	161

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Akromatik Renkler.....	11
Şekil 2.2: Spectural Renk Çemberi ve Kromatik Daire	11
Şekil 2.3: Munsell Renk Sistemi Kromatik Daire ve Kesiti.....	14
Şekil 2.4: Munsell Renk Sistemi Çemberi	15
Şekil 2.5: Munsell Renk Katısı.....	17
Şekil 2.6: Çocuklar için tasarlanmış okul.....	25
Şekil 2.7: Mutfak Örneği	26
Şekil 2.8: Nesnelere Üzerinde Renk Birliktelikleri	28
Şekil 2.9: Farklı yüzeylerde rengin etkisi.....	29
Şekil 2.10: Üç temel renkten, kare ile kırmızı, eşkenar üçgenle sarı ve daire ile mavi ilişkilendirilmiştir.....	34
Şekil 2.11: Üç ara renkten, yamuk ile turuncu, dairesel üçgenle yeşil ve elips ile mor ilişkilendirilmiştir.....	34
Şekil 2.12: Kırmızı Rengin Soğuması ve Sarıya Kayması Sonucu Oluşan Etkiye Örnek	36
Şekil 2.13: Kırmızı Rengin Restoranlarda Kullanımı	37
Şekil 2.14: Sarı Rengin Çalışma ve Dinlenme Mekanlarında Kullanımı.....	38
Şekil 2.15: Mavi Rengin Çalışma ve Dinlenme Alanlarında Kullanımı	40
Şekil 2.16: Mor Rengin Mekana Etkisi	42
Şekil 2.17: Turuncu rengin mekana psikolojik etkisi.....	44
Şekil 2.18: Yeşil Rengin Mekana Doğallık Etkisi.	46
Şekil 2.19: İç mekanda siyahın etkisi	48
Şekil 2.20: İç Mekanda Beyaz Rengin Etkisi.....	50
Şekil 3.1: İki Yaşlı Birey ve Saz Çalan Genç ile Onu Dinleyen Kadından Oluşan İki Farklı şekil-Zemin.....	54
Şekil 3.2: Gözün yapısı	61
Şekil 3.3: Görme olayı.....	62
Şekil 3.4: Yanlış yönlendiren kalemler.	67
Şekil 4.1: Renk çemberi	76
Şekil 4.2: Bakış açısına göre değişen mekan tanımlaması örneği.....	85
Şekil 4.3: Rengin Mekanda Uyarım Etkisi.....	91

Şekil 4.4: Dik ve Yatay Çizgilerin Mekannın Yüksekliği ve Genişliği üzerinde Etkisi ..	91
Şekil 4.5: Renk Geriverimine Göre Standartlaştırılmış Kategoriler	94
Şekil 4.6: Işık Kaynaklarının Renklere Göre Sıcaklıkları	95
Şekil 4.7: Işığın mekana giriş şeklini değiştiren pencere çeşitleri	103
Şekil 4.8: Açık Renk Tonlarının Hakim Olduğu Oturma Odası.	106
Şekil 4.9: Gün ışığı ile aydınlatılan galeri boşluğu (Atrium)	115
Şekil 4.10: Renklerin etkileri.....	116

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1: Renklerin Psikolojik Etkileri	52
Tablo 4.1: Renklerin Psikolojik Anlamları	77
Tablo 4.2: Renklerin Psikolojik Olarak Bulunduğu Yerlerde Anlamları	77
Tablo 5.1: Renk ve Algı Ölçeği Faktör Analizi Sonuç Tablosu	121
Tablo 5.2: Renk Kavramı Ölçeği Faktör Analizi Sonuç Tablosu	122
Tablo 5.3: Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı Ölçeği Faktör Analizi Sonuç Tablosu.....	123
Tablo 5.4: Ölçeklere Ait Güvenilirlik Analizi Bulguları	124
Tablo 5.5: Katılımcıların Cinsiyet Durumu Dağılımı.....	124
Tablo 5.6: Katılımcıların Yaş Durumu Dağılımı	125
Tablo 5.7: Katılımcıların Sınıf Durumu Dağılımı	125
Tablo 5.8: Katılımcıların Renk Görme Kusuru Dağılımı	126
Tablo 5.9: Katılımcıların Ana ve Ara Renkleri Bilme Dağılımı	126
Tablo 5.10: Katılımcıların Sıcak ve Soğuk Renkleri Bilme Dağılımı	126
Tablo 5.11: Katılımcıların Ana Renkleri Bilme Dağılımı	127
Tablo 5.12: Katılımcıların Ara Renkleri Bilme Dağılımı	127
Tablo 5.13: Katılımcıların Proje Tasarımında Hangi Sebepden Dolayı Renk Seçme Dağılımı	127
Tablo 5.14: Katılımcıların Eğitimin Hangi Döneminde Renk Bilgisi Öğrenme Durumu Dağılımı	128
Tablo 5.15: Katılımcıların Renk Kullanımı Projede Hangi Aşamada Seçilme Dağılımı	128
Tablo 5.16: Katılımcıların Kırmızı Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı	129
Tablo 5.17: Katılımcıların Mavi Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı	129
Tablo 5.18: Katılımcıların Sarı Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı	130
Tablo 5.19: Katılımcıların Mor Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı.....	130
Tablo 5.20: Katılımcıların Turuncu Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı	130
Tablo 5.21: Katılımcıların Yeşil Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı	131
Tablo 5.22: Katılımcıların Siyah Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı.....	131
Tablo 5.23: Katılımcıların Beyaz Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı.....	132
Tablo 5.24: Katılımcıların Gri Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı	132

Tablo 5.25: Katılımcıların Kahverengi Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı	132
Tablo 5.26: Ölçeklere İlişkin Betimsel Analizi Sonuçları	133
Tablo 5.27: Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	134
Tablo 5.28: Katılımcıların Cinsiyeti ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	135
Tablo 5.29: Katılımcıların Yaş ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	136
Tablo 5.30: Katılımcıların Sınıf ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	136
Tablo 5.31: Katılımcıların Proje Tasarımında Hangi Sebepden Dolayı Renk Seçme Dağılımı ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	137
Tablo 5.32: Katılımcıların Eğitimin Hangi Döneminde Renk Bilgisini Öğrenme Dağılımı ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	138
Tablo 5.33: Hipotezlerin Değerlendirilmesi (Fark Testi)	139

BÖLÜM 1: GİRİŞ

İç mimarlık, insanların barınma ihtiyaçları karşılığında oryaya çıkmış ve bu güne kadar gelişerek gelen bir tasarım alanıdır. İç mimarlık da en temel prensiplerin insanlar için oluşturulan alanların hem ihtiyaca uygun hem de psikolojik olarak yaratacağı etkiyi doğru yansıtmak olarak tanımlayabiliriz. Bu etki kimi zaman korku kimi zaman huzur olabilmektedir.

Renkler, İç mimarların mekanları yaratırken insan algısını ve psikolojisini etkilemek için tasarımlara ekledikleri en temel birimdir. Renk kullanımı doğru seçildiği takdirde mekanların kusursuzluğu yakalaması mümkün olamaz çünkü renklerin doğru etkiyi yaratmaları için mekanın ışık alma veya yapay aydınlatma sisteminin verilmesi istenen etkiye göre ayarlanmış olması gerekmektedir. Geçmişten günümüze kadar birçok kişi renkler üzerinde farklı sistematik analizler yapmış ve bizlerin şuanda kullanmış olduğu renk sistemlerine ulaşılmıştır. İnsanların yaşam alanlarının değişken olduğu ve iklim farklılıklarının bile renklerin psikolojik etkisini değiştirdiğini göz önüne alarak renklerin insan psikolojisi üzerinden değişkenlik gösterdiğini görmekteyiz. Renklerin psikolojik etkileri de günümüze kadar birçok insan tarafından araştırılarak analiz edilmiştir. Kişilerin sevdiği renklere, sevmedikleri renklere yükledikleri anlamlar kişilerin yaşantılarıyla doğrudan bağlantılıdır. Bir iç mimarın bir mekan içerisinde tasarım gerçekleştireceğinde mekanın olduğu yerin kültürel, ekonomik vb. durumlarını göz önünde bulundurması tasarımın daha verimli bir etkiye sahip olmasını sağlayacaktır. Renklerin kullanımı mekandaki tasarım içerisinde ne kadar önemliyse, İç mimarlık proje eğitimi içerisinde o kadar önem taşımaktadır.

Kullanıcı ihtiyaçları ve iç tasarım ilkeleri gibi faktörler işlev, anlam ve estetik ile iç içe geçmiş ve hepsi bir bütün olarak tasarımı oluşturmaktadır. Renk, mekanı etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Renk, mekana kişilik ve değer katar. Bu eserin ikinci bölümünün başlığı renktir. Bu başlık altında; Renk tanımı, farklı bakış açıları ve farklı dönemler dikkate alınarak yapılır ve ayrıca fiziksel, fizyolojik ve psikolojik sistemlerde renk oluşumunu açıklar.

Doğada ışığın varlığından kaynaklanan görsel fenomenler, renk ile ışık arasındaki ilişki ve renklerin fiziksel özellikleri, türü, değeri ve parlaklığı çeşitli başlıklar altında ele

alınmaktadır. Ancak ışık varlığında var olabilen renkler kendi aralarında çeşitli isimlerle ayrılmıştır. Genel olarak; Ana-ara renkler, sıcak-soğuk renkler, nötr renkler, tamamlayıcı ve zıt renkler olarak ikiye ayrılırlar.

Renk konusu her zaman insanları etkileyen bir konu olmuştur. Bu nedenle her zaman renkle ilgilenen bilim adamları, sanatçılar ve düşünürler olmuştur. Bu kişiler araştırmalarından farklı sonuçlara ulaştılar veya farklı fikirler geliştirdiler ve belirli kriterlere göre renk sistemleri oluşturdular. "Renk Sistemleri" başlığında, konu sistemlerine ilişkin örnekler net bir şekilde açıklanmıştır. Renkler insanları sadece görsel olarak değil psikolojik olarak da etkiler.

Çalışmanın üçüncü kısmı, rengin insan algılama sistemi üzerindeki etkisidir. Bu bölüm öncelikle bireysel ve sosyal konulara bakarak insan algısını açıklamaktadır. Renklerin psikolojik etkileri görsel efektlerle detaylandırılarak, renk kullanımının mekanda psikolojik ve sosyolojik etkilerine de değinilir. Çalışmanın dördüncü kısmı yukardaki bölümleri temel alarak iç mimarlık bölümü okumakta olan öğrencilerin renk bilgileri, renklerin hissettirdiği psikolojik etki ve rengin tasarım aşamasındaki yeri analiz edilmiştir. Son olarak altıncı bölümün başlığı olan sonuç kısmı, tez çalışmasına uygun olarak yapılan çalışmalardan alınan referanslar doğrultusunda elde edilen sonuçlarla bir bütün olarak ele alınmıştır.

1.1Amaç

İnsanlar yaşamları boyunca günlük hayatlarını bir çok farklı mekanda geçirirler. Bu mekanlar boyutları, renkleri, kullanım şekilleri amaçlarına göre farklılık göstermektedir. İç Mimarların bu mekanların oluşturulmasında kullandıkları yöntemler kullanım alanlarının işlevine göre şekillenmektedir. Mekan oluşturulurken en önemli etkenlerden biri renktir. Çünkü renk insanların doğrudan var olan psikolojik algılarına erişimi sağlar.

Öğrencilerin proje aşamasına gelmeden tasarlayacakları mekanların insanlar üzerinde nasıl bir etki yaratması gerektiğini kavramaları gerekmektedir. Proje tasarım aşamasında eğer bir öğrencinin renk bilgisi yok veya az seviyede ise öğrencinin oluşturacağı mekan kullanıcının algısında büyük bir kavrama sorununa yol açabilir ve mekanı işlevsel olmayan bir alana çevirebilir. Renk bütün bir mekanı var eden ve insanın psikolojisini düzenleyen yok sayılmayacak bir faktördür.

Bu yüksek lisans tezinde; İç Mimarlık eğitiminde renk bilgisinin ve renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkisinin mekanlara nasıl uygulanmasına daha kapsamlı olarak yer verilmesi gerektiğinden yola çıkılarak İç Mimarlık öğrencilerinin renk bilgisi, renk algısı ve tasarımda hangi aşamada renk seçimi yaptıkları araştırılmıştır.

1.2 Kapsam

Bu çalışmada iç mimarinin yapı taşlarından biri olan renk konusu ele alınmıştır. Bu konu kapsamında iç mimarlık öğrencilerinin renk algısı ve renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Yapılan araştırmalar ve örnekler üzerinden öğrencilere anket hazırlanmış ve 210 öğrencide uygulanmıştır. Öğrenciler üzerinde renk bilgisinin durumuna, renk algısının etkisi yaş, cinsiyet ve sınıf ayrımına göre incelenmiş ve renk kullanımını proje tasarlarken hangi aşamalarda seçtikleri analiz edilmiştir. Sonuç olarak İç Mimarlık öğrencilerinin renk algısının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Anket Yakın Doğu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık bölümü 1. , 2. , 3. ve 4. sınıf öğrencilerini araştırma kapsamına alınmıştır.

1.3Yöntem

Çalışma süresince incelenen öncelikle İç Mimarlık eğitiminde rengin hangi aşamada öğrenildiği ve öğrencilerin renk bilgilerinin doğruluğu, rengin psikolojik etkisinin benzerliği, tasarım aşamasında seçim sebebi üzerine gerçekleşmiştir. Bu bilgileri öğrenbilmek için Yakın Doğu Üniversitesi İç Mimarlık bölümü birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine kapsamlı bir anket uygulanmıştır. Anket 25.11.2020 ile 03.01.2021 tarihleri arasında Google Docs. Anket formunda sanal ortamda oluşturularak tez danışmanı yardımı ile 210 öğrenciye uygulanmıştır. . Daha sonra tespit çalışmasında elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Packages for the Social Sciences) yazılımına uygun kodlama kullanılarak aktarılmış, bu program ile analiz edilmiştir.

Tüm bu araştırmalar sonucunda ankete katılan öğrencilerin renk bilgisi, renklere verdikleri psikolojik anlamlar ve renkleri tasarımlarında kullanma sebepleri ortaya çıkarılmıştır.

BÖLÜM 2: İÇ MİMARLIK VE RENK

2.1 İç Mimarlık

2.1.1 İç Mimarlığın Tanımı

İç mimarlık, yaşamaya uygun ortamı var etmek için tekniksel ve bilimsel verileri kullanan, kullanıcı veya müşterinin fonksiyonel ihtiyaçlarını karşılamanın yanı sıra estetik bir kimlik yaratma beklentilerini de karşılayan tasarım temelli bir meslektir (Gökhan ve Atasoy, 2005).

Mekânı kullanacak kişilerin niceliği, kültürel yapıları, sosyolojik ilişkileri, ekonomik koşulları, ergonomik, fiziksel ve zihinsel özellikleri dikkate alınarak iç tasarım mekânın amacına uygun olmalıdır. (Saraf, 2013). Bu bağlamda iç mimarlık, mekânları işlevsellik, kullanılabilirlik, estetik açıdan ele alan ve insanların ihtiyaçlarını karşılamak için insanların zihinsel ve fiziksel özelliklerine ve eylemlerine göre tasarlayan bir meslek alanıdır (Kaçar, 1998). Halen İç Mimarlık; Sanat ve mimarlık, sosyoloji, psikoloji, ergonomi ve ekonomi gibi çeşitli bilim dalları ile birleşime geçen disiplinler arası bir bilimdir.

İç tasarım, mekana adım attığınızda kendini gösterir. Aynı zamanda nesnelere, mobilyalar, duvarlar, zeminler, kapılar ve pencereler, aydınlatma ve bunların insan hareketi ve ihtiyaçları için düzenlenmesi hakimdir. İç mimari, bu cihazların istenen fonksiyon ve mesaj için tasarlanmasını sağlar (Taşcıoğlu, 2013). Bu nedenle, bir iç mimarın bir binadaki binanın hacmini ve alanını değerlendirme yeteneğine ek olarak, aynı zamanda bina sistemleri, çevrenin fiziksel kontrolü, aydınlatma, ısıtma, havalandırma, ergonomi ve mekan konforu hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

İç mimari, iç tasarım ve dekorasyon birbiriyle yakından ilişkili nesnelere ve her biri bir şekilde mevcut mekânın dönüşümü ile ilişkilendirilir. Brooker ve Stone iç tasarım nedir? kitabında olduğu gibi konuya farklı yaklaşımlar var.:

“Dekorasyon, iç mekânları mevcut mimariyle uyumlu işlev gören bir karakter oluşturacak şekilde düzenleme sanatıdır. Dekorasyon, yüzey dokusu, bezeme, mobilya, döşemelik kumaş, aydınlatma ve malzeme gibi konularla ilgilenir. Genellikle mevcut binaya sadece küçük yapısal müdahalelerde bulunur. Bu uygulamanın tipik örnekleri konut, otel ve restoranların iç mekânlarıdır. İç mekân tasarımı, mekânsal hacme müdahale yoluyla özgün öge ve mobilyaların yerleştirilmesi ve yüzeylerin işlenmesi

yoluyla farklı kimlik ve atmosfere sahip ortamlar yaratılmasıyla ilgilenen disiplinler arası bir uygulamadır. Bu terim mevcut binada çok az yapısal değişiklik gerektiren ya da hiç gerektirmeyen projeleri anlatmakta kullanılır ama bunun birçok istisnası vardır. Mekânın özgün yapısı korunur ve yeni iç mekân onun içine yerleştirilir. Bu çoğunlukla geçici bir uygulamadır ve tipik olarak mağaza, sergi mekânı ve konut projelerini kapsar. İç mimarlık, mevcut binaları yenileme girişimiyle, mevcut boşluklara ve yapılara yönelik yaklaşımların yeniden oluşturulmasıyla, binaların yeniden kullanımıyla ve organizasyonel ilkelerle ilgilenir. İç mekân tasarımı ve mimarlık uygulamaları arasında köprü kurarken çoğunlukla karmaşık yapısal, çevresel ve hizmete yönelik problemlerle uğraşır. İçmimarlık müzeler, galeriler ve diğer kamusal binalardan ofislere, çeşitli ticari yapılara ve konutlara kadar muazzam bir proje yelpazesini içerir (Stone ve Brooker, 2011).”

2.1.2 İç Tasarımın Tanımı ve Süreci

İç mimari de mekanın formu ve formun mekan içinde örgütlenmesi, çizgi, doku, renk ve ışık ile desteklenip zaman ile kalıcı hale gelmesiyle oluşabilir. Burada amaç bireye özgü ve bireyin kendine ait mekanı oluşturabilmektir. (Çetinbaş, 2012).

İç Mekanı Tanımlama Ve Tasarlama

Tasarım, alternatifler bulma ve yaratma sürecidir. Soyut formların somut formlardan daha alternatif üretime uygun olduğu bilinmektedir. Bu yaklaşım kullanılarak değerlendirildiğinde, soyutlama yaklaşımının, kullanıcıların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarımcının dikkate aldığı somutlaştırma sürecinden farklı olarak görselleştirme çalışmalarında somut şekilleri temizleyerek daha etkili sonuçlar verdiği görülmektedir.

Tasarımcının belleğindeki birçok imge, bellek bilinci seviyesinin altında oluşmuştur. Hafızada oluşturulan imajlarla ilgili eskizler hafızadaki imajların birebir kopyaları değil, imajların genel özelliklerini yansıtan soyutlama yaklaşımlarıdır. Bu yaklaşımlar, tasarımınıza başlamak için ilham kaynağıdır. Tasarımcı bir mekan yaratması için keşfedilmesi gereken bazı sınırlar vardır. Sınırlar, bir mekanın tasarımını oluşturmanıza ve tanımlamanıza olanak tanıyan etkili bileşenlerdir. Bu kısıtlamalar olmadan mekanı bir kullanıcı olarak tanımlamak, anlamak, analiz etmek, değerlendirmek ve yorumlamak imkansızdır.

Tasarımda en önemli amaçlardan biri, baskın kavram ve fikri bir rehber olarak ele almak ve tüm farklı parçaları bir araya getirerek güçlü ilişkiler oluşturan bir tema oluşturmaktır (Pile, 1997). Bu şekilde tasarımın sınırlarını tanımlayabilirsiniz. Tasarım sürecinde, yaratıcılığın yerini ve önemini vurgulamaya gelince, sezgi, bağlam ve algı kavramları neredeyse anahtar taşlardır ve bu sürecin yaratıcı bağlamını açıklamada özellikle önemlidir (Çarkacı, 1991). Bir tasarım ürününün gerçekliği sembolik bir anlama sahiptir ve kullanıcıların zihninde oluşturulmuş bir kavram olarak ortaya çıkar. Sonuç olarak bellek, kullanıcının mekansal gerçeklik algısında önemli bir rol oynar. Uzayda algılananı düzenlemek ve aralarında bir bağlam kurmak hafızanın gerçekleştirdiği eylemlerdir. Geliştiricinin projedeki alt bileşenleri sıralaması, aralarındaki bağlamın kurulması "parça-bütün" ilişkisinin yapısının anlaşılmasıyla mümkündür. Bu bağlamda, tasarımın temel unsurlarını ve ilkelerini açıklamada özel önem taşıdıkları vurgulanmalıdır.

Tasarım Sürecinde Temel Tasarım Elemanları

Nokta

Temel tasarım öğelerinden biri olan nokta, aynı zamanda, formun da öğeleri arasında yer almaktadır. Nokta boyutsuz eleman olarak da adlandırılabilir. “Nokta en basit tasarım elemanı olarak kabul edilir” En basit tanımı, gözün algı sınırları içinde olan en küçük tanımlı öğedir.

Çizgi

Çizgi, yüzey üzerinde iki biçimde ifade edilebilir. Birincisi, koordinat sisteminde, başlangıç noktası ile diğer ikinci nokta arası; ikincisi ise başlangıç noktası ile yön ve büyüklük şeklinde tanımlanabilir. En önemli özelliği kütle ve formu göstermesidir. Formu anlatmak için çizginin akıcı ve keskin olması gerekir (Gürer, 1990). Diğer bir açıdan bakıldığında, genişliğinin çok az olması ve uzunluğunun fazla olması formun çizgi olarak algılanmasını sağlar. Yatay çizgi durağanlığı, dikey çizgi kararlılığı, eğik çizgi ise kararsızlığı hareketi ifade eder (Çetinbaş, 2012).

Yön

Çizgiler ve iki, üç boyutlu cisimler bir takım yönleri gösterirler. İki veya üç boyutta sonsuz sayıda doğrultudan söz edilebilir. Burada sözü edilen yönün coğrafi bir kavram olan doğadaki yönleriyle benzerliği yoktur. Yön yer çekimine bağlı bir faktördür. Yer çekimi serbest düşmeyi simgelediğinden, düşey doğrultuyu, ona dik durumdaki doğrultuda denge halini simgelediğinden, yatay doğrultuyu oluşturmaktadır (Atalayer, 1994). Düşeyle yatay arasındaki diğer yönlerde ara doğrultuları (yönleri) temsil etmektedir (Çetinbaş, 2012).

Biçim

Değer, renk ve dokudaki farklılıklar nedeniyle mekân kesin olarak algılanır ve buna "şekil" denir. Diğer bir tanım ise "düzensizlikler arasındaki güç diyagramı" olarak verilmiştir. Biçim (şekil), canlıların bir bütün olarak genel görünüşüdür. Her canlının temel bir formu vardır. Boyalı bir modelin önden görünüşünün kare, dikdörtgen, üçgen veya oval gibi geometrik yüzeylerden oluştuğu bilinmektedir (Atalayer, 1994). Görsel anlatımda rol oynayan önemli unsurlardan biri "biçim" dir. Doğadaki her nesnenin geometrik bir şekle dayalı bir şekli vardır. Ancak formlar birbirinden çok farklı.

- Dörtgen şekiller; Açık, kesin, kendine güvenen ve özgül bir ifade aktarır.
- Dar köşeler ve haç biçimli şekiller: daha dinamik etki.
- Geometrik eğimli şekiller: güçlü bir devamlılık ifadesi.

Serbest Biçim: Biyomorfik organik eğriler yüzey sürekliliğini, kütle bütünlüğünü ve biçimsel yumuşaklığı vurgular (Atalayer, 1994).

Bazı şekiller geometrik olarak düzenlenirken, diğerleri tamamen serbesttir. Bu bakımdan figürleri birbirleriyle ilişkilendirmek zor olsa da bir dönüşüm çemberi içinde toplayıp birbirleriyle karşılaştırmak hala mümkün. Doğrusal şekil sınırlayıcı sembollerin yuvarlak, sivri, keskin, yumuşak niteliklere sahip bir şekle katkıda bulunduğu gösterilmiştir.

Aralık

Bir tasarım içindeki elemanların birbirlerine olan uzaklıklarına aralık denir. Birbirlerine yakın aralıklar uygun, birbirlerinden çok farklı aralıklar ise zıtlık oluştururlar. Bir tasarımdaki en büyük aralık, en küçük aralığa zıttır.

Aralıkların birbirlerine eşit tertiplenmesi, giderek ortamı tek düzenli (monoton) bir hale getirir. Bu da can sıkıcılık yaratır. Bu nedenle düzenlemede aralıkların uygulanışında, tek düzenliğe sebep olmayacak, ilgi çekiciliği yüksek, sürprizli görüntülere sahip, birbiri ile uyumlu, bazen de zıtlığı oluşturmak için farklı aralıklar kullanılabilir.

Doku

Cisimlerin yüzeylerinin göstermiş olduğu değişik yapıya doku denir. Dokular doğal ve yapay doku olarak ikiye ayrılır. Doğal Doku: Dokunduğumuzda gözlerimizle hissettiğimiz veya algıladığımız bir nesnenin yapısıdır. Çevreyi gözlemlediğimizde doğanın bu konuda en verimli kaynak olduğunu görebiliriz. Ağaç gövdeleri, taşlar, yapraklar, otlar, ceviz kabukları, kaktüs, mermer ve benzeri binlerce nesnenin üzerindeki doğal dokuyu görebilir ve hissedebilirsiniz.

Yapay dokular: İnsanların oluşturduğu cam, metal, halı, perde, plastik ve benzeri birçok nesnenin yüzeylerinde görülebilen veya algılanan bir yapıdır.

Fiziksel Özelliklerine Göre Dokular:

- Yumuşak yapılı ve sert yapılı dokular
- Sıcak ve soğuk renkli dokular
- Parlak ve Mat yüzeyli dokular

Yumuşak Dokular: Koltuk veya kanepenin yüzeyleri. İpekli, pamuklu ve yünlü kumaş yüzeyleri, rendelenmiş ahşap yüzeyi, ince sıvalı ve alçı sıvalı yüzeyler, boya ve badana yapılmış yüzeyler yumuşak dokulu yüzeylere örnektir.

Sert Dokular: Taş veya tuğla duvarın yüzeyleri, parlak vernikle boyanmış ahşap yüzeyler, derzlenmiş sıva yüzeyi sert dokulardandır. Sert dokuya sahip yüzeylerin pürüzlülük seviyesi yüksektir. Bu yüzeyler insanlarda suni ve tabii ortamlarda psikolojik etki yaratırlar. Bu etkiler genel olarak heyecan, tahrik olma ve korku olarak görülmektedir. Sert dokulu yüzeyler bize olduğundan daha yakın görünürler. Yumuşak dokuya sahip olan cisimler için dinlendirici, yatıştırıcı ve rahatlatıcı etki uyandırdığı söylenebilir.

Soğuk veya Sıcak Renkli Dokular: Soğuk renge sahip dokulardaki yüzeyler bize olduklarından daha uzaktaymış gibi hissettirirken, sıcak renge sahip olanlar ise daha yakındaymış hissini yaratmaktadır.

Soğuk renge sahip dokudaki yüzeyler insan ruhunda sükûnet verici, dinlendirici ve rahatlatıcı etki yaparlar. Sıcak renge sahip dokudaki yüzeyler ise insan üzerimde olumlu olarak heyecan, ilgi, mutluluk gibi hisler uyandırırılar, bunun yanı sıra fazlalık durumlarında bu olumluluk yerini daha tahrik edici ve rahatsız bir olguya bırakabilmektedir.

Mat veya Parlak Yüzeyle Dokular: Parlak dokulu yüzeyler bize olduklarından daha yakın bir hissiyat verirken, mat yüzeyle dokular olduklarından daha uzakmış gibi bir his vermekteler. Parlak dokuluya sahip yüzeyler mutluluk, canlılık, yakınlık ve dinamik etkisi verirler. Mat dokulu yüzeyler ise ciddiyet, ağırbaşlılık, ilahi veya dinsel hissettirici duygular verir. Sert dokulara, sıcak renklere ve parlak yüzeylere sahip nesnelere olduklarından daha yakın, soğuk renklere ve mat yüzeylere sahip nesnelere olduğundan daha uzak görünür (Çetinbaş, 2012).

Renk

Renk, gözdeki nesnelere yansıttığı ışığın yarattığı histir. Doğadaki nesnelere gelen ışık ışınlarını yansıtırken ve yansıtırken gözlerimizde ortaya çıkan hislerin her birine renk denir. (Atalayer, 1994).

Işık - Gölge

Modelin hacmini ve derinliğini ortaya çıkaran tutuşa ışık-gölge denir. Işık kaynakları güneş, ay ve yapay aydınlatmadır. Bir ışık kaynağı, bir nesnenin tüm kısımlarını eşit şekilde aydınlatmaz. Işığa yakın yerler aydınlık, ışığı göremeyen ve uzak yerler karanlık, ışık ile gölge arasındaki yerler nesnenin ana rengini veriyor. Işığın aydınlatma miktarına ton denir. Bir kaynaktan aydınlatılan nesnelere ışık ve gölge koşullarını incelersek 4 temel değer görürüz. (Atalayer, 1994)

- Işık tonu (açık kısım): Bu, ışığın doğrudan mobilya üzerinde parladığı en parlak kısım. Bu kısım konunun özünü ortaya çıkarmaz.
- Öz Tonu: Işığın yansıma veya parlama olmaksızın eğik düştüğü kısım. Bu kısım maddeye renk verir. Yuvarlak nesnelere bu bölüme ışık ve karanlık arasında geçiş yaptığı için geçiş adı verilir.
- Koyu ton (ana gölge): Bu, öznenin ışığı almayan en karanlık kısım. Açık koyu ton, açıktan koyuya değişen bir renk tonudur.

- Alt Gölge: Arka plana veya zemine düşen bir nesnenin gölgesi. Nesnenin şeklini yansıtır. (Atalayer, 1994)

2.2 Renk Nedir?

Renklerin insanlar üzerindeki psikolojik etkisi düşünüldüğünde, yani renkler bir his olarak görüldüğünde iki renk grubu öne çıkıyor: "sıcak" ve "soğuk"; fiziksel özelliklerine göre "ana renkler" ve "ara renkler" olarak gruplandırılabilir. (Sarıca, 2011)

Sıcak renkler: Sarı, kırmızı ve turuncu renkler bireylerin psikolojileri üzerinde canlılığa ve sıcaklık neden olduklarından “sıcak renkler” olarak tanımlanmaktadır. (Yılmaz, 1991).

Soğuk renkler: Mavi, mor ve yeşil renkler insan psikolojisinde huzur, rahatlık veya soğukluk etkisi yaratan renkler oldukları için “soğuk renkler” olarak tanımlanmaktadır. (Yılmaz, 1991).

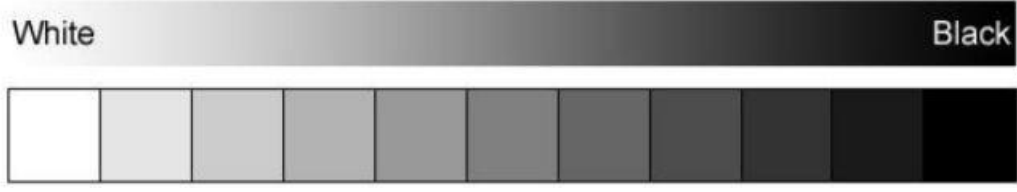
Ana renkler: 3 adettirler. Bunlar sarı, mavi ve kırmızıdır. Bu üç renk herhangi bir renk karışımından elde edilemediğinden bu renklere “ana renkler” denir.

Ara renkler: İki veya daha fazla renk karışımından elde edilen yeni renklere ara renkler denir. Üç ana ara renk: sarı ile mavinin karışımı olan "yeşil", kırmızı ile mavi karıştırılarak elde edilen "mor" ve sarı ile kırmızı karışımı olan "turuncu" renkleridir.

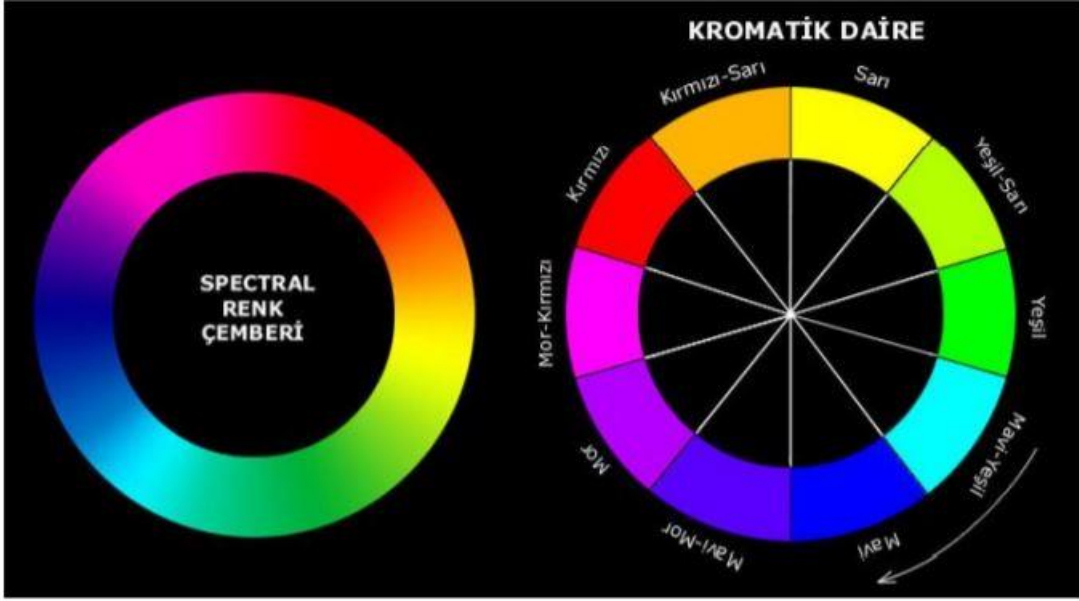
İnsanda görme olayı 3 alanda incelenir. Bunlar psikolojik, fiziksel ve fizyolojiktir. Renkleri tanımlayabilmek için fiziksel bir tanı yeterli olmayacaktır. Işık ile göz ve beyin tarafından algılanan ve yorumlanan renk türleri, farklı nesnelere üstünde insan duyu ve düşüncelerini etkilerler. Bu sebeplerden dolayı renklerin insan psikolojisi üstündeki etkileri yıllardır araştırmalara konu olmuş ve olmaya devam etmektedir.

2.2.1 Renk Çemberi

Renkler, yansıyan ışığa bağlı olarak akromatik ve kromatik olmak üzere ikiye ayrılır. Kromatik olmayan renklere akromatik renkler denir. (Özsırkıntı Kasap, 2009). Akromatik renkler siyah, beyaz ve her ikisinin karışımından oluşan gri değerlerden oluşur. Bu renkler rengi ifade etmez; sadece beyazdan siyaha değişen açık ve koyu gri tonlarından oluşurlar.

Şekil 2.1: Akromatik Renkler

Şekil 2.2: Spectral Renk Çemberi ve Kromatik Daire

İkinci grupta ise kromatik renkler bulunur. Kromatik renkler ise; renklilik ifade eden tüm renklerden meydana gelirler. Kromatik renkler üç ana başlık altında tanımlanabilir.

- a. Ana Renkler
- b. Ara Renkler
- c. Grileşmiş Renkler

Ayrıca Kromatik renkler birbirleriyle ilişki içerisine girerken ana renklerin dışında belli başlıklar oluşturulabilir.

- d. Sıcak ve Soğuk Renkler
- e. Tamamlayıcı (Zıt) Renkler
- f. Açık – Koyu Renkler

2.2.1.1 Ana Renkler

Ana renkler; Sarı, kırmızı ve mavi olarak bilinen üç renkten oluşur. Bu renkleri diğerlerinden ayıran özellik ise saf renkler olması ve herhangi bir renk karıştırılarak elde edilememesidir. Karışımları teorik olarak beyazdır. (Tansel, 1999).

2.2.1.2 Ara Renkler

Ana renkler çiftler halinde birleştirildiğinde ara renkler oluşur. Karışımları en çok bilinen renkler; sarı ve mavi karışımından yeşil, kırmızı ve mavi karışımından mor ve sarı ve kırmızı karışımından turuncu elde edilir. Bu renkler karışım olmasına rağmen saflıkları değişmeden kalır. Bu ara renklerin dışında isimleri bilimsel isimler olmayan renkler de vardır. Genellikle nesnel benzetmeler veya duygusal açıdan önemli özel isimler vardır. (Özsırkıntı Kasap, 2009).

2.2.1.3 Grileşmiş Renkler

Gri renkler; İki farklı şekilde elde edilebilirler. İlk olarak iki veya ikiden fazla ara rengin karıştırılmasıyla, ikincisi ise bir temel renk ile bir ara rengin karışımıyla oluşturulan renklerdir. Gri tonlamalı renkler, beyaz ve siyah renklerin karışımından elde edilen gri tonlarının kromatik renklere eklenmesiyle elde edilir. Saflığını yitirmiş mat renklerdir.

2.2.1.4 Sıcak- Soğuk Renkler

Renkle ilgili diğer kavramlardan biri de sıcak ve soğuk renklerdir. Renklerin sıcak ve soğuk olarak adlandırılması, renklerin insanlar üzerinde uyandırdığı etkilerden kaynaklanmaktadır. Örneğin sarı, kırmızı ve turuncu; ateş renkleri olarak nitelendirilebileceği için sıcak renkler olarak adlandırılmıştır. Aynı şekilde mavi, yeşil ve mor ise suyu çağrıştırıp dolayısıyla serinlik hissi verdiği için soğuk renkler olarak adlandırılmıştır. (Tansel, 1999).

Sıcak ve soğuk renklerin dizilimleri, tam sarı ve tam mor bir daireye karşılıklı olarak yerleştirilmiş, yeşil ve mavi tarafında bulunan renkler soğuk, kırmızı ve turuncu tarafındaki renkler de sıcak renkler olarak adlandırılmıştır. Dolayısıyla seçilen mor ve sarı karışımı öyle bir karışım almalıdır ki ne kırmızı tarafa ne de mavi tarafa yakın olmalıdır. Yani sıcaklık ve soğukluk öğeleri eşit olmalıdır. Sıcak ve soğuk renk kavramları bazen farklı anlamlara bürünebilir. Şöyle ki; sıcak mavi terimi ele alınırsa, bunun anlamı mavinin içinde biraz kırmızı olduğu yani mora çalan bir mavi olduğudur. Aynı şey yeşil renk içinde geçerlidir. Mesela sıcak yeşil denildiğinde içinde sarı renk

fazla olan bir yeşil renk anlaşılır. Bazen bu deyimler tarafsız nötr renkler içinde kullanılır örneğin; sıcak gri ya da soğuk gri gibi. Buradan da anlaşılacağı gibi sıcak gri dendiğinde içinde biraz turuncu veya kırmızının olduğu gri anlaşılır. Soğuk gride ise içinde yeşil ya da mavi olan bir griden bahsedilir. (Özsirkıntı Kasap, 2009).

2.2.1.5 Tamamlayıcı (Zıt) Renkler

Renk tekerleğine bakıldığında, iki zıt ana rengin karışımından elde edilen temel renk ve ara renk, ilişki açısından renk kontrastı, kontrast veya tamamlayıcılık yaratır. Örneğin kırmızı, yeşil, mavi-turuncu ve sarı-moru tamamlar. Oluşan bu zıtlığı açıklarsak, kırmızı olan yüzeye sürekli bakıldıktan soran renksiz bir yüzeye bakılırsa bu yüzeyde de kırmızılıklar görülür. Kırmızıya maruz kalan gözdeki hücreleri dengelemek için yeşil rengi gerekmektedir. Bu durumda yeşil renk gözün kendisini dengelemesi ve dinlendirmesi için yardımcı olur.

2.2.1.6 Açık – Koyu Renkler

“Gün ışığında her rengin doygun olduğu (saf olduğu) zaman değişmeyen koyuluğu, başka bir deyişle ışıklılığı vardır. Sarı yeşilden, kırmızı mordan daha çok ışıklılığa sahiptir” . Kırmızı ve yeşil rengin ışıklılıkları birbirlerine yakındır fakat mor kırmızıdan daha koyu, sarı ise yeşil renkten daha açıktır. (Özsirkıntı Kasap, 2009).

2.2.2 Renk Sistemleri

Oluşturulan renk çeşitliliğini birbiri ile birleştirerek ifade etmek ve renklerin iki veya üç boyutlu görünmesini sağlamak için renk sistemleri oluşturulmuştur. Bu sistemler sanat, bilim, endüstri ve ticaret gibi birçok farklı alanda kullanıldığından, renk sistemleri arasında her alandaki çeşitliliğe uyacak farklılıklar olmuştur.

Üçgen ve daireler üzerine kurulu iki boyutlu renk sistemlerinde ana renkler ve ara renkler rengin fizyolojik özelliklerine göre düzenlenir. Bazı renk araştırmacıları sarı, kırmızı ve mavinin üç ana renk olduğuna, diğer renklerin ise bunların bir karışımı olduğuna inanıyor. Bazıları ise gökkuşağının renklerini esas alırlar. Fizikçi Isaac Newton, 1666 yılında renkleri sistematik olarak sınıflandıran ilk kişidir. Newton’a göre temel renkler; kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lacivert ve mordan oluşan gökkuşağının ana renklerinden meydana gelir. (Özsirkıntı Kasap, 2009).

Munsell Renk Sistemi

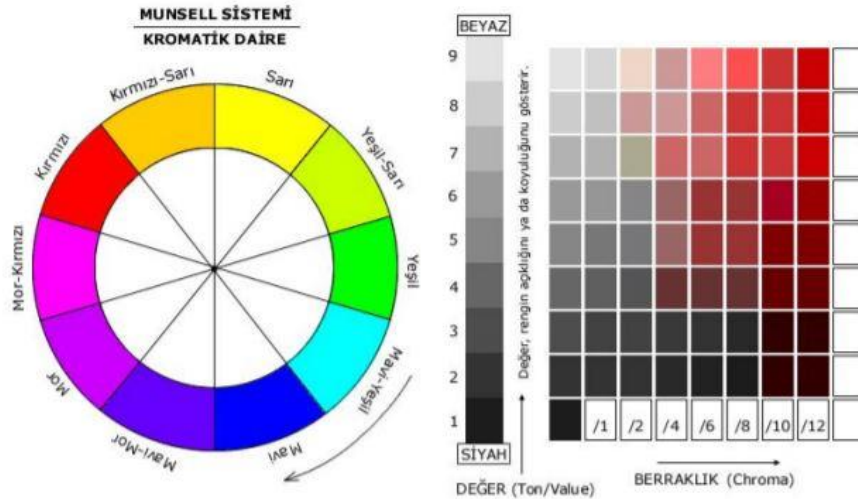
19. yüzyılda yaşamış ve kendi adıyla bilinen Munsell Renk Sistemini icat etmiş olan Amerikalı ressam “Albert H. Munsell, renkte üç ögeyi birbirinden kesinlikle ayırıp rengin üç değişkeni olarak ele almış ve eski dizgelerin en kullanışlı ve en mantıklısını kurmuştur. Bu üç öge: Tür, değer ve doymuşluktur” (Sirel, 1974).

Tür: “ rengin cinsini gösterir. Işık tayfindaki dizilişe göre mor, mavi, yeşil, sarı, turuncu, kırmızı adları ile tanımlanır. Örneğin; rengin türü yeşil gibi.” (Tansel, 1999).

Değer: ton olarak da adlandırılabilir. Rengin türünün siyah beyaz karşılığındaki açıklık ve koyuluk derecesini gösterir. Örneğin mor renk türünün değeri sarı türünden daha fazladır, yani daha koyudur.

Doymuşluk: “Rengin parlaklık ve canlılık derecesini gösterir. İçindeki grilik (kirlilik) miktarının artıp azalmasına oranlı olarak rengin canlılığı azalır veya çoğalır. Bu canlılık ve parlaklığın ulaştığı maksimum değere doymuş renk denir. Doymuş renk o engin en saf ve temiz halidir. Örneğin; turuncu, bej renginin doymuşudur.” (Tansel, 1999).

Munsell, düzlemsel renk çemberi oluşturmuştur. Bu çember diğer ilkel renk dizgelerinden farklı olarak aslında bir çember değil merkez bir noktadan devam eden yönlerden oluşmaktadır. Tür, bu çember üzerindeki renkleri ifade eder, yani kırmızıdan sarıya, sarıdan yeşile, yeşilden maviye ve bunun gibi devam eden renkleri gösterir.

Şekil 2.3: Munsell Renk Sistemi Kromatik Daire ve Kesiti

Munsell tür çemberi, önce beşe, sonra ona ve daha sonra ise yüze bölünmüştür. Yani önce kırmızı, sarı, yeşil, mavi ve mor yerleştirilmiş, daha sonra bunlar ikiye bölünmüş ve bu renklerin karışımı olan sarı-kırmızı (turuncu), yeşil-sarı, mavi-yeşil, mor-mavi,

kırmızı-mor olarak ta yine ilk beş rengin aralarına eşit uzaklıklarda yerleştirilmiştir. Böylece çember on eşit parçaya bölünmüş olur.

Munsell renk dizgesi, yüze bölünmektedir. Dolayısıyla buradan da yola çıkarak, ona bölünen her bir rengin arası tekrar ona bölündüğü zaman yüz tür elde edilmiş olunur.

Bu türlerin adlarını Munsell, renklerin adlarının İngilizce baş harflerini kullanarak belirtmiştir.

Kırmızı – Red (R)

Sarı – Yellow (Y)

Yeşil – Green (G)

Mavi – Blue (B)

Mor – Purple (P)

Ara renkler için de baş harflerin yan yana gelmesiyle elde edilen simgeler kullanılmıştır; YR, GY, BG, PB, RP gibi.

Şekil 2.4: Munsell Renk Sistemi Çemberi

Renk isimlerinin farklı dillerde farklı isimlere sahip olmasından dolayı Munsell bu adların dışında başka bir yöntem kullanmıştır. Kırmızı türüne 5 numarasını vererek 100 numaradaki renk türüne kadar gitmiştir. Dolayısıyla 5R tam kırmızıyı, 5G tam yeşili, 5RP kırmızıyla morun tam ortasını gösterir.

Kırmızı: 5 R = 5

5 YR = 15

Sarı: 5 Y = 25

5 GY = 35

Yeşil: 5 G = 45

5 BG = 55

Mavi: 5 B = 65

5 PB = 75

Mor: 5P = 85

5RP = 95

Buradan yola çıkarak örneğin: 7,5 GY = 37,5; 10 B = 70'dir.

Böylece Munsell renk dizgesinde, renklerin 2,5 atlayarak adlandırıldıkları görülmektedir. Yani renkler 2,5 ve 100 arasında numaralanmıştır. Renk türleri kısıtlanmış gibi görünse de öyle değildir, mesela 40 ile 42,5 arasında da bir renk olabilir bu da sarıya ya da yeşile yakınlığına göre 40,5- 41- 41,5 veya 42 olarak numaralandırılır.

Değer, bir renk türünün açıklık ya da koyuluk derecesi, tonudur. Örneğin; bir renk beyazla karıştırılırsa tonu açılır, siyah boyayla karıştırılırsa tonu koyulaşır. Munsell bu açık ve koyu derecelendirmesini, 10 basamağa bölmüştür. Siyah 1, beyaz ise 10 sayısı ile numaralanmıştır. 2 ve 9 arasında ise ara tonlar bulunmaktadır.

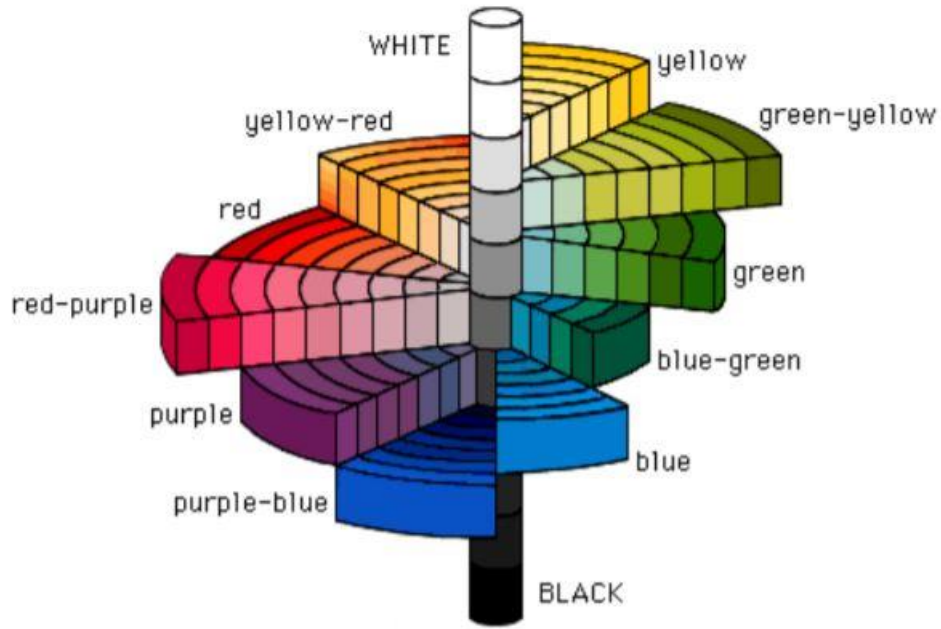
Renk hiçbir zaman beyaz kadar açık olamayacağı için, bir renk türü hiçbir zaman 1 değerinde olamaz. Aynı şey 10 değeri içinde geçerlidir, yani hiçbir renk türü 10 değeri kadar siyah olamaz. 10 değeri içinde hiçbir renk türünün olmadığı siyahı ifade eder. Buradan yola çıkılırsa renk türlerinin değerlerini 1 ile 10 arasında derecelendirilmesi gerekmektedir.

Değer aynı zamanda yansıtma çarpanıyla eş anlamlıdır. Aynı değerdeki farklı renk türlerinin beyaz ışıktaki yansıtma çarpanları aynıdır. Yani siyah beyaz filmle, aynı değere sahip farklı renklerdeki bir kompozisyonun fotoğrafı çekilirse hepsi aynı grilikte çıkar.

Munsell atlasındaki değerlerin yansıtma çarpanları ölçülmüştür. Yansıtma çarpanları ve değer karşılıkları şekil 2.5’deki gibidir.

Türü ve değeri belirlenmiş olan bir renge aynı değerde gri karıştırılarak, türü ve değeri değiştirilmeden griye yani tirsüzlüğe veya renksizliğe doğru kaymasını sağlayarak rengin doymuşluğu değiştirilebilir. Bu olay rengin griye yaklaşması veya uzaklaşması olarak düşünülebilir. Munsell renk sisteminde bu boyuta “Chroma”, Türkçede ise “Renksel Doymuşluk” denir. (Özsırkıntı Kasap, 2009).

Renkler griden uzaklaştıkça renksel doymuşluğu artar, griye yakınlaştıkça da azalır. Munsell Renk Dizgesinde doymuşluk 10 basamağa bölünmüştür fakat bu aslında net olarak söylenemez, çünkü her rengin türünde değişme gösterebilir. Örneğin mor ve kırmızının renksel doymuşluğu diğer renklere göre artış gösterebilir. Bu renk türlerinde doymuşluk basamağı 10’dan 14’e hatta 16 kadar çıkabilir. Doymuşlukları eşit olan renkler griden aynı uzaklıkta görünürler. 1 siyahı 10 ise beyazı simgeler aradaki griler ise doymuşluk derecelerini gösterir.

Şekil 2.5: Munsell Renk Katsısı. <http://media-2.web.britannica.com>

Bütün bu öğretilerden yola çıkarak tür, değer ve doymuşluk üç boyutlu olarak düşünülebilir; düşeyde siyahtan beyaza uzanan bir griler eksen, bu eksenenden yatay geçen ve her biri bir renk türünü gösteren yatay eksen ve bu düşey eksenenden

uzaklaştıkça doymuşluk oranı artan renkleri gösterir. Dizge yatay olarak kesildiğinde hepside aynı değerde olan renk türleri görülür. Renklerin türleri ve doymuşlukları farklı, fakat değerleri aynıdır. Renk katısında orta noktaya doğru azalan, kenarlara doğru ise artan bir doymuşluk oranı görülmektedir. Yatay kesitler, her renk türünün farklı doymuşluk değerlerine sahip olmasından dolayı dairesel yapıya sahip değildir. Yatay kesitlerde hangi renk türünün doymuşluğunun daha fazla olabileceği görülür.

Dizgenin düşey kesitleri aynı renk türünden geçer. Düşey kesitlerde belirli bir renk türünün doymuşluğundaki ve değerindeki bütün oranlar görünür. Burada doymuşluk eğrisi net bir şekilde ortaya çıkar.

Düşey kesitlerde, doymuşluk eğrisi her renk türü için farklıdır şöyle ki; sarı renk türü (griden uzak) en doymuş sarılar yüksek değerlerde yani açık sarılarda bulunmaktadır. En doymuş morlar koyu siyaha doğru, kırmızı, mavi ve yeşil ise ortalarda bulunabilir.

Oswalt Renk Sistemi

Wilhelm Oswald, bu dizgeye kendi adını vermiş olup, renk konusuna bilimsel açıdan yaklaşmış bir renk kuramcısı ve bu alanda adı akılda tutulması gereken biridir.

Sistem, 19. yy. Alman Fizyologu Hering'in zıt renkler teorisine dayanmaktadır. Bu teori içinde Hering'e göre, birbirinin tamamlayıcısı olan üç renk çifti bulunmaktadır. Siyah-beyaz, mavi-sarı, kırmızı-yeşil çiftinden oluşan bu renkler, karşılıklı olarak yerleştirilmişlerdir. Ortada buluşmaları halinde ise yani toplamda gri renk elde edilir. Birinci grubun kesişme alanında meydana gelen ikinci grup oluşur.

Bir çember etrafında oluşan sistemde, merkezde grileşme meydana gelir. Çemberde, ultramarin mavi, turkuaz, deniz yeşili, yaprak yeşili, sarı, turuncu, kırmızı ve mordan oluşan 8 renk türü bulunmaktadır. Bunlarda kendi içlerinde bölünerek toplam 24 renk türünü oluşturmaktadır.

Oswalt'ın oluşturduğu üç renk katısında ortada bir daire ve bu dairenin ortasından geçen bir eksen düşünülmüş olup, bunlar birleştirildiğinde ise taban tabana iki koni oluşmaktadır. Renkleri dairenin etrafında düşünülürse, dairenin ortasına doğru bir grileşme ve eksenden yukarı doğru açılma, aşağı doğru ise bir koyulaşma söz konusudur. Ostwalt renk sisteminde bulunan mantık hatası, bütün doymuş renklerin siyaha ve beyaza uzaklıklarının eşit olmasıdır.

N.C.S. Renk Sistemi

1611 de ilk tohumları atılan NCS Renk Sistemi de Ostwalt Renk Sisteminde olduğu gibi, 19. y.y. Alman Fizyologu Hering'e "karşıt renk teorisine" dayanmaktadır. 1946 da Norveç'te, İskandinav Renk Enstitüsü (Scandinavian Colour Enstitute) tarafından daha da geliştirilip, 1952'de okulu kuruldu. Bu okulda 600 renk olarak tanıtilan renk atlası, 1979'da ise 1412 renk ile NCS İsveç Standardı oldu. 40 adet karttan oluşan sistemde son olarak 1530 tane renk bulunmaktadır. NCS Renk Sisteminden, bilgisayar destekli tasarım ve eğitimde çokça yararlanılmaktadır. (Özsirkıntı Kasap, 2009).

NCS renk sisteminde kırmızı, mavi, sarı, yeşil, siyah ve beyaz olmak üzere 6 tür, temel renk olarak düşünülür. Sistem kendi içinde 10 eşit parçaya bölünmüştür, bu da her birinde %10 renk ilavesi olarak algılanır.

Üst tepe noktası beyaz ve alt taban noktası siyah yerleştirilen sistemde, 9 kademe gri oluşturulmuştur. Böylece renkler kendi aralarında birleşirken siyah ve beyazla da birleşerek değer ve doygunluklarında değişikliklerde meydana gelir.

C.I.E Renk Sistemi

CIE Renk Sistemi, Uluslararası Aydınlatma Komisyonuna bağlı olarak geliştirilmiştir. Munsell renk sistemi renk, tür değer ve doymuşluk adı altında üç veriyle oluşturulurken, sayısal verilerden yararlanılarak oluşturulan CIE renk sisteminde ise bir renk, (x -y) olarak belirlenen iki veriyle meydana gelir. CIE renk sistemi, diğer sistemlere göre çok daha teorik ve bilimseldir. Zor matematik işlemleri nedeniyle özel uzmanlık alanı gerektirmektedir. Sistemin hacmi yoktur, dolayısıyla siyaha uzanan grileşmiş bir ekseni ve geniş renk yüzeyleri bulunmamaktadır. Ayrıca spektrumdaki tüm renkler eşdeğer olarak düşünülmüşlerdir. Bu yüzden CIE renk sistemi pratik kullanıma uygun değildir. (Özsirkıntı Kasap, 2009).

Maxwell Renk Sistemi

Maxwell renk sisteminde iki rengin farklı oranlarda karıştırılabilmesi için, bu renkler farklı daireler üzerine alınır ve karıştırılmak istenilen miktarlar dairelerden alınarak Maxwell dairesine konulur. Maxwell dairesinin çevrilmesiyle birlikte renkleri karışımları net olarak görülür. Bu toplamsal karışım sonucunda, hangi rengin ne kadar karıştırılmasıyla istenilen sonuca ulaşılacağı kavranmış olur.

Chevreul Renk Sistemi

Chevreul Renk Sistemine göre renklerin kontrastlıkları çok önemlidir. Bir renk daima karşısında bulunan kontrastı ile kendini gösterir ve renk böylece algılanır kılınır. Ayrıca renklerin birbirleri üzerindeki etkilerini inceleyen Chevreul'a göre renk, bulunduğu alandaki etkisinin dışında, çevresindeki diğer renkleri de etkisi altına alabilir. Her renk ton, değer, doymuşluk gibi karakteristik özelliklerine göre çevresini etkiler.

Bezold Renk Sistemi

Wilhelm von Bezold'a göre renk, koyuluk ve açıklık değerleriyle birlikte kendi karakteristik özelliğine sahiptir. Bezold renklerin etkileşimleri üzerine çalışmış ve renk kombinasyonlarında ve armoni oluştururken, sadece bir rengin o armoniden kaldırılması veya eklenmesi sonucunda tüm kombinasyonun değişeceğini savunmuştur.

Breweter Renk Sistemi

Breweter'e göre renk çemberinin her noktasında renkler farklı nüanslara sahiptir ve her bir noktanın dalga boyu farklıdır. Bunun yanı sıra renk karışımları üzerinde çalışmış ve her bir rengin farklı aralıklarının karışımıyla beraber, elde edilen renklere siyah ve beyaz katarak farklı değerler elde etmiştir.

Hering Renk Sistemi

Hering, renkleri ard arda kontrastlığı üzerine çalışmış ve bu olguyu ortaya koymuştur. Göz belli bir süre yeşil renge baktıktan sonra bakışını beyaz bir yüzeye döndürdüğünde, gözün yeşilin tamamlayıcısı (zıttı) olan kırmızıyı göreceği ve bu olayın diğer renklerde de aynı sonuç verdiğini savunmuştur. (Özsırkıntı Kasap, 2009).

Young-Helmholtz Renk Sistemi

Young ışığın dalga boyu teorisini, Helmholtz ise ışık renklerin ve boya renklerin kendi içlerinde karışımlarının sonuçlarına dikkat çekmiştir. Bu iki farklı kişinin yaptığı buluşlar birleştirilmiş ve Young-Helmholtz renk sistemi kurulmuştur.

Purkinje Etkisi

Purkinje, olay olarak adlandırılan parıltı kavramını oluşturmuştur. Renk tayfindaki dizilişlerini değiştirmeden, her bir rengin ışıklılık etkisini azaltarak, bu renkleri

birbirleriyle kıyaslamıştır. Örneğin mavi rengin parlıtısı kırmızı rengin parlıtısından daha kuvvetlidir.

2.3 Renk ve Etkileri

2.3.1 Renklerin Beğenilmesinde Psikolojik Etkenler

Tabiatta mevcut olan birçok rengin gruplandırılması farklı yöntemlerle yapılmaktadır. Tarihin çağ çağ bölümlere ayırarak anlatılması gibi renkleri de sıcak ve soğuk şeklinde iki kategoriye ayırarak tanımlamak mümkündür. Bu ayırımın temelinde renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkileri ve bu etkilerin şiddetleri yatar. Sıcak renklerden kırmızı, sarı, turuncu gibi renkler enerji verme özelliği taşırlar ve duvarlarda kullanıldığında moral ve güven açısından iyi sonuçlar verirler. Ev dekorasyonu için düşünülürse bu renklerin evin bazı bölümlerinde kullanılması ev içi atmosferi olumlu yönde etkiler. Soğuk renkler, genel olarak huzur veren renkler şeklinde tanımlanmaktadır. Mavi, yeşil, mor ve bunların tonları olan renkler uzmanlarca soğuk renkler olarak adlandırılır. Bu renklerin kullanılması insanı rahatlatacağından dolayı, yatak odaları, çalışma odaları gibi ortamlarda iç mimarlarca sıklıkla kullanılmaktadır. (İbili, 2018)

Duygular insan yaşantısının devam ettirilmesinde ve karar alınmasında önemli bir süreç olarak görülmektedir. Duygu süreci karar mekanizmasına etki ettiği için davranışa yansımaktadır (Çeçen, 2002). Renkler ve çağrıştırdıkları duygular 7 evrensel temel duygu (aşğılama, öfke, tiksime, korku, mutluluk, üzüntü, şaşkınlık) ile ilişkilendirilmiştir. (Parlak yıldız, 2017)

Renklerin insan duygu ve davranışlarında etkili olduğu birçok renk araştırması ile ortaya konulmuş, renkler ve psikolojik etkileri ile ilgili çeşitli tablolar yapılmıştır. Renklerin psikolojik etkileri kültürlere ve dönemlere göre değişiklik gösterdiği düşünülmektedir.

Renklerin psikolojik etkileri değerlendirildiğinde "...anlamına gelmek", "çağrıştırmak", "algısı yaratmak", "anlam yüklü olmak", "ilişkilendirmek", "izlenim yaratmak", "temsil etmek" gibi kelime öbekleri ile birlikte kullanılan sıfat, kavram, duygu, olgu ve konseptlerle yan yana gelmektedir.

Renk psikolojisi araştırmaları yapan İngiliz psikolog Angela Wright 2003-2004 yıllarında Colour & Imaging Institute (Derby, UK) tarafından yürütölen 5 öлке ve 6 kültürden gözlemcilerin (İngiltere, Fransa, Almanya, İspanya ve İsveç ve Çin) yer aldığı

çalışmasının sonucunda, varsayımı ile %77 uyum gösteren ve araştırma yapılan yerlerde %90'dan fazla uyum ile yüksek oranda bir örtüşme görülmüştür. Renge verilen tepkinin yaş, cinsiyet veya kültür gibi değişkenlere önceden düşünülmediği kadar bağlı olmadığını göstermiştir (www.micco.se).

Psikolojik sistemde dört temel renk kabul edilir. Bunlar kırmızı, mavi, sarı ve yeşildir. Vücut, zihin, duygular ve bu üçü arasındaki temel denge bu renklerle ilişkilendirilmiştir

2.3.1.1 Kullanıcı Kimliği

Her insanın renklere farklı tepki verdiği bilinmektedir. Kişilik oluşumu, eğitim durumları ve bilinçaltında bastırılmış duygular gibi insanların renklere farklı tepki vermesinin birçok nedeni vardır. (Özdemir, 2005). Konunun ne olduğu ve bilgisi ne olursa olsun renk bilginin eşsiz ve ayrıcalıklı bir yere sahip olduğu söylenebilir. Örneğin mavi renk insana gönül rahatlığı verir, ancak diğerleri bunu soğuk ve ciddi olarak algılayabilir. Bazı insanlar hangi renkleri tercih ettiklerini bilirken, diğerleri tamamen farkında değildir. Örneğin bu nesneyi konut bağlamında ele aldığımızda evler benzersizdir ve içinde yaşayan insanların yaşam felsefesini yansıtır. Başka bir kullanıcıya sorun çıkaran bir yer, kendi kullanıcısının bir ifadesi olacaktır. Konut sakinlerinin kişisel görüşlerini yansıtmak ve kişinin renk tercihlerini tespit etmek ve böylece görünen yaşam tarzına uygun hareket etmek gerekir. Ancak, tür, değer ve renk doygunluğu özelliklerini doğru kullanmanız gerekir.

Bir kişinin geçmişinin renk tadı üzerindeki etkisi değişir. Renk küçük bir alanı kaplasa bile, kişi önemli bir anıyla ilişkilendirilen rengi hemen tanır. Bir psikiyatrist olan Jung2, renklerin sembolik bir anlamı olduğunu göstermek için hastalarını sergilemek istedikleri renkleri seçerek resim yapmaya zorladı. Jung'a göre bilinçaltında saklı olan duygular, kullandıkları renklerle kendini gösterir.

1947'de Lunscher renk testini yapan İsviçreli psikolog. Max Lunscher, renklerin duygusal değeri olduğunu ve renk seçiminin onların kişiliklerini yansıttığını savundu. Renk psikolojisinde Lunscher, kişiyi bir bütün olarak tanımlamak için sarı, kırmızı, mavi ve yeşil olmak üzere dört rengi seçti. Bu 4 kişilik yapısı, adını verdikleri renk özelliklerine sahiptir. Örneğin kırmızıyı seven bir kişinin güçlü ve kendine güvenen bir karaktere sahip olduğu ortaya çıktı. Ona göre, içine kapanık ve çekingen insanlar kırmızıyla huzur içinde yaşayamazdı. Kırmızı kişilik kendine güvenen, hırslı, aktif ve

girişken, çünkü kırmızı güç ve güçtür. Ancak bu kişiliğin abartılması, gösteriş yapmak isteyen ve kendini her şeyin üstünde gören bir kişidir. (Coşkuner, 1995;108).

2.3.1.2 Şartlanmış Refleksler ve Alışkanlıklar

Bir olayın algılanması, önceki olaylara ve deneyimlere dikkat çekilerek gerçekleşir. Alışılmış nesnelere, ortalama duyarlılığa sahip bir kişi üzerinde yüzeysel bir etkiye sahiptir. Öte yandan ilk kez hiç karşılaşmadığımız nesnelere bize hemen manevi bir izlenim veriyor. Örneğin, bir çocuk dünyayı böyle algılar: Işığı görür, ona çekilir, dokunmak ister ve parmağını yakar. Tecrübesiyle alevlerden korkar. Bu deneyim toplandıktan sonra ışıkta alınan bilgiler beyne kaydedilir ve yoğun ilgi kaybolur. Kavramlar ve renkler o kadar şartlandırılmıştır ki domates salçasının veya ketçapın mavi olabileceği gerçeği bile gerçekleşmez. Kırmızı veya mavi renkte görmeye alışkın olduğumuz domates salçasını gördüğümüzde iştahımız kayboluyor ve artık yemek istemiyoruz. Çünkü zamanla belirli renkleri belirli nesnelere ilişkilendiren bir kişinin, alıştığı renkte görmediği şeylere aşina olmadığı bilinen bir gerçektir. (Özdemir, 2005).

2.3.1.3 Yaş ve Cinsiyet

Cinsiyet açısından rengin etkisi Cinsiyete bağlı olarak rengin etkisi tartışılırken, bir kişide doğumu ile cinsiyet ve renk ilişkisi olup olmadığı, cinsiyetinin doğal ve hormonal etkilerinin bazı özel renklere veya sosyal cinsiyet yaklaşımı zemine renkler koyar. tema. Bununla birlikte, nedeni ne olursa olsun, renkteki cinsiyet farklılıkları sosyo-ekonomik belirleyicidir. Örneğin erkek giyim sektöründe kırmızı, pembe ve turuncu gibi renkler hemen hemen yokken, bayan giyim mağazaları bu renklerle süsleniyor. Erkek giyiminde, mavi tonların doğuştan itibaren etkisi hemen belirgindir, ardından siyah ve kahverengidir. Sosyal etkinin meslekler üzerindeki yansıması otomatik olarak renk farklılıklarına yol açar. "Erkekler doktorlar, bayanlar, hemşireler, erkek patronlar, bayanlar, sekreterler vs.'dir." Yüzelere bakarsanız, doğruluk yadsınmaz: Bu durumlarda bile renkler "ayırma" anlamında, ancak gerektiğinde "birbirini tamamlama" anlamında kullanılır.(İbili, 2018)

"Kadınlar en çok renklerden etkilenir. Kadınların erkeklerden daha çok sevdiği renkler vardır. " Bu bakış açısı, kadınları çeken sektörlerdeki renk tabanını vurgulamıştır. Örneğin gayrimenkulde bile mutfaklar kadınların beğeneceği renklerde tasarlanır, salon ve odalarda duvar ve zemin renklerinde kadın trendleri dikkate alınır.

Renk algısı yaşla birlikte değişir. Gözün fizyolojisi, zihinsel yapısı ve genel çevresi değiştikçe kişinin rengi algılama ve yorumlama şekli de farklıdır.

0-2 yaş grubundaki çocukların gelişme hızı çok yüksektir. Doğumda ancak sınırlı kas hareketleri yapabilen bebek 6 aylıkken oturmaya başlar. Bu yaştaki bebekler için öğrenmeyi canlandıracak ve hızlandıracak rahat ve düz renk soft orta parlak renkler tercih edilmelidir.

Zıt renklere sahip olmak çok önemlidir çünkü bu yaş grupları renkleri ayırt edemezler, ancak kontrastı ayırt edebilirler. (Ibili, 2018)

Yeşilleri ve tonları, beyazları ve kahverengileri birlikte kullanmak, sakin, huzurlu, dingin ve kendinden emin hissetmek ve öğrenmeyi teşvik etmek için iyi bir seçimdir. Yeşil, beyaz ve açık mor uyumu bir çocuğun sakin, huzurlu ve rahat uykusu için idealdir.

Yumuşak pembe ve zengin bir ocuk odası gri, mavi ve beyaz objelerle desteklendiğinde sakin ve huzurlu bir ortam yaratılır.

Mavi ağırlıklı bir ocuk odası gri, beyaz, pembe mobilyalar ve objelerle birleşerek dinlendirici ve uykulu bir atmosfer yaratıyor. Parlak mavi rengin öğrenme ve dolayısıyla üretkenlik üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

ocuk odaları için uygun olan bir diğer kombinasyon ise kahverengi, bej ve beyazın birleşimidir. Bej duvarlar ve kahverengi zeminler, sıcak ve dinlendirici bir ortam yaratmak için idealdir. Kahverengi tonlar, özellikle çikolata, bebeği olumlu bir şekilde yatıştırır.

3-6 yaş arası çocuklar zamanlarının çoğunu uyku ve oyun odalarında geçirdikleri için bu alanlarda tamamen parlak renkler kullanmak stresli olacaktır. Duvarlar pastel, mobilya, oyuncaklar ve diğer nesnelere açık renklerde tasarlanırsa huzurlu bir atmosfer yaratılır (şekil 6). Çocukların renk tercihleri 3-4 yaşından itibaren ortaya çıkmaya başlar ve 10 yaşına kadar farklı aşamalarda gelişir. Renk, 6-7 yaş arası çocuklar için dışarıdan önemli bilgiler alma açısından önemli bir bilgidir.

Şekil 2.6: Çocuklar için tasarlanmış okul. (İbili, 2018)

Ergenliğin başlamasıyla birlikte çocukların renk tercihleri kırmızı, sarı, turuncu gibi sıcaktan mavi, gri, yeşil gibi soğuk renklere dönüşür. Bu değişikliğin çoğunlukla olumlu etkileri var. Çocuğun öğrenmesi ilerledikçe akademik başarı, ergenliğin neden olduğu öfke nöbetleri ve stresli durumları yatıştırmak açısından da önemlidir.

Odalarda kullanılan açık mavi, açık yeşil ve açık mor, huzur ve sessizlik açısından doğru seçimdir. Leylak rengi özellikle genç kızların odalarında kullanılmaktadır.

Renk algısında farklılıklar yaşlılıkta da ortaya çıkar. Bunun bir nedeni, görmenin yaşla birlikte bozulması ve göz tepkilerinin renklerin özelliklerine göre değişmesidir. Koyu, koyu ve parlak renklere karşı olumsuz tepkiler yaşla birlikte artar. Mavi, mavi-yeşil renkler yaşlılıkta favori renklerdir. Bu renkler yatıştırıcı ve yatıştırıcıdır. Ancak bu renkler de soğuktur ve ortamı olduğu gibi tamamen soğutmaması için çok dikkatli ve dengeli kullanılmalıdır. Bej, ahşap ve mavi gibi nötr renklerle birleştiğinde dinginlik ve dinginlik getirecektir. Yaşlılarda strese ve rahatsızlığa neden olabilecek parlak sarılar, kırmızılar ve çok doygun renklerden kaçının. (İbili, 2018).

Renklerin neden olduğu fizyolojik etkiler, iŖte ve günlük hayatta da bulunur. Renkler stres, görsel algı, dikkat dağınıklığı gibi çeŖitli hatalara neden olabilir ve diğer kriterlerden bağımsız olarak güven duygularını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu durumlar, örneğin, hareket halindeyken veya içeride gerekli hareketleri ve tepkileri gösterememe veya istenmeyen hareketlerin ve tepkilerin ortaya çıkmasına neden olabilir. İŖsiz ev hanımları günün yarısını mutfakta geçiriyor, mutfakta görsel algıyı etkileyen en önemli faktör renk, araŖtırmaya göre kadınlar beyaz zemin üzerine temizlik hissi veren beyazı tercih ediyor.

Ŗekil 2.7: Mutfak rneği (İbili, 2018)

2.3.2 Renk Kullanımı

Renk, alan kullanımı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. (Göker Paktash, 2018). Cilt kurgu ile çok iyi tasarlanmış olsa bile, yanlış renklerin kullanılması mekanda hayal kırıklığına neden olabilir ve yanlış ifadelere neden olabilir ve depresif bir atmosfer yaratarak insan psikolojisini olumsuz etkiler. Doğru renklerin birleŖtiđi yerde zıt duyguların ortaya çıkması arzu edilir. Hacim, sıcak renkler kullanıldığında sıcak bir hacim, bu sefer soğuk renkler aynı hacimde kullanıldığında soğuk olarak algılanır. Bu unutulmamalıdır; Ciltler yaŖam biçimlerini Ŗekillendirir, kullanıcı tepkilerine ve içgüdülerine yanıtlar arar, Ŗekil, renk ve dokuya sahip tasarım öğeleri oluŖturur. Hacim kiŖisel olarak tercih edilmez; sıcak, soğuk, karanlık vb. Güvenli alanlar yaratabilmeli, onu sosyal ve psikolojik etkilerden koruyabilmelidir. Hacmin fiziksel özellikleri ve hacmi oluŖturan unsurların özellikleri hacimde etkili bir karakter oluŖturmalıdır. Böylece bu ciltte yaŖama uygunluğu ve yaŖam kalitesini artırarak istikrar özelliklerine uyum sağlayabilir. (Schulz, 1974).

Renk bizi derinden, fiziksel ve psikolojik olarak etkiler. Renk ve insan psikolojisi arasında doğrudan bir bağlantı vardır. Bu ilişkiler sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik koşullar, tarihsel geçmiş, psikolojik faktörler, yaş, coğrafi konum ve bireysel kullanım alışkanlıklarına göre değişir.

Sıcak renkler tansiyonu yükseltir, soğuk renkler yatıştırır. Kandinsky bu konuda şunları söylüyor:

“Renk, fiziksel titreşimi algılar. Bu fiziksel etkileşim, ikinci aşamada psikolojiyi çok hızlı etkiler. Sıcak kırmızı ilgi çekicidir. Kana çok benzediği için ağrı ve acı hislerini algılayabilir. Acının dışı vurumuna neden olan başka bir fiziksel etkileşimde bulunduğumuz başka bir renk daha var: açık sarı; bize ekşi ve ekşi bir his verir. Çünkü sizi limon hakkında düşündürüyor”(Kandinsky, 1969).

Algının hacim ve kişi arasındaki ilişki üzerindeki etkisi kanıtlanmıştır. İnsanlar birbirleriyle kelimeler, sesler ve beden dilini kullanarak sinyaller ve kodlar göndererek iletişim kurarlar (Ruesch, 1970). Vücut hareketlerimiz, bir dereceye kadar çevremizi beş duyumuzu kullanarak özgürce algılamamıza izin verir.

Gezinmek, gezmek bizi çevreleyen ve saklı kalan şeyin keşfidir. Arama, çevreden kaçınma, inişli çıkışlı başarılar; Bizi biz yapan işitme, koklama ve hissetme gibi davranışlar yaratır (Meiss, 1992).

Renklere tepki olarak; Yaşam çevresi, aile ve bireysel alışkanlıkların etkisi inkar edilemez. Davranış, başkalarının tepkilerine göre şekillenir ve yaşam boyu görsel olarak gelişmeye devam eder.

2.3.3 Renk ve Etki

İnsan gözü ve zihni, çevreden neyi, ne şekilde aldığı ve aldığı şeyin görsel, duymasal etkisi, kendi algısını oluşturur. İnsan zihni, kendisine gönderilen tüm verilerle kendisine göre anlam aramaya programlıdır. (Uğurtay Ayaydın, 2019). Zihin kendi anlam panosunda yer almayan bir veriyle karşılaştığı zaman onu tanımlayamaz. Mimarlıkta da durum aynı şekildedir. Bu alandaki tüm algılama şekillerini etkileyen ışık, form, renk gibi veriler mevcuttur. Bunlardan biri olan ve görsel algısı çok yüksek olan renk verisinin, mimaride çığır açacak somut ve soyut etkileri görülür. Tabi ki rengin mimari üzerinde etkilerini incelerken, mimarinin renk üzerindeki etkilerini göz ardı edemeyiz.

Sürdürülen bir algı, besin piramidi mantığında olduğu gibi her bir kademenin birbiri ile olan ilişkisini anlama gerekliliğini gösterir.

Mekânsal etki

Mekansal bir hacme kimlik kazandırmak için renk en önemli araçlardan biridir. Renk kullanım şekli çok önemli bir faktördür. Mekânda oluşturmak istediğimiz etki ile algılanan etki arasında farklılıklar yaratabilecek kadar büyük gücü vardır.

Farklı renk, biçim, doku mekânsal algımızda farklılık oluşturur. Zihnimizde yaşadıklarımız ile görsel algılayışımıza karşı dilimizde çok sayıda anlatım şekli vardır. Mesela yüksek, ağır ve kalın yapı gücü, az katlı, açık renkli, hafif malzeme yapı dinginliği çağrıştırır (Botton, 2012). Literatürdeki çalışmalar da gösteriyor ki, renklerin canlılar üzerinde fizyolojik ve psikolojik etkileri mevcuttur. Mesela kırmızı rengin mekândaki etkisi neşe ve mutluluktur fakat negatif yönü ile de bakarsak şiddet ve korkuyu hissettirebilir. Yeşil doğanın rengidir, olumlu yönüyle insana huzur verir fakat tonu ayarlanamazsa çok sıkıcı bir algı bırakır. Mavi dinginliğin rengidir fakat bazen mekânda donuk bir etki bırakabilir. (Manav, 2015).

Mekâna ait renklerde sadece siyah ve beyaz tonlar kullanıldığı zaman mekânda tekdüzelik oluşturabilir. Bunun yanında doygun renklerin kullanıldığı bir mekân daha enerji dolu bir etki oluşturur. Fakat bu etki bazen renk karmaşasına da sebep olabilir.

Renklerin birliktelikleri; kullanıldıkları biçimlerin ve mekânların şekline göre algıda değişiklik oluşturur (Şekil 8).

Şekil 2.8: Nesnelere Üzerinde Renk Birliktelikleri (Manav, 2015).

Mekân içinde renkler kullanılırken, hangi yüzey ve biçimde kullanıldığı, kullanıldığı yüzeyin dokusu, mekana giren ışık ve ışığın açısı, mekan içindeki algıyı etkileyen faktörlerdir (Manav, 2015) (Şekil 9)

Şekil 2.9: Farklı yüzeylerde rengin etkisi (Manav, 2015)

Biçimsel etkiler

Geometrik şekiller, bir alana veya tasarıma dekoratiflik katar. Tasarımda şekillerin tekrar tekrar kullanılması, dinamizm yaratır ve dekoratif etkiyi artırır. Formların keşişmesi veya çeşitli yöntemlerde kullanılması, yeni ve farklı formların oluşmasına izin verir. Mimaride rengin gözlemsel ve algısal en önemli etkileşimlerden birisi de biçimdir. "Renk bizi objeye götürür (Tunalı, 2013)". Renk ve biçimin arasındaki etkileşimden bahseden Kandinsky'e göre; "Sarıyla doldurulmuş bir üçgen, mavili bir daire, yeşilli bir kare, gene yeşilli bir üçgen, sarılı bir daire, mavili bir kare vb. Bütün bunlar birbirinden tamamen farklı olan ve farklı etkiler yapan varlıklardır (Kandinsky, 2011)" demiştir.

"Resmin hizmetinde iki silah vardır; form ve renk. Renk kendi başına bulunamaz; sınırsız yapamaz. Sınırsız bir kırmızı ancak zihinde bulunabilir. Kırmızı sözcüğü duyulduğunda, renk, belirli sınırlar olmaksızın akla gelir (Kandinsky, 2015;63)".

"Sınırlar gerekirse canlandırılır. Gözle görülemeyen ancak zihinde görselleştirilen kırmızı, belirli ve belirsiz bir izlenim bırakarak ruhsal uyum yaratır. Güvensiz diyorum çünkü kendini sıcak ya da soğuk hissetmiyor. Bu tür özellikler daha sonra orijinal "kızarıklık" modifikasyonları olarak sunulmalıdır. Spesifik diyorum çünkü ruhsal uyum veya soğukluk gibi sonraki niteliklere ihtiyaç duyulmadan ortaya çıkıyor. "Color-Form etkileşimi çok net bir şekilde tanımladı (Kandinsky, 2015;64)."

Tamamen soyut olan form geometrik olmasına rağmen manevi gücü barındırmaktadır. Üçgen (keskin, geniş veya eşkenar) kendi manevi değerine sahiptir. Bu anlam, diğer biçimlerle olan ilişkisine göre biraz değişiklik gösterse de ana niteliğini kaybetmemiştir. Kare, daire gibi başka herhangi bir geometrik şekilde benzerdir.

Bu, form ve rengin etkileşimini açıklar. Üçgen, daire, kare farklı renklere sahip olabilirler ve hepsi farklı, farklı algılara sahiptir.

Doku etkisi

Mimarlığa anlam kazandırmak için kullanılan birçok araçtan biride dokudur, doku da rengi büyük oranda etkiler. Mesela; beton önemli bir yapı elamanıdır, Paul Rudolph Sanat ve Mimarlık Akademi binasında, değişen agrega boyutları ile oluşturduğu beton bloklarının gün içinde değişen renk algısını oluşturmaya çalışmıştır.

Rengin bulunduğu doku üzerindeki duruşu ışıkla birlikte algılanan görüntüsüdür. Bazı renklerin varlığı, altın, gümüş, bakır gibi metallerin renkleri, kesinlikle malzemenin varlığı ve görünüşüne bağlıdır. Örneğin gümüşün gümüş olarak algılanması sadece bir tek fiziksel özelliğe bağlı olmayıp, oldukça karışık bir açık-koyu yansıma düzeninin bütünlüğü içerisinde kaynaklanmaktadır. Ayrıca malzeme veya yüzey üzerinde uygulanmış renk ve boyalara da sık sık rastlanır. Bu tip renkler malzemeyi tam örtebilir, hakkında fazla bilgi vermeyebilir veya yarı-şeffaf olarak da rengini değiştirmekle birlikte malzemenin özellikleri hakkında daha fazla bilgi verebilirler. Ancak durum ne olursa olsun kullanıcıya ilk bilgiyi veren yüzey dokusu ve rengidir. Aynı sarı renge boyanmış bir ahşap yüzeyle metal bir yüzey eşit koşullar altında mutlaka birbirlerinden farklı görünürler. Kısaca yüzeylerin renkleri dokularından ayrı düşünülemez. Bu yakın bağlantıdan dolayı da birçok endüstriyel renk cetveli çeşitli malzemeler için üretilmiş ve piyasada mevcuttur. Fiziksel bir bakış açısından, çeşitli renk yüzeylerinin görünüşü çok karışık yollarla yüzeyin ışığı nasıl yansıttığına bağlıdır. Örneğin çok dikkatli bir şekilde parlatılmış bir ahşap ve hiç parlatılmamış bir ahşap arasındaki görünüş farkı, yüzeyler tarafından yansıtılan, kırılıp dağılan ışık miktarları arasındaki farktan kaynaklanır. Cilalanmış, parlatılmış ahşap çok sayıda üst üste yapılan yansımalarından dolayı koyu renkli görünür. Alt tabakadan yansıtılan ışık cilalı üst tabakadan geçemeyip tekrar alt yüzeye geri dönüp, belli bir kısmı ikinci defa emilir. Parlatılmış bir yüzey hem kırılıp ve dağılan yansıtılmış ışık miktarını ve hem yansıtılan ışığın ışın dağılımına ait kompozisyonunu etkiler (Jacob, 1972;153).

Doku, aydınlatmanın aynı yüzey dokusunun alt tabakalarından dağılan ve bu dağılımın yönlerinin de renk üzerinde etkileri olan bir görsel özelliktir. Bu değişimler, renk empresiyonları için dokusal özellikler vasıtasıyla yaratılır ve çeşitli örneklerle de anlatılabilir. Kırmızı bir plastik yüzey, kazıldığında parçaların kırmızı değil beyaz oldukları gözlenir. Aydınlatma ışınları yüzeye geldiklerinde kırmızı ortama giremeyip, dağınık bir şekilde yansıtıldıklarından dolayı parçalar kırmızı değil beyaz görünürler. Kuru, çatlamış toprağın grimsi, ıslak toprağın daha koyu görünmesinin sebebi de suyun ayna etkisiyle ışınlarının çoğunu emmesidir. Aynı şekilde cilalanmış ahşabın koyu görünmesi de yine ayna etkisinden kaynaklanır. Bu etki sonucunda ışık daha uzun bir mesafe kat edip daha sonra tekrar emilmektedir (Gerritsen, 1974;156).

Işık kaynağı, yüzey dokusu ve gözlemcinin her birinin kendi özellikleri dışında duruşu, yeri ve yönüne göre yüzey ve renginin algılayışı da yüzeyin parlaması, düşen gölgelerin yerleri, yoğunlukları ve yönleri de değişir ve tüm bunlar da yüzeyin rengini etkiler. Parlayış, kızılılık, yüzey dokusunun olmayışıyla ilgilidir. Objeler alın veya cephe yüzeyini kuran doku aracılığıyla opak ve gerçek görünürler. Isıdan kor haline gelen, parlayan bir objenin parlaması böyle bir dış kabukla önlenemez, durdurulamaz. David Katz'ın terimiyle bir "yüzey renk" inden çok bir "film renk" ine sahiptir. “Gözlemciden sonsuz bir uzaklıkta ışık objenin içinde meydana gelir gibi görünür. Rembrandt aydınlık, parlaklık etkisini, en yüksek parlaklık alanlarına ufak detaylar vererek arttırırdı (Arnheim, 1974;326)”

2.3.4 Renklerin Anlamalarının Oluşturulması

Çiçeklerin psikolojik etkilerinin yanı sıra sembolik anlamları da vardır. Bu semboller günlük yaşamın bir parçası olarak her alanda karşımıza çıkar. (Ekerci, Özgen ve Dünder, 2016) Geçmişte renkler sembolik olarak görsel sanatlarda belli fikirleri ifade etmek için kullanılmıştır. Renklerin sembolik anlamlarının farklı toplumlarda farklı biçimler aldığı görülmektedir. Örneğin; Pekin'de saraylar, tapınaklar ve diğer tören binaları için parlak renkler kullanıldı. Dini olmayan binaların rengi yapay olarak değiştirildi. Bu yapılarda kullanılan tuğla ve kiremitlerin renkleri özel pişirim yöntemi nedeniyle soluktu. Buna karşın Cennet Tapınağı'ndaki binaların çatıları mavi sırlı çinilerle kaplıydı. Halkın renkli karo kullanması yasaklandı. Böylece çiçeklerin kalitesine bağlı olarak dini yapıların anlam bakımından diğerlerinden ayrılması sağlanmıştır. Günümüzde semboller her zaman günlük hayatımızda yer almaktadır

(Gezer, 2016). Sembollerin ayrıca kozmetik sektöründe, ilaç ve temizlik ürünlerinin ambalajlanmasında, gıda ambalajlarında, fabrikalarda, caddelerde ve sokaklarda alet ve makinelerde özel sinyal ve uyarı renkleri olarak kullanıldığını görüyoruz. Ayrıca bayraklar, uluslar ve devletler gibi belirli toplumlara ve bölgeleri belirtmek için bir işaret olarak da kullanılmaktadır (Gezer, 2007; Gezer, 2016). Neredeyse tüm okullar, üniversiteler ve spor kulüpleri gibi organizasyonların kendilerini ifade etmek için belirli bir rengi, amblemi veya o rengi taşıyan bayrağı vardır. Ayrıca özel bir anlatım, anlam ve amaca sahip renkler vardır. Örneğin, purolar kahverengidir ve puro kutuları, puroyu ve lezzetini en iyi koruyan maun veya sedir gibi kahverengi ağaçtan yapılır. Öte yandan, puro kutularının üstü yıldızlı parlak kağıtla ve koyu renkli baskılarla süslenmiştir. Puroları mor, mor veya pembe bir kutuda hayal edemiyoruz. Bu renklerin ilişkili oldukları çeşitli kullanımları vardır. Örneğin pembe ve mor, kozmetiklerle daha çok ilişkilidir ve bize purolardan farklı kokuları hatırlatır. Renkleri aynı zamanda erkeksi ve kadınsı özelliklerle de ilişkilendiriyoruz. Renk seçiminde bazı nesnelerin kimliğini, şeklini ve boyutunu gizleme gibi hedeflerin faktör olduğu görülmüştür (Göker, 2010). Gizlenecek yerleri ve nesnelere tespit etmemek için, çevre ile ilişkilerindeki zıtlıkları ortadan kaldırmak için kamuflaj renkleri kullanılır. Bir odadaki ısıtma boruları, havalandırma ızgaraları gibi tesisatlar, çirkin görünümünü önlemek için doymamış renklerle veya çevreleriyle aynı renklerle boyanır. Öte yandan, özellikle temizliğin çok önemli olduğu sağlık tesislerinde kirin hemen fark edilmesi ve hızlı bir şekilde temizlenmesi için beyaz tercih edilir. Ancak kirin hemen temizlenemediği ve düzenli temizlik yapılan yerlerde alacalı desenli ve kir rengine yakın renkte yüzeyler kullanılır (Göker, 2010).

2.3.5 Renk ve Form

Genel olarak konuşursak, benzersiz bir düzen oluşturan bir nesnenin algılanan tüm maddi unsurlarına form denir. Rengi sonsuza kadar yaymak imkansızdır. Tek başına form olmadan rengi tek başına anlamak imkansızdır. Bu nedenle renk ve şekil arasında mutlak bir ilişki vardır. Renk ile şekil arasında bazen bir uzlaşma, bazen bir birliktelik, bazen de bir gerilim olduğu söylenebilir. Nesnenin algılanabilirliği ve anlaşılabilirliği, onu oluşturan öğelerin ilişki düzeyine de bağımlı olduğu için; 'Biçim' sözcüğü bir düzen kavramını da içerebilir. Bu sebeple her zaman aynı biçim ve renkle özdeşleşen nesnelerle karşılaşıldığında algı daima bellekteki alışkın görüntüyü bulup çıkartacaktır.

Örneğin kırmızı bir yuvarlağın elmayı, mavi eğrilerin denizi, sarı yuvarlağın güneşi çağrıştırmaları gibi. Alışılmışın dışında bir algı ise tanımlama aşamasında beyni daha uzun süre meşgul edeceğinden daha dikkat çekici hale gelir. Bu durumda form, gönderme yaptığı nesneye ne denli benzerse, onun aykırı rengi insanı o denli meşgul edecektir. Örnek: yeşil gökyüzü, kırmızı bir kedi... (Yıldırım, 2009;26).

Saf renkler ve basit şekiller açıkça ayırt edilebilir ve çevrede yaygın olarak bulunan diğer şeylerden oldukça farklıdır.

Bununla birlikte algı daima zıt ve tek başına duranı seçecektir. Renklerle çevrelenmiş renksiz bir parça gibi. Çünkü az olan daima kıymetlidir. Buradan da anlaşılacağı gibi zıtlık durumu algıda seçiciliği belirleyen en büyük etkenlerden biridir

Bazı renk teorisyenleri, renk ve şekil arasında kurulan ilişkiye bağlı olarak farklı duygusal etkileşimlerin meydana geldiğini öne sürmüşlerdir. 1920'lerde Almanya'da Bauhaus eğitmeni Johannes Itten, ana renkler ile temel geometrik şekiller, kare, üçgen ve daire arasında paralel bir ilişki olduğunu ve bu paralelliğin renk ve şekil arasındaki etkileşimi artırdığını ve ilgisiz şekil ve rengin sahip olduğunu öne sürdü.

- 1) Itten'e göre renk ve şekil birbirinden ayrılamaz. Birinin diğeri olmadan var olamayacağı fikrinin metodolojik geçerliliği hiçbir zaman kesin olmamakla birlikte, bulguları dikkate almak faydalı olacaktır.
- 2) Bauhaus teorisinde, biçim ve renk ilişkileri temelde ele alınır:
- 3) 1) Kareyi kırmızıya bağlamak: Kare, yatay ve dikey çizgiler kullanarak ağırlığı, maddeyi ve yerçekimini simgeleyen bir şekildir ve bu özellikleriyle zengin ve ağır bir renk olan kırmızı ile uyum sağlar.
- 4) 2) Üçgenin sarı ile bağlantısı: Açıklığı, hafifliği, sinirliliği ve dinamizmi ile bir üçgen düşünceyi sembolize eder ve bu özelliği ile hafif ve canlı bir karaktere sahip olan sarı renge karşılık gelir.
- 5) 3) Dairenin mavi ile bağlantısı: Rahatlatıcı ve hareketli özelliklerinden dolayı daire, ruhun bir sembolüdür. Barışı, huzuru, birliği ve sonsuzluğu simgeleyen daire, maviyle uyumlu bir ilişki içindedir.

Şekil 2.10: Üç temel renkten, kare ile kırmızı, eşkenar üçgenle sarı ve daire ile mavi ilişkilendirilmiştir

Birinci mertebenin üç ana rengi bu biçimde oluşturulduğunda, ikinci mertebenin (ara) renkleri de bu formlar içinde bir geçiş aşaması olarak kendini gösterir. Üçgen ile kare içinde bir şekle sahip "turuncu", daire ile üçgen içinde biçim bulunan "yeşil" ve kare ile daire içinde bir şekle sahip "mor" un ahenk arasında olduğu söyleniyor. Bu durumda yamuk ve turuncu, dairesel üçgen ile uyumludur ve elips, mor ile ahenkli bir birlik oluşturur. (Yıldırım, 2009;26).

Şekil 2.11: Üç ara renkten, yamuk ile turuncu, dairesel üçgenle yeşil ve elips ile mor ilişkilendirilmiştir.

Renk ve şekil arasındaki ilişkiye benzer şekilde, renk ve nesne arasındaki ilişkiyi tartışmaya değer. İnsanlar aynı rengi görmeye alıştıkları şeyleri görme eğilimindedir. Fiziksel çevrenin yapılarında bir çeşit obje olduğu için insanların görmeye alıştıkları renkler bu yapılarda bulunabilir.

Renk algısını incelerken, insanların tercih ettiği ve estetik olarak değerlendirdiği renkleri tanımlamak için renk kataloglarının, iç mekanların mimari simülasyonlarının, gerçek binaların dış cephelerinin ve renkli objelerin kullanıldığı ortaya çıkıyor. Ancak renk algısı, rengin nasıl sunulduğuna bağlı olarak değişebilir. Yani araba rengi olarak tercih edilen bir renk mutfak dolabı rengi olarak tercih edilmeyebilir. Dolayısıyla bu

çalışma, renk kataloglarında tercih edilen renklerin uzayda tercih edilip edilmeyeceğini kontrol edecektir. (Yıldırım, 2009;26).

2.4 Renk Türlerinin Psikolojik Etkileri

2.4.1 Ana Renklerin İnsan Psikolojisine Etkileri

Güneş ışınları analiz edilip bir prizma ile ayrıldığında kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi ve mor renkler ortaya çıkıyor. Bunların yeniden birleştirilmesi sonucunda beyaz ışık elde edilir. Kirli griye yakın bir renk, beyazdan değil, malzeme renklerinin karışımından gelir. Renk skalasından kırmızı, sarı, mavi, herhangi bir renk karışımından kaynaklanmadığı için ana renk olarak kabul edilir. Ara renkler ikisinin karıştırılmasıyla elde edilir (Alici, 2019).

Bir renk diğerinden daha açık görünüyorsa, bu sadece fiziksel bir fenomendir. Ancak sevgi, mutluluk, samimiyet, hırs, keder vb. Duyguları uyandırırsa psikolojik bir olay olur.

Kırmızı

Kırmızı, sıcak renk grubundaki ana renklerden biridir. Dokunaklı, coşkulu ve heyecan verici bir renktir. Büyük enerjisinden dolayı dayanılmaz bir enerjik etki yaratır, kendine ilham verir ve endişe verir. Güçlü etkisiyle ilgi odağı olur ve hoşumuza gitse de gitmese de gözümüze çarpar.

Tasarımda kırmızının kullanıldığı ideal mekanlara dikkat etmeye değer çünkü dikkat çekici detayların olacağı yer burası. Şiddet ve nefret gibi duyguları simgeliyor.

Kırmızının açık ve koyu tonlarına bağlı olarak farklı psikolojik etkileri vardır. Açık anlamları olan kırmızı; güven, hakimiyet ve sevgi duygusu yaratır. Ortalama kırmızıdır; düzenlilik, aktivite, hareket hissi verir. Kanın rengi kırmızıdır; İnsanlarda içsel tepkisel duyguları ve üzüntüyü ortaya çıkarır. Ayrıca; ciddi, geleneksel, güçlü ve asil bir işarettir. (Yılmaz, 1991; 22)

Mavi ile soğuma kırmızı olur ve mavi yaklaştıkça sıcaklığını kaybeder ve yerini mavinin sakinleştirici ve rahatlatıcı etkisine bırakır. Kırmızı turuncuya döndüğünde aktivitesini kaybeder ve matlaşır. Ancak sarı rengin açıklığından dolayı özelliklerini

koruyabilir.

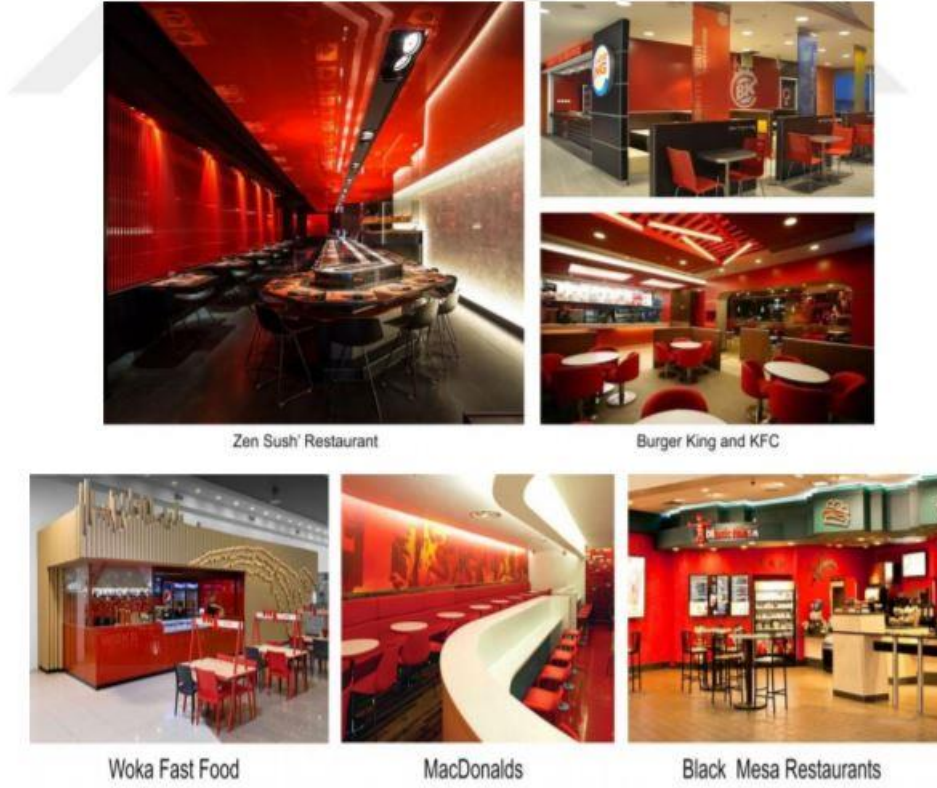
Şekil 2.12: Kırmızı Rengin Soğuması ve Sarıya Kayması Sonucu Oluşan Etkiye Örnek Altan'ın tanımına göre; "Kırmızı ve beyaz ile karıştırıldığında, canlılık, pembe bir renk kazanır ve bu da dostça bir etki yaratır." (Altan, 1983)

Spektrumdaki ilk renk olan kırmızı, heyecanı, hareketi ve tutkuyu simgeliyor. Yeni başlangıçlar, yeni yaşamın ve sevginin anahtarıdır. İnsanlar üzerindeki en önemli duygusal etki; sıcaklık, heyecan ve heyecan. Azim, fiziksel güç ve sebat onun bütünlüğüdür. Dostluk, hoşgörü, samimiyet onların olumlu katkılarıdır. Fiziksel aşk, cinsel istek kırmızı renk etkisi ile güçlendirilir. (Nuhoğlu, 2006).

Güç ve asalet gibi etkilerinden dolayı birçok ülkenin bayrağında kırmızıyı görüyoruz. Aynı zamanda kan renginden dolayı insanlar üzerinde çeşitli psikolojik etkileri de yansıtır. Kırmızının dost canlısı insanlar, özellikle de Akdeniz ülkelerinde yaşayanlar üzerinde büyük etkisi vardır.

Kırmızıya odaklanılmasından dolayı çeşitli durumlara karşı uyarı işaretleri de kırmızıdır. Aynı zamanda iştah açıcı bir yönü vardır. Bu nedenle restoran ve barlarda sıklıkla kırmızı tercih edilmektedir. Duyguları çok fazla harekete geçirdiği için eyleme

ivme kazandırır, insanların uzun süre kalmak istemediği yerlerde (fast food mekanlar) kullanılırsa kullanıcıların dolaşımını etkiler.

Şekil 2.13: Kırmızı Rengin Restoranlarda Kullanımı

Kırmızı da; Sadece dışa dönük değil, aynı zamanda insanlara hayat ve enerji veren sıcak bir renk; Öfke ve saldırganlık, kalabalığın ortak olumsuz özelliklerinden bazıları, kayıtsızlık, inatçılık, hızlı ve ince titreşimlerdir.

Sarı

Bu, ana renk grubundaki ikinci renktir. Anlamsız bir renk olarak çok popülerdir. Psikolojik olarak bakarsanız, çılgın duyguların sembolü olarak tanımlanabilir. Kullanıldığı mekanda uyarıcı, neşeli ve harika etkiler yaratır. Bu, genişleme ve iletişim için geçerlidir. Sarı; neşe, rahatlama ve zekanın rengidir.

Şekil 2.14: Sarı Rengin Çalışma ve Dinlenme Mekanlarında Kullanımı

Çiçeklerin en neşesi o diyebiliriz. Sarı renk, gençliği ve canlılığı güçlü bir şekilde ifade eder. Bu açık sarı tonlar daha belirgin hale gelir. Altın sarısı aktif Yeşille karıştırıldığında rahatsız edici olabilir.

Bu, gençliğin ve çekiciliğin en karakteristik rengidir. Sarı, en parlak renk olan beyazdan daha belirgindir. Bunun nedeni, sarı frekans aralığının beyazkinden daha büyük olmasıdır. Sarıyı beyazdan ayıran en önemli ve temel özellik budur. Bu özelliğinden dolayı yollardaki trafik şeritleri, uyarı ve kılavuz çizgileri sarı renklidir. Ayrıca taksiler sarı renktedir, çünkü sarı bir geçiciliğin ifadesi. Bu şekilde insanlar taksilerin hem çekici hem de geçici olduğu hissine kapılıyor.

Takdir edilmesi gereken bir renktir ve gerçek değerini ve canlılığını güçlü, etkili bir zeminde kullanarak elde eder. Sanatçılara ilham veren bir renktir. Sarı, onu seven insanlara bilgi ve bilgeliği aktarır. Bu renk entelektüeller, akıl ve mantık odaklı insanlar için uygundur. Soğuk sarıyı tercih eden insanlar bilgiye karşı ihtiyatlıdırlar. Olumsuz özelliklerde; donuk, sanrılı bir durum ortaya çıkıyor. (Nuhoğlu, 2006)

Sarı için: "Sarı maviye dönüştüğünde, ışıksız görünüyor. Mantığın hakim olduğu yerde (sarı), inanç (mavi) işe yaramaz. "

Sarı, güneşin rengi nedeniyle insanların günlük yaşamına hakim olan renktir. Sarı; zeka, karmaşıklık ve pratikle ilgisi var. Özellikle açık sarı tonlar huzur, rahatlama ve neşe verir. Sonbaharın tonlarında da olduğu için üzüntü ve özlem içerir. Spektrumun sıcak renkleri arasında en açık renktir ancak en büyük kozmik güce sahiptir. Güneşin rengine en çok benzeyen renktir, bu nedenle umut verici bir etkiye sahiptir. Parlak, neşeli, heyecan verici bir güce sahiptir. Açıklığı ve ilhamı sembolize eder.

Parlaklığından dolayı sahip olduğu enerjiden dolayı sinir ve kas sistemine faydalıdır. Mide suyunun salgılanmasını sağlar ve metabolizmayı hızlandırır. Bu nedenle yemek pişirme daireleri, mutfaklar ve spor salonları gibi hızlı bir metabolizma istenen yerlerde tercih edilmektedir. (Aykul, 2015; 75).

Sarının olumsuz özelliği yıkıcı olmasıdır. Aldatma, kötülük, ikiyüzlülük gibi olumsuz yönleri vardır. Bu, Fransızca'daki "rire jaune" ifadesiyle özetlenebilir. "Sarı gülümseme" ihanetin gülümsemesi demektir. Aynı zamanda derin karamsarlığa ve zihinsel depresyona neden olabilecek özelliklere sahiptir.

Sarı renk karışımlarına göre farklı efektler yansıtır. Maviyle karışımında mavi karışıma girdikçe hareket kabiliyetini ve çılgınlığını kaybeder, bir süre sonra sarı renk yeşilin sakinleştirici ve yatıştırıcı tonlarına geçer. Bu durumda sarıya yayılmanın ve yaklaşmanın etkisi ortadan kalkarak onu soğuk renklerin etkisi altında bırakır. Kalmyk'in raporuna göre; "Zeytin sarısı yeşile yakın bir renge dönüştüğünde korkaklık ve kıskançlık demektir." (Kalmyk, 1950; 38).

Gri ile karıştırılan sarı coşkuyu yitirir. Bunun nedeni, sarının canlılığını yüksek yoğunluklu renklerden almasıdır. Gri nötr olduğu için sarının enerjisini çeker. Sarı beyazla karıştırıldığında etkisi artar. Sarı renk genellikle limonu andırır, bu yüzden insanları ekşi hissettirir.

Mavi

Ana renk grubundaki tek soğuk renk mavidir. Mavinin tonları daha açık olduğundan, mesafeyi ve sonsuzluğu temsil ederler. Karardığında çekici etkiler gösterir. Mavi psikolojik olarak insanlar üzerinde temiz, rahat, sakin ve dinlendirici bir etki yaratır.

Koyu renklerde veya yoğun kullanıldığında acımasız bir etkiye sahip olsa da insanı üzüyor. Mavi, korumayı sembolize eder ve beyazla birlikte kullanıldığında yatıştırıcı ve yatıştırıcı bir his sağlar. İnancı güçlendiren, düşünme yeteneğini artıran, huzur ve mutluluk getiren bir renktir.

Kalmyk'in açıklamasında; "Ruha benzeyen akışkan bir renk olan mavi, kasıtlı veya sınırlama olmaksızın bir atmosferi ifade eder. Aynı zamanda insanların düşünmesine, karar vermesine ve yaratıcı fikirler üretmesine yardımcı olur. Bu nedenle çalışma alanlarında sıklıkla tercih edilmektedir."

Şekil 2.15: Mavi Rengin Çalışma ve Dinlenme Alanlarında Kullanımı (Alici, 2019).

Mavi renk sakinlik hissi uyandırır, tansiyonu dengeler, nefes almayı düzenler. Arap kültüründe mavi taşların kan akışını yavaşlattığına inanılıyor, bu yüzden nazardan gelen boncuklar mavi. Mavi renk yemek yeme isteğini azaltır ve iştahı kapatır. Bunun nedeni yiyeceğin doğada mavi olmaması ve zehirli, şımarık, küflü yiyeceklerin mavi ve mor olması gerçeğidir. (Aykul, 2015)

Koyu mavi karar verme yeteneğini geliştirir ve bu nedenle otoriteyi temsil eder. Bu yüzden birçok üst düzey yönetici kıyafetleri için koyu mavi giyme eğilimindedir. Kural olarak bu renk ciddi, çevreye uyumlu, maksatlı, sadık karakterli kişiler tarafından tercih

edilmektedir. Mavi, insanlar üzerinde olumlu bir etkisi olduğu için barışın sembolüdür. Avrupa Konseyi ve BM gibi sendikaların bayraklarının mavi olmasının nedeni budur.

Çok koyu değilse maviye boyanmış odalar üretkenliği artırır ve hayal gücünü geliştirir. Hatta bazı araştırmalara göre mavi renkli odalarda çalışan öğrencilerin daha yüksek not aldıkları, mavi ile yazmanın daha akılda kalıcı olduğu ve haltercilerin mavi renkli odalarda daha ağır yükleri kaldırabildiği görülmüştür (Aykul, 2015; 69).

Mavinin açık ve koyu tonları, karışımla oluşmuş tonların insan psikolojisi üzerinde farklı etkileri vardır. Psikolojik araştırma; Mavinin koyulaştığı, fiziksel olarak siyaha yaklaştığı ve insanlar için daha çekici olduğu görülmüştür. Bu çekiciliğin, insanların psikolojik dünyasındaki bir dengesizlikten kaynaklandığına inanılıyor.

Mavi, siyaha yakın; İnsanları keder, keder ve üzüntü hissettirir. Bu tür duygular çaresiz ama ulaşılamaz rüyaların sıkıcı duyguları, hayal kırıklıkları veya sonsuz sorunlar olarak yorumlanır. Mavinin gölgesi aydınlandıkça karamsarlığı ve çekiciliği gücünü kaybeder. İnsan psikolojisinde mavinin açık tonları; sonsuzluğun etkisi, masmavi su ve temiz hava gibi çağrışımlar yaratır.

İlter'e göre; "Mavi renk olumlu etkilerine rağmen bazen kişinin ruhunda soğukluk, yalnızlık ve üzüntü etkisi yaratabilir. Bu, güçlü duygusal karışımlar yaratabilen mavinin etkisinden kaynaklanmaktadır.

2.4.2 Ara Renklerin İnsan Psikolojisine Etkileri

Ara renk grubundaki her bir renk, en az iki ana rengin karıştırılmasıyla elde edilir. Sarı ve kırmızı karıştırıldığında turuncu elde edilir. Sarı ve mavi karıştırılırsa yeşil, kırmızı ve mavi karıştırılırsa mor oluşur. Ana renkler gibi ara renklerin de psikolojik etkileri vardır ve bu bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Ara renkler arasında mor ve yeşilin ilginç özellikleri bulunmaktadır. Bunlar sıcak ve soğuk çiçekler grubunun temsilcileridir. Psikologlar yeşili ana renk olarak kabul ederken, biz burada yeşili ara renk olarak düşünüyoruz.

Mor

Macenta, ara renklerde mat ve soğuk bir görünüme sahiptir. Kırmızı sıcak renklerden, maviyi soğuk renklerden içerdiği için iki rengin oranına bağlı olarak sıcak veya soğuk

psikolojik etkileri yansıtır. Mor; asaleti, kendine güveni, özerkliği ve birliği sembolize eder. Ruhsal enerji vizyon ve sezgi ile barış içindedir.

Kandysky; "Mor, kelimenin fiziksel ve ruhsal anlamıyla soğuk kırmızı bir renktir." dedi. Morun olumsuz etkileriyle hastalık ve üzüntünün yanı sıra gizemli macera atmosferi de hissedilebilir. Mor, melankolik karakterinin rengidir. Bu, gizemli bir durumun, işkencenin ve kontrolsüz gücün sembolüdür. Sonsuz bir karamsarlık ve ulaşılamaz hayaller duygusu yarattığı için üzüntü, pişmanlık ve korkaklık duygularını uyandırır. Kullanımı zor olan bu renk, bilinçsizce kullanıldığında insan psikolojisinde korku ve paniğe neden olabilmekte, planlı ve düşünceli bir şekilde kullanıldığında olumsuz etkilerinden kurtulur ve masum hale gelir. (Yılmaz, 1991).

Şekil 2.16: Mor Rengin Mekana Etkisi

Kader denen içsel bir enerjisel süreci gösterir. Sanatçının kişiliği, düşünceleri ve hoşgörüsü menekşe ile birleşir. Sakinleştirici ve rahatlatıcı yönü tevazu ile tam bir uyum yaratır.

Morun, insanları bilinçaltında kötümser bir psikolojiye çekerek nevrotik duyguları ortaya çıkardığı bulunmuştur. Araştırmalar intihara meyilli kişilerin bu rengi sevdiğini ve tercih ettiğini göstermiştir. Eski zamanlarda bu renk sabır ve fedakarlığın rengi olarak biliniyordu.

Geçmişten günümüze bu renk, ihtişam ve lüksün son adımı olarak kabul edilir. Bu rengin üretimi Roma döneminde zor olduğundan üst sınıfların ve saray mensuplarının kıyafetlerinin rengiydi. (Kalmık, 1950;39)

Mor bileşenlerin karışım miktarına bağlı olarak insan psikolojisinde farklı duygular uyandırır. Mordaki kırmızı miktarı arttıkça karamsarlık yerini ciddiyete bırakıyor. Bunu insan psikolojisinde şiddetin ve nefretin ortadan kalkması olarak yorumlayabiliriz. Kırmızı renk, morun kara kara düşünmesini kırar ve ona yeni bir hava katar. Mavinin menekşe üzerinde baskın hale gelmesiyle psikolojik bir patlama meydana gelir. Müstehcen mor ve koyu mavi efekti birleştikçe, ateş ve barut gibi birbirini etkileyen iki renk elde edilir. Eflatunun açık bir tonu olan macenta, derin moru, sofistike ve gelişmişliği temsil eder; yalnızlık gerçeklikten kaçış ve kızgınlığın rengidir. Morun olumsuz yanları beyazla birlikte kaybolur. Beyaz, morun taşıdığı tüm olumsuz duygular için umut veriyor.

Turuncu

Turuncuyu oluşturan sıcak kırmızı ve sıcak sarıdır. Bu nedenle psikolojik olarak ısınan bir enerjiye sahiptir. Yoğun enerji ve sıcaklığa sahip olan sarıya sarı eklenerek bu enerji daha güçlü yansıtıldı. İç dünyaya bakan kırmızı, anlamsız sarı ile birlikte yaygın bir etki elde etti. Bu durumu sarının dağınıklığını ve kırmızının keskin azalmasını en aza indiren bir özellik olarak düşünebiliriz.

Turuncudaki kırmızının canlı ve meydan okuyan özelliği zayıflar, bu da sarıya ciddiyetini, olgunluğunu ve samimiyetini verir. Sıcak renk grubunun bir parçası olan bu renk, kırmızı kadar canlı veya canlı değildir. Güneşi, parlaklığı ve rahatlığı hissettirir. Kırmızı kadar uzun süre izlenemeyecek bir renktir (Burke ve Ozzezgin 1983; 97).

Turuncunun iç dünyada çok aktif bir yanı var, damarına sığamayan bir insanın coşkusunu, canlılığını ve gösterişini hissedebiliyoruz. Bu renk mavinin derinliklerindeki dertlere son veriyor. Bu nedenle maviyi tamamlar.

Şekil 2.17: Turuncu rengin mekana psikolojik etkisi (Alici, 2019;154)

Turuncu tonları, farklı miktarlarda kırmızı ve sarının karıştırılmasıyla elde edilir. Materyalizmin göstergesi olan dünyevi hisleri uyandıran yeryüzünün kahverengimsi-turuncu rengini çağrıştırır. Bu, iç dünyada pişmanlık ve üzüntü duyguları yaratır. Yaşlı insanlar bunu daha çok tercih ediyor çünkü kahverengi insanların psikolojisinde kafa karışıklığı yaratıyor. Tüm dinamizmi silen bir renktir. Bu renkle kullanılan renkler, kahverengi etkisini hafifleten ve insan doğasına uygun renkler tercih edilmelidir.

Sarı ağırlıklı turuncu renkte, sinirlilik ve aktivite başlar. Kırmızının sınırlayıcı etkisi kırılır ve sarının orijinal duygusal havası bu etkiyi daha da bastırır.

Bu, yüksek hedeflerin, kendine güvenin, gururun, gülmeyi ve gülmeyi seven insanların rengidir. Bir portakalın titreşimleri; sağlığı, zindeliği, yaratıcılığı, samimiyeti, mutluluğu, kaygıyı giderir, olumlu bir bakış açısı getirir. Olumsuz etki turuncuysa; kibir, melankoli, aşırı güven, ezici ve üstün duygularını yansıtan etkiler.

Yeşil

Yeşil, kendisini oluşturan mavi ve sarının etkilerini taşımadığından ilginç özelliklere sahiptir. Görsel açıdan kendi başına saf bir renk olmasına rağmen iki rengin karışımından oluştuğu için ara renk olarak kabul edilir. Yeşil; insan psikolojisinde saf

doğa, alanlar ve mekanla ilişkileri çağrıştırır. O, tüm renklerin en sakin, sessiz ve sakin olanıdır.

Duygusal bir gizeme sahip olan Yeşil, insan psikolojisinin başarması gereken tutkulara eşlik etmez ve başaramamanın acısını yatıştırmaz. Duygusal bir aktivite olmadığını söyleyebiliriz. Efendioğlu'na göre; "Kayıtsızlık etkisi en çok açık yeşil renkte hissedilir. Koyu yeşil renkte sessizlik hakimdir. "

Duygusal ilgisizlik yoluyla insan psikolojisine huzur, rahatlık ve dinginlik verir. Ancak bu kayıtsızlığa uzun süre maruz kalmak duyguları rahatsız eder ve kişi kırmızı gibi aktif bir renk arar. İç mekanda hakim olan yeşil rengi dengelemek için kırmızı nesnelere veya mobilya kullanmanız gerekir. Aşağıdaki resimde, bu yöntem bir renk şeması oluşturmak için uygulanmıştır.

Doğada sıklıkla bulunan bir renk olduğu için insana huzur ve sükunet etkisi verir. Sinir sistemi üzerinde doğal bir etkisi vardır. Birçok kavramla ilişkilendirilen en güçlü ve çok yönlü yeşil renk doğadır. Buna göre hayatı, gençliği, yenilenmeyi, umudu ve enerjiyi sembolize eder.

Bölünme, uyum, cömertlik ve işbirliğinin sembolüdür. Kendini kontrol etme üzerinde güçlü bir etkisi vardır ve sınırları yatıştırır, zihnin ve bilincin rengidir. İnsanlara güven, istikrar ve barış duygusu verir. Yeşilin doğal enerjisi ile özgürlük, uyum ve denge birleşiyor. İnsanların duygularını ve zihinsel potansiyelini geri kazandıran bir renktir. (Howard ve Dorothy Sun, 1992)

Uyumun, ayrılığın ve iyi niyetin rengidir. Dalgalanmaları, zıt bir renge sahip olan kırmızıdan daha yavaştır. Stresi azaltır ve denge ve uyum, güven, koruma duygusu, uygun bir karar verme ortamı ve eşitlik sağlar. Yeşilin olumsuz etkileri için; umursamazlık, güvensizlik, şüphe ve aşırı utangaçlık, kıskançlık, bencillik, önyargı. (Nuhoğlu, 2006; 78).

Bileşendeki sarı ile mavinin oranına bağlı olarak yeşilin sıcak veya soğuk etkisi vardır. Ancak yeşil genellikle soğuk bir renk olarak kabul edilir. Doğada bulunan çok sayıda açık ve koyu yeşil tonlar, bir kişinin rahatlatıcı etkisini büyük ölçüde etkilemez.

Mavi ağırlıklı yeşil renkte, gevşetici etki zayıflatılır, ciddiyet öne çıkar. Ayrıca psikolojik olarak bir güç duygusu hissedilir.

Şekil 2.18: Yeşil Rengin Mekana Doğallık Etkisi. (Alici, 2019;157)

Sarıya açılan yeşilde, rahatlatıcı bir etki altında gizemli bir neşe ve canlılık var. Karışımın miktarına bağlı olarak genç sarı hava etkisini gösterir ve sakin ve sakin yeşil havayı etkiler.

Yeşil gri ile karıştırılırsa tembellik hissi ortaya çıkar. Yaramazlık ve kıskançlığın etkisi, bu rengin gri ile kirlenmesi gerçeğinde kendini gösterir. Koyu yeşil sizi harika hissettirir.

Beyazı yeşile eklemek insanlarda güven ve güven duygusu yaratır. Hüseyin Kyçkan'a göre; "Yeşilin daha açık tonu bir doğum ve yaşam duygusu uyandırıyor."

Yeşil, rahatlatıcı etkileri nedeniyle hastanelerde de kullanılmaktadır. Doktorlar genellikle tıbbi işlemler için mavi veya yeşil giysiler giyerler. Nedeni ise doktorların uzun süreli operasyonlarda kan rengi olan kırmızıya bakması ve farklı bir renk gördükten sonra ortaya çıkan rengin yeşil olması, gözleri rahatlatması ve psikolojiyi sakinleştirmesidir. (İzgi, 1969; 27).

Yeşil dışında kırmızı veya beyaz renkte olan kırmızı veya beyaz elbiselerin gözleri yorduğuna ve hata yapma riskini artırdığına inanılıyor. Yeşil, rahatlatıcı etkisinden dolayı sadece giysilerde değil, eyleminin gerekli olduğu yerlerde de kullanılır.

2.4.3 Nötr Renklerin İnsan Psikolojisine Etkileri

Renk olarak kabul edilmeyen siyah ve beyaz, diğer renkler üzerindeki etkisi açısından önemlidir. Siyah, ışınlar tamamen yutulduğunda renksiz, ışınlar karıştırıldığında beyaz oluşur. Ancak bu boyalar için geçerli değildir. Boyalar karıştırılarak beyazlık elde edilemez. Bu sadece bir ışık durumu. Gri, ışıksız bir olay olan siyah (karanlık) ve bir ışık olayı olan beyazın bir karışımından oluşur. Bu renklere akromatik (renksiz) renkler denir. Bir anlamda gri sonsuz değere sahiptir. Uzmanların nötr çubuk adı verilen bir sınıflandırma kullanmasının nedeni budur. En yaygın kullanılan nötr bant dokuz değere sahiptir, ancak istenirse artırılabilir veya azaltılabilir. Nötr renkler, gerçekte renk olmadıkları için insan psikolojisi üzerinde kesin bir etkiye sahip değildir. Ne olursa olsun, nötr renkler; Rahatlatıcı, tatmin edici, anlamlı ve olgun etkileri yansıtır. Siyah bir derinlik duygusu yaratır, karanlık, beyaz bir ışık duygusu yaratır. Bu grilerin birleşimi; umutsuzluktan doğan hareketsizlik hissi verir. (Alici, 2019;157)

Siyah

Bir ışık kaynağından gelen ışınlar etkilenen nesne tarafından tamamen emildiğinde siyah renk oluşur. Bu durum nesnenin ısınmasına neden olur. Bu durum nedeniyle mimarlar soğuk bölgelerde binaların dış cephesinde siyah kullanırlar. Işıktan fiziksel olarak sade olan siyah, diğer renkler gibi hala kendini bir varlık olarak gösteriyor.

İnsanlarda her zaman korku yaratan belirsizlik ve karanlığın yarattığı çelişki de siyahla kendini gösteriyor. Bu nedenle korku, panik ve kötülük izleri siyah olarak hissedilir. Siyah renkte, sonsuz seyahatin etkisi ve ölümün çağrışımı her zaman hissedilir. Bu nedenle keder, keder, keder ve üzüntünün rengidir. Ölümden sonra en çok yıpranmış renk siyahtır, bu da ölümün acısını en iyi yansıtır, ciddiyet ve haysiyet verir.

Şekil 2.19: İç mekanda siyahın etkisi (Alici, 2019;157)

Tülay Reed siyahı için; "Karanlık ve örtücüdür, umutsuzluğun ve ölümün sembolüdür." dedi. (Kamış, 1994; 22) Siyahın sadece ruhsal duygular üzerinde değil, günlük yaşamda da olumsuz etkisini görüyoruz. "Kara metin", "kara haberler", "kara para" ve "hayatın karartılması" gibi ifadeler hayattaki tüm olumsuz deneyimleri tanımlamak için kullanılır.

Eski uygarlıklarda siyah da farklı anlamlarla ilişkilendirildi. Siyah bazı toplumlarda kötü şans sembolü olarak kabul edilirken, kara kedi Mısır medeniyetinde kutsal kabul edildi. (Yılmaz, 1991).

Siyah; Asalet, onur, güç, hırs ve biçimciliği ifade eder. Batı'da yas, Japonya'da mutluluğu simgeliyor. Ayrıca bazı kültürlerin bilgeliğini de kişileştiriyor.

Küçük iç mekan yüzeylerinde kullanıldığında siyah bir yaşam etkisi yayar. Çiçekler arasında en koyu renktir. Bu nedenle, diğer renkler ne kadar koyu olursa olsun, siyaha kıyasla her zaman biraz daha açık kalırlar. Siyah aynı zamanda en ışıltılı ve sessiz renktir. Daha az titreşimli renklerle kullanıldığında renk kuvveti verir. Koyu kırmızı ile kullanıldığında kırmızıya rahatsız edici bir güç verir. Aynı şekilde siyah arka planlı açık sarı kullanmak sarıya o kadar güçlü bir hareket verir ki sarı rujdan ayrılır ve sanki

havada asılıymış gibi öne çıkar. Gri ile kullanıldığında, gri siyahtan daha açık görünür ve gri, siyahları daha koyu ve daha derin yapar.

Siyah diğer renklerle karıştırıldığında, özelliklerini bozar ve matlaştırır. Örneğin; Sarı ve siyah karıştığında parlaklığını kaybeder ve hastalıklı, yaramaz ve zehirli bir görünüm alır. Siyah renklerle karıştırıldığında, doğal ışık durumu nedeniyle rengin parlaklığını hemen yok etmeye başlar.

Beyaz

Beyaz fiziksel olarak incelendiğinde güneşin tüm ışınlarının birleşmesiyle oluştuğunu söyleyebiliriz. Uzayda ışınlar renksizdir, ancak bir nesneye çarptıklarında beyazdırlar.

Geniş beyaz yüzeyler serin ve hoş bir etki yaratır. Bu nedenle beyaz, soğuk bir renk olarak kabul edilir. Beyaz renkte - sevinçten önce neşe ve sessizlik. Bu nedenle ferahlık, serinlik, saflık, hafiflik ve samimiyet hissi uyandırır. Kamuoyunda beyaz; masumiyeti, saflığı, asaleti kişileştirir.

Balzac'a göre beyaz bir iyi niyet duygusu uyandırır. Sakin ve yatıştırıcı etkisiyle beyaz güvercin bir barış sembolü olarak kabul edilir. Çeşitli araştırmalara göre, beyaz giysiler insanları gerçekte olduklarından daha genç gösteriyor. (Yılmaz, 1991;44).

Beyaz renk için Rana Nuhoglu; "Saf, ulaşılamaz ve açıklanamaz olanı ifade eder. Aynı zamanda boşluk ve sonsuzluk izlenimi verir. Mavinin yanı sıra ferahlatıcı ve antiseptik etkiye sahiptir. Bu nedenle hemşireler ve genç kızların gelinlik saf beyazdan seçildi. Nötr bir titreşime sahiptir. Bu, özgür ve rahat bir zihni gösterir. Beyaz, tarafsızlığı ifade ettiğinden ölen insanların saf ve ruhsal bir yolda olduğunu belirtmek için yas tutmada da kullanılır. " dedi. (Nuhoglu, 2006;77).

Şekil 2.20: İç Mekanda Beyaz Rengin Etkisi

Beyazın olumsuz etkileri; Parlaklığından dolayı gözleri çok çabuk tahriş eder, beyaz, sosyal algıda teslimiyet ve yenilginin sembolüdür. Beyaz bayrak, insanlık tarihinde ve bugün dahil savaş alanlarında teslimiyet ve teslimiyetin bir ifadesidir. Beyaz, Çin kültüründe yasın rengidir.

Diğer renklere beyaz eklemek o rengin özelliklerini değiştirir. Renk dalgalanmalarını azaltır ve matlaştırır. Aynı zamanda beyaz rengin karıştırıldığı rengin psikolojik etkisi zayıflar. Saf renk beyazla karıştırıldığında biraz soğur. Mavi ve beyaz ile karıştırıldığında özelliklerinin korunmasına direnir ve uzun süre muhafaza eder. Ancak mor beyaza karşı çok zayıftır ve tüm etkisini hemen kaybeder.

Aşağıdaki resimde gösterildiği gibi beyaz renkler ve tonlar; Oturma odası, yatak odası, oturma odası gibi odalarda kullanıma uygun olup ortak bir çerçeve tanımlamak için doğru seçenektir. Beyaz, yansıttığı psikolojik etkilerle; Sakinleştirici, rahatlatıcı ve yatıştırıcı bir renktir. Genellikle küçük alanlar için kullanılır. Çünkü kullanıldığı mekana ferahlık ve ferahlık hissi verir, mekanı olduğundan daha büyük hissettirir. Bu, en çok yansımaya sahip renktir. Böylelikle ek özellikler sergiler ve hemen hemen tüm renk tonları veya pastellerle iyi sonuçlar verir.

Gri

Belli miktarda siyah ve beyazın karıştırılmasıyla elde edilen nötr bir renktir. Mutlak gri, siyahın yanı sıra beyaz, beyaz ve siyah olarak gelir.

Gri; Ne yukarıda ne aşağıda, ne de aşağıda olduğu gibi. Gri ne sıcak ne de soğuk. (Klee, 2006; 47)

Renklerini oluşturan siyah beyaz özelliklerinden yoksundur. Ne siyahın rahatsız edici karanlığına ne de beyazın kör edici parlaklığına sahip. Ancak ikisi arasında tatlı bir nokta olarak güzel bir orta ton yaratır. Gri renk; olgun, özenli, huzurlu bir karakteri temsil eder. Bu nedenle sakin, nötr ve sakin bir renk olarak kabul edilir. Aynı zamanda, gri renkte saf bir masumiyet duygusu ve gizli bir umutsuzluk vardır (bkz. Şekil 58).

İlter'in aktardığına göre; "Uzlaşmacı ve dengeleyici bir oyuncu olan Gray, alçakgönüllülüğü kişileştiriyor. Hassas kişilerde bu endişe ve umutsuzluk duygularına neden olabilir. "Grinin bu olumsuz yönlerini ortadan kaldırmak için canlı renklerle kullanmak doğru olacaktır.

Melike Efendioğlu'na göre; Gri, özerk ve karakterden yoksun. Beyaz kadar parlak ve siyah kadar basit değil. Hiçbir şey yaratamaz, dengesiz, tarafsız bir ruh halinin ifadesidir. Bu, enerji eksikliğinin bir sembolüdür. Gri mantık; korkuyu, yaşlılığı ve ölümün yakınlığını yansıtır. Hava karardığında artar. "

Beyaz boyalarla elde edilemez, sadece kirli gri tonları. Bu nedenle gri, tüm renklerle el ele gider ve bu renklerin güzelliğini artırır. Gri, kullanıldığı renge bir kontrast görevi görür, bu nedenle çok canlı renkleri korur ve gözleri yumuşatır. Mavi ile kullanıldığında turuncu, kırmızı ile kullanıldığında yeşil gibi işlev görür ve bu şekilde algılanabilir.

Siyah ve beyazdan oluşan gri renkte parlaklık ve titreşimin etkisi görülmez. Karanlık etkisi arttıkça boğulma etkisi artar. Ses tonu beyaza yaklaştığında, içinde bir umut işareti belirir. Diğer renklerin yanında kullanıldığında, durgun ve hala gri etkisi geliştirilir. Bu rengin gölgesi en iyi kırmızı, sarı ve yeşil ile birleştirilir. Bu renk, bu tür boyalarla hareket etmeye uygundur. Çünkü bunların bir karışımı olabilir.

Rodin Alper Bingöl için gri; Bu diplomatik ve ağır bir renk. Hareketsizliği, yavaşlığı ve ciddiyeti kişileştirir. Orduda tüm alanları griye boyarız. Kapılar, ısıtıcılar vs. Devlet dairelerinde her şeyin gri olmasının nedeni budur. Yaratıcılığı öldürdüğünü iddia ediyorlar. "Dedi.

Griyi boşluklarda arka plan olarak kullanmak mümkündür ancak parlak renklerle monotonluğu ve durgunluğu kırmak gerekir. Aksi takdirde boğucu, sıkıcı ve soğuk bir ortam yaratır.

Tablo 2.1. Renklerin Psikolojik Etkileri (Martel, 1995;85)

RENK TÜRÜ	RENK TÜRÜNÜN ETKİLERİ
KIRMIZI	Tutkunun rengi olan kırmızı, dikkat artırıcı, ilgi çekici, hareketlilik sağlayıcı, beyni çalıştırıcı, heyecan verici, sağlık, canlılık, aşk, zafer hissi, enerji, cömertlik, fedakarlık, ihsan, acıma, cesaret, güç, hayat dolu, ısıtıcı etkiler taşır. Abartılması halinde sertlik ve şiddet, tehlike, rahatsız edicilik, zulüm, günah ifade edebilir.
UÇUK PEMBE	Nezaket, yumuşaklık, tatlılık, çekingenlik, mahcubiyet, muhafazakarlık duygusu telkin eden bir renktir.
TURUNCU	Neşe verici, ısıtıcı, birlik olmaya yönlendirici, çok kullanıldığı durumlarda huzursuz edici, zenginlik, ışık ve verimliliği temsil eden bir renktir. Önsezinin, duru sevincin, dengeli gücün sembolü turuncu, iyimserlik yayar.
SARI	En ışıklı, hareketli, parlak ve neşeli renk olan sarı, zenginlik, bolluk, şeref ve sadakati hatırlatır. Sarı entelektüel olma, yöneticilik, hırs, iddia ve özgürlüktür. Canlı sarı, kişiyi aktif yapar, solgun sarıysa, dinlendirir ve gevşetir. Renk terapistlerine göre bu renk, tüm renkler arasında genel kas sinirlerinin gücünü arttıran tek renktir. Ağırkanlıları canlandıracak ve sınırları uyaracaktır. Sarı, anlamayı keskinleştirir ve akıl işlevlerini artırır. Ayrıca, sarının açık tonları, alanları genişleterek büyütür. Zihin uyarıcı etkisi olan ve iletişim kurmayı kolaylaştıran bu rengin aşırıya kaçılması halinde vandalizm, kıskançlık, hastalık, mantıksızlık, şüphe ve güvensizlik, sorumsuzluk, uçukluk getirir.
KAHVERENGİ	Toprak ana ve ağaçların rengi olan kahverengi, yeşil gibi yaşamın yeşermesini değil, olgunluğu temsil eden yatıştırıcı bir renktir. Ayağı yere basan, kararlı, ketum bir davranışa yönelticidir ve ciddiyet simgeler.
TABA	Kahverenginin içerisinde sarı da içeren hali olduğunu düşüncecek olursak, kahverenginin olgunluk ve ciddiyetinin içerisine biraz daha neşe katılarak yumuşatılmış hali olduğunu söyleyebiliriz. Gerçekçi, yönlendirici, ısrar ettirici, kararlılık, evcillik ve aile çekirdeğinin ideal güvenliğini temsil eder.
YEŞİL	Genel olarak yeşil ağaçların yapraklarının, çimenlerin rengi olduğundan serinletici ve sakinleştirici bir etkiye sahiptir. Sessizlik, verimlilik, hayat, büyüme, doğa, bilgelik ve inancı çağırır. Her renkte olduğu gibi yeşilin de farklı tür ve tonları farklı duygular uyandırabilir. Yeşil kendine saygı, adalet ve güveni temsil edebilirken, abartılması megaloman, otoriter ama küstah, alaycı bir ifade yayabilir.
MAVİ	Mavi, hoşnutluk, iyi niyet, merhamet, açık sözlülük, dürüstlük, esneklik, yumuşak başlılık, anlaşma, uzlaşma, işbirliği ve huzuru çağırır. Heyecan giderici ve sakinleştirici etkisi vardır. Gevşemenin sevildiği ortamlarda mavi yansımalar bulunmalıdır. Mavi ışık, uyku getirici ağrı giderici ve kasılmayı önleyicidir. Mavi, ister çok koyu, ister açık olsun, içinde özgürlük ve uyum taşıyan bir renktir. Koyu mavi olan lacivert renk, ciddi olmaya ve kapsamlı düşünceye sevk eden bir renktir. Özellikle çok solgun mavilerin bolca kullanıldığı yerlerde pasiflik ve tembellik hissi getireceği unutulmamalıdır.
MOR	Mor, asalet, mistizm, utanç, hüznün, aşk ve aklın birleşimi, itibarın rengidir. Ortaçağ Avrupa'sında aristokratların rengiydi ve saray itibarını temsil eden bir renk oldu. Mor, büyük alanlarda görüldüğü taktirde korkutucu ve huzursuzluk veren bir renk olabilir. Erguvan, haklılık, ihtişam, egemenlik ve asillik duygusu doğuran kişiler arasında ciddiyet ve mesafe duygusu telkin eder. Menekşe moru, dini otorite, kaos, ölüm, kendini adama, ilahi aşkı temsil eden bir renktir. Leylak rengiye melankolik duygular telkin eder.
BEYAZ	Beyaz, bütün renkleri içinde barındırdığından birliğin ve saflığın sembolü olmuştur. Bir açıklık ve şeffaflık idealini yansıtır.
SİYAH	Beyazın zıttı olan siyah, iyi-kötü, gündüz-gece, yin-yang, yaşam-ölüm gibi varolan doğal ikilemlerin 'diğer' rengidir. Siyah her birimizin doğasında bulunan derin uyumsuzluğun sembolüdür. Bu renk, yas, pişmanlık, suçluluğu sembolize edebileceği gibi, derin dinlendirici sessizlik ve sonsuzluk ya da yapısal kuvveti sembolize eder.

BÖLÜM 3: ALGI

3.1 Görsel Algı ve Temel Özellikleri

Algı; Bu beş duyumuzun yardımı ile olur: göz, kulak, deri, burun ve dil ve bu organlardan hangisi uyarılırsa o organdan beyne geçiş bir tür algı oluşturur. (Şahin, 2019). Görsel algı, gözlerimizin seçilmiş bir mesajı görüp beyne göndermesiyle oluşur. İnsanlar duyularından mesajları öncelikle gözleri yoluyla alır ve gördükleri aracılığıyla çevrelerini deneyimlemelerine izin verir. "Mekanla kurulan algı ilişkisinde tüm duyular algıyı ve uzaydan alınan görüntüyü etkiler. Ancak çevre algısı açısından önce görme sonra işitme önemlidir.

20. yüzyılın başlarında, Gestalt görsel algı teorisi Almanya'da Max Wertheimer tarafından ortaya atıldı. Parçadan bütüne gitmek yerine, bütünün bütün olmasının klasik bakış açısından mantıklı olduğunu savundular. Hakim görüş, tek tek parçaları ele alırken bunun mantıklı olmadığı, ancak bütünün kendi içinde anlamlı olduğu yönündedir. Sengel'e (2008) göre: "Parçaların önce sonra bütün olarak algılandığını iddia eden klasik psikolojinin aksine, çok önemli olan "yapı prensibini" bütünü oluşturur" ileri sürmektedir. Buna göre, tüm zihinsel kazanımlarda anlam, durumun bir bütün olarak algılanmasından gelir. Bu nedenle, tasarıma önce parçalar toplanıp sonra toplanarak yaklaşırsa anlamın gözden kaçırılacağını, diğer yandan bütünün parçasının toplamdan daha büyük olacağını savunuyorlar. " Gestalt teorisi üç ana gruba ayrılabilir: şekil-yer ilişkisi, derinlik algısı ve algı yanılsaması.

Figür ve fon arasındaki ilişki: Gestalt teorisinin bu prensibine göre, kişi dikkatini etrafındaki nesneye yoğunlaştırır ve bu formun arkasındaki alana zemin denir. Şekli ve tabanı kişiye ve bakış açısına göre değişebilir. Biçim olarak algılanan yeryüzü, dünya olarak algılanan biçim olarak görülebilmesine rağmen, biçimi ve dünyayı aynı anda göremeyiz.

Şekil 3.1: İki Yaşlı Birey ve Saz Çalan Genç ile Onu Dinleyen Kadından Oluşan İki Farklı şekil-Zemin

Derinlik Algısı: Öndeki nesne arkadaki diğer nesnelere engellerse, zihnimiz genellikle ilk nesneyi daha yakından algılar. Aynı zamanda farklı büyüklükteki nesnelere aynı seviyedeyseniz, her zaman daha küçük nesnelere sanki zihniniz daha uzaktaymış gibi algılanır. Bir başka derinlik algısı ise, aynı büyüklükteki nesnelere farklı yüksekliklerde yer alması durumunda, sanki birbirlerinden uzaklaşıyor gibi algılanabilecekleridir.

Algı Yanılsamaları: Fiziksel gerçeklerden ve psikolojik olaylardan etkilenen algımız hataya çok müsaittir. Genellikle bu tür algı yanılsamaları görüşten kaynaklanır. İç ve dış tasarımda karşılaştığımız bu yanılsamalar malzeme, doku, renk, ışık efekti gibi özelliklerle sağlanabilir. Ayrıca illüzyonlar, mekanın büyük-küçük, geniş-dar, düşük-ferah, hareketli hareketsiz olarak algılamak için kullanılan algılama oyunlarıdır. Örneğin; Küçük bir boşlukları olduğu için, onları geniş ve geniş göstermek için uzayın çeşitli noktalarında aynalar kullanılır. Bu, algılarımıza buranın gerçekte olduğundan daha büyük olduğunu düşündürüyor.

“Gestalt algısının deneysel temelini tasarımcının iki boyutlu soyut egzersizlerine indirmediği ve onları üç boyutlu dünyanın gerçekliğinden uzaklaştırdığı doğrudur. Öte yandan, algısal hataların yakaladığı bir düşünceyi başka kurgularda yorumlamayı mümkün kılar” (Zengel, 2008: s.32). Ching'e (2016) göre: “Mekansal algımızı etkileyen tüm tasarım süreçlerinin özü, yaratılan her bir öğenin uyumlu bütünlüğü ve dolayısıyla belirli hedeflere ulaşılmasıdır. İç mekan tasarımında seçilen nesnelere, fonksiyonel, estetik ve davranışsal yönergeler eşliğinde üç boyutlu modellere dönüştürülür. Bu unsurların modeller aracılığıyla kendi aralarında kurdukları ilişkiler sonucunda, iç

mekanın görsel kalitesini ve işlevsel ilgisini belirleyerek mekan algımızı ve kullanımımızı etkiliyor. "

"Görsel algılama, ışık enerjisi şeklindeki görsel uyarıların beyne iletilerek burada görsel vizyon haline gelmesi ve daha önce çeşitli duyuyla elde edilen görüntülerle birlikte değerlendirilmesidir (Güngör 2005)."

Tasarım tasarıma dönüştüğünde, göz ile zihin arasında bir köprü kurulur. Görsel algı, bir tasarımın o tasarıma uyup uymadığını test eden göz ve zihin arasındaki köprüdür. Bu çift yönlü görsel algılama operasyonu ile hem beyinden kağıda hem de kağıttan beyne geçiş sağlanmaktadır. (Akkurt, 2019).

Görsel algıyı oluşturmak için üç şeye ihtiyaç vardır. Işık, şeffaf bir göz ve beyinde normal işleyen bir görme merkezidir. Işığın varlığı ve göze girişi fiziksel bir olaydır, ışığın göze kırılması ve bir görüntünün makulaya çarpması fizyolojik bir olaydır ve beyin normal işleyen görsel merkezinde bir görüntünün algılanması psikolojik bir olaydır. Farklı yoğunluktaki ışınların görsel algı üzerindeki etkisi farklıdır. Bu nedenle görüş alanımıza giren bazı nesnelere ön plana çıkarken bazıları arka planda kalır. Farklı algılama alanlarından güçlü etkiler üreten kişiler aktif rol oynar ve zayıf etki alanlarını pasif hale getirir. Bu nedenle zayıf etkilere sahip alanlar arka planda yer alırken, güçlü etkilere sahip alanlar biçimsel ve üç boyutlu bir etkiye sahiptir (Güngör 2005).

Görsel algılama sürecinde insanlar önce kavramın bilgisini elde etmek için yüzeysel bir süreçten geçerler. Bu süreç iki boyutlu bir algıdır ve görüntüleri genişlik ve yükseklik olarak algırlar. Bu süreçten sonra kavramla ilişkili daha derin bir desen oluşturarak derinlik algısı ile üçüncü boyuta geçiş söz konusudur. Daha sonra kişi kültürü, eğitimi, ilgi alanları ve geçmiş deneyimleriyle kavramı kavrayarak kimlik kazanır (Erişti ve ark. 2013).

Algılama, kişiden kişiye değişen bir durumdur. Ancak belirli yargılarda bulunabilmek için projelerde yer alan özelliklerin belli bir genel algısının olduğu varsayılmaktadır. Denel (1981) şöyle demiştir: "Algılama tarzı insanların kişiliğine göre farklılık gösterse de, bunu tasarımın çoğu durumda aynı şekilde algılandığına dair doğru bir hipotez olarak kabul etmeliyiz. Aksi takdirde görsel iletişim önemli olamaz "(Denel 1981). Dolayısıyla görsel algı kişiden kişiye değişen bir kavram olduğu için görsel etkinin değerlendirilmesi resmi olarak yapılmaktadır. Bu bağlamda, bir binanın görsel etkisinin

değerlendirilmesi, yapıda kullanılan tasarım unsurları ve bu unsurları birleştirme prensiplerine göre analiz edilebilir. (Aydınlı 1992).

Görsel algının kişiden kişiye farklılık göstermesi davranışı yönlendirir ve farklı çevresel etkileri gerçekte olduğundan farklı algılanmaya olanak tanır.

Klasik görsel psikolojinin görsel analizinde bütünün en küçük tek tek parçalarının incelenmesiyle bütünün tam bilgisinin elde edilebileceği görüşüne ek olarak; Zor, karmaşık ve büyük eserlerin kısmi bir tavırla yani tümevarımla algılanabileceği ileri sürülmüştür (Denel 1981).

Bireylerin görsel dünyasının ve görsel algının gelişimi, yapısal özelliklerin algılanmasıyla başlar. Örneğin, bir karenin dikdörtgenselliği ve bir üçgenin üçgenliği, ifadesini bazı tanımlarda bulan kavramlardır. Yapısal özellikler kişinin doğru okuduğu ve önce aldığı görsel algıyı temsil ettiği için yapıda görülebilen kusurlar da kafa karışıklığına neden olabilir. Görsel algıda mekanik veya yaratıcı hiçbir şey olmadığı ileri sürülmektedir (Denel, 1981).

Mekan tasarımında işlevselliğin yanı sıra görsel olarak üretilen tatmin duygusunun da o mekanın kullanıcılarının her türlü psikolojik ve fizyolojik ihtiyacının karşılanması anlamına geldiği ileri sürülmektedir (Ayten 2005).

Görsel tasarımın duygusal ve zihinsel etkileri görsel algıdan kaynaklanmaktadır. Diğer bir deyişle mimaride görsel algı, yapıyı ortamı görsel olarak da kullanan kullanıcılar aracılığıyla değerlendirilebilir. Wertheimer, Rubin ve diğer Gestalt psikologları görsel algı üzerine bazı araştırmalar yaptılar.

3.1.1 Görsel Algıyı Etkileyen Faktörler

Görsel algıda kapalı görüş ve açık görüş olmak üzere iki olgu bulunmaktadır. Kapalı görüşte insan, önceden bildiği şeylere bağlı olarak çevresini algılamaktadır. (Us, 2008). Açık görüşte ise insan, önündeki perdeyi kaldırarak kapsamlı bir biçimde etrafına bakmaktadır. Birey yeni bir uyarıcıya ve önceden gördüğü bir uyarıcıya farklı biçimlerde yanıt vermektedir. Bilindik görsel düzenlemeler daha çabuk ve kolay algılanabilmektedir.

Görsel algıyı etkileyen faktörler arasında uyarının değeri, izleyicinin uyarıyı daha erken tanıması, kültürel farklılıklar ve zihinsel süreçlerin oluşturduğu sıra farklılıkları

gibi faktörler gösterilmektedir. Görsel algı, kişiden kişiye değişen bir olgudur. Toplum, kültür, deneyim ve eğitim seviyesi bu kişinin zihinsel süreci üzerinde büyük etkiye sahiptir. Aynı zamanda, mekanın zihinsel algı düzeni de çevre ile etkileşime girdikçe gelişir. (Aydınlı, 1986).

Görsel Algıyı Etkileyen Faktörlerden bazılarına değinmek gerekirse:

Görsel Algıda Organizasyon

Görsel algıda organizasyon farklı düzeylerde incelenmektedir. Bunlar;

- Figürün şekillendirilmesi ve figürün zemin ile bağlantısının yapılması,
- İki boyutlu mekansal organizasyon,
- Üç boyutlu mekansal organizasyon (Erkman, 1973).

Algı örgütlenmesinin en basit ve temel ilkelerinden biri olan "Biçim - toprağın örgütlenmesi" de, dünyanın arka planına karşı biçim olarak algılanan biçimler nesne olarak karşımıza çıkar. İşte bazı kurallar: (Hesselgren, 1969)

- Farklı renk ve dokuya sahip iki alandan biri daha geniş ve diğerini kaplıyorsa, toprağa benziyor.
- Görüş alanı bir profil ile bir üst ve bir alt kısım olmak üzere iki kısma ayrılırsa, alt kısım bir şekil olarak algılanır.

Psikolog Wertheimer, araştırmasının bir sonucu olarak 1923'te kendi gestalt ilkelerini formüle etti. Daha sonra diğer Gestalt psikologları bu ilkelere eklemeler yaptı.

Gestalt faktörlerinin en önemlileri: Yakınlık faktörü veya en yakın mesafe kuralı, Yön Faktörü, Kapalılık Faktörü, Benzerlik Faktörü, Devamlılık Faktörü, Simetri Faktörü, Hareket Faktörü, İyi Eğri ve Düzgün Eğri Faktörü, Deneyim Faktörü.

Buradaki faktörler uyarıcı çevrenin elemanları arasındaki organizasyona ilişkindir. Bunlar bütünün parçalardan farklı olduğunu gösteren elemanların bir araya gelme ilkelerini de oluşturmaktadır (Doruk, 1973; Aydınli 1986).

Görsel çerçeve, yalnızca 2 boyutlu organize olmuş şekillerden oluşmamaktadır. Çevredeki nesnelerin derinlikleri bulunmaktadır ve o nesneye bakan insanın belirli bir uzaklığı vardır. Görsel mekân algısında kafaları karıştıran en önemli konu; gözün 2 boyutlu bir retina tabakasına sahip olmasına rağmen insanın, 3 boyutlu bir çevreyi algılayabilmesidir.

Derinlik ve uzaklık uyarıcıları Monoküler ve Binoküler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır:

Monoküler: Tek gözle alınabilenler;

- Görünen Büyüklük ve Görünen Parlaklık: Belirli büyüklük veya parlaklıktaki bir nesne bizden uzaklaşırsa küçülme veya parlaklığında azalma görülecektir. Bu bilinen bir büyüklük ve parlaklık ise nesnenin bizden uzaklığı algılanabilecektir. 21
- Gölgeleme: Aydınlatılan nesnelerin üzerine gelen ışık düzenli dağılmamaktadır. Bu düzensizlik nesnelerin 3 boyutluluğunu göstermektedir. Bundan dolayı ışık ve gölgenin dağılımı 2 boyutlu bir çizime derinlikli bir görünüm verebilmektedir.
- Doku Derecelenmesi: Bir yüzeyin dokusunun görünen yoğunluğu uzaklaştıkça değişmektedir. Bu değişim, derinliğin algısında etkili olmaktadır. Örneğin, bir tuğla duvar perspektifinde, tuğla dokusunun yoğunluğunun değişmesi.
- Lineer Perspektif: Birbirine paralel çizgilerin görüntüleri, gözden uzaklaştıkça retina üzerinde birleşmektedir. Bu durum, uzaklık ve derinlik algısında önemlidir. - Araya Girme: İki nesnenin göze olan uzaklığı, birinin diğerini örtmesi ile algılanmaktadır. Örtün nesne, örtülene göre daha yakın olarak algılanmaktadır.
- Hareket Paralaksı: Hareket eden bir gözlemcinin çevresindeki nesnelere uzaklıkları ile orantılı olarak görünüşte hareket etmektedir. Bu nesnelerin görünen hareket hızı, onların uzaklıklarının algısında önemli bir unsurdur.

Binoküler: İki gözle alınabilenler;

- Ayrı Retinal Görüntüler: Bir nesnenin iki gözün retinaları üzerindeki görüntüleri aynı değildir. Bu iki görüntünün farklı olması o nesnenin 3 boyutlu algısını sağlamaktadır.
- Birleşme: Bir nesneye bakıldığında iki göz de o nesne üzerinde birleşmektedir. Nesnenin uzaklığı iki gözden çıkan ve nesnede birleşen doğrular arasındaki açının değişmesine bağlıdır. Bu, o nesnenin uzaklığının algılanmasına yardımcı olmaktadır (Erkman, 1973).

Görsel Algıda Şematizasyon

Herhangi bir nesne, insan zihnindeki modeli ile karşılaştırılarak algılanır. Zihindeki model ise nesnenin şematizasyonu ile oluşmaktadır. Zihnimizdeki bu şema bitmiş bir şema olmamasıyla beraber baktığımız nesneye ne kadar benzer ise algılamak o kadar kolay olacaktır. Benzerlik az ya da çok ise algı zorlaşmakta ve zihinde sorular belirmektedir. Eğer uyumsuz bir durum ortaya çıkarsa yeni enformasyonlar eski enformasyonları etkiler ve zihindeki şemada bir değişiklik olur.

Özellikle mimaride, şematizasyon, insan ve mimari ilişkisinde önemli bir yer tutar. Alışkanlık sürecinde mimari biçimler yönünden belli şemalara sahip olunur. İnsanın çevresini ve mimariyi algılamakta şema önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, kubbeli ve şerefeli bir cami şemasına sahip bir kimse kubbesiz ve şerefesiz bir camiyi fark edemez ve algılayamaz (Erkman, 1973).

Görsel Algıda Alışkanlık

Görsel algıda önemli etkenlerden birisi de alışkanlıktır. Alışkanlık, iç ve dış etkilerin ve eylemlerin tekrarlanması ve aynı şekilde uygulanması sonucunda ortaya çıkan koşullu davranış olarak tanımlanır. (URL-1, 2008). Alışkanlık, topluma ait değerleri tanıma ve kültür öğelerini taklitle başlamaktadır. Bu süreçte birey, çevre hakkında bilgilenmenin yanı sıra onun bir parçası olma niteliğini de taşımaya başlar. Dolayısıyla bir çevreye ait kişi, o çevreyi, o çevrenin dışında bulunan bir kişiden daha iyi ve kolay algılayacaktır. Alışkanlığın algıdaki bu olumlu etkisi, bölgesel mimarinin o bölgenin insanı için kolay algılanabilir biçimler ortaya koymasının açıklaması olabilir (Erkman, 1973).

Algı Sabitliği

Algı sabitliği, nesnelerin özelliklerinin daha önceden öğrenilmiş olmasına dayanmaktadır (Morgan, 1995). Algı değişmezliği olarak da nitelenen bu özellik bazı deneysel çalışmaların sonuçları tarafından desteklenmemektedir. Ancak buna rağmen algısal değişmezlik ilkesi geçerliliğini sürdürmektedir.

Algı sabitlikleri, deneyimlerden çıkartılmaktadır. Bunlar renk, ölçü ve şekil sabitliği olarak belirli organizasyon alışkanlıkları oluşturmaktadır. Renk sabitliği, bilinen nesnelerin farklı ışık ortamında renkleri değişse bile sabit olarak görünümünü koruduğu gerçeğini açıklamaktadır. Ölçü sabitliği, uzakta olan insanların küçük görünmelerine rağmen insanların gerçek ölçüsünde algılanmasıdır. Şekil sabitliği,

nesnenin perspektif görünümü, onun gerçek görünümünden çok farklı olmasına karşın nesnenin, şeklinde bir değişme olmadan algılanmasıdır (Brebner, 1982).

Kahvecioğlu da (1998) algı değişmezlerini, Parlaklık ve Renk Değişmezliği, Şekil Değişmezliği, Büyüklük Değişmezliği ve Yer Değişmezliği başlıkları altında incelemiştir.

Görsel Algıda Çevresel Bütünün Etkisi

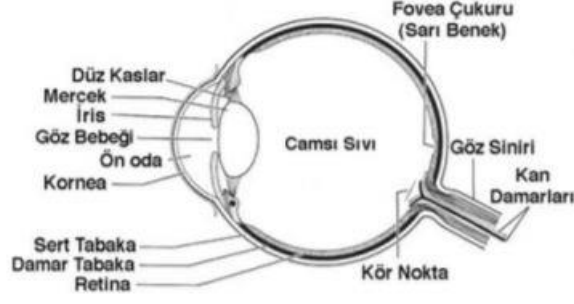
Görsel algıda bazı olaylar ve ilişkiler ancak çevresel bütün açısından açıklanabilir: Kontrast: Figür ya da formun tek olduğu bir ortamda kontrasttan söz edilemez. Kontrastı ortaya çıkaran çevresel bütündür. Örneğin normal boylu insanlar içinde uzun boylu bir insan kontrast oluşturmaktadır. İllüzyonlar: Bir uyarıcının bir parçasının fiziksel özellikleri bilinse dahi o parçanın nasıl algılanacağını tam olarak söylemek mümkün değildir. Bu durumda o parçanın yer aldığı bütünü bilmek gerekmektedir. Örneğin, birbirine paralel iki doğru parçası her zaman paralel olarak algılanmaz. Birbirine eş iki doğru parçası her zaman eşit uzunlukta algılanmaz. Bu örnekler çoğaltılabilir ve renk, biçim, doku vb. şeklinde de çeşitlendirilebilir.

Görsel Algıda Uyarıcı Artış ve Eksilişinin Etkisi

Uyarıcının artış ve eksilişi ile kastedilen şey enerjide, bir duyum organını etkileyecek biçimde oluşan değişikliklerdir. Herhangi bir uyarıcı atışı, alıcı tarafından fazla tepki görebilir. Fakat bu onun fazla enformasyon taşıdığını göstermez. Uyarıcı miktarındaki artışın ortaya çıkaracağı tepki, iletilmek istenen mesajın gerektirdiği tepki değildir. Uyarıcı miktarındaki eksiliş optimum seviyeyi geçerse, ilettiği mesajlar yönünden değer kaybeder (Erkman, 1973).

3.1.2 Göz, Görme ve Renk Görme Olayı

Görmek, tüm duyuların en zorudur. Görsel duyular için ışık kesinlikle gereklidir. Görme, ışık olarak algılanan bir dalga boyunun göz yoluyla beyne iletilmesi sürecini içerir "(Us, 2009: s. 83). Görsel algı görme duyusuyla sağlandığından, görsel algıyı anlamak için öncelikle gözün yapısını ve görsel olguyu incelemek gerekir.

Şekil 3.2: Gözün yapısı

Göz, yörüngede karmaşık küresel yapıya sahip, ön yüzü şeffaf, arka ve yanları şeffaf olan bir görme organıdır. Göz esas olarak üç ana katmandan oluşur.

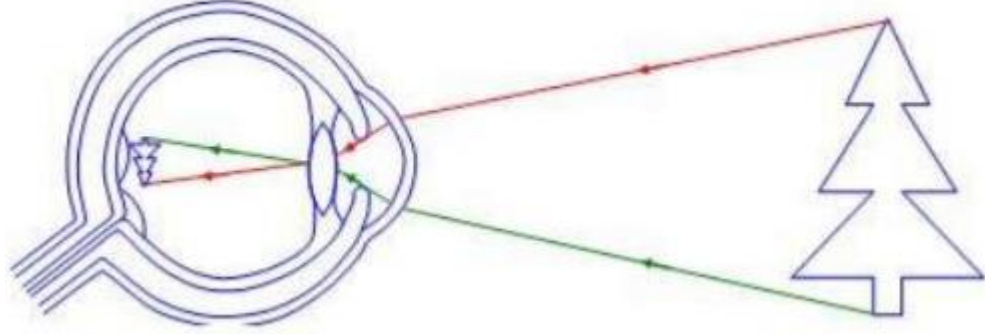
Sert tabaka: Gözün dışını çevreleyen beyaz bağ dokusundan oluşur ve göze giren ışığın ilk kırıldığı yere sert tabaka denir. Gözü olası dış etkilerden koruyan bu tabaka, Şekil 14'te gösterildiği gibi gözün ön kısmında yer alan kornea adı verilen ışığın kırılmasına izin veren bir yapı da oluşturmaktadır.

Damar Tabaka: Sert tabakanın alt kısmında, birçok kılcal damarın bulunduğu ve gözün bütün dokularının beslendiği tabakadır. Göze rengini veren iris, göze gelen ışığın miktarını dengelenmesini sağlayan göz bebeği ve göze gelen ışığı kıran göz merceği bu tabakanın farklılaşması ile meydana gelmektedir.

Ağ Tabaka: Işığa duyarlı hücre ve sinirlerin yörüngenin iç kısmında bulunduğu katmandır.

“Nesnelere odaklanmamız ve detayları algılamamız oldukça dar bir görme konisiyle sınırlıdır. Görsel alanımızı incelerken, gözlerimiz sürekli olarak hareket eder, tarama yapar ve görsel malzeme toplayabilmek için belirli yerlere odaklanır. Gördüğümüzü anlamlandırabilmek için, gözlerimizle topladığımız görsel veriyi beyin yorumlar, birleştirir ve tanıyacağımız ve anlayabileceğimiz görsel modeller haline getirir” (Ching, 2016). Görmenin ortaya çıkması için öncelikle ışığa ihtiyaç vardır. Çevreleyen nesnelere yayılan ışık şeffaf bir tabaka halinde kırılır ve göz bebeğine girer. Göz bebeği genişler ve küçülür, iris sayesinde ışık miktarını düzenler ve ışınlar mercekten geçer. Göz merceğinde kırılan ışınlar retinaya iletilir. “Renk ve ışık uyaranları 22 görsel deneyim yaratıyor. Görme alanındaki nesnelere (ışık ışınları) gelen uyarılar, lens gözde dışbükey olduğundan retinada ters görüntü oluşturur”(Göler, 2009). Bu ters

çevrilmiş görüntü, görsel duyu hücreleri tarafından alınır ve optik duyu sinirlerine iletilir ve buradan görüntü beynin görsel duyu merkezine iletilir. Burada görüntü bilgileri değerlendirilir ve ters çevrilen görüntü düzeltilir ve görüntülenir.

Şekil 3.3: Görme olayı.

Görsel bir olgunun fiziksel oluşumuna ek olarak, algı oluşumu Rasmussen (2017) “Görmek, bakanın çaba göstermesini gerektirir. Hiçbir şey yapmadan, sadece gözün retinasına görüntünün düşmesini sağlamak görmek için yeterli değildir. Retina, üzerinde devamlı olarak değişen resimlerin aktığı bir sinema perdesi gibi olsa da bilincimiz bu resimlerin ancak bir kısmının farkına varır. Öte yandan, kısıtlı bir görsel deneyim ya da ufak bir detay bile bir şey gördüğümüzü düşünmemiz için yeterlidir” şeklinde tanımlamıştır. Görsel algı; insanların sosyal yaşamı coğrafi bölge, geçmiş deneyim ve kültür gibi faktörlere bağlı olarak değişmektedir. İnsanlar yaşamlarından ve deneyimlerinden etkilenen çevre unsurları arasından amaçlarına uygun olanı seçerek algırlar. Roth (2015)’a göre “Gelen veri anlamsız olduğunda zihin bunu tanıyamaz. Tamamıyla rastgele görsel ya da işitsel görüngüler verildiğinde bile, zihin daha önce depoladığı değerlendirme bilişisi temelinde bunlara bir ön yorum katar. Böylece, neyi algıladığımız daha önceden neyi bildiğimize dayanır”.

3.1.3 Gözün Renk Uyum

Doğru renk algısı, çok az renk düzensizliği olduğu, yani görünen rengin orijinal renge çok yakın olduğu anlamına gelir. Görünen renk, ışığın spektral yapısına bağlı olduğundan, ışığın rengine değil spektral yapıya göre doğru seçim yapılmalıdır. (Alkan, 2010). Gözün renksel uyması, ışığın tayfsal yapısıyla ilgili olmadığı için renksel bozukluğa düzeltici bir etkisi olamaz. Renksel uyum, ağ tabakadaki alıcı hücrelerin ışık

kaynağından gelen dalga boyu değişimlerine karşı duyarlılıklara alışmalarıyla gerçekleşir. (Sirel, 1997).

İnsan gözünün, daha önce belirtildiği gibi, ışık ve renk uyarıcılarına duyarlı kısmı ağ tabakadır ve burada bulunan koni ve çubuk hücreler tarafından ışık ve renk algılanır. Bu hücreler ışıkta kimyasal olarak değişebilen pigmentleri içerir. (Özdemir, 2005)

Gözde iki türlü uyum vardır, ışıklık uyumu ve renksel uyum. Gözün karanlığa alışması, karanlıkta görmeye başlamak veya karanlıktan aydınlığa geçişte kamaşmanın geçmesi bellekte yer etmiş değişmeyen algıdır.

Renk algısında, retina ışığa duyarlı çubuklar, çok çeşitli görünür ışığa tepki verirken griyi ve gölgelerini algılamak için kullanılır. Rengin algılanması farklı ışık dalga boyuna bağlı üç koni türü ile olmaktadır. Hassaslaştıkları renkler yeşil, kırmızı ve mavidir. Maviye duyarlı olanlar sadece dalga boyu 400 ile 500 nm arasında olan ışığa tepki verir. Bu aralığın dışında kalanlara ise tepkisiz kalır. Aynı şekilde 460–600 nm aralığındakiler yeşile duyarlı, 500–700 nm aralığındakiler ise kırmızıya duyarlıdır.

3.2 Algının Temel Özellikleri

Algı, insanın çevresiyle olan iletişim sürecinin temelini oluşturan bir olgudur. Algı kuramlarına değinmeden önce farklı görüş açıları ile yapılmış algı tanımlamalarını gözden geçirmek gerekirse;

Algı; “Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak (ruh bilimi)” tir.

Nesnel dünya, duyular yoluyla öznel bilince aktarılır. Algılama, duyularla gelen bir dış dünyanın imgesinin bilinçli tasarımıdır (Hançerliolu, 2000).

Psikolog Morgan (1995), algıyı, duyuları yorumlama ve anlamlı hale getirme periyodu olarak tanımlar. Morgan, algıyı duyuşal süreçle ilişkilendirir.

Genel Psikoloji alanında algı ile ilgili geniş kapsamlı çalışmaları bulunan Atkinson’a göre algı; “çevredeki uyaran örüntülerinin organizasyonu ve yorumlanması süreci” dir (Atkinson, 1995).

Günümüz psikolojisinde ruhsal yaşamın en önemli öğelerinde biri olan algı, psikolojide bir bütünün kavranması olarak tanımlanmaktadır. “Burada ‘bütün’ deyince anlaşılması gerekli olan şey, duyularımızın sağladığı duyuların gösterdiği kompleks ve bu kompleks’in bellekte bir destek bulmasıdır. Böyle bir bütün, aynı zamanda anlamlı bir

bütündür de. Şu an karşımda bir soba duruyor dediğimde, burada soba dediğim algı içeriği işte böyle anlamlı bir bütünü gösterir. Anlam, algıda ilk kez ortaya çıkar, duyular anlamdan yoksundurlar. Soba dediğim nesneyi görüyorum, ondan çeşitli görme duyuları alıyorum, daha önce ondan almış olduğum duyularla bunları birleştiriyorum ve bu birleştirilmiş duyular soba dediğim duyular bütünü anlamlı bir bütün olarak oluşturuyor. Algı, duyularla sıkı sıkıya ilgilidir. Duyular bize dış dünya ile ilgili tek tek duyuları verirler, algılarımız onlara dayanarak bir algı dünyası kurarlar. Bu anlamda, algı nesnelere anlam verir, onları anlamlı bir bütün olarak kavrar.” (Tunalı, 1996).

“Algılama, çevreden gelen uyarıcı etkilerin duyu organları yardımıyla hissedilmesi ve kavranmasına ilişkin zihinsel bir olgudur.” (Aydınlı, 1992). Yazar, sanat ve film kuramcısı ve algı psikoloğu Rudolf Arnheim (1974), duysal algının hatırlama, düşünme ve öğrenme gibi zihinsel süreçleri içerdiğini belirterek, zihin ve duyguların algıda bir olduğunu belirtmiştir.

Aktivite algısı insanlara nesnelere verir. Verdiği bu nesne gerçeği gösteriyor. Algılama, nesnelere ve varlığı yalnızca gerçeklik olarak değil, aynı zamanda sempati ve antipati nesnelere olarak da yakalar. Bu anlayışla gerçeklik dünyası aynı zamanda duyguların dünyasıdır. Sonuç olarak, iki tür anlayıştan bahsedilir. Birincisi, duygular yoluyla neyin gerçek olduğunun anlaşılması, ikincisi ise duygusal olarak algılananla ilişkilendirilen duygusal olarak gerçekliğin ötesine geçen bir kavramdır. (Tunalı, 1996).

İnsan, çevresini algı yoluyla fark etmektedir. İnsanın çevresindeki nesnelere anlamasına ve onlarla ilgili karar vermesini sağlayan algı olgusudur. Gündelik yaşamda insan, izlenimlerinin sınıflandırılmasına ve analizine çaba harcamadan, kendi kendine olan algılar temelinde hareket edilmektedir. Bunun çok iyi yapılmasının yanında hata payı da bulunmaktadır (Norberg – Schulz, 1965). Algı, önemli bir sentez etkinliği olması nedeniyle bir bütünü kavranması olarak da ifade edilmektedir (Doruk, 1973). Algı, görme ve duymanın yanında görülen ve duyulan ortamı anlama ve değerlendirmeyi de içermektedir (Erkman, 1973). Sonuç olarak algılama, ‘duyularla farkına varma’ ve ‘akıl yoluyla bilgi alma’ olmak üzere iki anlamı da içine almaktadır (Baymur, 1994).

Algı, duyum organlarının aldığı enformasyonların değerlendirilmesi ve yorumlanmasının yanı sıra farklı bir çok faktörün de etkilediği dinamik bir olgudur. Çevreden gelen enformasyonların, duyum organlarına geliş enerji biçiminde

olmaktadır. Bunlar ışık, ses, koku, vb. gibidir. “Enerjide, bir duyum organını etkileyecek biçimde meydana gelen herhangi bir değişiklik, bir ‘Uyarıcı’ dır. Altı uyarıcı kategorisi vardır: Mekanik, Termal, Işık, Ses, Kimyasal ve Elektriksel. Uyarıcı, enerjinin bu altı formu görünümünde belirir.” (Erkman, 1973). Bu çalışmada anlatılan, enerjinin mevcut olduğu formlar nesnelere ve olaylardır.

3.3 Algılama Üzerindeki Etkiler

3.3.1 Algılamada Geçmiş Yaşantıların Etkileri

Geçmiş Deney ve Tecrübelerin Algılamaya Tesiri Hafıza ve algılama, geçmiş reaksiyonların ya da geçmiş deneyimlerin daima aktif olması gereken, aktif olan bir organizasyonunu ifade eder. Bu organizasyonda iyi adapte olmuş organik yanıt (geri dönüş olarak) faaliyet gösterir. Algı ve düşünce aynı zamanda yetenekli faaliyetler olarak da analiz edilebilir” (Wade, N., ve M. Swanston, 2001: 2).

Algılanmış olaylar ve nesnelere onları algılayanın zihninde izleri, etkileri kalmaktadır. Geçmiş yaşantılarımızdan her biri, kendine has özellikleri ile zihnimize tasarım öğeleri oluştururlar. Bunlardan birisi ile karşılaşıldığı zaman o olay ya da nesnenin diğer özellikleri bilinçte canlanarak yeni algılamalarda etkili olurlar. (Baykurt, 2020). Diğer bir deyişle, herkes zihnindeki tasarımlarıyla algılamaktadır. Olay veya nesnelere elde edilen simgesel nitelikli ipuçları, o olay ve nesnelere tasarımlarının zihinde canlanmasına vesile olurlar. Bu bazen yanlış algılamalara da sebebiyet vermektedir. Bu durumda “bir şeye kendini hazırlamış olma ve beklenti hali” gibi durumlar algıda etkin olur. Algılamada, sadece dış uyarılardan edinilen malzemeler ile yetinilmeyip buna zihinden de çok şey katılarak ve hatta yanlışlıkla zihindekilere göre biçimlenişine de rastlanır. Herkesin, olayları ve nesnelere yorumlayışı bu temele bağlıdır. Bu geçmiş tecrübeler sarmalı insan zekâsını şu soruyla meşgul edebilir: Nasıl oluyor da, bireylerin geçmiş yaşantılarının farklılığına rağmen, aynı olay ya da nesnelere ortak özellikleri içinde algılanabiliyor? (Wolman 1973’den aktaran Akdeniz, 1982: 13).

L.L. Avant ve Amerikalı Psikolog Prof. Harry Helson'a göre, farklı bireylerin aynı uyarıcılara karşı reaksiyonlarında hem mutabık hem ayrı fikirde oldukları aşikârdır. Böylece, bir kaleme bakan iki kişinin ikisi de, normal renk ve mekânsal görüşe sahip olduklarını varsayarsak kalemin hem rengi, boyutu veya uzunluğu hem de diğer duyuşal özellikleri üzerinde aynı fikre sahiptirler. Ancak kalemin anlamı iki gözlemci için

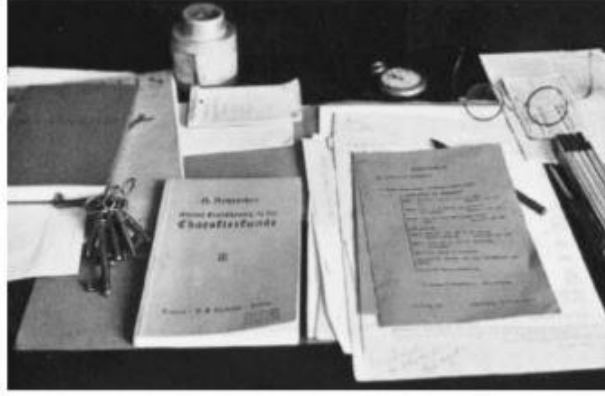
ayrıdır: birine göre “benim kalemim”, diğeri içinse “onun kalemidir”. Çünkü uyarıcılar tarafından uyandırılan bağlam-durum kalemle ilgili önceki deneyimlerden dolayı farklıdır. Ayrıca algılar, boyutlarının herhangi bir yerinde beliren değişiklikler sebebiyle de değişebilir (Wolman. 1973: 420).

Kişilik ve algı arasında yakın bir ilişki vardır fakat irtibatları kalıcı değildir. Normal gözlemcilerde kişilik faktörlerinin getirdiği hız ve algı sözkonusu olup onları yakınlaştıran bir diğerk faktör de iletişim ile bilginin etkisidir (Wade, N., ve M. Swanston, 2001: 83).

Algı aslında psikolojik ve çok dikkat çekici, bir süreçtir. Bize doğruları sağlamadaki başarısı etrafımızdaki dünyanın özellikleri hakkında kazanılmış bilgi gücünün bir 69 endeksidir, çünkü ciddi bir şekilde hatalı olduğu zamanlar nispeten azdır. Tam tersi olan fiziksel gerçeklikten oldukça farklı öznel deneyimlere daha çok olanak veren algısal bir süreç, hayatta kalmayı neredeyse imkansız hale getirecektir (Wade, N., ve M. Swanston, 2001: 1).

3.3.2 Algılamada İçinde Bulunulan Ortamın Etkileri

Doğrudan algılama, nesnelerin üç boyutlu uzayda algılanmasını ifade eder; dolaylı algı, nesnelerin kendisinden ziyade nesnelerin resimleriyle ilgilidir (Wade, N., ve M. Swanston, 2001: 10). Algılamada nesnelerle ilgili ‘ne’, ‘nerede’, ‘ne zaman’ kavramlarını algılayabilmek için özel eğitim ve deneyime ihtiyacımız vardır. Dolayısıyla onlarsız gerçekliğin çarpıklıklarını deneyimlemek zorunda kalırız. Bazı durumlarda algılananlar, doğru olarak düşünülüp gerçek olandan farklı olabilir ve bu görsel yanılsama olarak adlandırılır. Görsel yanılsamadaki nesne veya model farklı koşullarda daha farklı algılanırlar. Örneğin, aynı uzunluktaki iki çizginin her iki ucundaki ok biçimi ters yönde değiştirilir ve biri uzun, diğeri kısa algılanır. Buna Müller-Lyer illüzyonu denir ve basit düzlem figürlerinin algılanan geometrisinin çarpıtılmasının bir örneğidir (Wade, N., Ve M. Swanston, 1991:12)

Şekil 3.4: Yanlış yönlendiren kalemler.

Bir kalem çoğunlukla kapatılır, diğeri tamamen açıktadır. Açıkta uzanan kalem komşu kâğıt yüzeylerinden dolayı daha az göze çarpar ve dar bir alana yerleştiğinden gizlenmiş gibi olur. Böylece onu görmek çok daha zordur.

BÖLÜM 4: MEKAN

4.1 Mekan Tanımı Ve Kavramı

Mekan kelimesi Arapça kökenlidir. Anlamı ise bulunulan yer, ev, yurt, uzay, gök bilimi ve bir, iki veya üçüncü boyutta sınırlandırılmış alan gibi tanımlara sahiptir (<https://sozluk.gov.tr.>, Erişim tarihi: 2020). Mekanın tanımıyla ilgili farklı kültürlerde bir çok düşünce mevcuttur. Yıldız ve Alaeddinoğlu (2007; 846), “İslam mistiklerine göre, mekân, mutlak varlık olan Tanrı’nın görünümüdür ve bağımsız bir varlık olarak değil, yalnız düşüncede oluşan bir soyutlanma, bir görüntüdür” şeklinde aktarmışlardır. Mekanın karşılığı olan ve Fransızca “espace” sözcüğünden gelen İngilizce “space” kelimesi de batı düşünce tarihinde önemli konulardan biri olmuştur. (Keskinol, 2019).

“Aristotle’a göre mekân, tüm yön ve özellikleri içeren yerlerden oluşan dinamik bir alandır. Parmenides’e göre, mekân varolmayan bir şey, mutlak bir yokluk iken; Atomculara göre, atomlar arasında var olan ve içinde atomların hareket ettiği boşluktur. Descartes, mekânı maddeyle özdeşleştirmiştir ve bir mekânın o mekânı işgal eden cisimden ayrılmadığını söyleyerek boş mekânın olmadığını savunmuştur. Leibniz, mekânların mantıksal bir ürün olduğunu ve mekânların salt bağıntılardan meydana gelen bir durumlar dizini olduğunu; Kant ise, insan zihninin ya da algılarımızın zorunlu bir a priori (önsel) formu olduğunu savunmuştur. Kant’a göre mekân, maddeden farklı ve ondan bağımsızdır, deney dışı sezidir, dış uyumun biçimidir (Yıldız ve Alaeddinoğlu, 2007; 846)”

Aynı toplum içinde dahi farklı tanımlara sahip olabilen mekan kavramı sorgulanmış ve sorgulanmaya devam etmektedir. Kimi tanımlarda, fiziki sınırların altı çizilirken; kimilerinde, düşünsel süreçlerin ön planda olduğunu görmek mümkündür. Bu görüşler de göz önünde bulundurularak tanımlanmaya çalışılırsa; mekan, herhangi bir boyutta, fiziksel, düşünsel veya hem fiziksel hem de düşünsel etkenlerle sınırlanmış alan olarak değerlendirilebilir.

Birey günlük hayatında ev, iş yeri, alışveriş merkezi, sokak, toplu taşıma gibi bir çok mekan değiştirmektedir. İnsanın bilinç düzeyi göz önünde bulundurulduğunda, ilk kez anne karnında mekan kavramıyla karşılaşan birey, doğum ile birlikte şekillenen sayısız mekanın içinde bulunarak hayatına devam etmektedir. Mekan her ne kadar somut bir

kavram algısı uyandırsa da mekanı oluşturan etkenler ve mekan kavramının oluşumu, fiziki olduğu kadar 33 soyut olgularla da alakalı olduğu düşünülebilir. İnsanoğlu, barınma ihtiyacını karşılamak amacıyla tarih boyunca güvenli bir mekan arayışında olmuş ve kendine bu isteklerini karşılayacak alanlar yaratmaya çalışmıştır. Sonradan mimari ile şekillenen bu durum, “ev” olarak tanımlanan mekanların oluşmasına neden olmuştur. Temel düzeyde, bir evden; güvenli, samimi, huzur veren bir alan olması beklendiği söylenebilir. Fakat bu durum, içinde bulunulan alana göre değil, o alanda geçirilen süre içerisinde yaşanan tecrübeler ve paylaşımlara göre şekillenmektedir. Birçok insan, ev olarak tanımlanan mekanlarla mimari benzerlik taşısa da, terk edilmiş yapılara temkinli yaklaşmayı tercih etmektedir. Bunun nedeni, bireyin o alan hakkında geçmişte oluşturduğu bir birikim olmaması ve mekanı “ev” veya güvenli bir ortam olarak tanımlayamamasından kaynaklanmaktadır. Benzer yapısal özelliklerine rağmen insan algısına göre biçimlenen mekan, tanımlanmaya çalışılırken düşünsel boyutunun da göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Deneyimin fiziksel herhangi bir engel bulunmamasına rağmen, birey için sınırları olan bir alan olarak algılanması düşünsel sürecin sonucu olduğu söylenebilir. Tuan (2001; 9), duygu ve düşüncelerin tüm insan deneyimlerini şekillendirdiğini savunmuştur. Düşüncenin, sıcak ve soğuk, zevk ve acı gibi temel duygular da dahil olmak üzere, tüm insan deneyimine ışık tutabileceğini, bunun yanı sıra, duyguların da en uçuk düşüncelere dahi etki edebileceğini belirtmiştir. Duygu ve düşüncelerin hem birbirlerini hem de insan deneyimlerini şekillendirdiğini öne süren Tuan bu duruma bir örnek vererek, ağrının rahatsız edici bir sızı mı yoksa şiddetli bir acı mı olduğuna duygu ve düşüncelerin yön verdiğini ve insanın deneyimini şekillendirebileceğini belirtmiştir.

Mekan kavramına “Bir mekan oluşturmak için onun mutlaka her yönden kesin engellerle sınırlanması gerekmez. Mekanı oluşturan sınırlama fiziksel olabileceği gibi, yalnızca görsel de olabilir” görüşüyle yaklaşan Sözen ve Tanyeli (2015; 203) somut olmasına rağmen engel niteliği taşımayan etkenlerin de mekanı şekillendirebileceğini savunmuşlardır. Işık üzerinden örnekleme yapılacak olursa; bir gece lambasının aydınlığının ve karanlığın düşünsel olarak mekan algısını şekillendirebileceği söylenebilir. Çoğu bireyin çocukluğunda tecrübe ettiği karanlık korkusu ışığın mekan algısını şekillendirmesine örnek olabilir. Güneş battıktan sonra, daha önceden bilinen bir mekanın karanlık kısımları “gidilmemesi gereken”, “tekin olmayan” alanlar olarak

algılanmakta ve ışık yoksunluğundan doğan psikolojik bir etkinin 34 oluşmasına yol açmaktadır. Korku duygusu, aslında tek mekan olarak tanımlanabilecek bir alanı, güvenli ve güvensiz olarak ikiye ayırmaktadır. Fiziksel bir engel oluşturmadığı halde insan algısında düşünsel sınırlar oluşturan görsel etkenlerin de mekanın tanımlanması ve biçimlendirilmesinde önemli yere sahip olduğu söylenebilir.

Birey algı ve anlamlandırma sürecinde mümkün olduğunca fazla duyunun yardımına ihtiyaç duymaktadır. Fakat Tuan (2001; 10), insanın bazı duyuların bilişsel gücünü hafifletme eğiliminde olmasına karşılık, görme ve anlama süreçlerinin yakınlığına dikkat çekmiştir. İngilizce 'see' kelimesi 'görmek' anlamında kullanılırken, 'anladım' anlamındaki 'I understand' yerine sıkça 'I see' kullanımına da rastlanıldığını belirtirken; görmenin, basitçe ışık uyarılarını kaydetmek değil, çevresel uyarıların akıcı yapılara ayrıldığı seçici ve yaratıcı bir süreç olduğunu vurgulamıştır. Anlama ve anlamlandırmayla yakından ilişkili olan görme duyusunun mekan tanımlama sürecinde en önemli yardımcılarından biri olduğu söylenebilir. Özellikle mekan düşünsel olarak algılanmaya çalışılırken görsel unsurların önemi daha da artmaktadır. Ev ve ışık örnekleri üzerinden yorumlanacak olursa; fiziksel sınırlarla tanımlanan mimari mekanlar aynı zamanda birden fazla mekanı var edebilmekte; ışık örneğindeki gibi mekan içerisinde birden fazla mekan tanımlayabilmekte veya var olan mekanı şekillendirebilmektedir. Örnekler üzerinden bakılacak olursa, mimari yapıyı sınırlayan duvarlardan bağımsız olarak, görsel unsurlar; bireyin düşünsel sürecinde anıları ve güven duygusunu oluşturacak veya karanlığın varlığıyla güvensizlik yaratacak etkenler olarak var olabilmektedir.

Mekanın deneyimlenmesinde yeri büyük olan düşünsel süreçte görsel unsurların önemini göz ardı edilmemelidir. Görsel uyarılar düşünsel süreci şekillendirip mekanın algılanmasında etkin rol oynayabilmektedir.

4.1.1 Fiziksel Mekan

Bu, her türlü öznel etkiden bağımsız olarak, kendilerini oluşturan bedenlerin niteliksel özellikleri kullanılarak keşfedilebilen ve ölçülebilen bir alandır.

Mimari mekân kavramının tanımlanmasına ve açıklanmasına bakıldığında bir takım öğelerin ve bileşenlerin birlikteliğinde olduğu yönünde ortak bir görüş vardır. Her somut mimari mekan birtakım somut unsurlar ve nesnelere oluşur. Bu unsurların bir

kısmı doğrudan mekana ait iken (bileşenler) bir kısmı mekanın işlevine, kullanıcı gereksinimine ve oluşturulma amacına yönelik nesnelere (öğeler) oluşur. Bu noktada, mimari mekan oluşturulurken amaca ve taşınması gereken anlam bütünlüğüne uygun olması gerekir. (Duman, 2018).

4.1.2 Mevcut Mekan

“Mekan sadece bir soyutlama ve nesne değildir ve sadece belirli bir fiziksel şey değildir. Hem kavram hem de gerçeklik, yani tüm boyutları ve biçimleri ile sosyaldir. Bu nedenle, ilişkiler ve formların bir koleksiyonudur. Yine cansız, hareketsiz, hareketsiz değil, canlı, değişken ve akışkan. Sürekli uzanıp başka yerlere geri döner, onlarla birleşir veya onlarla çarpışır. Farklı zamanlarda meydana gelen bu akışlar, birleşmeler ve çatışmalar birbiriyle veya bir öncekiyle örtüşerek gerçek bir alan yaratır. Diğer bir deyişle (sosyal) mekan, birçok boyutu ile algılanan ve doğrudan deneyimlenen, ona katılan, anlamlı ve hiçbir anlamı olmayan pratik ve teorik akışlarla yaratılır. Mekan aynı zamanda toplumsal üretimdir (süreç) ve aynı zamanda toplumun üretimi için bir sonuç ve önkoşuldur. Bu süreci açığa çıkarmak, teoride yeniden kurmak için, “nesneden (mevcut mekândan) onu üreten, yaratan eyleme geri gitmek”, “üretim ve anlamlandırma sürecini yeniden kurmak” gerekir. (Avar, 2009;7)

4.1.3 Kavramsal Mekan

Kavramsal mekan, belleğimizde tanımladığımız, beynimizdeki zihinsel haritadır. İnsanlar kavramsal mekanı akıl gözüyle kolayca kavrar ve bu mekanın içinde rahatlıkla hareket eder. Soyut mekan ise, kavramsal ilişkilerin mekanıdır. Soyut mekanda zaman ve yer ayrılmaz bir bütün oluşturur, yani zaman mekanın içine girmiştir. Relph tarafından soyut ve kavramsal mekanın ayırımı yapılmıştır. Kavramsal mekanda bir zihin haritamız mevcutken, soyut mekanda mekan hakkında kuram geliştirmek gereklidir. (Durmaz Irmak, 2008).

Lefebvre’in soyut mekan kavramına ilişkin üç temel özelliği vardır;

- Euclid’ci geometri ilkelerine göre kurulmuş mekan,
- Görselleşme mantığına dayanan optik mekan,
- Erkil ilkelere göre oluşmuş ve görselleşme mantığına dayanan bir optik mekandır (Uluğ, 1997;12).

4.1.4 Algısal Mekan

Algı alanı, kişinin içinde gözlemlediği, deneyimlediği ve algıladığı bir alandır. Duyular tarafından algılanan ve kişiye göre farklılık gösteren bu alanlar, zamana bağlı olarak kişinin zihninde algılanır. (Altan, 1993). Algısal mekan, yaşanan bir mekanı ifade etmektedir. Işığın yönü, kalitesi ve miktarına göre mekanın algılanması da değişmektedir (Aydınlı, 1993).

Tüm duyularımız bize çevre ve yaşadığımız yerler hakkında bilgi verir. Ancak insan, tüm bu bilgileri kavramsal görüş dünyasına çevirir. Örneğin suyun nemini, çıtır çıtır ekmeği, bir taşın sertliğini, balık veya meyvenin tazeliğini, çiçek kokusunu, bir melodiyi veya bir müzik dokunuşunu görüyoruz. Dolayısıyla mekan algımızda, konuşmalarınızda çevremizi görsel bir boyuta indirmiş gibi hareket ediyor ve pozisyon alıyoruz. Bununla birlikte, uzay sadece görsel midir? Elbette değil, kişi mekanı görme, duyma, dokunma ve koku alma yoluyla algılar. Ancak bunların en önemlisinin vizyon olduğu söylenemez.

Kentsel mekân analiz edilirken, algımızı etkileyen dört duyunun ağırlıkları şu şekilde belirlendi: Görmenin% 70'i, dokunmanın% 25'i ve işitmenin% 5'i ve koku ağırlığı da belirlendi. Goethe'nin renk biliminin didaktik bölümünde ifade ettiği gibi, "ışık kadar çok uyarandan etkilenmeyen bir optik varlık" tanımı, yukarıdaki tanımla daha fazla bütünleşmeyi gösterir.

Bir mimari projede hangi görsel kurallar yardımcı olur? Bu kurallardan bazıları stereometrik görüş, retina hassasiyeti, iris parlaklık uyumu, görüş açısı ve hassasiyet gibi fizyolojiye dayanmaktadır. Bu sorular önemli olsa da, bu soruları araştıran fizyoloji, mimari ve aydınlatma alanlarında birçok makale yazılmıştır.

Diğer yasalar, algılama psikolojisinden ve özellikle "gestalt" teorisinden türer. Bu Özel Alan'da Max Wertheimer, Wolfgang Köhler ve Kurt Koffka daha sonra reddedilemez vizyonun bazı kurallarını buldu. Bu kuralın kusurları daha sonra Gibson tarafından geliştirilen J.J. tarafından keşfedildi.

Üçüncü teori grubu, algı türünün ruhsal çalışmasına odaklanır. Bunlar genetik ve antropolojiye dayanan teorilerdir.

Mimari ve grafik, algı psikolojisinin uygulanabilecek temellerinden bazılarıdır. Bu ilkeler spekülatif değil deneysel görme deneylerinden gelir. Sonuçlar, zevk ve tarz

algılarından daha kalıcı olabilecek olayları göstermektedir. Gestalt yasaları, gözün görme alanındaki belirli unsurları "bütün" veya "benzer" olarak gruplama eğilimini göstermiştir: simetri, yön, tekrarlama, yakınlık, yakınlık, benzerlik, çevremizdeki uyum ve uyumsuzluğumuzu etkileyen faktörlerdir. Gibson'a göre retinada oluşan görüntü ile algıladığımız sembol birbirinden farklıdır. Birincisi "görüş alanı", ikincisi "görüş dünyası" dır. Görüş alanı görsel dünyayı besler, ancak onu tanımlamaz. İzleme deneyimi (ihtiyaçlardan, değerlerden ve tutumlardan etkilenir) bilgi ve beklentileri gizler. Algı tarafsız değildir, gördüklerimizi daha önce karşılaştığımız durumlarla, zihnimizde ve anılarımızda karşılaştırırız. Bu, gestalt yasalarının yetersizliğini gösterir. Gestalt kanunlarında bulunmayan bu bakış açısı, diğer tüm duyularımız tarafından algılanmak için de geçerlidir. (Altan, 1993).

Ortamın estetik tasarımı kolektif bir algı gerektirir ve bazı durumlarda işitme, koku, dokunma ve görmeye göre öncelikli olabilir. Bir proje üzerinde çalışırken bunu asla unutmamalıyız. Kendimizi, tasarladığımız alanlardaki seslerin yansımaları, eylemlerden veya malzemelerden yayılan kokuları ve mekanların dokunsal etkilerini düşünmeye zorlamalıyız.

Bilgi toplarken gözlerimizden yüzlerce kat daha az gelişmiş olan kulaklarımızın kozmik bir alıcı olduğunu fark etmiyoruz. Çünkü kulak içinden algıladığımız alanı anında görünür alana çeviriyoruz. Bununla birlikte, işitilebilir alan, görünür alan ve derinlik ve yön algımız için en büyük yardımdır. Görünür alanı akustik malzeme ile kontrol ediyoruz. Kulak refleksi olarak kapatılıp kapatılmadığından korunması en zor alıcımızdır. Duyularımıza maruz kalmak, kaldırım taşları, merdivenler ve çalışma ortamında önemini ortaya çıkarır. Sınıf iyi organize edilmiş, iyi aydınlatılmışsa, odanın tasarımı mükemmel olsa bile, tavanın veya malzemenin yüksekliği nedeniyle rezonans süresi belirli sınırları aşarsa, sınıf ıstıraplı bir ortama dönüşür. Küçük taşlardan eve giden yol, temizliği için kaplanmışsa ziyaretçilere ayak izlerini bildiriyor, artık mesaj vermiyor. Bazen görsel dünyanın üstünlüğünden sıyrılıp daha iyi duymak veya daha iyi kokmak için gözlerimizi kapatmaz mıyız? (İki sesin arasında ayırım yaparken veya bir çiçeğin kokusunu tam hissedebilmek için).

Bahçe kokusu, is kokusu, çamaşırlardan gelen buhar, bodrum katlarındaki toz ve nem kokusu, mutfak kokusu, mekan algımızla bütünleşen koku duyularımızdan bazılarıdır. Koku duyusu hayatımızdaki yeri ve zamanı belirlemede büyük önem taşır. Yıllar sonra

dedemizin evini hatırlasak bile, bazı özel kokulara sahip odaları hatırlasak da, ya da uyku sırasında odanın yanında bir derenin sesi bir odanın nasıl hatırlandığının en güzel örneğidir, mekân algısı sadece görsel deneyimler sonucu oluşmaz ve herkesin benzer deneyimleri vardır. (Altan, 1993).

Dokunma hissi, vizyonumuzla birlikte yüzeyleri ve dokuları incelerken uzun bir yol kat eder. Yüzeyin düzensiz, sert ve yumuşak, yatay veya eğilime sahip olmasına bağlı olarak bireyler yüzey ile ayakta dururken ve yürürken bağlantı sağlar. Gördüğümüz malzemelerin kalitesini manuel olarak kontrol etmemiz gerekiyor. Raflardaki ve müzelerdeki sergilerin görsel niteliklerinden memnun değiliz, dokunarak ikna olma arzusunu hissediyoruz. Esas olarak hangi dokunuş için yazıldığını düşündüğümüzde bu konuyu anlamak kolaydır. Görünüşe göre basitlik bizi tatmin etmiyor, nesnelere ağırlığını ve yüzey kalitesini dokunarak bilmek istiyoruz. Dokunmanın mekan algısında önemli bir rol oynadığını ve mekânı oluşturan dokulu yüzeylerin sertliğinin hem mekânın algılanan boyutunu hem de mekânın kalitesini ve anlayışını etkilediğini görebilmekteyiz.

İşitme, koku alma ve dokunma, görme gibi vücudun basit fizyolojik işlevleridir, ancak öğrenmenin ürünleridir. Duyularımız asla yalnız hareket etmez; duyularımız birbirine yardım eder, birbirine karışır ve bazen çatışır.

Nitekim S. Hesselgren, bir oda ve mekânın birey tarafından algılanmasını görsel, dokunsal, işitsel ve kinestetik duyuların ve algıların ve algılamayan zihinsel bütünlerin karmaşık bileşimi olan bir olay olarak görmüştür.

4.2 Mekânın Algılanması

“Algı, çevreden, çevre ile ilgili bilgi edinme sürecidir. Aktif ve amaçlıdır. Aklın ve gerçeğin bulunduğu noktada bulunur” (Lang, 1987). Aydınli’ya göre ‘algılama’nın tanımı ise şöyledir; “Algımla, çevreden gelen uyarıcı etkilerin duyu organları yardımıyla hissedilmesi ve kavranmasına ilişkin zihinsel bir olgudur. Geddie, algılamanın ‘duyularla farkına varma’ ve ‘akıl yoluyla bilgi alma’ olmak üzere iki anlamı içerdiğini açıklamıştır. Çevreden kaynaklanan uyarıcı etkiler görsel algılama sonucu önce fark edilir, sonra bilgi haline gelerek uzun dönem hafızaya kaydedilir. Rudolf Arnheim, duysal algılamanın hatırlama, düşünme ve öğrenme gibi zihinsel işlemleri de içerdiğini vurgulayarak aklın ve duyuların bir bütünlüğünü ortaya

koymuştur” (Aydınlı, 1992). Merleau – Ponty’ye göre ise algı konusunda şöyle söylemektedir; dünyanın bilimi değildir, hatta bir edim, bir kesin durum değildir. Gerçek, oluşturulmaya ya da kurulmaya değil, betimlemeye açıktır (MerleauPonty, 1994).

Schultz, insanların bunlardan yararlanabilmeleri, uyum sağlayabilmeleri ya da uyum sağlayabilmeleri için içinde yaşadıkları çevreyi bilmeleri ve anlamaları gerektiğini belirtti. Bunun çevreden bilgi olarak gerçekleştiğini ve bu bilgileri insanların uygun ve doğru hareket etmelerine yardımcı olacak şekilde yorumlayan ve değerlendiren “algı” olduğunu söyledi.

Kişi hiçbir şekilde bilinçli hareket etmese bile, her halükarda uzaydadır ve dolayısıyla onu algılar. Çünkü bir kişiyi çevreleyen unsurların yarattığı mekan, mekan algısını yaratır. Uzayda dolaşan yaşayan bir insanın her yer değişikliği, oturması, ayakta durması vb. Hareketlerinin bir sonucu olarak, perspektif durumuna bağlı olarak iç mekan farklı algılanır. (Kaçar, 2007).

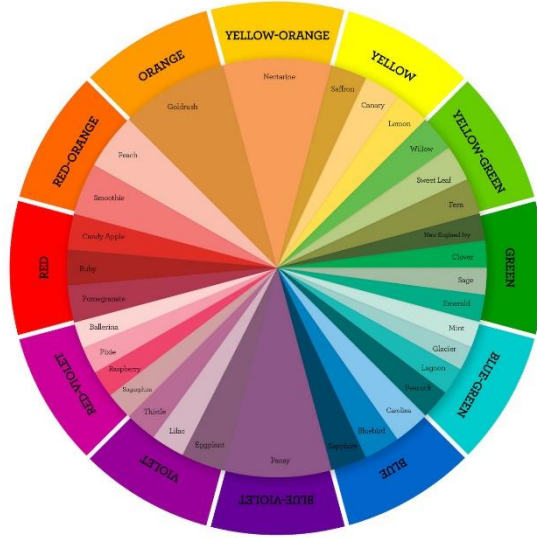
İnsanın dış dünyada yaşayabilmesi için algının önemi büyüktür. Beş duyu sayesinde insan yaşadığı çevre hakkında tecrübe eder, algılar. İnsanın her zaman nerede olduğunu bilmeye ihtiyacı vardır. Van der Ryn şöyle ifade etmektedir; “Bir ‘mekan’da bulunduğumuzda bunu biliriz. Eğer bizim zihnimizdeki imaj, görüntü veya belirli bir mekansal düzen algısı karmaşık veya net değilse, o zaman ‘mekan’ yoktur; nerede olduğumuzu bilemeyiz”. Sonuç olarak algının mekan ile ne kadar bağlantılı olduğu açıkça ortaya konulmuştur.

4.3 Mekanın Algılanmasını Etkileyen Faktörler

Mekansal algı yaratırken, algılama olayını etkileyen ve onu şekillendiren diğer algılama türleri ortaya çıkar. Bunlar, uzamsal algı, görsel algı, işitsel algı ve termal algı gibi uyarımı etkileyen faktörlerdir. Algılama duyular aracılığıyla gerçekleşir ve en büyük etki görsel algıyla elde edilir. Görsel algıyı etkileyen belirleyici faktörler şunlardır: Renk, doku, ışık, malzemenin oluşur (Talih, 2019).

Renk

Görsel iç mimarlar sözlüğüne göre renk; “Işığın yansımaları ve soğurulmasıyla nesnelere gözlerde oluşturduğu hisler” olarak tanımlanmaktadır (Coates, Brooker ve Stone, 2017; 210). Renklerin ortaya çıkışı, Newton güneş ışınlarını bir prizmadan geçirdiğinde keşfedildi. Işığın prizmaya düştüğü ve gökkuşağının renklerinin görüldüğü fark edildi. Işığın temel yapısına ve nesnelere yayılmasına bağlı olarak göz üzerindeki etkisi olarak tanımlanır.

Şekil 4.1: Renk çemberi

Gökkuşağını oluşturan renkler Şekil 25'te gösterilmektedir ve buna renk çarkı denir. Renk çemberi; Arka arkaya ana ve ara renklerden oluşur. Renk tekerleğini döndürdüğünüzde tümü beyaz olarak görüntülenir. Renklerin ışığın kırılmasıyla oluşması nedeniyle gözde beyaz bir renk oluşur.

Renkler ılık ve soğuk olarak ikiye ayrılır. Kırmızı, sarı ve turuncudan yapılan renklere sıcak, mavi, yeşil ve macentadan yapılan renklere soğuk denir.

Birçok çalışma, renklerin insan psikolojisini etkilediğini bulmuştur. İç tasarımda renk kullanımı insan psikolojisini etkilediği için odalarda renk kullanımı çok önemlidir. Sıcak renklerin kullanıldığı mekanlarda canlılık ve samimiyet duygusu verir ve mekanı olduğundan daha küçük hale getirir. Öte yandan, soğuk renkler yatıştırıcı ve rahatlatıcı bir his yaratarak mekanın gerçekte olduğundan daha büyük görünmesini sağlar. Renkler insanlara mekanın bir karaktere sahip olduğunu söyler ve onu doğru yorumlamalarına yardımcı olur. Mekan oluştururken renklerin uyandırdığı duygulara dikkat etmeli ve uygun tercihler yapmalısınız.

Tablo 4.1: Renklerin Psikolojik Anlamları

RENK	VERDİĞİ ALGI
KIRMIZI	Heyecan, gençlik, dikkat çekici, huzursuzluk, rahatsızlık
MAVİ	Temizlik, rahatlık, dinlendirici, yaratıcılık, güçlü
SARI	Açlık, neşeli, dikkat çekici, gözü en çok yoran, ferahlatıcı
YEŞİL	Doğa, sağlık ve denge
TURUNCU	Dışa dönük, heyecan verici, dikkat çekici
MOR	Zenginlik, bilgelik, hayalci, romantizm, gizlilik
SİYAH	Düşündürücü, matem, huzursuzluk verici, sadakat, bilgelik
BEYAZ	Dokunulmazlık, asalet, masumiyet, rahatlatıcı, saflık, hafiflik

Genel olarak renklerin etkisi sırasıyla tabloda belirtilmiş olup, mekan tasarımında kullanılacak renklerin doğru seçilmesi gerekmektedir. Renkler, insanları nasıl etkilediklerine bağlı olarak değişir. Aynı zamanda mekanda kullanılan 12 rengin anlamsal etkisi konuma göre değişebiliyor. Uzayda renkleri kullanırken abartmamaya, sıcak-soğuk renk dengesinin uyumuna dikkat etmelisiniz. Çok fazla sıcak renk kullanmak bir insanı rahatsız edebilir ve çok fazla soğuk renk, bir insanı restoran, kafe ve fast food gibi yerlerde istediğinden daha fazla sakinleştirebilir.

Fast food gibi yiyecek ve içecek işletmelerinde yaygın olarak kullanılan renkler kırmızı ve sarıdır. Fast food işletmelerinde ve logolarda yaygın olarak kullanılan kırmızı ve sarı renkler canlı özelliği ile bu mekanda yönlendirme sağlarken, çiçeklerin yarattığı endişe ve rahatsızlık bir an önce yiyor ve içiyormuş gibi hissettiriyor ve mekanı terk ediyor. Bu doğrultuda odada kullanılan oturma, dekor, iç ortam ve malzemeler bu renk ve renklerin uyandırdığı hislere göre tasarlanıyor. Restoranlarda ve kafelerde, müşterinin rahatsız hissetmesine neden olmak yerine daha fazla rahatlama ve daha uzun seanslar yaratılır. Bu nedenle mekanın anlamı için farklı renkleri doğru kullanmak önemlidir. Renk seçimi, restoran ve kafeler gibi diğer işletmelerde farklılık gösterir, bu renkler bazen franchise restoranlarda aynıdır, ancak kullanılan diğer malzeme ve ürünler aynı veya benzerdir. Markalı alanların bu konularda özel araştırmaları vardır ve uygun şekilde tasarlanmıştır.

Tablo 4.2: Renklerin Psikolojik Olarak Bulunduğu Yerlerde Anlamları (Aydıntan, 2001)

	Sıcak Renk Koyu Değer	Soğuk Renk Koyu Değer	Sıcak Renk Açık Değer	Soğuk Renk Açık Değer
Tavanda	Kasvetli, Tehditkâr	Kapaticı, Örtücü	Manevi Baskı	Yükseltici
Duvarda	Çevreleyici, Sarıcı	Soğuk	Hareketlendirici	Serin, Yönlendirici
Döşemede	Tutucu, Sağlam, Emniyetli	Ağır	Yükseltici, Kaldırıcı	Düz, Koşmaya Teşvik Edici

Aydıntan'ın Tablo 3.2'deki analizine göre renklerin psikolojik bir etkisi olduğu ve yüzde olarak farklılıklar yarattığı gösterilmiştir. Renkler insanları etkilediği için mekanda hangi mekanı kullandıklarına dikkat etmelisiniz. Kullanıcıya hiçbir şey açıklamak ve sert yargılarda bulunmak istemiyorsanız, mekanlarda kullanılan renkler soğuk ve sıcak renklerle birlikte kullanılmalıdır. Tek başına sıcak renklerin kullanılması çok fazla insanda rahatsızlık yaratacağından mekanın ambiyansını dengelemek için soğuk renklerle birlikte kullanılır. Bir mekanın ambiyansını yakalamak için tek başına renk yeterli değildir, ancak renklerin iyi algılanması ve gerçek renklerini yansıtması için iyi ve doğru bir ışık kaynağı gereklidir (Aydıntan, 2001).

Işık

'Kurgu sözlüğünde bu, basitçe resim sanatında çeşitli illüzyon teknikleri kullanılarak "tasvir edilen alanda üretilen aydınlatma etkisi" olarak tanımlanmaktadır. (Sözen ve Tanyeli, 2010;140). Işığın sanatsal söz dağarcığına göre tanımlanmasının yanı sıra, ana konusu olan fizikte tanımı farklı şekillerde açıklanmaktadır. Aslında ışık fizikte doğrusal dalgalar halinde yayılan elektromanyetik dalgalara verilen ad olarak tanımlanmaktadır. Işık kaynaktan ayrıldıktan sonra nesnelere çarpar veya doğrudan yansıma sonucu görme oluşur. Aydıntan'ın tanımına göre "Işık, gözü etkileyen ve gören nesnelere ve renklere üreten fiziksel enerji olarak tanımlanmaktadır." (Aydıntan, 2001).

Alanı algılamak ve renkleri doğru görmek için bir ışık kaynağına ihtiyaç vardır. İstenilen durum, ışık kaynağının yönüne ve yoğunluğuna göre değişebilir. Örneğin; Işık kaynağı küçükse ve yaydığı ışık huzmesi paralel ise, verdiği ışık daha zıt, gölgeler daha keskin ve koyu olur. Tersine, ışık kaynağı ne kadar büyük ve doğrudan olursa, gölgeler o kadar az kontrast ve daha şeffaftır. (Aslan, & Atik, 2015).

Alışveriş merkezlerindeki restoranlar ve fast food gibi yiyecek ve içecek satış noktalarında aydınlatma genellikle aydınlatma elemanları ile sağlanır. Bazı yerlerde doğal ışık kaynakları kullanılmaktadır.

Bir restoranın atmosferinde aydınlatma önemli bir rol oynar. Sarı ışık yayan bir aydınlatma elemanı daha sıcak bir görüntü üretirken, floresan ışık gibi beyaz ışık yayan aydınlatma elemanları daha soğuk bir ortam yaratır. Sarı ışık restoranlarda yaygın olarak kullanılırken fast food gibi yerlerde beyaz ışık kullanılır. Tüketici fast food'dan rahatsızdır ve yiyip içtikten sonra daha fazla zaman geçirmesi istenmez.

Restoranlar veya fast food gibi yemek yiyebilecekleri yerlerde, tüketiciler yedikleri yiyecekleri görmek isterler, bu nedenle aydınlatma çok loş veya çok karanlık olmamalıdır. Ancak çok parlak ışık bir kişiyi çok fazla uyarabilir ve rahatsız edebilir ve aydınlatma unsurları mekanın atmosferinin tercihlerini değiştirebilir. Bu nedenle aydınlatma elemanlarının seçimi önemlidir. Işık alan mekanların kullanıcıları kendilerini daha iyi hissediyor, üretkenlikleri ve mekandan memnuniyetleri artıyor. (Şahin, 2012;36).

Aydınlatmanın kalitesi insanları hem psikolojik hem de fiziksel olarak etkiler. Görüntüleme için iyi aydınlatma koşulları gereklidir. Doğru ışık kaynağı ile mekan ve insan arasında istenilen etkileşim sağlanır. Bir kişinin ruh halini etkiler ve mekan algısını teşvik eder.

Doğru aydınlatma ile tüketici iradeye yönlendirilebilir. Tüketicinin dikkatini çekmek veya istenmeyen görüntüleri ortadan kaldırmak için aydınlatma elemanları kullanılabilir (Arslan, 2011; 81). Mekanın amacını ve nasıl kullanıldığını tanımlamak doğru aydınlatma elemanları ile oluşturulabilir. Kahvaltının servis edildiği yerlerde tüketici, aydınlık bir mekanı tercih etmelidir. Kimse yeni bir gün için loş ışığı tercih etmez. Fast food restoranları 16 dakikayı yakalamak için rahatsız edici parlak ışıklar kullanır. Tüketiciler genellikle samimi ve yavaş bir yemek deneyimi yaşamak isterler, bu nedenle bu restoranlar düşük ışık yoğunluğu kullanma eğilimindedir.

Odalardaki renk ve ışık kombinasyonlarının şekli ve uyumu oldukça önemlidir. Odalarda renk ve ışık nötr bir ortam oluşturuyorsa, denge sağlanmışsa; Odada kullanılan malzemeler ve bu malzemelerin dokusu büyük önem taşımaktadır. Doğru ışık kullanımı malzeme ve dokuyu doğru şekilde yansıtabilir.

Doku

Sanat Sözlüğüne göre doku; "Görme ve dokunma ile yakalanabilen tekdüze, yüzeysel bir dramatik unsur" olarak tanımlanır. (Sözen & Tanyeli, 2010; 89).

‘Doku mekanı şekillendirir, mekân algısında yoğunluğu, seyrekliği, parlaklığı, hafifliği, sıcaklığı, soğukluğu, hareketi, dinginliği ifade eden malzeme dokularla algıda uzaklık ve yakınlık etkileri yaratır.’ (Gezer, Işık, Renk, Doku, 2007;42).

Mekan algısı üzerinde büyük etkisi olan doku, algı ve görsel etkiyi artırmaya yardımcı olur. Mekan algısını etkileyen faktörler arasında; Genel olarak malzeme, renk, ışık ve dokunun birbiriyle bağlantılı olduğu kabul edilir. Bez; Bu renk algısını etkiler. Bir malzemenin rengi aynı ancak dokusu farklı olduğunda, kişide yarattığı his ve anlam da farklıdır. Renkler kadar dokuların da insanlar üzerinde farklı etkileri olduğu görülmüştür. “Sert dokulu yüzeyler, olduklarından daha yakın ve yumuşak dokulu yüzeylerden daha uzakta algılanır” (Özgen, Şekerci ve Dündar, 2016).

Bez; Aynı anda hem görmeyi hem de dokunmayı teşvik edebilir. Kişi önce görmeyi algılar, sonra dokunmadan önce bilmediği bir dokuya sahip bir yüzeyi hissetmek ister. Adam; Tüm algı fenomenleri gibi, geçmiş deneyimlerle bir bağlantı kurarak dokuyu algılar. Sivri, dikenli bir dokuya sahip olan kişi, daha önce eline giren ya da incinen bu hissi yaşadığı için artık dokunma hissine sahip değildir ve geçmiş tecrübesi sayesinde zihninde bir algı yaratır (Gezer, 2012).

Mimaride doğal nesnelere dokuları kullanılır. Doğal dokular, taş, deri ve ahşap gibi dokular duvarlarda, mobilyalarda, yüzeylerde ve mekan oluşturabilecek tüm bileşenlerde tercih edilmektedir. Bu kumaşlar genellikle insana doğanın içindeymiş hissi verir. İç mekanlarda kullanılan bu dokular insana rahatlık hissi verebilir. Bir insanın daha önce doğada deneyimlediği dokuyu uzayda gördüğünde belirlemesi zordur. Deneyim yoluyla, nesnelere yumuşak bir doku ile dokunmak, etkiyi, deneyimi, kişiyi sakinleştirdiği duygusunu hissetmek ve hissetmek, tekrar dokunmak, kişiyi sakinleştirdiğini bilerek arzu edilir.

Nesnelerin yüzeylerindeki farklılıklar, yani dokular, ışık kaynağının yönüne bağlı olarak farklılık gösterir. Dokular ışığı emme ve yansıtma özelliğine sahiptir. Işık bir gölge oluşturduğu için doku görme algısını etkiler. Aynı dokular, farklı ışık açılarında farklı ifadeler verebilir (Akten ve Akolu, 2017).

“Doku, parlaklığı, hafifliği, sıcaklığı, soğuşu, uzaklığı ve yakınlığı ifade eden özellikleri ile bir malzemenin sadece yüzey görüntüsü değil, aynı zamanda zihinde biriken bilgi birikimi, kültür tarafından yorumlanan ve bu bağlamda öznel olan mesajlardır. Gezer'e göre tüm tasarım unsurları mekanın algılanması için önemlidir ve birbiriyle ilişkilidir.

Bez; yumuşaklık-sertlik, ağırlık-hafiflik, sessizlik-gürültü, huzur-kaygı, sakinlik, heyecan, kayıtsızlık-kasvet vb. psikolojik etkiler yaratır (Gezer, 2012).

Malzeme

Mekanı oluşturan tüm unsurlar farklı malzemelerden yapılmıştır. Malzemeler ürünlere renk, şekil, parlaklık, boyut, gözeneklilik, şeffaflık gibi özellikler kazandırır. Malzemeler, özelliklerine göre mekanın algılanmasında etkilidir ve bu nedenle büyük önem taşımaktadır. Material özelliği, iç kaplamaları tanımlamak için kullanılabilir. Aynı iki ürün farklı malzemelerden yapılabilir ve bu onlara farklı anlamlar verebilir. Kökenlerine göre malzemeler doğal ve yapay olarak ayrılır. Doğal materyaller; doğal malzemelerin veya fosillerin kimyasal dönüşümü ile elde edilen ahşap, toprak, taş vb. yapay malzemeler. malzemeler.

Taş: Antik çağlardan beri kullanılan geleneksel bir yapı malzemesi olarak bilinir. Taş sürekliliği sembolize ediyor. Yapı malzemesi olmasının yanı sıra iç mekânlarda doğal haliyle veya ince saclarda kaplama malzemesi olarak da kullanılmaktadır. Taş, yapısı gereği soğuk havalarda ısıyı tutar ve sıcak havalarda serin tutar. Zeminler, duvarlar, çatılar ve bina yapıları için kullanılır. Bu grup granit, traverten ve mermerden oluşmaktadır. Taş malzeme ile yapılan mekânlar veya ürünler sıcaklık ve soğukluk hissi verebilir.

Cam: Silisli kumun soda veya potas ilavesiyle yüksek sıcaklıkta eritilmesi ile elde edilir. Yapısı gereği sert, şeffaf ve kırılğan bir malzeme olarak odanın tüm alanlarında kullanılmaktadır. Binalar genellikle ışığın girmesine izin vermek için cam kullanır. Bu, alan ve malzemeyi vurgularken farklı özelliklerin ortaya çıkmasına izin verir. Kapılar, pencereler, tavanlar, süslemeler vb. Bu birçok üründe görülmektedir. Rahatsızlık hissinin yanı sıra hafiflik ve ferahlık hissi verebilir.

Tuğla: Roma döneminden beri kullanılmaktadır ve pişmiş topraktan yapılmıştır. Taş gibi mekân yapısından duvar ve duvarlarda kullanılır. Rengi nedeniyle kırmızı olan tuğla genellikle insanlara sıcak bir his verir.

Ahşap: İç mekanın vazgeçilmez malzemelerinden biri olarak konumlandırılmıştır. Ağacın yapısı sayesinde işlenip şekil verilebilir. Çevre dostu bir malzeme olmasına rağmen eski çağlardan beri kullanılmaktadır. Amerika ve İskandinavya'da ev yapımında en çok kullanılan malzeme olarak bilinir. Bulunduğu yerlerdeki insanlara sıcaklık hissi verir ve o mekanın atmosferini o yönde etkiler.

Plastik: Kömür, benzin ve selüloz gibi doğal hammaddelerden elde edilen organik bir malzemedir. İstenildiği gibi çok çeşitli renklerde, çok çeşitli yapılabilmekte ve birçok yerde kullanılabilir (Coates, Brooker ve Stone, 2017), (Gagg, 2013).

“İç tasarımda kullanılan ana malzemeler doğal ve yapay taş, pişmiş toprak, doğal ve suni ahşap, metal, plastik ve camdır, ancak her birinin mekandaki varlığından kaynaklanan ayrı etkileri vardır. Bir mekânın oluşumunda birden fazla malzemenin bir arada kullanılması, malzemelerin özellikleri ve kullanılan yerlere uygunluğundan kaynaklanmaktadır. Birkaç malzemenin bir arada kullanıldığı ve her malzemenin iç mekanda yaratacağı görsel efektin çeşitliliği ve önemi belirlenir”(Göler, 2009).

Malzemeler, malzemedan malzemeye değişen boyut, renk ve doku gibi özellikleriyle görsel efektler yaratır. Malzemelerin özelliklerinden dolayı genişlik, derinlik, hafiflik vb. görsel algı ve algı ile soğukluk, sıcaklık, yumuşaklık ve sertlik gibi algısal etkiler (Aslan, Aslan, & Atik, 2015).

4.3.1 Hareketin Etkisi

Çevre tasarımcıları, sanat ve felsefedeki hareket kavramlarını zaman içinde birleştiren yaklaşımların yanı sıra, çalışmalarında hareket kavramını da keşfetmişlerdir. Gibson¹, hareket ve algı kavramlarını ekolojik teorisiyle birleştiren ilk tasarımcıydı. Vücut hareketinden önce, insan yapısı görüşlerinin hareketinden bahsetti. Dünya yatay ve dikey düzlemlerden oluşur. Yatay seviyenin dokusu, gözlemciye olan mesafeye bağlı olarak yoğunluk kazanır. Mekanın algılanmasındaki bir diğer faktör ise bazı doğal ve yapay yüzeylerin diğer yüzeylerin görünümünü engellemesidir. Engellenen bu öğelerdeki değişiklikler farklı bakış açılarından gözlemlenebilir (Lang, 1987). Aynı şekilde önceki bölümlerde de Sitte'nin daha geniş ölçekte tanımladığı şehir meydanlarında hayali unsurları vurgulamak için bakış açıları ve görünmez yüzeylerin kullanıldığı anlatılmıştı. (Ünal, 2013)

Gibson daha sonra algılama ve hareketin bir döngü olduğu fikrini öne sürdü. İnsanlar sürekli hareket halindedir ve eylemlerine neyin yol açtığını bilmek isterler. Bu durumda, algılamanın önemli bir ek işlevi, algılayıcının hareketidir (Blasch ve ark.).

Mitropoulos, tasarım sürecinde algılayıcı (uzayda hareket eden bir kişi) ile algılanan alan arasındaki ilişkiyi iki farklı seviyeye ayırdı. Bunlar; insan uzay sistemi ve fiziksel uzay sistemleri. Fiziksel uzay sistemi üç boyutlu bir seviye iken, insan uzay sistemi çevredeki hareket algılama seviyelerine ayrılmıştır. (Mitropoulos).

- İnsan mekansal sistemi: Bu, çevrede hareket ederken mekanın algılanma seviyesidir.
- Fiziksel uzay sistemi: bu üç boyutlu bilgidir. (Mitropoulos).

Uzaydaki insan hareketinin düzeyini inceleyen Mitropoulos, birkaç algı çerçevesi olduğundan bahsetti. Bir kişinin uzayda deneyim kazanması için gerekli olan, bir kişiyi görünür bir hedefe veya görünmez bir hedefe bağlayan bir "zihinsel koridor" tanımladı. Zihinsel koridor denen bu kavrama "zihinsel harita" da denilebilir. (Mitropoulos).

- Mekansal algının, içindeki eylemlerle mümkün olduğu düşünüldüğünde, hareketin mekan algısının bir parçası olduğu söylenebilir. Mitropoulos, çalışmasında insan alanını hareket ettirmenin zihinsel koridorunu dört farklı sürece ayırdı:
 - • Tünel: Mevcut konumumuzu nereden geldiğimiz ve nereye gideceğimizle birleştiren koridordur.
 - • Tutarlılık: Tutarlı olarak algıladığımız algı çerçeveleri.
 - • Bağlantı: bir koridor ile geniş bir alan arasında bir bağlantı kurar; burada, hacim ve etkinlik arasındaki kontrastla denge sağlanır.
- Kesit perspektif: yüzeylerden kurtulmayı temsil ettiğimiz yer (Mitropoulos).

Uzayda aynı yönde hareket eden bir insanın yaşadığı üç mekandan bahsedebiliriz. Bunlar; insanların olduğu yer, insanların gideceği yer ve insanların geçeceği yerdir (Mitropoulos). Mekansal faaliyetler gerçekleştirirken, hareket eden bir kişinin içinden geçtiği zihinsel koridor (Mitropoulos), mekân algısını, hareket eden kişinin bakış açısını ve izlediği zihinsel yolu etkileyen faktörler olarak kabul edilir.

Mimari bir mekanda bir odadan çıkmak için yürüyen bir kişi, hala orada olduğunu hisseder. Çıkış elde edilse bile, kozmos deneyimi devam eder. Şu anda kişinin geçeceği

yer ile gelinecek nokta birbirine bağlanmış gibi görünüyor. Bu ilişki, ulaşılabilecek noktanın bir hedef mi yoksa sadece bir hedef mi olduğunu seçmemizi gerektirir. Bu olayı kentsel bir alanda göstermek için, Washington Bulvarı bir köprü ile Pentagon tarafına bağlanmış ve köprü dar olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu uygulama ile Pentagon, bir güvenlik hedefi olmaktan çok bir hedef haline geldi. (Mitropoulos).

1971'de Nuberg-Schultz, Kurt Lewin'in bir terimi olan "hodolojik uzay" ı, zihinsel koridorları ve uzayda insan süreçlerini birleştirerek "olası hareket alanı" diyebileceğimiz bir kavrama dönüştürdü. Kişisel alan ile çevrenin alanı arasında yer alan homolojik alan, insan faaliyetinin gerçekleştiği sınırları olan sonlu bir alan olarak tanımlanan bir uzaysal seviyedir. Ortam hareket edebiliyorsa engelsiz hareket ettirilebilir (Nuberg-Schultz).

Uzayda hareket potansiyeli, amacına bağlıdır. Uzayda seyahat veya iş amacıyla hareketimiz mekan algısını etkiler. Bu durumda, belirtilen hodolojik boşluk, uzaya yönelik motor aktivitenin oluşturduğu boşluktur. Hololojik uzayda seçilen yolların özellikleri duruma bağlıdır (Nuberg-Schultz). Dolayısıyla, mekanın yöneliminin yanı sıra, insan davranışı da mekanı etkiler.

Uzayda gördüğümüz herhangi bir nesnenin doğru anlaşılması için, yüzeylerini tutarlı bir şekilde algılamak gerektiğini söylemek için.

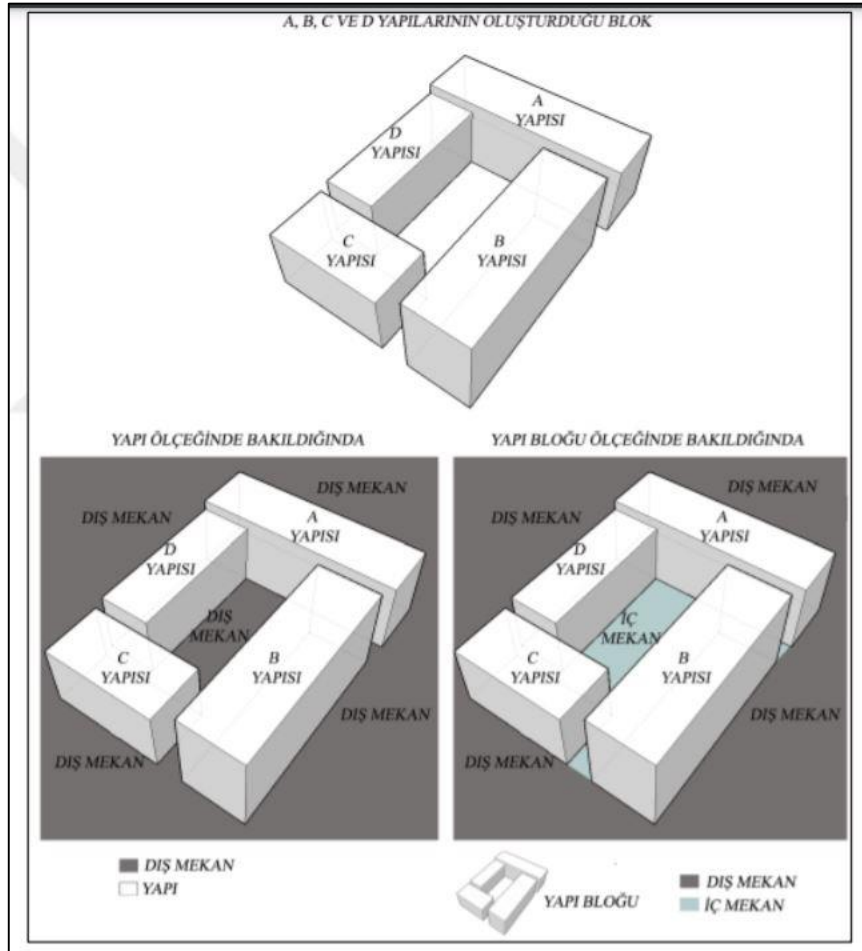
“Dört yönü de algılamasaydım, bunun bir küp olduğunu söyleyemem. Üç yüzü de aynı anda görebiliyorum, ama daha fazlasını değil. Ayrıca gördüğümde emin olmak için bu yüzeyleri algılamalıyım. Algılamamanın sadece seri görüntülerden kaynaklandığı söylenebilir. Çünkü bir nesnenin anlaşılmasını istiyorsak, tüm yönlerini sentezlemeliyiz” diye açıkladı.

Uzay, tıpkı bu küp gibi, önce anlaşılacak ister ve kişinin mekanı anlaması için anında algılanan bir görüntü yeterli değildir. Etrafta dolaşmak, tüm yüzeyleri sırayla değerlendirmek ve ardından algılanan görüntüleri ilişkilendirmek gerekir (Hillier).

Mekanı deneyimleyen her insan, farklı görüntülere sahip yüzeyleri algılar. Zamanla uzayda bakış açılarının değişmesi, farklı sahnelerin oluşmasına izin verir. Mekanın algılanması sırasında gözlemlenen tüm sahneler ve sahnelerde tanımlanan nesnelere bütünü algılamaya yardımcı olan unsurlardır.

4.3.2 Bakış Açısının Etkisi

Perspektif de mekân algısını etkileyen faktörler arasındadır. Şekilde gösterilen a, b, c ve d yapılarını kullanarak uzayı tanımlamada perspektifin rolüne bakalım. Dört bina vardır ve yapı bloğu bu yapıların bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur. Bina ölçeğinde bir alana bakıldığında, her binanın sınırları içindeki alan iç mekan, sınırların dışındaki alan ise dış mekandır. Örnekler arasında apartmanlar ve sokaklar bulunur. Aynı alana bir yapı bloğu ölçeğinde bakarsak, iç boşluk her binanın (yapının a, b, c ve d) birbirine bakan dış yüzeyleri arasında görünür. Avlular bir örnektir. Bu bölgeler, kısmen kontrollü, yarı özel bölgeler olarak da tanımlanabilir.. (Durbin, 2020;14)

Şekil 4.2: Bakış açısına göre değişen mekan tanımlaması örneği

Bu tanımlardan yola çıkarak iç ve dış mekân konseptli bir alışveriş merkezi örneğini ele aldığımızda yapının dış sınırları yani ada sınırları içindeki tüm alanlar iç mekânı temsil etmektedir. Kişisel kullanıma açık yönetici odaları veya avlular, sirkülasyon hatları gibi alanlar iç mekân tanımına dahildir. (Durbin, 2020;15)

4.3.3 Zamanın Etkisi

“Mimarlıkta zaman boyutu kavramı, bir mekanın kavranması ve algılanması amacıyla algılayanın zaman içinde yaptığı devinimi ifade etmektedir. Diğer sanat yapıtlarında algılama süreci devinimi içermediğinden sanatlar içinde yalnızca mimarlık için söz konusudur. Diğer sanatlarda izleyici, yapıtı yaşamak zorunda değildir. İzleyici-yapıt ilişkisi edilgendir. Oysa mimari ürün uzun bir algılama süreci içinde yaşanarak kavranabilir. Dolayısıyla, her mimari ürünün en, boy ve yükseklikle belirlenen hacimsel boyutları dışında, zamanın belirlediği bir de mekan boyutu vardır” (Sözen, 1996).

‘Mekan’ ve ‘zaman’ kavramları sosyal geleneklerde faaliyet ve ilişkilerde bulunduğumuz yeri tayin etmemizi sağlamaları açısından önemlidir. Bu kavramlar, insanların buldukları yeri algılamalarını sağlarlar. Her türlü olay, diğer olaylara göre konumlanır. Sonuç olarak, zamanın ve belirlenmiş yerde olmaları halinde algılamının belirlenmesi insanların, belli bir toplumsal gelişmeyi sağladıkları, hakim olma, denetleme ve düzenleme imkanı buldukları yerdir.

Zaman ile mekanı birbirinden farklı görmemize neden olan kavramsal ayırım, sonuç olarak, iki ayrı kavramsal olayın birbirinden ayrı algılanması girişimidir. Minkovski ve Einstein’ın zaman ve mekandaki kavramsal düzlemdeki kopukluğunu gidermek için yaptıkları çalışmalar sonucu kavramsal ayırımın giderilmesi konusundaki elde edilen gelişmeler doruğa ulaşmıştır. Zaman ile mekanın kavramsal düzlemdeki kopukluğunu gideren gelişme; mekandaki değişim ve dönüşüm, aynı zamanda zamandaki bir değişim ve dönüşümdür. Örneğin, mekanda hareketsiz oturmak bizi aldatır çünkü zaman akıp gitmektedir, yani zamanın ve mekanın içinde sürekli olarak bir değişim yaşarız.

“Bir ev tasarlarırken, evin inşa edileceği arsaya her gün giderim. Bazen yere serilmiş bir örtü üzerinde çay içip uzun saatler geçirmeye, bazen uzun gölgelerin olduğu sessiz bir akşamüstünde, bazen sokakların karmaşa içinde olduğu, güneşin net ve parlak görüldüğü günün hareketli saatlerinde, bazen kar, hatta yağmur yağdığında.” (Simonds,1961). Mekanın algılanmasında zaman faktörü çok önemli bir etkidir. Bireyin bir mekanı düzgün algılayabilmesi için mekan içerisinde yaşaması gerekmektedir. Mekanın içerisinde yaşamak demek mekan hakkında farklı tecrübeler edinmek anlamına gelmektedir.

Mekanın algılanmasında mekan içinde geçirilen zamanın miktarı da önemlidir. Mekanın bir bütün olarak algılanmasını sağlayan, mekanı oluşturan parçaların algılanışı, insanın

mekan içinde geçirdiği zamanın uzunluğuna, kısalığına göre farklılık gösterir. Bunun yanında aynı mekandaki geçmiş tecrübelerde algılamayı önemli ölçüde etkiler. Norberg-Schulz bunu şöyle açıklamıştır; “İnsan bebekliğinden başlayarak, kendisinin ve yaşadığı toplumun beklentileri doğrultusunda anlamayı öğrenir. İnsanın dünyanın farkına varabilmesi algılama sayesinde olur. Algılama için sadece görmek yeterli değildir, aynı zamanda anlama ve yargılama da gereklidir. Anlama ve yargılama, tecrübe sayesinde öğrenme ile olur. Bu da zaman gerektirir. Zaman içinde insan tecrübelerini düzene sokarak, zihninde bazı genellemeler oluşturur. Bu genellemeler, ileriki tecrübelerin algılanışında değişiklik yaratabilirler” (Norberg-Schulz, 1988).

4.3.4 Ölçü ve Ölçeğin Etkisi

Ölçü ve ölçeğin mekanın algılanmasında etkisi vardır. Geçmişten günümüze kullanılan çeşitli oran sistemleri, mekanın görsel düzenlemesine ve kolay algılanabilmesine yardımcı olmaktadır. Mimar; ölçü, ritm ve çeşitli oran sistemlerini kullanarak, yarattığı mekanların insan tarafından nasıl algılanacağına yön verir.

Mekansal algıya ölçü ve ölçeğin etkisini Hoogstad şöyle tanımlamıştır; “Mimari değerlendirme, mekansal algı ile gerçekleşir. Mimar; ölçü, ritm ve oran sistemlerini kullanarak, yarattığı mekanların insan tarafından algılanışını, değerlendirilişini yönlendirir. Mimarlık, mekanı tanımlayan nesnelerin ölçüsü ile değerlendirilir. Bu nesnelerin birbiriyle ilişkisi, insanın mekansal ilişkileri algılamasını sağlar. Mekan tanımlayıcı elemanların ölçüleri, bu ölçüler arasındaki ilişkiler ve gözlemcinin kendi ölçüleri, mekansal algılamayı belirler. Birbirleriyle bağlantılı mekanlar ölçüde algılamayı farklılaştırır. “Örneğin; eğer büyük mekanlar küçüklere eklenmişse, bu, insana genişleme hissi veya eğer küçük mekanlar büyüklere eklenmişse, bu da, insana kuşatılmış olma hissini verir” (Hoogstad, 1990;28).

Ölçü, genellikle, insanın kendi ölçüleriyle beraber değerlendirilen bir olgudur. Yapıların her şeyden önce, içlerinde yaşayan insanlarla orantılı olarak meydana gelmeleri gerekir (Kuban, 1992, s:61). Yapı, eğer insan boyutlarına uygun yapılmazsa, fiziksel veya ruhsal sorunlara yol açabilir. Dar, yüksek bir koridor, uçsuz bucaksız bir salon psikolojik açıdan insanı olumsuz etkiler.

Aydınlı, ölçeğin, ölçülerin birbirleriyle olan ilişkisini açıkladığını ifade etmiştir. İnsan ölçüsünün ise, ölçü birimleri için uygun, kolay bulunabilen bir referans olduğunu belirtmiştir (Aydınlı, 1992).

“Bina elemanları veya mekanın etrafındaki biçimlerle bağının algılanması, bina boyutunun insan ergonomi boyutuna olan ilişkisi ve binanın çevre ilişkisine işaret eden ‘ölçek’ kavramının en genel fonksiyonu, mimari değişkenlerin (tasarım elemanları ve prensipleri) kullanımında binanın ya da fonksiyonu olarak karakterize edilebilmesine rağmen ölçü ve ölçek bağımsızdır fakat her biri aksi olduğu diğerinin özelliklerinden daha fazlasını içerir. Ölçü ölçeğe birim olarak katılırken, ölçek de ölçü ile belirlenir”.

Mimari yapıların ölçüleri kimin için, ne için tasarlandıklarına göre değişir. Eğer insan için tasarlanıyorsa yapı, insan ölçüleri göz önünde tutularak oluşturulmalıdır. Bu konuda Kuban şunu ifade etmiştir; “Ölçü, genellikle, insanın kendi ölçüleriyle beraber değerlendirilen bir olgudur. Yapının her şeyden önce, içlerinde yaşayan insanlarla orantılı olarak meydana gelmesi gerekir. Yapının insana göre büyüklüğü kuşkusuz işlevin gereksinmelerine bağlı olarak doğru gerçekleşmediği zaman, bazen psikolojik rahatsızlıklara neden olur. Dar bir koridor, basık bir tavan, uçsuz bucaksız bir salon, ölçüleriyle insanın psikolojik yapısında olumsuz etkiler uyandırır. Bu yüzden yapının insana göre ölçülü olması, mimari etkinin güzel olmasını sağlayan önemli özelliklerden birisi olarak kabul edilir” (Kuban, 1992).

4.4 Mekan Ve Renk İlişkisi

Renk, insanlık geçmişinden günümüze kadar hep var olan bir kavramdır. Işık kaynağına bağlı olarak değişebilen renk, iç mekanlarda kullanıldığında bu işleve uygun ışık kaynakları ile kullanılmalıdır. Görsel konforu destekleyen bir renk, aksiyon ve renk arasındaki ilişkiyi gösterir. Sahada doğru şekilde kullanılır ve kullanıcıların işlemlerini rahatlık ve şevkle yapmalarını sağlar. Mekanlarda kullanılan renklerin temel amacı, kullanıcılar üzerinde duygusal bir etki yaratmaktır ve bu renk içeren unsurlarla sağlanabilir.

Renk kavramı; Odalarda kullanılan malzemelerle birlikte kullanılan doku, şekil ve ışık sayesinde etkisi hissedilir. Yüzeylerin ve ışık efektlerinin fiziksel birleşimi, psikolojik etkilerle estetik bir zevke dönüştürülür. Renkler; Sembolik, biçimsel ve işlevsel özelliklere sahiptir. Bu özellikler, mekanın görsel ve yaşam konforunu etkiler.

Renkler, içinde yaşadığımız mekanların ve ortamların anlamlı temsilleri olsa da, çevreyi de kendilerine özgü bir şekilde etkiler. Örneğin, bazı yerler ismini içlerindeki baskın renkten alır. Mekan ve rengin birliği; Kızıl Meydan, Venedik kırmızısı, Turin sarısı gibi isimleri tanımladı. (Alici, 2019)

4.4.1 İç Mekanda Renk Kullanımı

İç mekamlarda renk kullanımı daha önemlidir, renkler birbirlerinden ayrı olarak algılanmaz, mekana yerleştirilen çeşitli malzeme ve varlıkların özelliklerinden olarak görülür. İnsanlar malzemelerin renklerini kontrol etmeye başladıktan sonra, tasarımda yeni bir renk kullanma süreci başladı. Dış mekanda şekil renkten daha önemlidir ancak renk de kullanılır. Doğanın renk tonları ve doğal malzemelerin orijinal renkleri genellikle dış mekamlarda kullanılır.

Mimaride ve mekamlarda kullanılan renklerin etkilerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Yapıların temel işlevini belirtmek için kullanılan bir veya daha fazla farklı renk tertipleri yeterli olabilir. Ancak yapının mimari ve iç unsurlarını ifade etmek için geniş bir renk yelpazesinin kullanılması gerekir.
- Renk, malzemelerin doğasını yansıtır. Kırmızı kiremitli çatılar, gri taş duvarlar, kahverengi ahşap doğramalar vb. Her yapı malzemesi kendi karakterini ortaya çıkarır. Aksi takdirde binalar model gibi görünürdü.
- Canlı renkler odalarda heyecan ve eğlence yaratırken, mat veya mat renkler ihtişam ve dinginlik etkisi yaratır.
- Renkler, yapı elemanlarının veya nesnelerin kullanıldıkları yerde, olduklarından daha açık / daha ağır, daha büyük / daha küçük, geniş / dar olarak sergilenmesine izin verir. Bu nedenle, istenen etkiyi elde etmek için uyumlu renkler kullanmamız gerekir. Örneğin; Bir alanda yatay ele alındıysa zıt renkler, mekana genişlik hissi katar. Mekan dikey ele alındıysa yükseklik hissi yaratır. Yapı elemanlarında koyu renk yapı elemanlarını ağır gösterir ve açık renkli yapı elemanları daha ferah bir görünüme sahip olur.
- Odalardaki renkler farklılık veya bütünlük yaratır. Farklı renklerin kullanılması çeşitlilik yaratır, aynı veya benzer renkler bütünlük oluşturur.
- Odalarda kullanılan renkler odanın görünümünü etkiler: sıcak / soğuk, geniş / dar, uzak / yakın.

- Mekanlarda oluşturmak istediğimiz dolu / boş yüzeyler için zıt renkler kullanılması uygun olacaktır.
- Odalardaki geniş cepheler geometrik renkler kullanılarak bölünebilir.
- Odalardaki ışık miktarına göre renk seçimi önemlidir. Çok aydınlık bir odada çok parlak renkler kullanmak yanlış olur. Odanın parlaklığına bağlı olarak isteğe göre parlak veya mat renkte loş veya aydınlık bir mekan üretilebilir.
- Binalarda kullanılan renkler, izleyicinin istediği deneyime giden ilk adımdır. Ayrıca yapılara ve mekanlara özgünlük kazandırmak da rengin özelliklerinden biridir.
- Uzayda görmek istemediğimiz ve gizlemek istediğimiz yapı elemanlarını doğru renklerle maskeleyerek gizlemek mümkündür.
- Mimari yapıların cephelerini veya iç mekanların niteliklerini iyileştirmek ve vurgulamak için renk kompozisyonları kullanabiliriz.
- Renkler göstergeler, semboller veya anlam olabilir.

Tüm renkler, etkileri ve yansıttıkları duygular; Renk, çevre ve toprağın birleşimiyle kendini gösterir. Bu ilişkide en önemli durum 126 uyumluluk ve karşıtlıktır. Renklerin birbiriyle uyumu insana güven ve rahatlık hissi verir. Birbirlerinin güçlerini dengeleyerek mekansal etkiyi artırır. Öte yandan, zıt renkler kullanmak birbirinin yoğunluğunu artırarak, bir mekanda bir ilgi merkezi oluşturarak dikkatin o noktaya çekilmesine yardımcı olur. (Reekie, 1972).

Renk kullanırken işlevselliğin önemi ön plandadır. Seçilen renkler amaca uygun olmalıdır. Bunlar göz önüne alınırsa mekan amacına ulaşacak, işlevlerini yerine getirecek, karakterini kazanacak ve estetik koşullar yaratacaktır.

Rengin ve ilettikleri mesajın önemli bir ayrıntısı, mesajın içindeki duruma ve şartlara göre şekillenmesidir. Tüm iletişim yöntemlerinde olduğu gibi, aynı anda birden fazla mesajın kullanılması kafa karışıklığına neden olur. Aşırı renk ve kullanım şekli, birçok insanın aynı anda konuşması ve tutarsız konuşmanın rahatsız edici uğultusu ile aynı etkiye sahiptir. Bu nedenle, dikkat ve algıya dayalı faktörler ile uyarıma dayalı faktörler dışında renklerin kullanımı unutulmamalıdır. Aşağıdaki resimde, uzayda hakim olan renkler, şekiller ve doğrusal hareketlilik, uzaya büyük bir kaos görüntüsü vermiştir. Ancak renklerin daha düzenli ve uyumlu kullanımı ile bu görünüm daha sade ve daha dingin bir görünüme kavuşabilir.

Şekil 4.3: Rengin Mekanda Uyarım Etkisi

Bir renk seçerken odanın büyüklüğünü bilmeniz gerekir. Çünkü renkler geniş-dar, alçak-yüksek gibi efektler yaratabilir. Psikolojik etkiler nedeniyle odanın ihtiyacına uygun bir renk seçmek önemlidir. Mekanın alacağı göreve göre renk seçimi tercih edilir. Mekanlarda renklerin yarattığı doğrusal hareketler aynı zamanda mekanın boyutlarını da etkiler ve insanların mekânla ilişkili genişlik veya yükseklik algısına rehberlik eder. İlk görüntüde, dikey yöndeki doğrusal hareket nedeniyle boşluk olduğundan daha uzun görünürken, ikinci görüntüdeki yatay çizgiler uzayı mevcut durumundan daha geniş olarak algılar. (Alici, 2019).

Şekil 4.4: Dik ve Yatay Çizgilerin Mekanın Yüksekliği ve Genişliği üzerinde Etkisi

Örneğin; Konut için renk seçimi geniş olmakla birlikte, ofis veya hastane gibi yerler için seçenekler daha küçük ve sınırlıdır. Bu tür mekanlarda parlak ve doygun renkler kullanılamaz. Parlak kırmızı bir odada yatan hasta, kırmızı renk nedeniyle rahatsızlık

hissedebilir. Aksine, fast food ortamları, bir mekanda tüketimi ve müşteri dolaşımını hızlandırmak için tasarlanmış özellikle canlı, doygun renkler kullanır.140 Renklerin, mekanda en yakın hissedilen turuncu gibi mekanlarda yakınlık ve mesafe üzerinde farklı etkileri vardır, kırmızı ve sonra sarı. Onları yeşil ve mavi izliyor. Açık renkler koyu renklerden daha yüksek ve daha büyük algılanır

Mekan tasarımında uyum çok önemlidir. Mekanın görsel estetik bütünlüğe sahip olmasına dikkat etmek önemlidir. Bu konuda doğru adımları atmak için renk çarkı ve renk haritaları kullanılır. Renk türlerini de iyi bilmeniz gerekir. Renkler birbirleriyle kullanıldığında birbirlerini etkilerler, bu da uyum veya uyumsuzluk ile sonuçlanır. Doğru denge, uyum, bütünlük ve doğru oranların sağlanması kaydıyla tüm renkler için renk uyumu sağlanabilir. Renklerin oranına bağlı olarak çeşitli uyum türleri ortaya çıkar, bunları şu şekilde açıklayabiliriz; (Özsırkıntı Kasap, 2009:73).

- a) Tek tek renklerin ve gölgelerin uyumu: renkler, doygunluk derecesine, koyu açıklığa ve açıklığa bağlı olarak birbirleriyle etkileşim halindedir. Bu konuda en çok tercih edilen ve en basit yöntem farklı renk tonlarının uyumudur. Bu yöntemde aynı rengin doygunluğu ve koyuluk-açıklığı ön plandadır. Ayrıca renk değerlerinin dengeli kullanılması da gözden kaçırılmaması gereken önemli bir nokta var. Dengeli bir monokromatik uyum içinde sakın, tek renkli ve dingin bir kozmik görüntü elde edilir. Denge olmadığında monotonluk fark edilir ve mekân estetik olarak zayıf bir görünüme sahiptir.
- b) İki rengin ve tonlarının uyumu: İki renk ve tonlarının uyumu, bir renk dışında iki renk ve bu iki rengin karışımından oluşan ara renklerle oluşturulur. Bu tür bir uyumda, tek renkli armoniye göre daha aktif mekanlar yaratılır.
- c) Birçok renk ve tonun uyumu: İç tasarımda birçok renk ile uyum sağlanabilir. İki'den fazla renk ile yapılan armoni çalışmaları ve bunların karıştırılması sonucu oluşan renklere çoklu renk ve tonların uyumu denir. Burada kullanılan renkler karıştırılarak ara renklerle elde edilir, böylece uyumsuz renkler kullanılabilir ve kendi aralarında karışacak uygun renkler oluşturulur.
- d) Yakın renk ve tonların uyumu: İki ana rengin uyumu ve bunların karışımı olan ara renge yakın renk uyumu denir. Örneğin; örneğin kırmızı, sarı, turuncu veya mavi, sarı, yeşil veya kırmızı, mavi, mor. Bu tür armonide geçiş tonları mevcut olduğu için armoni kolayca yakalanır.

- e) Sıcak renkler ile soğuk renkler ve tonlar arasındaki uyum: Yakın renk uyumu içinde olan iki tür daha uyum vardır. Bunlar; Sıcak tonların uyumu ile soğuk tonların uyumu olarak adlandırılır. Kırmızı-sarı-turuncu renkler ve bu renklerden türetilen diğer renkler sıcak renklerle uyum sağlar; Mavi-yeşil-eflatun ve bunların karışımı olan diğer renk tonları da bir grup soğuk renk oluşturur. Bu tür uyumlar benzer renklerden oluştuğu için göz rahatsızlığına neden olmaz (Alici, 2019).
- f) Uzak renk uyumu: Yakın renk uyumunun aksine birbirinden uzak renklerden oluşan armoniye uzak renk uyumu denir. Bu, üç ana renkte veya üç ara renkte yapılır. Bu tarzda yapılan tesisler oldukça dinamik bir görünüme sahiptir. Dört farklı şekilde uyarlanabilen bu uyumda renkler şu şekildedir: ana renkler; kırmızı-mavi-sarı. Orta tonlar; morumsu yeşil turuncu. Kırmızıya döner, turuncu-sarıya döner, yeşil-maviye döner, mora döner. Sararır, turuncu-maviye döner, yeşil-kırmızıya döner, mora döner.
- g) Zıt renklerin uyumu (tamamlayıcı renkler): Zıt renklerle oluşturulan armoniye, zıt renklerin uyumu yani tamamlayıcı renklerin uyumu denir. Kullanımı zor renkleri daha uyumlu hale getirmek için gri doygunluğu azaltılır. Böylece parlak ve canlı renklerin etkisi daha yumuşak ve daha uyumlu hale gelir. Aşağıdaki görüntü, kontrast oluşturan mor ve sarı renklerin kullanıldığı bir iç mekan örneğini göstermektedir. Bu örnek görüntüde renk yoğunluğu griye indirilmiş ve renklerin birbirini tamamlaması sağlanmıştır.

Doğru ve hassas renk algısının önemli olduğu bir odada, mekan, spektral özellikler açısından özenle seçilmiş ışıkla aydınlatılmalıdır. Doğru renk algısı, renk dağılımının çok düşük olması yani görünen rengin orijinal renge çok yakın olması demektir. Bir varlığın rengi, tüm renkleri aynı oranda içeren teorik beyaz ışık altında görünen bir nesnenin rengidir. (Ahundzade, 2014)

Teorik beyaz ışığın spektrumu dalga boyu eksenine paralel bir çizgi olduğu için bu ışıkta renk dağılımı yoktur ve görünür renk temel renk olarak algılanır. Görünür renk, teorik olarak beyaz olmayan ışıkta, yani hemen hemen her doğal veya yapay ışıkta bir nesnenin algılanan rengidir. Teorik olarak beyaz olmayan ışıkla aydınlatılan nesnelere, ışığın spektral özelliklerine göre az çok renk dağılımı vardır. Bu, aydınlatıcı ışığın

spektral doğasına ve gözlemlenen parlaklığa bağlıdır. Işığın rengi, gözün ışığı gördüğü, radyasyonun spektral dağılımının 128 bölümünde görünür. Işık kaynaklarının renk üzerindeki etkisi, renksel geriverim indeksi (CRI) ve renk sıcaklığı değerleri ile gösterilebilir. Renksel geriverim indeksi, bir nesnenin renklerini mümkün olduğunca gerçeğe yaklaştıran ışık kaynağı olarak tanımlanır. Işık kaynağının renksel geriverim indeksi Ra cinsinden ifade edilir ve gün ışığına dayanır. Ra = 100 olan bir ışık kaynağı, en iyi rengi yansıtan ışık kaynağı olarak bilinir. Tablo 6, renksel geriverim indeksine göre standartlaştırılmış kategorileri göstermektedir. En kötü renksel geriverim ışık kaynakları, bazı flüoresan lambalar ve genel olarak gaz deşarjlı lambalardır. Çok iyi renksel geriverime sahip aydınlatma, akkor, halojen, ksenon ve bazı özel flüoresan lambalardır. Metal halojenür lambaların renksel geriverim indeksi de iyi olsa da, bu özellikler elde edilmesi kolay olmayan birçok koşula bağlıdır. Bu lambalar, mekanda iyi bir atmosfer ve etki yaratmaya yardımcı olur (Alkan, 2010).

Dın 5035 Normlarına göre kategoriler	Renk Geriverim Faktörü (%)
1A	90-100
1B	80-90
2A	70-80
2B	60-70
3	40-60
4	20-40
Tanımlı değil	Çalışma yeri için 20'nin altına izin verilmemektedir.

Şekil 4.5: Renk Geriverimine Göre Standartlaştırılmış Kategoriler

Işık kaynakları üç renge göre sınıflandırılır. Sıcak beyaz, doğal beyaz ve gündüz beyazıdır. Sıcak beyaz, rahat, sıcak ve sade bir atmosfer yaratırken, doğal beyaz daha işlevsel ve motive edici bir atmosfer yaratır. Gün ışığı beyazı gün ışığına daha yakındır ve yüksek ışık yoğunluğu gerektirir. Renk sıcaklığı, Kelvin cinsinden ölçülen, bir ışık kaynağının sıcaklık veya soğukluk derecesidir. Düşük renk sıcaklığına sahip ışık sıcak, yüksek renk sıcaklığına sahip ışık ise soğuk olarak tanımlanır. Tablo renklere göre ışık kaynaklarının sıcaklıklarını göstermektedir. (Ahundzade, 2014;127)

	Işık rengi	Renk Sıcaklığı
Ww	Sıcak beyaz	< 3300 K
Nw	Doğal beyaz	3300K -5000K
Dw	Gün ışığı beyazı	>5000K

Şekil 4.6: Işık Kaynaklarının Renklere Göre Sıcaklıkları

ç mekanlarda eylem özelliklerine göre uygun renklerin ve aydınlatma düzeneklerinin seçilmesi gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle adres uzayındaki eylemlerin özellikleri araştırılır. Ardından, renklerin psikolojik etkisi dikkate alınarak ilgili renkler belirlenir. Aynı zamanda aydınlatma sisteminden beklenen özellikler de odanın özelliklerine bağlı olarak belirlenmelidir. Bu işlem aynı zamanda ilgili ışık kaynağı rengini ve karşılık gelen CRI'yi da belirler. Böylelikle aydınlatma sisteminin tasarım özelliklerine karar verebilir ve projeyi uygulamaya başlayabilirsiniz. Konut, otel ve hastanelerdeki yatak odaları konfor ve huzurun gerekli olduğu yerlerdir. Bu nedenle, keskin kontrastlar ve zengin renkler yerine yumuşak renkler tercih edilmelidir. Koyu renklerden kaçınılmalıdır. Bu alanlarda, hafif ve sakinleştirici bir etkiye sahip maviler ve açık tonlar veya macenta kullanın, çünkü uzaktan açıkça görülebildiği için sakinlik, stres atma ve rahatlama hissini vurgulayın. Çocukların uyuduğu ve dinlendiği yerlerde temiz ve canlı bir ortam yaratmak için kırmızılar, portakallar ve sarılar veya daha açık yeşil ve maviler kullanın. Bu lokasyonlarda genel aydınlatma için tavandan yansıyan indirekt aydınlatma kullanılmalı, kitap okumak için başucu aydınlatması yapılmalı, kısılabilir alanlar uygun olacaktır. Ayrıca okurken gözleri yormayan aydınlatmaya da dikkat etmelisiniz. Bu lokasyonlarda kullanılan dolaplar 50-80 cm boyutlarında olup, dolabın önüne yerleştirilen yönlendirilebilir ışıklar ile renk sunumu, iyi ışık kaynakları kullanılarak kabin önünde aydınlatma sağlanabilir. Islak yerler genellikle küçüktür. Bu nedenle duvarlara hacimsel, hacimsel, açık ve orta renklerin dahil edilmesi gerekmektedir. Beyaz ve krem, temizlik ve sağlıkla ilişkilendirildiği için bu mekanlara uygun renklerdir. Ayrıca doğal unsurları temsil ettiği ve geniş alanlar gösterdiği için diğer uygun renkler açık ila orta - turkuaz mavisi, mavi-yeşil veya yeşildir. Islak odaları aydınlatmak için neme ve neme dayanıklı lambalar ve aplikler kullanılabilir. Bir ön cam armatür veya kapalı lambalar seçin. Armatürler aynanın her iki tarafına da ayna

karşısında ışığın göze girmemesi için, geliş yönü ve görüş yönünün geniş açılı olmasını sağlayacak şekilde yerleştirilmelidir.

Mutfak tipi mekanlarda hareketi artıran renkleri hedefleyen sıcak renkleri seçin. Bu renkleri uyanıklık ve hazırlıklı olma, yaratıcılık duygusunu destekler. Sarı renkleri güvenli ve huzurlu oldukları için bu mekanlara uygundur, doğayı çağırır, yeşil ise bitecek süreci gösterir ve dikkatleri üzerine çeker. Işığın yansımalarını artıracığından tezgah için kontrast renkleri kullanılabilir. Daha koyu gölgelerin seçildiği alanlar için güçlü ve net aydınlatma gereklidir. Kullanılan tüm mobilyalar, odadaki ana rengi vurgulamalıdır. Mutfakta diğer mekanlara göre daha yüksek seviyede aydınlatma sağlanması kullanım kolaylığı açısından faydalıdır. Sıcak ampullerle genel aydınlatma sağlanabilir. Dolaplarda dekoratif spotlar yapılabilir. (Ahundzade, 2014;130)

Oturma odaları ve yaşam alanları doğal renkleri seçilmeli, daha az gün ışığı alan alanlarda ise ortam ve duvar renkleri açık olmalıdır. Seçilen açık renkleri, ışığı yansıtarak ortamı koyu renklere göre daha parlak hale getirir. Zıt renkleri göz alıcı olduğu için koyu ve açık tonları arasında keskin kontrastlar eklememelisiniz. Bu odalarda güçlü bir psikolojik etkiye sahip olması, gözleri rahatlatması, kişinin yaratıcılığını ortaya çıkarması ve her beden için uygun olması nedeniyle beyaz, mavi ve tonlarını kullanabilirsiniz. Bu lokasyonlarda tüm noktalar aynı yoğunluk ve şekilde kullanılmaz. Bölgesel aydınlatmanın kullanımı, tek tip olmayan ve kullanım, işlev ve mimari performansla uyumlu bir aydınlatma sağlar. Sıcak renklerde kompakt floresan lambalar bu odalar için uygundur. Ayrıca gözleri yormayan bir ışık seviyesi; Sıcak, açık renkleri kullanan dolaylı aydınlatma, iyi renkleri geriverim sağlamalıdır. TV izlerken kısılabilir lambalar kullanarak belirli bir aydınlatma seviyesi elde edebilirsiniz.

Çalışma işlevlerine sahip ofisler, ofis binaları ve sınıflar, işten daha fazla keyif almak ve verimliliği artırmak için doğru renkleri kullanmalıdır. Bu alanlarda özgüven duygusunu vurguladığı için daha açık macenta tonları kullanılabilir veya gücü temsil eden, fazlalığı dengeleyen ve konsantrasyon sağlayan bir renk olan zıt siyahlarla kullanılabilir. Ayrıca gücün simgesi olan lacivert veya toprak tonlarında tasarlandığı için, gayri resmi, rahat ve tepkisiz kahverengi tonları bu mekanlarda kullanılabilir renkleri arasında yer alıyor. Işık kaynaklarının bilgisayar ekranlarına yansımaları görüşü etkiler. Ayarlanabilir, hareketli masa lambası ile çalışma masası üzerine tek yönden ışık yerleştirilerek gölge oluşumu engellenebilir. Bekleme odaları, koridorlar, lobiler gibi ortak alanlarda

kullanacak olanların amacına göre en uygun genel renk belirlenmelidir. (Ahundzade, 2014;131)

Burada güçlü ve canlı bir atmosfer yaratmak için koyu ve parlak renkler, sıcak ve dinlendirici bir atmosfer yaratmak için gül, şeftali, limon, leylak ve pembe gibi renkler kullanılmalıdır. Açık eflatun tonları, özgüvenini artırdığı için hastane ve kliniklerdeki bekleme odalarında kullanılabilir. Koridorlarda, ışık kaynaklarının koridor boyunca yerleştirilmesi uygundur. Yarı saydam aplikler tüm koridor boyunca kullanılabilir. Geniş açılı armatürler kullanın ve koridor ile odalar arasında aydınlatma seviyelerinde çok fazla fark olmadığından emin olun. Ortak alanlarda açıktan koyuya değişen renklerin kullanılması mutlu, sıcak ve samimi bir atmosfer yaratır. Bunun için doğal, meyve benzeri renkler kullanılır. Eğlence fonksiyonu olan mekanlarda vücut ısısını artıran ve kan dolaşımını hızlandıran renklerden biri olan, fiziksel güç, hareket, canlılığın ifadesi olan kırmızı ve açık tonlar kullanılır. Yemek için kullanılan mekanlarda harika, parlak ılık bir portakal tercih edilmelidir. Genel olarak, yiyeceğin renklerini iyi görmek için yeterli ışığın olmasına özen gösterilmelidir. Bu boşlukları aydınlatırken mekan çok büyük değilse masa üzerinde bölgesel aydınlatma yeterlidir. Büyük salonlarda da genel aydınlatma kullanılmalıdır. Bu mekanlarda sıcak renk ışık kaynakları kullanılmalı ve masa üzerinde yüksek düzeyde aydınlatma sağlanmalıdır.

Masadan 0,90-1 m. Tavandan yüksekte asılı duran armatürler, mükemmel aydınlatma sağlar ve masada oturan insanların gözlerinin kamaşmasını önler. Çocuk odaları, dans stüdyoları, diskolar halka açık yerlerdir. Bu alanlarda mekanın kullanım amacına göre renkler seçilmelidir. Enerji, hareket ve canlılık veren kırmızılar, portakallar ve sarılar bu alanlara uygundur. Renkli ve özel aydınlatma sistemleri veya tavandan yansıyan indirekt aydınlatma bu mekanların aydınlatılması için uygundur.

4.4.2 Rengin İç Mekanda Görsel Algıya Etkisi

Alanlar insanlar içindir, bu nedenle kullanıcı kimliği ve mekanın işlevi çok önemlidir. Yerler mesaj bırakır ve insanları etkiler. Bu, kullanıcıları olumlu veya olumsuz yönde etkiler. (Atik, 2019; 72) Bruno Zevi durumu şu şekilde özetlemiştir: 'Konum; Hoşumuza gitse de gitmese de bizi etkiliyor ve egemen oluyor. " Görsellik, insan algısı için çok

önemlidir. İnsanların uzayda görsel olarak algıladıkları ilk şey renklerdir ve insanlar renkleri aracılığıyla uzaydaki nesnelere ve uzay ile psikolojik olarak etkileşime girerler. İnsanların uzaydaki psikolojik etkisini belirleyen üç faktör vardır. Renkler, boyutlar ve temel ihtiyaçlar (Alici 2019). İç mekan renkleri insanların zihinsel performansını ve hareketini etkiler, bu etkideki bir diğer faktör de ışıktır, çünkü ışık yoğunluğuyla renklerin etkinliği azalır veya artar. (Özer, 1974).

Renkler, bir mekanın kişiliğini yaratmada en büyük yardımdır. Mekanın işlevi ve kullanıcı kimliği tanımlandıktan sonra mekanın yapısına göre renk seçimleri yapılabilir. Örneğin çocuklar için tasarlanmış bir mekan daha dinamik, aktif ve eğlenceli olmalıdır. Aynı şekilde işyerleri tasarlanırken de kural olarak daha ciddi, sessiz ve sakin bir ortam elde edilmelidir. Bununla birlikte, çalışma ve çocuk alanlarının nasıl hizmet verileceği dikkate alınmalıdır. Burası bir çocuk okulu ise renk seçimi farklı olmalı, eğlence bir oyun merkezi ise renk seçimi farklı olmalıdır. İş yerlerinde de durum aynıdır, işyerinin hizmet verdiği alana göre tercihler yapılmalıdır. Kurumsal bir firma ile tasarım bürosu veya reklam ajansının renk seçenekleri farklı olmalıdır.

İç mekanda kullanılan her rengin etkileri her odada farklı olabilir. Örneğin kırmızı rengi, bir mekana heyecan ve enerji katar. Ağız sulandırıcı özelliğinden dolayı sıklıkla restoranlarda kullanılır, tüketim ve hızlı dolaşım sağlar, ağız sulandırıcı özelliği vardır. Bu renk, tasarım veya yaratıcılık gerektiren şirketlerde kullanılabilir. Kalp atışını hızlandırdığı için hastanelerin kardiyoloji bölümlerinde kullanılmaz, dikkat dağıtıcı olduğu için okul binalarında kullanılmaz, ağırlıklı olarak spor salonlarında veya aktif rekreasyon alanlarında kullanılır.

Sarı, odalara mutluluk ve pozitiflik getiren bir renktir. Restoranlarda kullanıldığında insanlar daha sabırla bekler, sadece boya olarak değil mobilyalarda da kullanılabilir. Bu renk aynı zamanda geçiciliğinin de rengidir. Yoğun sarı kullanımı kişilerin ortamdan hızlı bir şekilde ayrılmasına olanak tanıyacağından, çalışanların mutfak gibi ofislerde daha az zamana ihtiyaç duyduğu yerlerde sarı tercih edilebilir. Sarı rengi aynı zamanda çocukların daha rahat iletişim kurmasını sağlar, böylece çocukların bulunduğu yerlerde çok fazla yoğunluk olmadan kullanılabilir. Sarı, pozitif ve mutluluğun rengi, yenidoğanlar için uygun değildir; bebekleri ağlattığı görülmüştür. Açık sarı tonları zihni geliştirdiği için sınıflarda da kullanılabilir. (Saritepe, 2017, Poore, 1994).

Mavi renk, mekanlarda huzur, sessizlik ve huzur sağlar, ancak iştah açıcı kalitesinden dolayı restoran tesislerinde kullanılması tavsiye edilmez. Ofislerde rahatlıkla kullanılabilen, çalışanların sabırla çalışmasına ve dinlenmesine olanak tanıyan bir renktir. Hastanelerde yatıştırıcı etkisi vardır, kan basıncını düşürür ve hasta katlarında kullanılabilir. Bu renk aynı zamanda kaliteli uyku sağlar, bu nedenle yatak odalarında tercih edilebilir ancak mavinin yoğun kullanımı kabuslara neden olabilir. Özellikle ergenlik döneminde çocukları rahatlattığı ve iletişimi kolaylaştırdığı bulunmuştur (Poore, 1994).

Yeşilin boşluklardaki etkisi maviye benzer olabilir. Bu renk insanlara sağlıklı bir ortam hissi verir, bu nedenle restoranlarda tercih edilmekte ve aynı zamanda yavaşlatıcı bir etkiye sahiptir (Erdem, 2017). Kişinin belirli bir süre çevrede kalmasını sağlar. Bu renk aynı zamanda güven duygusu uyandırıyor, bu nedenle logolarda, özellikle banka logolarında sıklıkla tercih ediliyor. Düşünce ve yaratıcılığın gücünü harekete geçirdiği için yansımının gerekli olduğu ofislerde tercih edilebilir, örneğin toplantı odalarında bu rengin kullanılması etkili olacaktır. (Aliyazıcıoğlu, 2012).

Turuncu rengi kırmızının bir tonu olduğu için kırmızı gibidir, mekana enerji, dinamizm ve keyif verir. Uzayda hareketlilik sağlar ve yönlendirici bir etkiye sahiptir. Bu renk özellikle bebekler ve çocuklar için oldukça etkilidir, çocukların daha rahat iletişim kurmalarına ve kendilerini güvende hissetmelerine olanak tanıyarak çocukların eğlence ve oyun alanlarında kullanılabilir. Mor, biraz riskli bir iç mekan rengidir çünkü insanlarda nevrotik duygular gösterme eğilimindedir. Bu nedenle psikoloji kliniklerinde tercih edilmektedir. Ancak bu rengin tonları kullanılarak mekânda nevrotik duyguların ortaya çıkması engellenebilir. Parayla özdeşleşen bir renk olduğu için genellikle bekleme alanlarında kullanıldığı için insanların buradan çıkmasını zorlaştırıyor. (Poore, 1994, Özlen, 2014).

Kahverengi, odalarda hızlandırıcı bir etkiye sahiptir. Kansas Üniversitesi'nin bir sanat müzesinde yaptığı bir çalışmada, duvarlar renk değiştiren bir sistemle donatıldı ve ilk kez beyaza döndü; Ziyaretçilerin mekânda daha yavaş hareket ettikleri, kahverengiye boyandıklarında ziyaretçilerin mekânda hızlanarak mekandan kısa sürede ayrıldığı görüldü. Bu renk toprak gibi olduğundan, köşe renkleri kullanmak ortamı daha samimi hale getirir ve insanları terk etme olasılığını azaltır. (Ustaoglu, 2012).

Pembe genellikle bir kızın rengi olarak anılsa da, bu yere çok fazla mutluluk ve huzur getiriyor. Ayrıca bu renk kişilerin daha hızlı uykuya dalmasını sağladığı için yatak odalarında tercih edilebilir (Aliyazıcıoğlu, 2012). Siyah, iç mekan kullanımı için en önemli renktir. Yoğunluk doğru ayarlanmadıysa çok havasız ve dayanılmaz olabilir. Siyah bir ortamda ciddiyet ve otorite verir, insanlar istemeden ciddileşir. Böylelikle ofis alanlarında kullanılabilir. Bu rengi kullanırken aynı rengi birlikte kullanmak ve boğulmadan korumak gerekir.

Beyaz belki de tüm odalarda en çok tercih edilen renktir çünkü diğer renklerle kolayca karışır ve her yerde temiz bir his yaratır, ancak bu rengin aşırı kullanımı kişi için rahatsızlık verir, bu yüzden hastanelerdeki insanlar endişeli ve endişeli hissetme eğilimindedir. Bu rengin en büyük etkisi, geniş bir alan gösterdiği için insanlara ferahlık hissi vermesidir. Bu renk stabilite ve rahatlama sağlar, bu nedenle ofislerde de kullanılabilir. (İbili, 2018, Poore, 1994).

Gri, bir alanda doğru kullanıldığında son derece etkili bir renktir. Tamamlayıcı renk olarak tercih edilebilir. Düşünmeyi engelleyen bir renktir, bu nedenle işyerlerinde nadiren kullanılır, en çok resmi kurumlarda kullanılır. Doğru renklerle kombinasyon halinde her yerde kullanılabilir. Örneğin yeşil veya kırmızı ile kullanılabilir.

Bir mekanda renklerin kullanılması her mekanda, her binada aynı etkiyi yaratmaz. Renk seçerken uygulanacak yüzeye tercih edilmelidir. Örneğin çok dar bir alanda duvarlar siyah ise kişide boğucu bir etki yaratacak ancak o dar alanda sadece zeminde veya tavanda kullanıldığında etkisi azaltılarak kullanılabilir hale getirilebilir. Bu nedenle seçim yaparken mekanın büyüklüğü, küçüklüğü ve yapısı dikkate alınmalı ve tasarımcılar bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. İç mekanda, özellikle uzayda en önemli üç unsur; Duvar, tavan ve zemin - bu üç unsur, bir alandaki nesnelerin ve mobilyaların renginden önce düşünülmelidir. Bu üç elementin tek renkte boyanması mekan algısını önemli ölçüde zayıflatır, bu nedenle bu unsurlar arasında renk dengesi ve uyum sağlanmalı ve kullanılacak mobilya, obje ve kumaşların tek bir bütün halinde birleştirilmesi gerekmektedir. Uzaydaki üç öğenin işlevlerini biliyorsanız, daha iyi bir renk seçimi yapabilirsiniz. İlk unsur olan duvarlar mekanı çevreler ve yönlendirici bir etkiye sahiptir. Burada kullanılan renkler bir mekanı alçak, yüksek ve kasvetli hale getirebilir. Mekanda renk kullanımında en önemli unsur aslında duvarlardır (Alici, 2019, Erdem, 2017). Zemin insanların güvenliği açısından önemlidir çünkü sağlam

zemine basmak isterler, bunun için koyu bir rengi tercih ederek sağlamlık hissi yaratabilirsiniz. Zeminler ayrıca bir yönlendirme etkisine sahiptir; Bu nedenle zeminin rengi duvar renginden olabildiğince farklı seçilmelidir, örneğin giriş-çıkış, yükselme-aşağı gibi. (Özdemir, 2005, Erdem, 2017).

Tavanlar insana güven duygusu verir ... Burada renk seçerken alçak tavan ve yüksekliği çok önemlidir çünkü insanlar tavanı yüksek tavanlarda hissetmeyebilir, ancak alçak tavan renk seçimini daha önemli hale getirir. Tavan alçak ise mavi gibi soğuk renkler tercih edilip yukarıda boşluk gösterilebilir, tavan çok yüksekse sıcak renkler tercih edilerek aşağıda kırmızı gibi mekan gösterilebilir (Özsavaş, 2015).

Renkler, kullanıldıkları alanın bütünlüğünü ve çeşitliliğini sağlar ve ayrıca mekanın şeklini ve oranlarını etkiler. Örneğin, uzaydaki yatay ve dikey elemanlar renkler aracılığıyla görünür hale getirilirse, bu uzayda darlığın veya genişliğin etkisi olacaktır. Zıt renklerin kullanıldığı bir mekanda yatay çizgilerin kullanımının genişlik duygusu uyandırdığı, dikey çizgilerin ise yükseklik duygusu uyandırdığı görülmüştür. Renkler aynı zamanda mekanın ölçeğini ortaya çıkarır ve içinde bir ağırlık ve hafiflik hissi yaratır. Mekânda sıcak renkler kullanıldığında mekanın küçük ve mahrem olması, ses oranının yüksek, doku yumuşak, fonksiyonun aktif ve dışa dönük olması, fiziksel gücün daha az olması ve mekanda geçirilen sürenin kısa olması garanti edilir, ancak mekân soğuk renkler kullandığında tam tersi olur (Alici, 2019).

4.5 Mekanda Aydınlatma Ve Renk İlişkisi

4.5.1 Doğal ve Yapay Işık

Gün ışığının karakteristik bir özelliği değişkenliğidir. Gün ışığının rengi günün saatine, havanın saflığına ve çevredeki nesnelere yansıyan ışığa göre değişir. Güneş ışığının yoğunluğu da günün saatlerine, mevsime ve bölgenin enlemine göre değişir. Parlaklık, bulutlu veya bulutsuz açık havadan gelen ışığa veya açık bir gökyüzünden doğrudan güneş ışığına bağlıdır. Günışığı, biri gün ışığı diğeri gökyüzü ışığı olmak üzere iki unsurdan oluşur. (Alkan, 2010; 38) Güneş ışığı, doğrudan güneş tarafından yayılan ışıklardır. Işıklık ise atmosferdeki parçacıklardan yayılan dağınık ışıklardır. Güneş ışığı, doğrudan iç mekana parlarsa kullanılamaz bir ışık kaynağıdır. Yapay aydınlatma nasıl parlamayı önlemek için tasarlanırsa, direk güneş ışığı iç mekanlarda dikkatli ve kontrollü bir şekilde kullanılmalıdır. Güneş ışığı genellikle parlaklıkta çarpıcı

farklılıklara neden olur. Bu durumda rahatsızlık ve görme zayıflığı vardır. Bu yüksek kontrast (kontrast) görmeyi engellediğinden, göz görme sürecine uyum sağlar, ancak net görüş alamadığı için çabuk yorulur, bu durum kişiyi endişelendirir. (Gordon, 2003; 51). Öte yandan göksel ışık, güneş ışığından daha elverişli bir görüntü sağlar. Alanı savunması gerekmediği için kontrast oluşturmaz. Koridordaki merdiven boşlukları, kafeterya ve bekleme alanları (düşük ışık kontrollü alanlar) gibi özel görüş gerektirmeyen alanlarda kullanılabilir. Masa üstü veya sanat eseri yapılan yerlerde cennetsel ışığın kullanılması için kontrol edilmesi ve aynı zamanda binaların buna göre yapılandırılması gerekir. Örneğin, bir pencereden uzaktaki nesnelere bakmanın göz kaslarını gevşettiğini söyleyebiliriz. Sürekli değişen gün ışığı, insanların biyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarında değişikliklere neden olur. Gökyüzü görünümü bize günün saati hakkında bilgi verir ve biyolojik döngünün korunmasına yardımcı olur.

Doğal Işığı Mekana Alan Sistemler

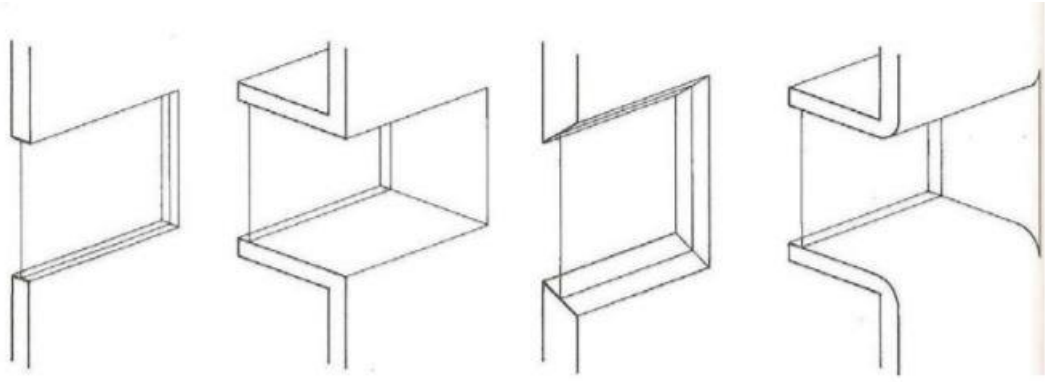
Elektrik enerjisi tüketiminin fazla olması ve bu sistemlerin gündüz kullanımını azaltmak amacıyla, bazı doğal aydınlatma sistemleri geliştirilmiştir. Aynı zamanda kullanıcıların değişen ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli gün ışığının, mekana alınması ve dağılımının sağlanması gibi nedenlerle de gün ışığından mümkün olduğunca çok yararlanmak gerekmektedir. (Göker, 2006).

Ofis yapılarında, görsel konfor içinde büyük önem taşıyan doğal aydınlatma günümüzde çağdaş doğal aydınlatma sistemlerinin kullanımı ile yeniden yaygınlaşmaktadır.(Tuğlu Karşı, 2006;132).

- *Düşey Pencerelele Aydınlatma:*

Bir duvar veya tavan düzleminde pencereler ve diğer gün ışığı açıklıkları dışarıdan gelen parlaklık ve birbirine bitişik iç yüzeyler arasında yüksek kontrast oluşturur. Bu kontrast parlaktır ve rahatsız edicidir. Yumuşak ışık geçişleri yayvan, yuvarlak sövelerle ve derin pencere önü boşluklarının kullanımıyla elde edilir. (Gordon, 2003;52).

Bitişik yüzeyler arasındaki kontrastı yok etmek için bu söveler ara parlaklık (ışıklık) bölgesi oluştururlar. Pencere sövesi ışık yansıtıcı, raf görevi de görerek yansıyan ışığın iç mekana dolaylı (endirekt) olarak gelmesini sağlar. Diğer çözümlerden bazıları ise, pencereden yansıyan ışığı yansıtması bakımından yüzeyleri beyaza boyamak veya perde, jaluzi asmaktır.

Şekil 4.7: Işığın mekana giriş şeklini değiştiren pencere çeşitleri. (Alkan, 2010;41).

- *Üstten Doğal Aydınlatma:*

Üstten aydınlatma araçları yüksek duvarlı tek kat binaların iç bölgelerinde ışığın daha derin bir şekilde girmesini sağlar veya çok katlı binaların katlarının aydınlatılmasında ortaya yerleştirilir. Gün ışığının katlara yansıtıcılarla birlikte gelmesi bakımından birçok çeşidi bulunmaktadır.

Doğal Aydınlatma Sistemleri

- *Işık Rafları*

Bu sistemde bir cephe boşluğunda taban seviyesinden yaklaşık 2 m. yukarıda yatay ya da yataya yakın bir levhadan oluşan ışık rafı üzerine yerleştirilmiş yansıtıcı yüzey ile güneş ışınları tavana ve mekanın en derin kısımlarına yansıtılmaktadır. Işık rafı cepheden taşacak biçimde yerleştirilirse istenmeyen açılarda gelen direkt güneş ışınlarına da gölgeleme sağlamaktadır. (Karslı Tuğlu, 2008).

- *Prizmatik Paneller*

Gün ışığını yönlendirmenin yanısıra kırarak yansıtmak için kullanılan ve saydam akrilikten üretilen prizmatik paneller, sabit veya güneşi takip eden sistemlerde kullanılmaktadır. Prizmatik panellerin yayınlık gün ışığını mekanın derinliklerine kadar ulaştırma ve sahip olduğu optik özellikler yardımıyla direkt güneş ışığının kontrolünü sağlama özellikleri bulunmaktadır.

- *Işık Yönlendirici*

Camlar Ana bileşeni akrilik elemanları içinde barındıran çift cam olan ışık yönlendirici camlar, mekanlara yüksek bantlar olarak yerleştirilmekte ve mekanın gerekli yerlerine ışık toplamak için tavanda yansıtıcı elemanlar ile desteklenmektedir. Bu sistemin özelliği yapı kabuğunda herhangi bir hareketli elemana ihtiyaç duymadan güneş ışığını iç bölgelere ulaştırabilmesidir. (Karlı Tuğlu, 2008).

• *Holografik Optik Elemanlar*

Bu sistemde saydam bir film tabakası üzerine basılan ince mikroskobik çubuklarla bir kırılma ızgarası oluşturulmaktadır. Izzaralar belirli açılardan gelen ışık ışınlarının yönlendirilmesini, diğer doğrultudan gelen ışınların ise değişmeden kalmasını sağlar. Bu sayede gün ışığı, mekan içerisine yönlendirilerek yayınlık bir aydınlatma elde edilirken, ızgara açıları sayesinde istenmeyen güneş ışınlarına gölgeleme sağlanmış olur (Karlı Tuğlu, 2008).

• *Anidolik Sistemler*

Görüntü oluşturmeyen optik özellikler kullanılarak geliştirilen anidolik sistemler, en az iki iç bükey yansıtıcının birbirine karşı istenen açılarda gelen ışık ışınlarının geçmesini sağlayacak biçimde yerleştirilmesi ile oluşturulur. Sistemin amacı bulutlu gök koşullarında yeterli gün ışığı almayan derinlikteki mekanlara doğal ışık sağlamaktır.

• *Işın Taşıyıcı Sistemler*

Bu sistem heliostatların, yapıda genellikle çatıda bulunan aynaların üzerine düşen güneş ışınlarını birbirine yansıtıktan sonra en son merceğe yansıtması ve merceğin bu ışınları odaklayarak ışık iletişim sistemine yönlendirmesi prensibine dayanmaktadır.

Yapay Işık

Yapay ışık elemanlarında ve aydınlığın denetimindeki büyük teknolojik gelişmeler, pencereleri yalnızca dış dünya ile ilişki bakımından psikolojik olarak gerek duyulan, bir yapı elemanı haline getirmiştir. Çoğu yapının cephe kaplamalarında yer alan yansıtıcı ya da koyu renkli camlar içeri giren gün ışığını 1/10e indirgemektedir. İşte bu nedenlerden dolayı günışığı yetersiz kalmaktadır ve yapay ışık kullanmak zorunlu hale gelmektedir (Esen, 2005). Yapay aydınlatmayı sağlayan lambalar, enerjiyi ışık olarak verdiklerinden birincil ışık kaynaklarıdır. Yapay aydınlatma Hacimde yapılan işlevin özelliklerine göre farklı biçimleri ve değişik ışık kaynaklarından yararlanılarak

sağlanabilir. Mekanda yapılan işin gerektirdiği aydınlığa istenilen zamanda, nitelikte ve düzeyde ulaşılabilmesi yapay aydınlatmayla gerçekleşir (Karslı Tuğlu, 2008).

4.6 Mekanların Fonksiyonları ve Renk İlişkileri

4.6.1 Konutlar

Konutlarda iç mekan tasarımı yapılırken esas olan, mekanların görsel anlamda doyurucu etkilere sahip olması gerektiğidir. Mekanlar, karmaşıklıktan uzak, belirli bir düzen içerisinde planlanmış hissini uyandırmalıdır. İnsan, bir mekana ilk girdiği andan itibaren o mekan hakkında psikolojik ve fizyolojik açıdan olumlu veya olumsuz bir izlenim oluşması sebebi ile mekan renklendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bir renk bütün olumlu özellikleri içerisinde barındırır da kişi o rengi sevmiyor ise renk onun için hiç birşey ifade etmiyor demektir. Bu sebeple insanların en çok kullandığı ve vakit geçirdiği yaşam alanlarından birisi olan konutlarda da renk seçimleri yapılırken kullanıcının beğenileri ve tercihleri ilk sırayı almalıdır. Renklerin insan üzerindeki etkilerini düşünerek daha sonra tasarımcı başlıca; mekan içerisindeki eylemlere uygun, yaş, cinsiyet faktörlerinin yanında mekanın nasıl algılanmak istendiği yani görsel olarak nasıl bir etki bırakacağına karar vermelidir. Konutlarda renk seçimleri odalarının işlevlerine ve içerisinde yaşayacak kişinin seçimlerine göre belirlenmelidir. Renklerin konut iç mekanlarda odalarda kullanımın da tercihlerin ilk sırayı alacak şekilde tasarlanarak, renk uyumu, kontrastlıklar ve insan üzerinde bıraktığı etkilerin dikkate alınarak oluşturulmuş konut iç mekan örnekleri incelenecektir. 63

Oturma Odası: Uzun vakitlerin geçirildiği mekanlardan biri olması sebebi ile, mekanın göze güzel görünmesi için renk uyumunun sağlanması gereklidir. Renk uyumu, iki veya daha fazla rengin birbirleri ile armoni yaratma durumu olarak düşünülmemelidir. Kontrast renklerin oluşturduğu zıtlık ile dikkat çekicilik ve tamamlayıcılık sağlayarak da uyum yaratılabilir. Yine mekanın 'oturma' dolayısıyla sohbet odası olması sebebi ile kullanılan renklerin odaya canlılık katarak, insanın ruhsal durumu ve enerjisini yüksek ve uyanık tutmalıdır.

Şekil 4.8: Açık Renk Tonlarının Hakim Olduğu Oturma Odası.

Kullanıcı tercihi koyu renklerin seçilmesi ise, mekan ağır, karanlık ve olduğundan daha küçük görülebileceğinden daha fazla ışığa gereksinim duyulacaktır. Bu sebeple mobilya seçimleri veya mekandaki dekoratif amaçlı bulunan objelerin açık renklerden kullanılması daha uygun olacaktır.

Salon-Yemek Odası: Misafirlerin ağırlandığı mekanlardan biri olması sebebi ile, salonların veya yemek yenilen mekanların renk seçimlerinde özen gösterilmelidir. Bu mekanları kullanan kişi sayısının konuttaki diğer odalara göre fazla olacağından mekanı geniş gösterecek renkler tercih edilmelidir. Beyaz, kemik beyazı, açık gri tonlarının duvarlarda kullanılması ayrıca mobilyaların siyah, kahve tonlarındaki renklerde seçilmesi mekanda bütünlük sağlayacağından tercih edilebilir. Konut salonlarında ve yemek odalarında çok renkliliğin karmaşıklık yaratacağı düşüncesi ile tercih edilmemesi önerilir.

“Açık ve orta koyuluktaki renkler, sıcak ve mutlu bir ortam yaratırlar. Bu oda için uygun renkler seçilirken, yiyeceklerin doğal renkleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak yeşil ve sarı tonların kullanılmaması önerilir, çünkü bu renklerin hastalık duygusu verme özellikleri vardır. Ancak, masa örütüsü veya peçeteler, dikkat çekici renklerde olabilir” (Kalınkara, 2001:113).

Salonlarda belirli alanları vurgulamak için koyu renk ve tonları tercih edilebilir (Siyah, koyu gri, lacivert, kahve vizon) gibi renkler ile bölgesel renklendirme yapılarak öne çıkarılmak istenen alanlar vurgulanabilir.

“Bej, kahve, şarap, yeşil, vb., hoş güçlü renkler oturma odalarının karakteristikleridir. Bu renkler dayanıklı ve sürekli kullanılan bir renk değil, aynı zamanda bireye özel bir karakterde taşımazlar. Bunlar, herkesin hoşlandığı renklerdir” (Gillies, 1948).

Yatak Odası: “Yatak odası, rahatlık huzur ve sessizliğin hakim olması gereken bir mekandır. Bu nedenle, yatak odasında yumuşak ve huzur veren renkler kullanılmalıdır. Renk seçimi yapılırken, yaşanan yörenin iklimi de önem taşır. Örneği; soğuk yörelerde tercih edilen renkle, spektrumun sıcak renkleridir. Sıcak iklim bölgelerinde ise soğuk renkler kullanılır” (Kalınkara, 2001: 113).

Yatak odalarında çok koyu ve açık tonlar yerine pastel tonlar tercih edilebilir. Ancak bu odalarda kullanılacak olan renk seçimleri bireylerin ortak kararlarına göre seçilmelidir. Tüm odalarda olduğu gibi renkler yatak odalarının mobilyalardaki ve mekan içerisinde kullanılan diğer objelerdeki renkler ile uyum sağlamalıdır.

“Bu odalarda, insanın bütün dünyayı kendinden uzaklaştırdığı mekanlardır. Sıcak renkler fazla enerji vereceği için daha çok sakinleştirici soğuk renkler tercih edilmelidir. Genelde morun açık tonları kadın ve erkek özelliklerini dengelerken huzurlu bir uyku ortamı sağlar” (Zengel ve Kaya, 2007: 28).

Çocuk Odası: Çocuklar küçük yaşlardan itibaren çevresindeki her şeyi öğrenmeye ve kavramaya başlarlar. 2-3 yaşlarındaki bir çocuğun çevresini algılaması gelişirken, bu sınır 7-8 yaşlarına geldiğinde hemen hemen herşeyi algılayarak, tanıyan bir birey durumuna gelmiş olur. Çocuğun gelişiminde ailenin ve yaşadığı çevrenin etkisi büyüktür. İlk gelişim çağlarını geçirdiği evleri ve odaları da bu gelişime katkı sağlayan mekanlardır. Çocuklarda kişiliklerinin gelişmesi ve hayata hazırlanmaları kendi dünyaları olan küçük odalarında başlamaktadır. Bu mekanlar çocuk için uygun şekilde düzenlenmelidir. Mekanın doğru ışık ile aydınlatılmasının yanı sıra, renkliliğin hakim olduğu bir mekan yaratılmalıdır.

Çocuk odalarına renk seçimi yapılırken, çokça kullanılan yanlışlara düşülmemelidir. Örneğin erkek ve kız odalarını renklendirirken; pembe ve tonlarını kızlara, mavi ve tonlarını da erkekler için uygun olduğu düşünülür. Bu uygulamalar, çocukların kendilerini belirli bir renk seçimi ile sınırlandırarak oluşturmalarında ve yaygın olarak düşünülen bu görüşü devam ettirmelerine sebep olmaktadır.

“Çocuk daha ergenlik dönemine girmemişse, kırmızı, turuncu, sarı gibi neşeli sıcak renkler tercih edilebilir. Daha ileri yaşlarda ise; mavi ve yeşilin tonları kullanılabilir. Olumsuz etkilerinden dolayı, koyu renklerden kaçınılmalıdır” (Kalınkara, 2001:115).

Mutfak: Yemek pişirme, yemek yeme ve mekan içerisinde hareketliliğin fazla olduğu mutfaklarda koyu, soğuk renkler tercih edilmemelidir. Ferah ve iştah açıcı bir ortam oluşturulması için açık ve göz yormayan, mutfağı kullanan kullanıcının enerjisini düşürmeden vaktin geçirebileceği bir ortam yaratılmalıdır.

Bunun yanında mutfaklarda sarı rengin kullanılması önerilir. Bu mekanlarda dinlenme amacı taşımadığından açıklık koyuluklar veya birbiri ile zıt renklerin bir arada kullanılmasında bir sakınca yoktur. Çünkü mutfaklarda hareketlilik esastır. Kişiyi uyutacak, yorgunluğunu hissettirecek kırmızı, pembe, leylak gibi yatak odalarında kullanılan renkler uygun değildir.

“Bu mekan dinlenme amaçlı kullanılmadığından, heyecan verici renklerin kullanılması daha doğru olur. Bu tip renkler tembellik duygusunu ortadan kaldırır ve yaratıcılığı motive ederler. Mutfak tezgahını oluştururken, dikkat çekici ve parlak renkler kullanılmak isteniyorsa, iyi bir aydınlatmaya önem vermek gerekir” (Sun ve Sun, 1994).

Banyo: Aynı zamanda bu mekanlarda hijyenin önemli olduğu ve mekanı kirli gösterecek renk seçimleri yapılmamalıdır. Banyolara uygulanan renk seçimlerine bakıldığında beyazın ağırlıkta olduğu görülür. Ancak yalnızca beyazın kullanımı mekana temiz bir izlenim kazandırırken, yine temizlik ve banyo bakımı açısından zor bir renktir.

Beyazın banyo için kullanımında diğer tüm renklerle uyum sağlayacağı için kolay ve sıkça tercih edildiği görülmektedir. Evde doğal ışığın girmediği ve genellikle küçük mekanlar olması sebebi ile konut içerisinde banyolar sıkıcı ve karanlık bir mekan olarak düşünülmektedir. Bu sebeple banyolarda canlı, açık tonlarda renk seçimleri yapılarak mekana ferah bir görünüm kazandırılmalıdır.

Banyolarda kullanılacak olan renkler; beyaz, mavi, yeşil ve bunların tonlarından seçilecek olunursa suyun, temizliğin renkleri olarak nitelendirilen bu renkler mekanda ferahlık hissi uyandırır.

“Banyolar genellikle küçük mekanlar olduklarından, dekorasyonda açık tonlu renklere yönelmek daha uygun olur. Çıkış noktası olan fayans, lavabo, küvet ve klozet gibi

yerleşik elemanlar ele alınmalıdır. Beyaz, banyolar için en çok tercih edilen renktir. Bunun nedeni de insana ferahlık ve temizlik duygusu vermesidir” (Sun ve Sun, 1994).

4.6.2 Eğitim ve Öğretim Yapıları

Eğitim mekanlarında renk kullanımı eğitime katkısı açısından önemli bir araştırma alanıdır. Renklerin çocukların beyin gelişiminde önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Bu bakımdan okullarda kullanılan renkler çocukların dikkatini ve öğrenmesini kolaylaştıracak şekilde planlanmalıdır. (Cholak, 2019; 25).

Okullarda Renk Etkisi başlıklı bir çalışmada, eğitimde rengin önemi, Frank Munke'nin Yapılı Ortamda Renk ve Işık'ın 1987 baskısından bir alıntıyla aşağıdaki şekilde açıklanmıştır. "Renk, renk iyiliği için biraz yapıcı bir iş çıkarır, tıpkı karanlık bir ortamın yapıcı hiçbir şey yapmaması gibi ..." Eğitim liderlerinin, okulun fiziksel yeteneklerinin ve eğitim ve çalışma ortamına psikofizyolojik katkısının hayati önem taşıdığını anlamaları gerekir. Doğru renkler, göz sağlığını korumak, yaratıcı ve üretken alanlar yaratmak, fiziksel ve ruhsal sağlığı korumak için önemlidir. Sinirlilik, endişe, ilgi kaybı ve davranış sorunlarının çoğu uygunsuz koşullar, ortamlar, planlanmamış aydınlatma ve renklerden kaynaklanır.

Yine aynı çalışmada, bu sefer Harry Wolfarth'ın 1983 çalışmasına atıfta bulunuldu. 4 ilkokulda yapılan bir çalışmada okullarda doğru renk ve ışık kullanımının akademik performansı olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Benzer çalışmalarda gün ışığı fazla olan sınıfların daha az güneş ışığı alan sınıflara göre matematik ve okuma becerilerini geliştirdiği görülmüştür.

Elif Helvacıoğlu, “Rengin Okul Ortamında Çocuk Oryantasyonuna Katkısı” başlıklı yayınlanmamış yüksek lisans tezinde, 7 ve 8 yaş grubundaki 100 ilkokul öğrencisi ile bir çalışma gerçekleştirmiş ve rengin okul ortamında çocukların yönelimi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışma, okul binasına aşına olmayan ve renkli görme becerilerine sahip öğrencileri içeriyordu. Araştırma sonucunda renklerin okul ortamındaki çocukların yönelimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. (Çolak, 2019;26).

İlkokul çocukları, hayal güçlerini geliştirecek öğrenme alanlarına ihtiyaç duyar. Okul ortamında çocuklar zamanlarının çoğunu sınıfta geçirirler. Bu nedenle okul tasarımı derslere özellikle dikkat etmelidir. Sınıflarda kullanılan renkler, çocukların konsantre

olabileceği zamanı en üst düzeye çıkarmalıdır. Sınıf ortamı bilgi toplamayı en üst düzeyde tutacak şekilde tasarlanırken, derse katılımı artıracak şekilde de düzenlenmelidir. Bunu yapmanın bir yolu: Çocukların çok fazla renk uyarımına maruz kalmasını önlemek. Kırmızı, sarı ve turuncu gibi renkler güçlü uyarıcı etkileri nedeniyle sınıfta daha az kullanılmalıdır.

Araştırmalar, çocukların en çok gördükleri duvarların açık renkli olması gerektiğini gösteriyor. Göze daha az baktıkları sınıfta duvarlar için daha koyu bir renk seçmek çocukları motive edecek ve mekanı monotonluktan kurtaracaktır. Okul ortamında seçilen tüm renkler gözleri rahatlatmalıdır.

Sınıfta kullanılan duvarların renkleri ile tüm donanımların renkleri arasında denge sağlanmalıdır. Duvarlarda sakin ve neşeli yeşil ve mavi tonları tercih etmelisiniz. Psikolog Tom Zentall'ın araştırmasına göre; Mavi oda ile beyaz-kahverengi oda arasındaki zeka testinin başarı oranları; Kahverengi odada% 14, mavi odada% 12 azalmıştır. (Çolak, 2019;26).

4.6.3 Hoteller

Renk tasarımı, turizm amaçlı binalarda insanları daha huzurlu ve ruhen uyanık kılma işidir. Turizm sektörünün doğası gereği, esnek turizm talebi, aynı zamanda sunulan hizmetlerin üretimi ve satışı, bu hizmetlerin depolanamaması gibi turizm sektörünün değişen çevre koşullarına daha hızlı adapte olması gerekmektedir. Bunu yaparken turist yapılarının ve çevresinin özellikleri dikkate alınmalıdır. Burada turistik yapıların özellikleri, çevreye uyumları ve bu çerçevede uygulanacak renk çözümleri ile ilgileniyoruz. Renk çözümleri oluştururken bu yapıların özellikleri, ortamın özellikleri, iklim koşulları ve mimari yapılar dikkate alınmalıdır (MEB, 2011).

Turistik tesisin kurulacağı arazi uygun bir ortama sahip olmalıdır. Güzel bir manzara veya sahil gibi doğal ortama yakınlığı ve tarihi kalıntıların bulunduğu yerler daha ilgi çekici olduğu için genellikle tercih edilmektedir. Ek olarak, çevredeki binaların yerini, yüksekliğini ve gelecekteki genişlemelerini incelemek gerekir. Aynı zamanda tarihi dokuya uygun renkler yapıyı daha pratik hale getiriyor. Ayrıca çiçeklerin kullanımında iklim koşulları ve bitki örtüsü önemli rol oynar.

Turistik yapıları tasarlarken dikkatlice düşünmeniz gerekir. Projede hiçbir şey gözden kaçırılmamalıdır. Gelir, çevresel faktör, ziyaretçiler için maksimum konfor, çeşitli

eğitim fırsatlarının mevcudiyeti gibi birçok faktörün hesaplanması gerekir. Ancak gözden kaçırılmaması gereken en önemli Şey evreye uyum sağlamaktır. Turistin tamamen mimariden yoksun bir yerde kalmak istemediği unutulmamalıdır. evre ile uyumlu, çevrenin mimarisini tamamlayan ve hatta ortama karşı çıkmak yerine bir Őeyler katan mekanlara ihtiyaı var. Bu nedenle turistik yapıları boyarken kesinlikle evre ile uyumlu olarak öncelik verilmesi gereken bir olgu olmalıdır (MEB, 2011).

Turistik yapıların tasarımında dış ve i tasarım çözümünün yapıya uyarlanması ve farklı psikolojik atmosferler yaratılması açısından renk bir mimari unsur olarak görülmelidir. Beyaz ve tonları öncelikle turistik yapılarda kullanılmalıdır. Ayrıca kullanıcının hızla değişen akımlarına ve zevklerine bağlı olarak daha parlak ve daha canlı renkler kullanılabilir. Bu sayede renklerin insanlar üzerinde yarattığı psikolojik etki ile daha canlı, eğlenceli ve daha canlı bir iç mekan ortamı oluşturulabilir. Canlı mavi tonları, giydirme cephe kaplama kullanılan otellerde cam yüzeylerde kullanılabilir. Yine, bazı turistik yerler yerel etkilerle pembe ve toprak rengi dış tonlar kullanıyor. İlk dönem otellerde iç mekanlarda kullanılan renkler, bej ve kahverengi tonlar yerini pembe ve turuncu gibi daha sıcak tonlara bırakmıŐ, ikinci dönem otellerde kullanılan renkler daha parlak ve canlı hale gelmiş, daha renkli bir ortam ve sıcak bir atmosfer yaratılmıŐ, canlı ve çarpıcı etki (MEB, 2011).

4.6.4 Sağlık Yapıları

Sağlık hizmetlerinin kurumsallaŐmasından bu yana sağlık yapılarında beyaz kullanımı, bu hizmetin ana altyapısı olan temizlik, hijyen ve sanitasyon ile ilişkilendirildiği için hemen hemen tüm dünyada bir gelenek haline gelmiŐtir. Oysa beyaz temizlik ve hijyeni temsil ederken, yarattığı soğukluk tıbbi tesisleri göz korkutuyor. Son zamanlarda, tıbbi binalardaki atmosferin hastanın sağlık bakımı, tedavi, iyileŐme ve iyileŐme deneyimini etkilediği görüŐünün ağırlığı ve kabulünde artışlar olmuştur. İnsan psikolojisine uygun olarak yapılan duvar, zemin, mobilya gibi unsurların renk seçimi insan sağlığına olumlu etki yaptı (İbili, 2018).

Araştırmalar, renk spektrumunun insan biyolojisi ve sağlığını etkileyen birçok önemli unsuru içerdiğini göstermiş ve toplumdaki renk kültürü ile renklerin oluşturduğu psikolojik ve fizyolojik tepkilerin sağlık yapılarının oluşumunda dikkatle değerlendirilmesi gereken faktörler olduğunu göstermiştir.

Renklerin genel psikolojik ve fizyolojik etkileri son bölümlerde tartışılmaktadır. Aşağıda sağlık hizmetlerinde kullanımının ayrıntılı bir açıklaması bulunmaktadır:

Turuncu: kan dolaşımını, sinir ve solunum sistemlerini uyarır. Zihinsel aktiviteyi uyarır, metabolizmayı hızlandırır, emziren annelere tavsiye edilir, diş, tırnak ve saç sağlığı için gereklidir. Açık tonlar romatizma için kullanılır, karaciğere fayda sağlar ve stres altındaki kişiler için uygun değildir.

Sarı: Sindirim sistemine etki eder. Hazımsızlığı önler ve iştahı artırır. Sinir ve kas sistemini güçlendirir, doku ve kemiklerin iltihaplanması için kullanılır, toksik maddelerin vücuttan atılmasına yardımcı olur, kanı temizler, sinir ve ruhsal rahatsızlıklarda tavsiye edilmez.

Yeşil: kas, cilt, doku anlamına gelir. Hücre yenilenmesini sağlar ve yapısını güçlendirir. Sinir sistemini ve kalbi korur, toksik maddelerin vücuttan atılmasına yardımcı olur, yatıştırır ve gevşetir. Kapalı bir alanda olmaktan korkan insanların bu korkuların üstesinden gelmesine yardımcı olur. Yeşil, büyüme ve iyileştirme gücüne sahiptir. Kırık çocukların bölgelerinde, doku büyümesi ve aşırı büyüme hormonu istenen organlarda yeşil kullanılmalıdır. Yanlış kullanıldığında yorgunluk ve tembellik hissine neden olur.

Turkuaz: Çok rahatlatıcı. Baş ağrısı, alerji, tahriş, kesikler ve yanıkları tedavi etmek için kullanılır. Deri hastalıklarında etkilidir. Cildi güzelleştirir. Stresi ve gerginliği azaltır, toksik maddelerin yok edilmesini hızlandırır. Bu, bağışıklık sisteminizi güçlendirerek hastalıklarla savaşmanıza izin verir. Zihni açar. Tembelliğe yatkın olanlar için tavsiye edilmez (İbili, 2018).

Mavi: Yüksek tansiyon ve ateşli hastalıklarda kullanılır. Güneş çarpması sırasında vücut ısısını düşürür. Stresi, baş ağrısını ve boğaz problemlerini gidermeye yardımcı olur. Aynı zamanda migren, menenjit, uykusuzluk ve bağırsak rahatsızlıkları için de faydalıdır. Mavi, özellikle diş çıkarma, boğaz ağrısı ve bademcik, kızamık, boğmaca, suçiçeği gibi çocukluk hastalıkları için etkilidir. Mavinin enerjisi miyopi, katarakt ve benzeri göz hastalıkları için kullanılmaktadır. Felç, soğuk algınlığı ve düşük tansiyon için tavsiye edilmez. Melankoliye yatkın kişiler bu renkten uzak durmalıdır.

Mor: Vücuttaki tüm bezlerle ilişkilidir ve hormonları etkiler. Menenjit, sarsıntı, epilepsi gibi hastalıklarda tedavi edicidir. Göz ve kulak rahatsızlıklarında kullanılır. Kan temizleyici özelliklere sahiptir. Akciğer, kalp, karaciğer ve böbrek sağlığında önemli rol

oynar. İskeletin yapısı üzerinde çok etkilidir. Çeşitli kanser türlerini tedavi etmek için kullanılabilir.

Mor: Beyne giden kan akışını artırır ve sinir sisteminin dengesini korur. Baş ağrılarını, yüksek tansiyonu ve sinir bozukluklarını kontrol eder. Çok çalışıyorsanız ve yorgunsanız, mor veya pembe giysiler giymelisiniz. Enerji gevşer, korur ve yumuşatır.

Beyaz-Siyah-Kahverengi: Beyaz, tüm ışık spektrumuna sahiptir. Enerji sistemini dengeler ve temizler. Yaratıcılık duygusunu ortaya çıkarır ve geliştirir. Bu, birlikte kullanılan diğer renklerin gücünü artırır. Siyah, gri ve kahverengi gökkuşağı ve renk çarkında mevcut değildir. Son derece yoğun ve ağır enerjiye sahiptirler. Doğru zamanda kullanıldığında etki olumludur. Siyah, fazlalıkları dengeleme eğilimindedir, ancak en iyisi onu tek bir renk olarak kullanmamaktır. Brown, toplumda sosyal denge ve rahatlığı destekler (İbili, 2018).

- Sağlık binalarında renk seçimi yapılırken bina kullanımına ilişkin genel koşullar
- Yatırtırmalı mı yoksa canlandırmalı mı,
- Çoğunlukla daha uzun süre yerinde kalacak olanlar: hastalar, ziyaretçiler, sağlık çalışanları,
- Araştırılacak, teşhis ve tedavi edilecek hastalığın özellikleri ve renklere reaksiyon olup olmadığı,
- Konumun yönü ve aldığı gün ışığı seviyesi,
- Yerine yerleştirilecek kişilerin yaşı,
- Aydınlatma, konu ve renk uyumu faktörlerine dikkat edilmelidir (İbili, 2018).

4.6.5 Ofis ve Büro Yapıları

Görsel gereksinimler ve estetik gereksinimler, bir ofis alanında görsel konfor için şartlardır. Çalışma alanlarında yeterli aydınlatma, yansımanın neden olduğu aydınlatma, yüzeylerin aydınlatmasının kontrastı, gölgeler ve renk özelliklerinin bileşenleri, işyerinde meydana gelen ve "genel konfor etkisi" olarak adlandırılan optik koşulları oluşturur. İşyerlerinde artan iş hızı ve üretim verimliliği, azalan reddedilme oranları, daha az işyeri kazası, eğitim kurumlarında daha az hata, artan başarı oranları, artan iş taahhüdü, azalan yorgunluk-sinirlilik, azalan aydınlatma maliyetleri faydalarıdır. Görsel algı uzun süre rahatsız olmaz veya yorulmaz ve çalışma ortamında yeterli gün ışığı vardır, bu da kullanıcıların metabolizmasını farklı şekillerde etkiler (Alkan, 2010).

Ofis alanlarında aydınlatma tasarımı, iç mekanların düzenlenmesine, çalışma ortamına değer katmasına ve enerji verimliliğinin sağlanmasına katkı sağlamalıdır. Farklı çalışma ve rekreasyon alanları, farklı aydınlatma ve farklı kullanıcı ihtiyaçları gibi farklı aydınlatma gerektirir. Çalışanların görsel konfor ihtiyaçları, aydınlatma ve araçlarda farklılıklar, parlaklık, yoğunluk, yüzeylerde kullanılan renkler gibi unsurlar incelenerek karşılanabilir. (Çete, 2004).

Ofislerde aydınlatma, mekan tiplerine göre farklılık gösterebileceğinden ayrı ayrı incelenmelidir ve ayrıca çalışma ortamına gelen doğal ışıktan yararlanmak için ışığın geliş yönüne göre alanlar düzenlenmelidir.

Fizyolojik ve psikolojik etkilerinden dolayı, çalışma mekanının iyi aydınlatılmış olması, ofis çalışanlarının sağlığını ve üretkenliklerini olumlu etkileyen, iç mekan konforunun ana faktörlerinden biridir.

İç mekanın bir kısmının, genelinden daha aydınlık olması parlamalara neden olur. Bu parlamalar, aşırı kontrast ya da aydınlığın uygunsuz dağılımı nedeniyle, detayların ya da objelerin görülebilmesinde azalmandan dolayı rahatsızlık hissine neden olur. Güneş ışığı alan pencereler ya da parlak lambalar gibi aydınlık kaynakları ve bunları çevreleyen daha az aydınlatılmış bir arka plan aşırı kontrasta neden olur ve parlama sebeplerindedir. Uygunsuz aydınlatma, gözlerde yorulma, kas ağrıları, yorgunluk, baş ağrısı gibi rahatsızlıklara neden olmaktadır (Alkan, 2010).

Çoğu insan zamanın %90'ından fazlasını iç mekanlarda geçirdiğinden, binalar mümkün olduğunca gün ışığını içeri alan yapıda olmalıdırlar. Doğal aydınlatmanın çeşitliliği ve tayfsal kompozisyonu, kendini iyi hissetme ve zihinsel sağlık açısından önemlidir. Manzaraların önemine, doğal veya insan yapımı elemanların bir araya gelişi gibi estetik öğelere önem verilmeli kişilerin görüşleri alınarak yerleştirilmelidir. Aynı zamanda dış ortamla ya da iç atriyumla görsel bağlantı sağlanarak mekanda bulunan kişileri kapalı yerde olma hissi azaltılmaktadır.

Şekil 4.9: Gün ışığı ile aydınlatılan galeri boşluğu (Atrium) (Office Design, 2005).

Doğal aydınlatmanın yeterli olmadığı durumlarda, yapay aydınlatma kullanılmaktadır. Yapay aydınlatma yapılacak işin gerektirdiği düzeyde sağlanmış da olsa psikolojik açıdan yeterli olmamaktadır. Ülkelerin doğal ışıktan yararlanmaya yönelik yapı yasalarına, standartlarına uyum sağlanmalıdır. Kullanıcı üzerindeki olumlu etkilerinin yanında doğal aydınlatma, yapay aydınlatma sebebi ile harcanacak enerjiden tasarruf sağladığından tercih edilmelidir. Rahat ve güvenli bir çalışma ortamı için, kullanıcıların ışığın kalite ve şiddetini kontrol etme olanağı olmalıdır. Çalışma alanları ısısal ve görsel gereksinimler dikkate alınarak, geniş tek cam yüzeylerin yakınına yerleştirilmemeli, dış ortamı algılama olanağı sağlayacak şekilde yerleştirilmelidirler. Masada çalışan kişi için ışığın sağdan veya soldan gelmesi önemlidir böylece çalışma alanı aydınlanır, ışık kaynağı doğrudan görüş alanı içinde olmamalıdır (Alkan, 2010).

Günümüzde bilgisayar kullanımının yaygın oluşu kullanılan monitörlerin ekranında parlamaların oluşabileceği göz önünde bulundurularak düzenleme yapılmalıdır. Düşük aydınlık çoğunluklu genel aydınlatma ve yeterli çoğunlukta bölgesel aydınlatma çalışma alanları için uygundur. İç mekanda renkli yüzeyler aydınlık düzeyini arttırabileceğinden, yapay aydınlatma ihtiyacını azaltacaktır (Morhayim, 2003).

Ofiste renk konusu, yüzey renkleri ve kullanılan ışık kaynaklarının rengi gibi iki ana unsura bağlı olarak incelenmektedir. Renk, insan davranışına ve psikolojisine etki eden bir diğer önemli faktördür. Renkler aynı zamanda kullanıldıkları yüzeye göre değişik etki yaratmaktadır. Her rengin tek başına belli bir psikolojik etkisi varken, mekanlarda

kullanılan değişik renklerin farklı kombinasyonları da farklı psikolojik etkiler yaratmaktadır. Renk, form ve mekanların boyut ve niteliklerini algılamayı da etkilemektedir (Alkan, 2010).

RENK	UZAKLIK ETKİSİ	ISI ETKİSİ
MAVİ	uzak	soğuk
MOR	Çok yakın	soğuk
KIRMIZI	yakın	sıcak
TURUNCU	Çok yakın	Çok sıcak
SARI	yakın	Çok sıcak
YEŞİL	Uzak	Nötr-çok soğuk
KAHVERENGİ	Çok yakın	nötr

Şekil 4.10: Renklerin etkileri (Alkan, 2010).

4.6.6 Eğlence ve Kültür Yapıları

Gece kulübü ve disko tarzı mekanlarda taşıdıkları fonksiyon doğrultusunda aktif, uyarıcı, neşeli etkiler olmalıdır (Yamaner, 2001). Buna paralel olarak bu tür mekanlarda doğru imajın ve psikolojinin verilmesi için canlı, hareketli renklerin kullanılması uygundur. Bu mekanlarda turuncu, mor, pembe, parlak mavi, sarı, kırmızı, parlak yeşil renkler istenilen atmosferin oluşmasında etkilidir.

Ayrıca bu tip mekanlarda doğrudan doğruya renk etkisi ışık kullanılarak da elde edilebilir Renkli ışık, mekan içindeki film görünümü ve döşemedeki yayılma alanı ile mekanın sınırlarını çizer. Mekanın dışı siyah boşluktur. Renkli ışıkların boşlukta kımıldaması, mekanın sınırlarını devamlı değiştirir Bu şekilde mekanın ihtiyacı olan dinamizm sağlanır. Böyle olağan dışı ve kişiyi aşırı derecede etkileyebilecek renksel çevre, her mekan için uygun değildir (Hastane, büro vb.) Bu tür renk düzenlerinin eğlence yerlerinde kullanılması, kişinin uzun süre kalmadığı ve istediği zaman terk edebileceği mekanlar için uygundur. Işık renkleri de sıcak ve soğuk olarak adlandırılmaktadır. Sıcak renkli ışıkla aydınlatılmış bir mekan uyarıcı bir etki yapar, insanlar arasında ilgi uyandırır, birbirleriyle iletişim kurmalarını teşvik edici bir etki yapar. Sıcak renkli ışıkla aydınlatılmış mekanlarda insanlar zamanın çabuk geçtiği hisse

kapılırlar. Soğuk renkli ışıkla aydınlatılmış mekanlar aksine yatıştırıcı, dinlendirici etki yapar, insanlar arasında ilişki kurma isteğini keser, zamanın yavaş geçtiği hissini uyandırır. Bu özellikleriyle kullanıldığı mekanlarda dengenin iyi kullanılması gerekmektedir.

Bu tip mekanların dış cephelerinde hareketli, dinamik, davetkar, çekici renklerin kullanılması kişilerin buralara yönelmesini kolaylaştıracağı gibi, etkili sonuçlar verdiği tespit edilmiştir.

Kültür yapıları sinema, gösteri merkezi, kütüphane, sergi salonu vb. lerden oluşmaktadır.

Sinema ve gösteri merkezleri bireyin dikkatini çekecek özellikler taşımalıdır Eylem özellikleri sonucunda mekan içerisinde bireyin dikkatini dağıtmadan, fakat ihtiyacı olan dinamizmi verecek nitelikte olmalıdır Genel olarak bu fonksiyonlarda kullanılacak renk düzenlemeleri tam olarak belirlenemese de incelenen örneklerde hedef doğrultusunda alternatif sunulması amaçlanmıştır.

Mydonose Showland gösteri merkezi, adete üzerinde barındırdığı fonksiyon doğrultusunda renk şöleniyle, tasarımıyla, ışık sistemleriyle gelen seyirciye adeta bir gösteri sunmaktadır Burada mekanın rengi dışında, ışık oyunları da renk düzeni sağlanmıştır Türkiye de ilk kez kullanılan ve bilgisayarla yönetimi sağlanan vari - lite ışık sistemi ile 4623 adet renk düzenlemesine gidilmektedir. Bu şekilde gösteri esnasında yaratılmak istenilen atmosfer ve dekor renkleri sayesinde kolayca gerçekleştirilmektedir (Yamaner, 2001).

Gösteri merkezinin bekleme bölümleri de, gerçekleştirilen renk ışık düzenlemeleri de, seyirciyi program öncesi o renkli dünyaya almaktadır. Kontrast renklerin kullanımı ile mekana bir denge getirilmesi amaçlanmış, metalin oluşturduğu soğuk hava yumuşatılmaya çalışılmıştır. Mimar gösteri merkezi genelinde, samimi bir ortam amaçladığı için sıcak renkler kullanılmıştır (Hakan, Avcıoğlu, 2000).

Kütüphanelerde ve sergi salonlarında mekan daha pasif özellikler göstermelidir. Kütüphanelerde çalışmayı kolaylaştırıcı, bireyi yormayan, sükûnet niteliği taşıyan bir tasarıma gidilmelidir. Bu nedenle mavi ve yeşil renklerin kullanılması her zaman için uygundur. Ancak soğuk - sıcak kontrastı gerçekleştirilirse mekan daha rahat bir ortam sağlar.

Sergi salonlarında amaç doğrultusunda pasif, soft ve mekanda ön plana çıkmayan, ileri fırlamayan renkler (Monoton Renk Şemaları) kullanılmalıdır. Her zaman açık ve pastel tonlar en olumlu sonucu verir. Dolaşım esnasında bireyi sıkmamalı ve buna bağlı olarak mekanı terk etmesine sebep vermemelidir.

İncelenen bütün örneklerden anlaşılacağı üzere, mekanlar farklı fonksiyonlar doğrultusunda çeşitlilik gösterir. Fonksiyonun taşıdığı niteliklere bağlı olarak, mekanda sadece renk değil, diğer bütün kriterler dikkate alınarak tasarımı planlanmalıdır. Mekanlar yalnızca ihtiyaçların giderildiği konumlardan çıkarılıp, günümüzde kişi-toplum standartlarına uygun, fiziksel- ruhsal- psikolojik ihtiyaçların karşılandığı konuma getirilmelidir. Fonksiyonlar farklılık gösterebilir, fakat etrafımızda her an bulunan-kişiyi saran renk, belli prensipler ve bilimsel gerçekler doğrultusunda maksimum olumluluk düzeyinde uygulanmalıdır (Yamaner, 2001).

4.6.7 Fabrikalar

Endüstriyel yapılar, endüstriyel yapılar oldukları, belirli bir işgücüne sahip oldukları, ulaşım yollarına yakın ve yerleşim alanlarının dışında yer aldıklarından çevre ile uyumlu olmalıdır. Bu amaçla yapılan tüm çalışmalara renk tasarımı denir (Meb, 2011).

Sanayi binaları öncelikle kullanım amaçlarına göre çok iyi tasarlanmalıdır. Sahanın büyüklüğü iyi planlanmış ve karaya, demiryoluna ve deniz yollarına yeterince yakın olmalıdır. Ancak atölyelerin veya fabrikaların renkleri insan sağlığını olumsuz etkilememelidir. Ayrıca endüstriyel yapılarda mola odaları ve duşlarda koyu renklerden kaçınılmalı, bunun yerine açık renkler ve beyaz kullanılarak temizlik ve ferahlık duygusu yaratılmalıdır. Personel soyunma odaları iyi aydınlatılmış ve parlak renkler olmalıdır. Çünkü burası çalışanların işe başlamadan önce geldiği yerdir ve burada çevre çalışanın psikolojisini ve dolayısıyla üretkenliğini etkiler. Bu nedenle bu odalarda gri ve koyu renkler kullanılması tavsiye edilmez.

Endüstriyel yapıların boya ve renk şemaları da onlara özgüdür. Atölye ve fabrikaların özelliklerine göre renk çözümleri yapılmaktadır. İç mekanın renk çözümlerinde renkler kendi özelliklerine göre seçiliyor. Tabii ki, bir süt ve süt ürünleri işleme tesisinin iç kısmının renk tasarımı ile metal ve metal işleme tesisinin renk tasarımı aynı şey değildir. Birincisinde, temizlik ve sağlık ilk sırada yer aldığından, renkler beyazın beyaz

ve daha açık tonlarında veya daha açık tonlarda seçilir. Burada seçilen renkler her zaman temizliği ve hijyeni anımsatmaktadır. (Meb, 2011).

İkinci durumda, seçilen rengin, işlenen malzemenin özellikleri ve çalışma sonucunda ürünün özellikleri nedeniyle biraz daha koyu olması gerekir. Yapılan işten kaynaklanan toz, cüruf, kir, is vb. Ortamın ve duvarların renklerini hızla değiştirdiği için fazla kir bırakmayan renkleri tercih etmelisiniz. Renk seçerken işçiler de göz ardı edilmemelidir. Yani fabrikanın farklı bölümlerinde bölümlerin özelliklerine göre farklı renklerin yapılması gerekmektedir. Gövde renk düzeni ile biraz farklı bir durum. Burada fabrikanın özelliklerinin yanı sıra çevredeki çevre, bitki örtüsü, iklim, mimari yapılar ve fabrikanın ürettiği ürün çeşitleri de etkilidir. (MEB, 2011).

BÖLÜM 5: ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1 Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulmuş hipotezler ise şu şekildedir:

H1: Öğrencilerin renk ve algı sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır

H2: Öğrencilerin renk kavramı sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır

H3: Öğrencilerin renk kullanımı sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır

5.2 Verilerin Analizi

Tüm istatistiksel analizler IBM SPSS 25.0 programı ile yapılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler ortalama (\bar{X}), standart sapma (SS), minimum, maksimum, frekans (f) ve yüzde (%) değerler olarak belirtilmiştir. Araştırmada ilk olarak katılımcıların kişisel bilgileri incelenmiştir. Daha sonrasında renk ve algı, renk ve kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısına yönelik açımlayıcı faktör analizi ve ölçeklere yönelik iç tutarlılık analizi yapılmış olup araştırmada kullanılmasında bir sakıncanın bulunup bulunmadığı ve katılımcıların ölçek ifadelerine verdiği cevapların tutarlı olup olmadığı değerlendirilmiştir. Ayrıca ölçeklerin normal dağılım varsayımına uyup uymadığı çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakarak belirlenmiş olup parametrik test yöntemleri kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren değişkenlerin iki grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t testi kullanılırken üç ve üzeri grupların karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) kullanılmıştır. Son olarak renk ve algı, renk ve kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon testi ile incelenmiştir. Elde edilen tüm sonuçlarda istatistiksel anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir

5.3 Açımlayıcı Faktör Analizi -AFA

“Faktör analizi, tüm veri yapıları için uygun olmayabilir. Verilerin, faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenebilir. Örneklem korelasyonun güvenilirliğini sağlayacak kadar büyük olmalı. Bunu belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılır. KMO'nun 1'e yaklaşan

değer uygunluğu, 0.5'in altındaki değer kabul edilemez olduğunu gösterir. Barlett testinin ise 0.05 den küçük olması beklenir" (Çakır, 2014;5).

5.3.1 Renk ve Algı Ölçeği Faktör Analizi

"Renk ve Algısı Ölçeği" içindeki sorulara verilen yanıtlar sonucunda ulaşılan verilere uygulanan temel bileşenler analizine göre, örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu (KMO = 0,805) ve Barlett Sphericity testinin de anlamlı olduğu ($X^2=2757,089$; $p < 0,001$) anlaşılmıştır (Çakır, 2014; 5). Bu sonuçlar doğrultusunda Renk ve Algı Ölçeğine uygulanan faktör analiz sonuçları Tablo 5.1'te verilmiştir.

Tablo 5.1: Renk ve Algı Ölçeği Faktör Analizi Sonuç Tablosu

Maddeler	\bar{X}	Faktör Yüğü	FAKTÖRLER
1. Renklerle ilgili bilgime güveniyorum.	3,24	,600	
2. Renkler ilgimi çeker	4,22	,902	Öz Değer
3. Renkler beni ilgilendirmiyor	4,65	,652	3,141
4. Renk seçimleri benim için önemlidir.	4,25	,907	Varyans:
5. Renklerin psikolojik etkileri vardır.	4,33	,849	% 62,819
Toplam varyans: % 62,819; KMO: ,805; x^2 :527,960 s.d.:10, $p<.001$			

Renk ve algı ölçeği beş aralıklı (1 = "Kesinlikle Katılmıyorum", 2 = "Katılıyorum", 3 = "Kararsızım", 4 = "Katılıyorum" ve 5 = "Kesinlikle Katılıyorum") Likert tipi bir ifadelerdir. Renk ve algı ölçeğinde yer alan sorulara ait verilere uygulanan faktör analizinde özdeğeri 1,00'in üzerinde olan faktörler, maddelerin faktör yükleri 0,50'nin üstünde olup ve bir maddenin birden çok alt faktöre yüklediği faktör yükler arasındaki fark 0.1 üstünde olan maddeler analize dahil edilmiştir ve yapılan temel bileşenler analizi sonucunda analiz dışına çıkarılması gereken ifadenin bulunmadığı belirlenmiştir. 5 madde tek faktör altında toplanmış ve toplam varyansın % 62,819'unu açıklamıştır.

5.3.2 Renk Kavramı Ölçeği Faktör Analizi

“Renk ve Kavramı Ölçeği” içindeki sorulara verilen yanıtlar sonucunda ulaşılan verilere uygulanan temel bileşenler analizine göre, örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu (KMO = 0,705) ve Barlett Sphericity testinin de anlamlı olduğu ($X^2=96,264$; $p < 0,001$) anlaşılmıştır (Çakır, 2014;5). Bu sonuçlar doğrultusunda Renk Kavramı Ölçeğine uygulanan faktör analiz sonuçları Tablo 5.2’te verilmiştir.

Tablo 5.2: Renk Kavramı Ölçeği Faktör Analizi Sonuç Tablosu

Maddeler	\bar{X}	Faktör Yüğü	FAKTÖRLER
2.Sıcak ve soğuk renkler beraber kullanılmamalıdır.	3,51	,806	Öz Değer 1,640 Varyans: % 50,989
3. Renklerin kalıplaşmış anlamları vardır.	3,13	,707	
4. Renkler hiçbir hissi yansıtmazlar.	1,40	,888	
5. Renk tonlarının önemi yoktur.	1,31	,870	
Toplam varyans: % 50,989; KMO: ,705; x^2 :96,264 s.d.:6, $p<.001$			

Renk kavramı ölçeği beş aralıklı (1 = “Kesinlikle Katılmıyorum”, 2 = “Katılıyorum”, 3 = “Kararsızım”, 4 = “Katılıyorum” ve 5 = “Kesinlikle Katılıyorum”) Likert tipi bir ifadelerdir. Renk Kavramı Ölçeğinde yer alan sorulara ait verilere uygulanan faktör analizinde özdeğeri 1,00’in üzerinde olan faktörler, maddelerin faktör yükleri 0,50’nin üstünde olup ve bir maddenin birden çok alt faktöre yüklediği faktör yükler arasındaki fark 0.1 üstünde olan maddeler analize dahil edilmiştir, ancak yapılan temel bileşenler analizi sonucunda analiz dışına çıkarılması gereken bir ifadenin bulunduğu belirlenmiştir.(1. madde).Ölçekte 2. madde ters kodlanmış olup 4 madde tek faktör altında toplanmış ve toplam varyansın % 50,989’unu açıklamıştır.

5.3.3 Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı Ölçeği Faktör Analizi

“Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı Ölçeği” içindeki sorulara verilen yanıtlar sonucunda ulaşılan verilere uygulanan temel bileşenler analizine göre, örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu (KMO = 0,726) ve Barlett Sphericity testinin de anlamlı olduğu ($X^2=44,283$; $p < 0,001$) anlaşılmıştır (Çakır, 2014;5). Bu sonuçlar doğrultusunda Renk Kullanımının tasarımlardaki algısı ölçeğine uygulanan faktör analiz sonuçları Tablo 5.3’te verilmiştir.

Tablo 5.3: Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı Ölçeği Faktör Analizi Sonuç Tablosu

Maddeler	\bar{X}	Faktör Yüğü	FAKTÖRLER
1.Renk seçimi projenin ilk aşamasında yapılmalıdır	2,90	,746	Öz Değer 1,454 Varyans: % 56,349
3.Projede renk seçiminin önemi yoktur.	4,70	,824	
4.Renk seçimi olmadan tasarım yapılmaz.	3,30	,804	
5.Renk seçimi tasarımlar bittikten sonra seçilmelidir.	3,99	,764	
Toplam varyans: % 56,349; KMO: ,726; χ^2 :44,283 s.d.:6, p<.001			

Renk kullanımlarının tasarımlardaki algısı ölçeği beş aralıklı (1 = “Kesinlikle Katılmıyorum”, 2 = “Katılıyorum”, 3 = “Kararsızım”, 4 = “Katılıyorum” ve 5 = “Kesinlikle Katılıyorum”) Likert tipi bir ifadelerdir. Renk kullanımlarının tasarımlardaki algısı ölçeğinde yer alan sorulara ait verilere uygulanan faktör analizinde özdeğeri 1,00’in üzerinde olan faktörler, maddelerin faktör yükleri 0,50’nin üstünde olup ve bir maddenin birden çok alt faktöre yüklediği faktör yükler arasındaki fark 0.1 üstünde olan maddeler analize dahil edilmiştir, ancak yapılan temel bileşenler analizi sonucunda analiz dışına çıkarılması gereken bir ifadenin bulunduğu belirlenmiştir. (2.madde). Ölçekte 4. madde ve 5. madde ters kodlanmış olup 4 madde tek faktör altında toplanmış ve toplam varyansın % 56,349’unu açıklamıştır.

5.4 Güvenirlilik Analizi

Ölçek ifadelerine verilen cevapların güvenirlilik katsayıları Cronbach Alfa katsayısı ile irdelenmiştir. Literatürde kabul gören Cronbach Alpha katsayısının değerlendirme kriterleri aşağıdaki gibidir.

“0.00 < Katsayı < 0.40 ise ölçek güvenilir değildir.”

“0.40 < Katsayı < 0.60 ise ölçek düşük güvenilirliktedir.”

“0.60 < Katsayı < 0.80 ise ölçek oldukça güvenilirdir.”

“0.80 < Katsayı < 1.00 ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir” (Özdamar, 1999; 513).

Tablo 5.4: Ölçeklere Ait Güvenilirlik Analizi Bulguları

Ölçekler	Cronbach's Alpha	N
Renk ve Algı	,838	5
Renk Kavramı	,710	4
Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı	,735	4

Renk ve Algı, Renk Kavramı, Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı ölçeklerinin güvenilirlik katsayıları incelendiğinde; bu değerlerin sırasıyla 0,838, 0,710 ve 0,735 olduğu belirlenmiştir. Bu değerler; ölçeklerin oldukça güvenilir olduklarını”, ölçeklerin güvenilir olduğu ve analizde kullanılmasında bir engelin olmadığını göstermektedir.

5.5 Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular

Araştırma 210 katılımcıya uygulanmış olup araştırmanın bu kısmında katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini ilişkin frekans ve yüzde oranları değerleri gösterilmiştir. Katılımcılar hakkındaki cinsiyet durumu dağılım verileri tablo haline getirilip analiz edilerek Tablo 5.5’de sunulmuştur.

Tablo 5.5: Katılımcıların Cinsiyet Durumu Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Cinsiyet	Kadın	143	68,1
	Erkek	67	31,9
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin cinsiyet durumu dağılımı incelendiğinde; %68,1’i kadın iken %31,9’u erkek olduğu belirlenmiştir (Tablo 5). Katılımcılar hakkındaki yaş durumu dağılım verileri tablo haline getirilip analiz edilerek Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 5.6: Katılımcıların Yaş Durumu Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Yaş	17-19 Yaş Arası	64	30,5
	20-22 Yaş Arası	82	39,0
	23 Yaş ve üzeri	64	30,5
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin yaş durumu dağılımı incelendiğinde; katılımcıların %30,5'inin 17-19 yaş arasında %39,0'unun 20-22 yaş arasında ve %30,5'inin 23 yaş ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. (Tablo 6). Katılımcılar hakkındaki sınıf durumu dağılım verileri tablo haline getirilip analiz edilerek Tablo 5.6'da sunulmuştur.

Tablo 5.7: Katılımcıların Sınıf Durumu Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Sınıf	1.Sınıf	59	28,1
	2.Sınıf	47	22,4
	3.Sınıf	26	12,4
	4.Sınıf	78	37,1
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin sınıf durumu dağılımı incelendiğinde; katılımcıların %28,1'inin 1.sınıf öğrencisi, %22,4'inin 2.sınıf öğrencisi, %12,4'ünün 3.sınıf öğrencisi,%37,1'inin 4.sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir. (Tablo 5.7).

5.6 Renklerin Üniversite Öğrencilerindeki Psikolojik Etkilerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde renklerin üniversite öğrencilerindeki psikolojik etkilerine ilişkin frekans ve yüzde oranları değerleri gösterilmiştir.

Tablo 5.8: Katılımcıların Renk Görme Kusuru Dağılımı

		Demografik Özellik	N	%
Renk kusuru	görme	Evet	2	1,0
		Hayır	208	99,0
		Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin renk görme kusuru dağılımı incelendiğinde; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %99,0'unda renk görme kusuru olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre araştırmanın renk kusuru olmayan öğrencilerin genel eğilimini yansıttığı değerlendirilebilir. Bununla birlikte renk görme kusuru olan katılımcılar %1,0 ile sınırlı kaldığı için çalışmanın bu noktasında sonra renk görme kusuru değişkeni analize dahil edilmeyecektir.

Tablo 5.9: Katılımcıların Ana ve Ara Renkleri Bilme Dağılımı

		Demografik Özellik	N	%
Ana ve ara renkleri biliyor		Evet	204	97,1
		Hayır	6	2,9
		Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin ana ve ara renkleri bilme dağılımı incelendiğinde; %97,1'i ana ve ara renkleri bildiği , %2,9'u ana ve ara renkleri bilmediği belirlenmiştir (Tablo 5.9). Bu sonuca göre araştırmanın ana ve ara renkleri bilen öğrencilerin genel eğilimini yansıttığı değerlendirilebilir. Bununla birlikte ana ve ara renkleri bilmeyen katılımcılar %2,9 ile sınırlı kaldığı için çalışmanın bu noktasında sonra ana ve ara renkleri bilme durumu değişkeni analize dahil edilmeyecektir.

Tablo 5.10: Katılımcıların Sıcak ve Soğuk Renkleri Bilme Dağılımı

		Demografik Özellik	N	%
Sıcak ve Soğuk Renkleri biliyor		Evet	201	95,7
		Hayır	9	4,3
		Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin sıcak ve soğuk renkleri bilme dağılımı incelendiğinde; %95,7'si sıcak ve soğuk renkleri bildiği , %4,3'ü sıcak ve soğuk renkleri bilmediği belirlenmiştir (Tablo 5.10).

Tablo 5.11: Katılımcıların Ana Renkleri Bilme Dağılımı

		Demografik Özellik	N	%
Hangileri renklerdir	Ana	Doğru Bilmiştir	201	95,7
		Yanlış Bilmiştir	9	4,3
		Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin ana renkleri bilme dağılımı incelendiğinde; %95,7'si ana renkleri doğru bildiği , %4,3'ü ana renkleri yanlış bildiği belirlenmiştir (Tablo 5.11).

Tablo 5.12: Katılımcıların Ara Renkleri Bilme Dağılımı

		Demografik Özellik	N	%
Hangileri renklerdir	Ara	Doğru Bilmiştir	190	90,5
		Yanlış Bilmiştir	20	9,5
		Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin ara renkleri bilme dağılımı incelendiğinde; %90,5'i ara renkleri doğru bildiği , %9,5'i ara renkleri yanlış bildiği belirlenmiştir (Tablo 5.12).

Tablo 5.13: Katılımcıların Proje Tasarımında Hangi Sebepten Dolayı Renk Seçme Dağılımı

		Demografik Özellik	N	%
Proje tasarımında hangi sebepten dolayı renk seçme		Tasarıma anlam kazandırdığından	103	49,0
		Konsepte anlam kazandırdığından	80	38,1
		Dikkat çekmesi için	27	12,9
		Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin proje tasarımında hangi sebepten dolayı renk seçme dağılımı incelendiğinde; %49,0'u tasarıma anlam kazandırdığından, %38,1'i konsepte anlam kazandırdığından,%10,5'i dikkat çekmesinden dolayı proje tasarımında renk seçmiştir. Sevdiğim renk olduğu için ve diğer seçenekleri %2.4 tercih edilmiştir. Bu seçenekler sınırlılık yarattığı için 'dikkat çekmesi için' seçeneği ile birleştirilmiştir.(Tablo 5.13)

Tablo 5.14: Katılımcıların Eğitimin Hangi Döneminde Renk Bilgisi Öğrenme Durumu Dağılımı

		Demografik Özellik	N	%
		1.Sınıf	148	70,5
Eğitimin hangi döneminde renk bilgisi öğrenme		2.Sınıf	33	15,7
		Diğer	29	13,8
		Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin eğitimin hangi döneminde renk bilgisi öğrenme durumu incelendiğinde; %70,5'i 1.sınıfta, %15,7'si 2.sınıfta,%5,7'si 3.sınıfta,%2,4'ü 4.sınıfta renk bilgisini öğrenmiştir. Daha kapsamlı ve anlamlı sonuçlar elde etmek için sınırlılık yaratan 3.sınıf,4.sınıf ve diğer değişkenleri birleştirilerek diğerleri olarak yeniden adlandırılmıştır. Birleştirme sonucu elde edilen eğitim durumu Tablo 5.14'de sunulmuştur.

Tablo 5.15: Katılımcıların Renk Kullanımı Projede Hangi Aşamada Seçilme Dağılımı

		Demografik Özellik	N	%
		Projenin tasarımı bittikten sonra seçilmeli	22	10,5
		Projenin herhangi bir aşamasında seçilebilir	21	10,0
Size renk kullanımı projede hangi aşamada seçilme		Projenin tasarlanma aşamasında seçilmeli	151	71,9
		Projede ilk renk seçilmelidir	13	6,2
		Diğer	3	1,4
		Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin renk kullanımı projede hangi aşamada seçilme dağılımı incelendiğinde; %10,5'i projenin tasarımı bittikten sonra seçilmeli , %10'u projenin herhangi bir aşamasında ,%71,9'u projenin tasarlanma aşamasında, %6,2'si projede ilk renk seçilmeli ,%1,4'ü diğer sebepten dolayı seçmiştir. (Tablo 5.15).

Tablo 5.16: Katılımcıların Kırmızı Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Kırmızı renk size ne ifade eder	Güç ve başarı	118	56,2
	Heyecan ve mutluluk	69	32,9
	Üzüntü ve kararsızlık	8	3,8
	Samimiyet ve doğallık	15	7,1
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin kırmızı renk size ne ifade eder dağılımı incelendiğinde; %56,2'si güç ve başarı, %32,9'u heyecan ve mutluluk,%3,8'i üzüntü ve kararsızlık ,%7,1'si samimiyet ve doğallık ifade eder (Tablo 5.16).

Tablo 5.17: Katılımcıların Mavi Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Mavi renk size ne ifade eder	Güç ve başarı	27	12,9
	Heyecan ve mutluluk	61	29,0
	Üzüntü ve kararsızlık	14	6,7
	Samimiyet ve doğallık	108	51,4
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin mavi renk size ne ifade eder dağılımı incelendiğinde; %56,2'si güç ve başarı, %32,9'u heyecan ve mutluluk,%3,8'i üzüntü ve kararsızlık ,%7,1'si samimiyet ve doğallık ifade eder (Tablo 5.17).

Tablo 5.18: Katılımcıların Sarı Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Sarı renk size ne ifade eder	Güç ve başarı	22	10,5
	Heyecan ve mutluluk	66	31,4
	Üzüntü ve kararsızlık	25	11,9
	Samimiyet ve doğallık	97	46,2
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin sarı renk size ne ifade eder dağılımı incelendiğinde; %10,5'i güç ve başarı, %31,4'u heyecan ve mutluluk,%11,9'u üzüntü ve kararsızlık ,%46,2'si samimiyet ve doğallık ifade eder (Tablo 5.18).

Tablo 5.19: Katılımcıların Mor Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Mor renk size ne ifade eder	Güç ve başarı	61	29,0
	Heyecan ve mutluluk	56	26,7
	Üzüntü ve kararsızlık	61	29,0
	Samimiyet ve doğallık	32	15,2
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin mor renk size ne ifade eder dağılımı incelendiğinde; %29,0'u güç ve başarı, %26,7'si heyecan ve mutluluk,%29'u üzüntü ve kararsızlık ,%15,2'si samimiyet ve doğallık ifade eder (Tablo 5.19).

Tablo 5.20: Katılımcıların Turuncu Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Turuncu renk size ne ifade eder	Güç ve başarı	21	10,0
	Heyecan ve mutluluk	89	42,4
	Üzüntü ve kararsızlık	29	13,8
	Samimiyet ve doğallık	71	33,8
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin turuncu renk size ne ifade eder dağılımı incelendiğinde; %10,0'ı güç ve başarı, %42,4'ü heyecan ve mutluluk,%13,8'i üzüntü ve kararsızlık ,%33,8'i samimiyet ve doğallık ifade eder (Tablo 5.20).

Tablo 5.21: Katılımcıların Yeşil Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Yeşil renk size ne ifade eder	Güç ve başarı	16	7,6
	Heyecan ve mutluluk	35	16,7
	Üzüntü ve kararsızlık	12	5,7
	Samimiyet ve doğallık	147	70,0
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin yeşil renk size ne ifade eder dağılımı incelendiğinde; %7,6'sı güç ve başarı, %16,7'si heyecan ve mutluluk,%5,7'si üzüntü ve kararsızlık ,%70,0'i samimiyet ve doğallık ifade eder (Tablo 5.21).

Tablo 5.22: Katılımcıların Siyah Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Siyah renk size ne ifade eder	Güç ve başarı	134	63,8
	Heyecan ve mutluluk	4	1,9
	Üzüntü ve kararsızlık	62	29,5
	Samimiyet ve doğallık	10	4,8
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin siyah renk size ne ifade eder dağılımı incelendiğinde; %63,8'i güç ve başarı, %1,9'u heyecan ve mutluluk,%29,5'u üzüntü ve kararsızlık ,%4,8'i samimiyet ve doğallık ifade eder (Tablo 5.22).

Tablo 5.23: Katılımcıların Beyaz Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Beyaz renk size ne ifade eder	Güç ve başarı	34	16,2
	Heyecan ve mutluluk	27	12,9
	Üzüntü ve kararsızlık	9	4,3
	Samimiyet ve doğallık	140	66,7
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin beyaz renk size ne ifade eder dağılımı incelendiğinde; %16,2'si güç ve başarı, %12,9'u heyecan ve mutluluk,%4,3'ü üzüntü ve kararsızlık ,%66,7'si samimiyet ve doğallık ifade eder (Tablo 5.23).

Tablo 5.24: Katılımcıların Gri Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Gri renk size ne ifade eder	Güç ve başarı	38	18,1
	Heyecan ve mutluluk	7	3,3
	Üzüntü ve kararsızlık	141	67,1
	Samimiyet ve doğallık	24	11,4
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin gri renk size ne ifade eder dağılımı incelendiğinde; %18,1'i güç ve başarı, %3,3'ü heyecan ve mutluluk,%67,1'i üzüntü ve kararsızlık ,%11,4'ü samimiyet ve doğallık ifade eder (Tablo 5.24).

Tablo 5.25: Katılımcıların Kahverengi Renk Size Ne İfade Eder Dağılımı

	Demografik Özellik	N	%
Kahverengi renk size ne ifade eder	Güç ve başarı	16	7,6
	Heyecan ve mutluluk	9	4,3
	Üzüntü ve kararsızlık	111	52,9
	Samimiyet ve doğallık	74	35,2
	Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin kahverengi renk size ne ifade eder dağılımı incelendiğinde; %7,6'sı güç ve başarı, %4,3'ü heyecan ve mutluluk,%52,9'i üzüntü ve kararsızlık ,%35,2'si samimiyet ve doğallık ifade eder (Tablo 5.25).

5.7 Araştırma Değişkenlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada; Renk ve Algı, Renk Kavramı, Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı araştırmanın değişkenlerini oluşturmaktadır. Araştırmanın bu kısmında, araştırma değişkenlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilecek olup araştırma değişkenleri arasındaki ilişki ve araştırmanın hipotezleri irdelenecektir. (Tablo 26).

Tablo 5.26: Ölçeklere İlişkin Betimsel Analizi Sonuçları

Ölçek	N	Min.	Maks.	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık
Renk ve Algı	210	1,00	5,00	4,13	,77	-1,481	1,442
Renk Kavramı	210	1,00	5,00	2,33	,68	,836	1,356
Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı	210	1,00	5,00	3,81	,69	-,208	-,215

Çalışmanın bu kısmında, Araştırmaya katılan katılımcıların, renk ve algısına verdiği cevapların ortalaması $4,13 \pm 0,77$, minimum puanı 1,0 ve maksimum puanı 5,00 olarak belirlenmiştir. Ayrıca renk kavramına verdiği cevapların ortalaması $2,33 \pm 0,68$, minimum puanı 1,0 ve maksimum puanı 5,00 olarak saptanmıştır. Bununla birlikte, renk kullanımının tasarımlardaki algısına verdiği cevapların ortalaması $3,81 \pm 0,69$, minimum puanı 1,0 ve maksimum puanı 5,00 olarak tespit edilmiştir.

“Seçer (2015) normal dağılım varsayımının; ‘çarpıklık ve basıklık’ değerleri bakılarak değerlendirilmenin daha doğru bir yaklaşım olduğunu değerlendirmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013), çarpıklıkla basıklık değerlerinin +1,50 ve -1,50 değerlerinin arasında olduğu hallerde normal dağılımın sağlandığını kabul etmektedir. Gerçekleştirilen analizlerin neticesinde değişkenlerin tümünün ifade edilen aralıklarda bulunduğu, aşırı uç değerlerin bulunmadığı ve normal dağılım hipotezini temin ettiği belirlenmiştir, parametrik testlerin uygulanabilirliği neticesine ulaşılmıştır.”

5.8 Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Çalışmanın bu kısmında, renk ve algı, renk kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı arasındaki ilişki irdelenmiştir. Değişkenler oransal/aralıklı ölçekler olduğu

ve normal dağılım varsayımını sağladığı için parametrik test yöntemlerinden “Pearson Korelasyon Analizi”yle incelenmiş, istatistiki anlamlılık $p < 0,05$ seviyesinde değerlendirilmiştir. Korelasyon katsayısının değerlendirme ölçütleri şöyledir;

“ $0,00 = r_p$ ise ilişki yoktur.”

“ $0,00 < r_p < 0,29$ ise düşük düzeyde ilişki vardır.”

“ $0,30 < r_p < 0,69$ ise orta düzeyde ilişki vardır.”

“ $0,70 < r_p < 0,99$ ise yüksek düzeyde ilişki vardır.”

“ $1,00 = r_p$ ise mükemmel ilişki vardır” (Köklü, Büyüköztürk ve Bökeoğlu, 2006)

Tablo 5.27: Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Renk ve Algı	Renk Kavramı	Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı
Renk ve Algı	r_p	1	-,428**	,390**
	p		,000	,000
Renk Kavramı	r_p		1	-,272**
	p			,000
Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı	r_p			1
	p			

* $p < 0,01$, ** $p < 0,05$

Tablo 5.27’deki Pearson Korelasyon testi sonuçları incelendiğinde;

Katılımcıların, renk ve algı ile renk kavramı arasında negatif yönlü orta düzeyde korelasyon ($p < 0,05$) varken renk ve algı ile renk kullanımının tasarımlardaki algısı ile pozitif yönde orta düzeyde ilişki vardır ($p < 0,05$).

Katılımcıların renk kavramı ile renk kullanımının arasında negatif yönlü orta düzeyde korelasyon vardır. ($p < 0,05$).

5.9 Fark Testleri ve Genel Değerlendirme

Araştırmanın bu bölümünde araştırma grubunu oluşturan katılımcıların cinsiyeti, yaşı, çocuğunun olma durumu, eğitimi, çalışma süresi, bulunduğu kurumdaki çalışma süresi ve yönetici olma durumu ile araştırma değişkenleri düzeyleri arasındaki farklılaşmaları irdelenecektir.

Tablo 5.28: Katılımcıların Cinsiyeti ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	f	\bar{X}	SS	t	p
Renk ve Algı	Kadın	143	4,19	,73	1,629	,105
	Erkek	67	4,01	,85		
Renk Kavramı	Kadın	143	2,41	,67	2,446	,015
	Erkek	67	2,17	,66		
Renk Kullanımının	Kadın	143	3,77	,70	1,501	,135
	Erkek	67	3,61	,76		

Bağımsız örneklem t testinin neticeleri Tablo 28'te gösterilmiştir, analiz sonucunda; katılımcıların cinsiyetine göre renk kavramı algıları istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmakta ($p < 0,05$) olup kadınların renk kavramı algı düzeyi erkeklere göre daha yüksektir. Ayrıca katılımcıların cinsiyetine göre renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algıları istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmamaktadır ($p > 0,05$). Diğer deyişle, öğrencilerin cinsiyeti, renk kavramı grup ortalama skorları arasında farklılık oluştururken renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı grup ortalama skorları arasında farklılık oluşturmamaktadır.

Tablo 5.29: Katılımcıların Yaş ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	n	Ort.	SS	F	p
Renk ve Algı	17-19 Yaş arası	64	4,14	,68	2,928	,056
	20-22 Yaş arası	82	4,27	,61		
	23 Yaş ve üzeri	64	3,96	1,00		
Renk Kavramı	17-19 Yaş arası	64	2,48	,69	2,253	,108
	20-22 Yaş arası	82	2,27	,59		
	23 Yaş ve üzeri	64	2,26	,75		
Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı	17-19 Yaş arası	64	3,66	,76	,480	,619
	20-22 Yaş arası	82	3,71	,66		
	23 Yaş ve üzeri	64	3,78	,76		

Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre; araştırma grubunu oluşturan katılımcıların yaşlarına göre renk ve algı, renk kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki algıları istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır (Sırasıyla; $F=2,928$, $p=0.056$; $F=2,253$, $p=0.108$; $F=0,480$, $p=0,619$). Diğer deyişle, öğrencilerin yaşı, renk ve algı, renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı grup ortalama skorları arasında farklılık oluşturmamaktadır (Tablo 5.29).

Tablo 5.30: Katılımcıların Sınıf ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Sınıf	n	Ort.	SS	F	p
Renk ve Algı	1.Sınıf	59	4,12	,71	,347	,792
	2.Sınıf	47	4,16	,54		
	3.Sınıf	26	4,26	,87		
	4.Sınıf	78	4,09	,90		
Renk Kavramı	1.Sınıf	59	2,41	,70	,622	,602
	2.Sınıf	47	2,37	,63		
	3.Sınıf	26	2,30	,67		
	4.Sınıf	78	2,26	,69		
Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı	1.Sınıf	59	3,61	,71	,837	,475
	2.Sınıf	47	3,69	,78		
	3.Sınıf	26	3,82	,69		
	4.Sınıf	78	3,72	,70		

Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre; araştırma grubunu oluşturan katılımcıların sınıflarına göre renk ve algı, renk kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki algıları istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır (Sırasıyla; $F=,347$ $p=0.792$; $F=,622$, $p=0.602$; $F=0,837$, $p=0,475$). Diğer deyişle, öğrencilerin sınıfı, renk ve algı, renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı grup ortalama skorları arasında farklılık oluşturmamaktadır (Tablo 5.30).

Tablo 5.31: Katılımcıların Proje Tasarımında Hangi Sebepden Dolayı Renk Seçme Dağılımı ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Proje tasarımı	n	Ort.	SS	F	p
Renk ve Algı	Tasarıma anlam kazandırdığından	103	4,12	,82	,622	,538
	Konsepte anlam kazandırdığından	80	4,19	,64		
	Dikkat çekmesi için	27	4,00	,95		
Renk Kavramı	Tasarıma anlam kazandırdığından	103	2,33	,63	,388	,679
	Konsepte anlam kazandırdığından	80	2,31	,69		
	Dikkat çekmesi için	27	2,44	,81		
Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı	Tasarıma anlam kazandırdığından	103	3,80	,73	,337	,265
	Konsepte anlam kazandırdığından	80	3,62	,67		
	Dikkat çekmesi için	27	3,70	,83		

Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre; araştırma grubunu oluşturan katılımcıların proje tasarımında hangi sebepten dolayı renk seçme dağılımına göre renk ve algı, renk kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır (Sırasıyla; $F=,622$ $p=0.538$; $F=,388$, $p=0.679$; $F=0,337$, $p=0,265$). Diğer deyişle, öğrencilerin proje tasarımında hangi sebepten dolayı renk seçme dağılımı, renk ve algı, renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı grup ortalama skorları arasında farklılık oluşturmamaktadır (Tablo 5.31).

Tablo 5.32: Katılımcıların Eğitimin Hangi Döneminde Renk Bilgisini Öğrenme Dağılımı ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Proje tasarımı	n	Ort.	SS	F	p
Renk ve Algı	1.Sınıf	148	4,17	,71	5,722	,004
	2.Sınıf	33	3,75	1,01		
	Diğer	29	4,37	,64		
Renk Kavramı	1.Sınıf	148	2,36	,64	1,643	,196
	2.Sınıf	33	2,40	,86		
	Diğer	29	2,12	,60		
Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı	1.Sınıf	148	3,71	,73	,526	,592
	2.Sınıf	33	3,81	,79		
	Diğer	29	3,62	,59		

Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre; araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eğitimin hangi döneminde renk bilgisi öğrenme durumuna göre; renk kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır (Sırasıyla; $F=1,643$ $p=0.196$; $F=,526$, $p=0.592$). Ayrıca katılımcıların eğitimin hangi döneminde renk bilgisi öğrenme durumuna göre; renk ve algısı istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır. ($F=5,722$, $p=0.004$). Diğer deyişle, öğrencilerin eğitimin hangi döneminde renk bilgisi öğrenme durumu, renk ve algı grup ortalama skorları arasında farklılık oluştururken renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı grup ortalama skorları arasında farklılık oluşturmamaktadır (Tablo 5.32). Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre oluşturulan hipotez çözümlenmesi Tablo 5.32’te sunulmuştur.

Çalışmanın bu kısmında araştırma grubunu teşkil eden öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile araştırma değişkenlerinin toplam ortalama skorları arasındaki farklılaşmalar ele alınacak olup hipotezlerin genel değerlendirilmesi Tablo 5.32’te verilmiştir.

Tablo 5.33: Hipotezlerin Değerlendirilmesi (Fark Testi)

Değişken	Cinsiyet	Yaş	Sınıf	Eğitimin Hangi Döneminde Renk Bilgisi	Proje Tasarımında Renk Seçme
H1: Öğrencilerin renk ve algı sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır	X	X	X	X	✓
H2: Öğrencilerin renk kavramı sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır	✓	X	X	X	X
H3: Öğrencilerin renk kullanımı sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır	X	X	X	X	X

* X : Red ✓ : Kabul

BÖLÜM 6: DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİ

6.1 Değerlendirme

Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler ışığında öğrencilerin renkler üzerindeki bilgi, algı ve kullanım durumları ortaya çıkarılmak istenmiştir.

Araştırmada uygulanan anket üç ayrı bölümden oluşmaktadır. Ankette öğrencilerin kişisel bilgilerini, tasarımda hangi aşamada renk seçimlerini ve renk bilgilerini ölçmeyi amaçlayan sorular bulunmaktadır. İç Mimarlık öğrencilerinin renk konusundaki bilgileri, rengin tasarımda hangi aşamada kullanıldığı ve öğrenciler için neleri ifade ettikleri ortaya çıkarılmak istenmiştir.

Anketin ilk bölümünde öğrencilerin ana, ara, sıcak ve soğuk renkleri bilip bilmediği, renk bilgisini eğitimin hangi aşamasında öğrendiği, projelerin hangi aşamasından ne sebeple renk seçildiği ve renklerin teker teker öğrencilere ne ifade ettiği sorulmuştur.

Öğrenciler ana ve ara, sıcak ve soğuk renkleri büyük bir çoğunluk olarak bilmektedirler. Projelerinde renk seçimi yaparken öğrenciler ikilem içerisinde kalmış durumdadırlar. Bir kısım projede konsept için renk seçerken diğer kısım tasarımın anlam kazanması için renk seçmektedir. Proje tasarım aşamasında ilk olarak konsept belirlemesi yapılarak tasarım aşamasına geçildiği göz önünde bulundurulursa renk seçiminin tasarımda konseptle beraber belirlenmesi ve tasarımdaki alanların etkisine bakılarak seçimler düzeltilmelidir.

Renkler kavramsal olarak belirli kalıplar içerisinde değerlendiriliyor olarak görülseler bile bu bir dayatmadan ziyade insanlık tarihinin yaşayış ve var olduğu bölgenin özelliklerine dayalı bir psikolojik alt yapıdan kaynaklıdır. Öğrenciler renklere verdikleri anlamlar yüksek oranla bu güne kadar yapılmış psikolojik araştırmalarda sağlanan sonuçlarla örtüşmektedir.

Kırmızı renk ankete katılan öğrencilerin %56,2 sine güç ve başarıyı ifade ettiğini gözlemliyoruz. %32,9 oranla ile heyecan ve mutluluk duygularını ifade etmekte olduğunu görüyoruz. Üzüntü ve kararsızlık, samimiyet ve doğallık seçeneklerinin ise minimum bir seçim durumu olduğu görülüyor. Kırmızı üzerinde yapılan araştırmalara baktığımızda 1947 İsviçreli Psk. Max Lucher uygulamış olduğu test sonucu kırmızı

renge seven insanların güç ve güvene sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra bütün çalışmalarda kırmızı rengin ilgi çekici olduğu, enerji, moral, hırs, gösteriş, asalet, geleneksellik gibi kavramlarla algılandığı açık bir şekilde görülmüştür.

Kırmızı gibi Mavi, sarı, mor, turuncu, yeşil, siyah, beyaz, gri, kahverengi anket içerisinde sorulmuştur. Bu renklerde aynı kırmızı gibi gün aşırı gelen kalıplaşmış seçimlere, araştırmalar sonucu elde edilmiş algıların dışına çıkamamıştır. Seçimler iç mimarlık öğrencilerinin bakış açılarından değişiklik göstermemiştir. İnsan oğlunun psikolojik yapısının algıda farklılık yaratacak kadar bir değişiklik göstermediği ortaya çıkmıştır.

Anketin ikinci bölümünde öğrencilerin renklere olan ilgileri, renk bilgilerine olan güvenleri, renklerin psikolojik ve kalıplaşmış anlamlarının olup olmadığı ve projelerinde renkleri hangi aşamada seçtiklerini analiz edebilecek sorular vardır. Öğrencilerin renk bilgilerine güvenleri konusunda maalesef kararsızlık içerisinde oldukları gözlemlenmiştir. Ara ve ana renkleri bilseler bile renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkilerini kullanım amaçlarını ve yarattıkları algıyı tam olarak benimsiyemedikleri kanısı ortaya çıkıyor. Öğrenciler renklerin ilgi çekici ve psikolojik etkileri olduğunu çoğunlukla kabul etmişlerdir fakat öğrencilerin %65,2 si renklerin kalıplaşmış bir anlamı olmadığını ve kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum renklerin kalıplaşmış bir anlama sahip olmadığı düşüncesini gösterde bile anketin birinci bölümünde sorulmuş olan renk sorularında verilmiş olan cevaplar bizlere renklerin bu güne kadar yapılmış araştırmalarda ister psikolojik, ister mekansal algısında kalıplaşmış düşüncelerle aynı yönde cevapların yüksek oranla seçilmesi insanların renklere kalıplaşmış bir anlam verdiklerini ortaya koymaktadır. Zıt renklerin beraber kullanılması konusunda sorulan soruya öğrencilerin %18'i kullanılmamalı, %40'ı kararsızım ve %42'si kullanılmalı şeklinde cevap vermiştir. Sıcak – soğuk renklerin beraber kullanılması konusunda ise öğrencilerin %52'si kullanılmalı, %28'i kararsızım ve %20'si kullanılmamalı yönünde karar vermiştir. Bu oranlara baktığımızda öğrencilerin renklerin birbirleri ile kullanımını sağlayabilmeleri için renk kavramına, algı ve psikolojik etkilerine ve birbirleri ile olan uyumlarının ne şekilde sağlandığı ile ilgili bilgi eksikleri olduğu görülüyor.

Renk ve tonları öğrenciler açısından büyük bir önem taşımaktadır. Renk konusuna yeterince önem verdiklerinde renklerin asıl amaçlarını güçlü bir şekilde projelerine yansıtabilmektedirler. Öğrencilerin sadece %30'u projelerinin renk seçimini ilk aşamada yaptıklarını söylemektedirler. Geri kalan %27'si bu konuda kararsızdır ve %43'lük oranlarda öğrenciler ilk aşamada renk seçimini uygun bulmamaktadır. Seçimin proje tasarımı bittikten sonra yapılması gerektiği sorusuna ise %72'lik bir oranla karşı gelinmiştir. Öğrenciler projelerinde renk seçimini yaparken ilk ve son aşamalarda seçilmeli gibi keskin bir düşünceye sahip değildirler. Öğrenciler tasarımın renk seçimleri olmadan yapılamayacağına %48 oranında katılmaktadırlar. Fakat geri kalan %23 kararsız ve %29 katılmamaktadır. Öğrenciler projelerinde renk seçimlerinin çok önemli olduğunu ve konseptlerini daha iyi yansıttıklarını düşünmektedirler. Öyleyse renk seçimi olmadan tasarım yapılabilmesi çok başarılı bir proje ortaya çıkartmayacaktır.

Renklerin İç Mimarlık öğrencileri için ifade ettiklerine baktığımızda öğrencilerin 2 farklı biçimde bu soruyu değerlendirdiklerini görüyoruz. Kimi öğrenci proje için renklerin neyi ifade ettiğini, kimi ise insanlar üzerindeki psikolojik algılarına dayalı cevaplar vermiştir. Proje bazlı cevaplarda rengin: tasarıma canlılık , detayları ve formları öne çıkarma, projede tamamlayıcılık, anlam ve derinlik hissi kazandırma, mekana karakter kazandırma, konsepti daha anlamlı kılma gibi cevaplar vererek proje üzerindeki etkisini ortaya koymuşlardır.

Rengin psikolojik etkisi bazlı cevaplarda ise renkler insanlara; hayatı, hissi, canlılığı, özgürlüğü, güzelliği, farklılığı ve çeşitliliği, karakteri, enerjiyi, tarzı, sonsuzluğu, etkiyi, önemi, mutluluğu, belirleyiciliği, kişiliği ve uyumu yansıtmakta olduğu görülmüştür.

İç Mimarlık öğrencileri için renkler büyük önem taşır. Renklerin algısal özellikleri formların şekillerine göre bile değişirken uygulanacakları mekanların hacimsel kapasiteleri, ışık alma oranları ve bunun gibi etkenler göz önünde bulundurularak tecihlerin renklerin algılarına göre özenle seçilmesi gerekmektedir.

Kişisel olarak 210 öğrenciye en çok tercih ettikleri rengi sorduğumuzda renklerin tercih edilme sırası; siyah, mavi, kırmızı, gri, beyaz, mor, yeşil, sarı, turuncu, kahverengi olarak sıralanmıştır. Sıralamada cevaplar içerisinde tonlar mevcut olsada ana başlıklarla birleştirilmiştir. Örneğin: haki yeşili ve fıstık yeşili cevapları yeşile dahil edilmiştir.

Öğrenciler siyah rengi tercih etmelerinin sebebini; asalet, bütünlük, cesaret, dinginleştirici, güç, güven, güzellik, kararlılık, kusursuzluk, prestij, rahatlık, sadelik, şıklık, uyum özellikleri olduğunu düşündüklerini söyleyerek ifade etmişlerdir.

Diğer renkleri tercih etme sebeplerine baktığımızda;

Mavi: Güven, huzur, mutluluk, neşe, pozitif enerji, rahatlık, saflık, sakinlik, sonsuzluk, umut.

Kırmızı: Aselet, dikkat çekici, güç, güven, heyecan, iddialı, tutku, zarafet.

Gri: Başarı, denge, güç, mutluluk, rahatlık, sakinlik, şıklık, uyum.

Beyaz: basitlik, başarı, ferah, huzur, kolaylık, lüks, sadelik, temizlik, uyum, üzüntü.

Mor: Ciddiyet, denge, güç, heyecan, huzur, ilgi çekici, mutluluk, samimi.

Yeşil: Doğa, doğallık, enerji, ferahlık, huzur, ilham verici, mutluluk.

Sarı: Canlılık, doğallık, enerji, güç, mutluluk, rahatlık, samimiyet.

Turuncu: Enerji, heyecan, huzur, mutluluk, tutku.

Kahverengi: Ağır, dinlendirici, doğal, güvenilir, huzur, samimi, uyum.

Öğrenciler en çok tercih ettikleri renklerin sebeplerini yukarıdaki kelimelerle ifade etmişlerdir.

Bu ifadelere bakıldığında genel olarak kırmızı, gri ve sarı dışındaki renkler kullanımlarına huzur hissini net bir şekilde sağlamış oldukları kanısı ortaya çıkıyor. Renkler psikolojik olarak bireylerde farklı hisler uyandırsalarda bütünde herkesin renklerden hissetmek istedikleri aynı duygulara yol göstermektedir. Renkler bireyler arasında değişkenlik gösteren duygulara yol açmaktadır. Bir renk insandan insana değişen algı farklılıkları sayesinde zıt anlamlara sahip olabilir. Örneğin; Kırmızının hem dikkat çekici olarak hemde güven olarak iki farklı şekilde algılandığını görüyoruz. Dikkat çekici özelliği genel olarak markaların logolarında ve yemek alanlarında kullanılmaktadır, güvenilir olmasının sebebi ise insanların genel olarak güvenliklerini

riske atmamaları için uyarı tabelalarının kırmızı renkte olması gibi nedenlerin algıda farklılık yarattığını görmüş oluyoruz.

Anket sonuçlarına baktığımızda öğrenciler renk bilgilerine güven konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar ve bu sıkıntıyı gidermek için 210 öğrenciden 163 kişi daha kapsamlı renk eğitimi almak istemektedir. Bu oran bize İç Mimarlık eğitiminde öğrencilere daha kapsamlı bir renk eğitimi programlanması gerektiğini göstermektedir.

6.2 Sonuç ve Öneri

Renk ve Algı, Renk Kavramı, Renk Kullanımının Tasarımlardaki Algısı ölçeklerinin güvenilirlik katsayıları incelendiğinde; bu değerlerin sırasıyla 0,838, 0,710 ve 0,735 olduğu belirlenmiştir. Bu değerler; ölçeklerin oldukça güvenilir olduklarını”, ölçeklerin güvenilir olduğu ve analizde kullanılmasında bir engelin olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin renk görme kusuru dağılımı incelendiğinde; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %99,0’unda renk görme kusuru olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre araştırmanın renk kusuru olmayan öğrencilerin genel eğilimini yansıttığı değerlendirilebilir. Bununla birlikte renk görme kusuru olan katılımcılar %1,0 ile sınırlı kaldığı için çalışmanın bu noktasında sonra renk görme kusuru değişkeni analize dahil edilmeyecektir.

Bu araştırma kapsamında;

- Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin ana ve ara renkleri bilme dağılımı incelendiğinde; %97,1’i ana ve ara renkleri bildiği , %2,9’u ana ve ara renkleri bilmediği belirlenmiştir (Tablo 5.9). Bu sonuca göre araştırmanın ana ve ara renkleri bilen öğrencilerin genel eğilimini yansıttığı değerlendirilebilir.
- Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin sıcak ve soğuk renkleri bilme dağılımı incelendiğinde; %95,7’si sıcak ve soğuk renkleri bildiği , %4,3’ü sıcak ve soğuk renkleri bilmediği belirlenmiştir.
- Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin proje tasarımında hangi sebepten dolayı renk seçme dağılımı incelendiğinde; %49,0’u tasarıma anlam kazandırdığından, %38,1’i konseptte anlam kazandırdığından,%10,5’i dikkat çekmesinden dolayı proje

tasarımında renk seçmiştir. Sevdiğim renk olduğu için ve diğer seçenekleri %2.4 tercih edilmiştir.

- Araştırmaya katılan iç mimarlık öğrencilerinin eğitimin hangi döneminde renk bilgisi öğrenme durumu incelendiğinde; %70,5'i 1.sınıfta, %15,7'si 2.sınıfta,%5,7'si 3.sınıfta,%2,4'ü 4.sınıfta renk bilgisini öğrenmiştir. Daha kapsamlı ve anlamlı sonuçlar elde etmek için sınırlılık yaratan 3.sınıf, 4.sınıf ve diğer değişkenleri birleştirilerek diğerleri olarak yeniden adlandırılmıştır.

- Analiz sonucunda; katılımcıların cinsiyetine göre renk kavramı algıları istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmakta ($p < 0,05$) olup kadınların renk kavramı algı düzeyi erkeklere göre daha yüksektir. Ayrıca katılımcıların cinsiyetine göre renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algıları istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmamaktadır ($p > 0,05$). Diğer deyişle, öğrencilerin cinsiyeti, renk kavramı grup ortalama skorları arasında farklılık oluştururken renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı grup ortalama skorları arasında farklılık oluşturmamaktadır.

- Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre; araştırma grubunu oluşturan katılımcıların yaşlarına göre renk ve algı, renk kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki algıları istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır (Sırasıyla; $F=2,928$, $p=0.056$; $F=2,253$, $p=0.108$; $F=0,480$, $p=0,619$). Diğer deyişle, öğrencilerin yaşı, renk ve algı, renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı grup ortalama skorları arasında farklılık oluşturmamaktadır.

- Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre; araştırma grubunu oluşturan katılımcıların sınıflarına göre renk ve algı, renk kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki algıları istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır (Sırasıyla; $F=,347$ $p=0.792$; $F=,622$, $p=0.602$; $F=0,837$, $p=0,475$). Diğer deyişle, öğrencilerin sınıfı, renk ve algı, renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı grup ortalama skorları arasında farklılık oluşturmamaktadır.

- Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre; araştırma grubunu oluşturan katılımcıların proje tasarımında hangi sebepten dolayı renk seçme dağılımına göre renk ve algı, renk kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır (Sırasıyla; $F=,622$ $p=0.538$; $F=,388$, $p=0.679$; $F=0,337$, $p=0,265$).

Diğer deyişle, öğrencilerin proje tasarımında hangi sebepten dolayı renk seçme dağılımı, renk ve algı, renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı grup ortalama skorları arasında farklılık oluşturmamaktadır.

- Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre; araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eğitimin hangi döneminde renk bilgisi öğrenme durumuna göre; renk kavramı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır (Sırasıyla; $F=1,643$ $p=0.196$; $F=,526$, $p=0.592$). Ayrıca katılımcıların eğitimin hangi döneminde renk bilgisi öğrenme durumuna göre; renk ve algısı istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır. ($F=5,722$, $p=0.004$) . Diğer deyişle, öğrencilerin eğitimin hangi döneminde renk bilgisi öğrenme durumu, renk ve algı grup ortalama skorları arasında farklılık oluştururken renk ve algı ve renk kullanımının tasarımlardaki algısı grup ortalama skorları arasında farklılık oluşturmamaktadır.

Bu tez çalışmasında İç Mimarlık öğrencilerinin eğitimleri sırasında renklerle olan bilgi seviyelerini, renk algılarını ve tasarım aşamalarındaki renk seçimlerini ele almaktadır. Literatür çalışması renk, algı, mekan üzerine yapılmıştır. Bunlara bağlı olarak İç Mimarlık eğitimi aşamasındaki öğrencilerde bu bilgileri analiz edebilmek için anket uygulanmaktadır.

Anket içerisinde renklerin neyi ifade ettiğini sorduğumuz bölümün seçenekleri genel olarak renklere verilmiş olan kalıplaşmış sözcüklerden seçilmektedir.

Ankettin ölçekli soruları içine, renklerin kalıplaşmış bir anlamı vardır sorusuna 84 kişi katılmıyorum, 73 kişi katılıyorum ve 53 kişi kararsızım yanıtı vermekte. Buna bakılarak yorum yapmak gerekirse insanlar renklerin kişiden kişiye değişiklik gösterdiğini düşünüyor olduğu kanısına varmaktadır. Renklerin psikolojik etkileri vardır sorusuna ise 171 kişi katılıyorum, 9 kişi katılmıyorum ve 30 kişi kararsızım yanıtını vermektedir. Bu sonuçlara baktığımızda ise insanlar üzerinde renklerin psikolojik etki bıraktığı kanısına varılmaktadır.

Kırmızı rengin anket sonucu analiz edildiğinde Güç ve başarı seçeneği göze batmaktadır. Heyecan ve mutluluk hemen ardından tercih edilen seçenektir. Kırmızı kalıplaşmış bir anlamı yok denilemeyen bir renktir. Çünkü çok az insan tarafından Samimiyet ve doğallık, Üzüntü ve kararsızlık seçeneği tercih edilmektedir. İç Mimarlık

öğrencileri tarafından bakılsalar bile çok az farklı bakış açısı olarak bu şıklar tercih edilmektedir. Bu durum ankette sorulan bir soruyu tekrar düşünmemize sebep olmaktadır. Renklerin kişiden kişiye farklılık gösterdiğini düşündüren, renklerin kalıplaşmış bir anlamı vardır sorusunun yanıtı ile renklere verilen cevaplar birbirine zıt olarak görülmektedir.

Mavi rengin anket sonucu analiz edildiğinde Samimiyet ve doğallık seçeneği ilk sıradadır. Üzüntü ve kararsızlık seçeneği ise en düşük seviyededir. Heyecan ve mutluluk oranı ise kırmızı ile hemen hemen aynı seviyelere yakındır. Mavi renk doğa içerisinde varlığını en çok gösteren renktir denilebilmektedir. Gökyüzü, deniz, su gibi bizler için hayati önem taşıyan varlıkların rengidir. Bu durumun insan psikolojisini net bir şekilde etkilediği yanıtlarda görülmektedir.

Sarı rengin anket sonucu analiz edildiğinde Samimiyet ve doğallık seçeneği ilk sıradadır. Heyecan ve mutluluk seviyesi ise Kırmızı ve Mavi renk gibi aynı seviyelerde en çok seçilen 2. seçenektir. Üzüntü ve kararsızlık, güç ve başarı seçenekleri ise az seçilen seçeneklerdir.

Ana renklerin dışında mor, yeşil, turuncu, beyaz, siyah, gri ve kahverengi de anket içerisinde sorulup analiz edilmektedir.

Anket sorularına verilen yanıtlara bakılarak öğrencilerin renk bilgilerine %100 bir güven duyma durumu yoktur. Öğrenciler renklerle ilgili olmasına ve bölüm gereği renkleri çok fazla kullanmalarına rağmen renklerle ilgili bilgilerinin yetersiz olduğunu düşünmektedirler.

Öğrencilere ara ve ana renkleri bilip bilmedikleri sorulmuştur, 210 öğrenciden sadece 6 kişi bilmediğini söylesede kapsamlı olarak ana ve ara renkler sorulduğunda bilmeyen kişi sayısı ana renkte 9 kişi, ara renkte ise 20 kişi olarak görülmektedir.

Sıcak – soğuk renklerle Zıt renklerin kullanılması öğrenciler tarafından kabul görmüş bir durumdur. Bu durum tasarımın konsepti ile doğrudan ilişkilidir. Fakat bu renkler düzgün seviye ve formlarda kullanılmadığı taktirdirde proje için hoş olmayan etkiler yaratmaktadır.

Ankete baktığımızda, öğrencilerin projeleri için renk seçimlerini yüksek oranla tasarım aşamasında seçtikleri görülmektedir. Renk seçimlerini neye göre yaptıklarını sorduğumuzda ise tasarıma anlam kazandırdığı ve konsepte anlam kazandırdığı seçenekleri öne çıkmaktadır. Proje tasarım aşamasında ilk olarak konsept belirlemesi yapılarak tasarım aşamasına geçildiği göz önünde bulundurulursa öğrencilerin bu aşamalarda yetersiz oldukları ortaya çıkmaktadır. Konsept belirlemesi bir yandanda renk seçilmesinde büyük rol oynamaktadır. Renk seçimi projede ilk aşamada yer almaktadır. Tasarım bittikten sonra renk seçimi yapmak yanlış sonuçlar oluşturmaktadır.

Renkler üzerinde kalıplaşmış kesin bir anlam olmasa bile öğrencilerin ve insanların bu güne kadar çoğunluk olarak vermiş oldukları cevaplar genel olarak aynı anlamlar içerisinde kalmaktadır. İnsanların renklere bakış açıları, renk kavramı, çemberleri yıllarca araştırmalara konusu olmaktadır. Çalışmada bu kavramlara geniş olarak yer verilmekte ve ayrıntılı olarak literatür içerisine alınmaktadır.

Öğrenciler renkleri verimli bir şekilde kullanmayı öğrenmeleri gerektiği düşünülmektedir, renkler bizlerin algı dünyasında psikolojik olarak en büyük etkiyi sağlayan çekiçi, itici, mutlu, mutsuz edici ve bunun gibi milyonlarca hissi harekete geçiren büyük bir etkendir. Rengi kullanarak bu etkiyi meraklanları büyük, küçük, alçak, yüksek, parlak, mat, ayınlık ve karanlık kılmak mümkündür. Renk eğitimi bu etkileri kullanabilmeleri için öğrencilere yol gösterici bir yere sahiptir. Öğrenim hayatlarında bu bilgiyi ilk yılda ediniyor olmalarına rağmen bilgileri tam olarak öğrenmekte sıkıntı çekmektedirler, bu sıkıntıları ortadan kaldırmak için eğitim süresince renk konusu her döneme bölünerek ve bilgi alanı genişletilerek verilirse renk bilgisini en ince ayrıntılarına kadar öğrenebileceklerdir. Bunun sonucunda ise renklerin kullanımını profesyonel şekilde bilip uygulayan İç Mimarlar yetiştirilmiş olunacaktır.

Bu çalışma öğrencilerin renk bilgisine daha çok sahip olmaları gerektiğini ve eğitim sisteminde renk konusuna daha fazla yer verilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada öğrencilerin renk algısı incelenmektedir. Bir sonraki çalışmaların öğrencilerin renk kullanımı konusu üzerine yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akkurt, E. (2019). “*Kullanıcının Yapı Cephelerindeki Görsel Algısında Gestalt Kuramı'nın Etkileri: Diyarbakır'da 3 Farklı Bulvar Değerlendirmesi*”, Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.
- Ahundzade, E. “Sosyo Kültürel Değişim Kapsamında İç Mekanda Renk Kullanımı ve Analizi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2014.
- Akten, M., & Akoğlu, M. (2017). “Peyzaj Tasarımında Yapay Aydınlatmanın Mekan Algılaması Üzerine Etkisi.” , *Journal of Current Researches on Social Sciences*, C.7, s.480- 488.
- Alici, N. (2019). *İç Mekanda Renk Ve Renklerin İnsan Psikolojisine Etkileri*. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Aliyazıcıoğlu, S. (2012). “*Farklı Renk ve Işık Kombinasyonlarıyla Düzenlenmiş Yaşama Mekanlarının İnsanlar Üzerindeki Psikolojik Ve Fizyolojik Etkilerinin Araştırılması*” Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fen Bilimi Enstitüsü Ağaçişleri Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Alkan, İ. (2010). “*Ofis Mekanlarında Işık ve Renk İlişkisinin Görsel Konfora Etkisi*” Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Altan, İ. (1983). “*Mimaride Işık Gölge İlişkisinin Psikolojik Etkileri Üzerine Bir Araştırma*”, Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Fen Bilimleri Enstitüsü , Doktora Tezi, İstanbul.
- Altan, İ. (1993).”Mimarlıkta Mekan Kavramı.”, *Psikoloji Çalışmaları*, C.19, 75-88. https://dergipark.org.tr/tr/pub/iupcd/issue/9414/118010#article_cite
- Arnheim, R., (1974). “*Art and Visual Perception, A Psychology of the Creative Eye*”, The New Version, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London.
- Arslan, F. (2011). “*Mağazacılıkta Atmosfer*”. İstanbul: Beta Basım. Art and a Communication. 5(3), 22-27.

- Aslan, F., Aslan, E., & Atik, A. (2015). ‘‘İç Mekanda Algı.’’, *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5 (11), 139-151.
- Atalayer, F., (1994). ‘‘Temel sanat öğeleri’’, *Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları*, Eskişehir, 3 (4): 23-31.
- Atkinson, R., Atkinson R.C., Hilgard, E.R., (1995). *Psikolojiye Giriş*, (Çev., K.)
- Avar, A. A. (2009). *Lefebvre’in Üçlü Algılanan, Tasarlanan, Yaşanan Mekân Diyalektiği*. TMMOB, Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Dosya 17.
- Aydınlı, S., (1986). ‘‘Mekânsal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model’’, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydınlı, S., (1992). ‘‘Mimarlıkta Görsel Analiz’’, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, 6, İstanbul.
- Aydınlı, S., (1993). *Mimarlıkta Estetik Değerler*, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Aydıntan, E. (2001). ‘‘Yüzey Kaplama Malzemelerinin İç Mekan Algısına Anlamsal Boyutta Etkisi Üzerine Deneysel Bir Çalışma’’, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Ayıkul, E. (2015). *Mutfak Tasarımında Renk Kullanımı ve Rengin Belirlenmesine Etki Eden Öğelerin Belirlenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Aytem, N.M. (2005). *Mimari Mekanda Renk, Form ve Doku Değişkenlerinin Algılanması*. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 4-21.
- Baykurt, A. E. (2020). ‘‘Soyut Sanat Algısında Zihinsel Süreçler’’, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Baymur, F., (1994). ‘‘Genel Psikoloji’’, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul.
- Blasch, B.B. Wiener, W.R. ve Welsh, R.L., (1997). ‘‘*Foundations of Orientation and Mobility*’’, Second Edition, AFB Press, New York.
- Botton, A. (2012). ‘‘Muthuluğun Mimarisi’’, 4.Basım, Sel Yayıncılık, 2010.

- Brebner, J., (1982). *Environmental Psychology in Building Design*, Applied Science Publishers Ltd., Londra.
- Ching, Francis D.K. (2016). *İç Mekân Tasarımı*, İstanbul: Yem Yayın.
- Coates, M., Brooker, G., & Stone; (2017). *“Görsel İç Mimarlık Sözlüğü”*, (N. Şık, Çev.), Literatür Yayınları, İstanbul.
- Coşkuner, S., (1995), *“Renkler ve Kişiliğimiz”*, Site Ofset Ltd., 108, İzmir.
- Çarkacı, N., (1991). *“Tasarım”*, Bilkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, 1991-92 öğretim yılı Professional Practice ders notları, 61-62.
- Çeçen, A. R., (2002). *“Duygular İnsan Yaşamında Neden Vazgeçilmez ve Önemlidir”*, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/cusosbil/article/view/5000000958>, 25.01.2017
- Çete N. (2004). *“Çalışma Ortamlarında Verimliliğin Arttırılmasının Büro Mekanlarıyla İlişkilendirilmesi”*, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çetinbaş, Ş. (2012). *“İç Mekan Tasarımında İnsan Ve Renk İlişkisi: Konut Örneği”*, Karabük Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Karabük.
- Çolak, T. (2019). *“İlkokul Yapılarında İç Mekan Tasarımı ve Öğrenci İlişkisi: Mareşal Fevzi Çakmak Pakmaya İlkokulu Örneği”* Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Denel, B. (1981). *“Temel Tasarım ve Yaratıcılık”* ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliğı, Ankara.
- Doruk, B., (1973). *“Mimari Tasarıma Giriş Programı Üzerinde Bir Araştırma”*, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, Doçentlik Tezi, İstanbul.
- Duman, Ş. (2018). *“Mekan Kavramı ve Mekan Organizasyonu”*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Bölümü, Mekan Organizasyonu Ders notları, Trabzon.

- Durbin, K. (2020). ‘‘İç Mekan Algısı Bağlamında Yarı Kamusalözel Açık-Dış Oda Kavramı: Bomonti(Ada) Üzerinde İrdelenmesi’’, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Durmaz Irmak, Ö. (2008). ‘‘Antik Dönemden Günümüze Mimari Mekan Anlayışı; Behruz Çinici ve Şevki Vanlı Eserlerinin Mekanın Algılanmasını Sağlayan Ögeler Açısından İrdelenmesi’’, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Efendioğlu, M. (2004) ‘‘Reklamın İnsan Psikolojisine Etkileri ve Renk Faktörü’’, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Erdem, N., (2017) ‘‘Restoranların Tasarımında Aydınlatma ve Renk’’, T.C. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Erişti;, Ulusal, B., Dindar, M. (2013). ‘‘Görsel Algı Kuramlarına Dayalı Etkileşimli Bir Öğretim Ortamı Tasarımı ve Ortama İlişkin Öğrenci Görüşleri’’, *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 3(1): 47-66.
- Erkman, U., (1973). ‘‘Mimarîde Etki ve Görsel İdrak İlişkileri’’, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Doktora Tezi, İstanbul.
- Gagg, R. (2013). ‘‘İç Mimarlıkta Doku - Malzeme’’, (F. Akder, Dü., & C. Uçar, Çev.) Literatür Yayınları, İstanbul.
- Gerritsen, F. (1974). ‘‘Theory and Praticice of Color’’, Van Nostrand Reinhold Com, New York.
- Gezer, H. (2007). ‘‘Işık, Renk, Doku’’, *Mimarlıkta Malzeme Dergisi*, (6), 35-45.
- Gezer, H. (2012). Mekanı Kavrama Sürecinde Algılama Bileşenleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (11), 1-10.
- Gezer, H., (2007). ‘‘Yüzeyin Kimliği, Malzemenin Kendini İfadesi’’, *Mimarlıkta Malzeme Dergisi*, 4:35-45. 14.
- Gezer, H., (2012). ‘‘Mekanı Kavrama Sürecinde Algılama Bileşenleri’’, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21):1-10.

- Gibson, J.J., (1986). *“The Ecological Approach to Visual Perception”*, Second Edition, Lawrence Erlbaum Associates, Boston.
- Gordon G. (2003) *“Interior Lighting For Designers”*, John Wiley & Sons, 2003 New Jersey;51
- Göker M. (2006) *“Mimari Yapılarda Saydamlık ve Işığın İç Mekana Etkisi”*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversite Fen Bilimleri Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul.
- Göker Paktaş, M. (2018). *“İç Mimarlıkta Rengin Mekan Algısı Üzerindeki Etkisi” Uluslararası Disiplinler arası ve Kültürler arası Sanat Dergisi*, 3(5).
- Gökhan, Ç. B., & Atasoy, A. (2005). *“İç mimarlık eğitim programı tasarımı ve geliştirme modeli önerisi”*, *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 4(2), 25-36.
- Göler, S., (2009). *“Biçim, Renk, Malzeme, Doku ve Işığın Mekân Algısına Etkisi”* T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Güngör, H. (2005). *“Temel Tasarım”*, Patates Baskı Yayınları, İstanbul, 13-19.
- Hakan, K. Avcıoğlu, G. (2000). *“Eğlence Mimarisi”*, *M. Domus Mimarlık Dergisi*, Sayı;3, M1 Numara, Hearst Yayıncılık, İstanbul.
- Hançerlioğlu, O., (2000). *“Felsefe Sözlüğü”*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Helvacıoğlu, E., (2017) *“Color Contributionto Children’s Wayfinding in School Environments”*, Bilkent Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Hesselgren, S., (1969). *“The Language of Architecture”*, Applied Science Publishers Ltd., Barking, Essex, England.
- Hillier, B. ve Hanson, J., (1984). *“The Social Logic of Space”*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Hoogstad, J., (1990). *“Space, Time, Motion: Prolegomena to Architecture”*, First Edition, SDU Uitgeverij, Rotterdam.
- Howard & Dorothy Sun, (1992) *“Hayatınızı Renklendirin”*, Beyaz Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.

- İbili, G. (2018). “Sağlık Yapılarında İç Mekan Tasarımına Yönelik Renk Etkileri”, KTO Karatay Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- İzgi, S., (1969). “Resim Bilgisi, Konya”, Yeni kitap Basımevi, İstanbul.
- Jacob, B. (1972). *Surface Color Perception*. London: Cornell Uni. Press
- Kaçar, T., (1998). “İç mimarlık ve Ülkemizdeki Yeri”, *Anadolu Sanat Dergisi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Sayı:8, Eskişehir.
- Kaçar, T., (2007). “Mekanda Zaman Kavramı Üzerine Düşünceler”, Anadolu Üniversitesi, *Güzel Sanatlar Fakültesi, Sanat ve Kültür Dergisi, Sayı 18*.
- Kahvecioğlu, H. L., (1998). “Mimarlıkta İmaj: Mekânsal İmajın Oluşumu ve Yapısı Üzerine Bir Model”, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Kalınkara, V. (2001). “Konutta iç dekorasyon”, Teknik yayınevi.
- Kalmık, E. (1950). “Renklerin Armoni Sistemleri”, 1. Basım, Cumhuriyet matbaası; 38, İstanbul.
- Kamış, T., (1994). “Ürünü Renk Satar Teorisi ve Bugün”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kandinsky, W. (1969). “*Du Spiritüel Dans I’art*, Editions Dencel”, Paris
- Kandinsky, W. (2011). “*Sanatta Manevîlik Üstüne*”, (Çev: T. Turan), Haylaz Sanat Yayınları, İstanbul.
- Kandinsky, W. (2015). “*Sanatta Ruhsallık Üzerine*”, (Çev: Gülin Ekinci). Altıkırkbeş Yayınları, İstanbul.
- Karlı Tuğlu, H. U., (2008) “*Sürdürülebilir Mimarlık Çerçevesinde Ofis Yapılarının Değerlendirilmesi ve Çevresel Performans Analizi için Bir Model Önerisi*” MSGSÜ FBE, Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul.
- Keskinkol, G. (2019). “*Mekan Algısında Kaligrafik Ve Tipografik Yaklaşımın Yansımaları*”, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş., & Bökeoğlu, Ö. Ç. (2006). “*Sosyal bilimler için istatistik*”, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Kuban, D., (1992) “*Mimarlık Kavramları*”, Yem Yayınları, 4. Baskı, İstanbul.
- Lang, J. (1987). “*Creating Architectural Theory, The Role of Behavioral Sciences in Environmental Design*”, Van Nostrand Reinhold, New York.
- Manav, B. (2015). “Renk, Anlam, Mekan İlişkisi”, *The Turkish Online Journal of design*.
- Martel, C.,(1995), “*Ben Enerjiyim*”, Arion Yayınevi, İstanbul.
- MEB, (2011). “*İnşaata Teknolojisi*”, Bina Durumu Renk Tasarımı.
- Meiss, P., V. (1992). “*Elements of Architecture From Form to Place*”, London: Van Nostrand Reinhold. (ISBN 10: 0747600147 ISBN 13: 9780747600145)
- Merleau-Ponty, M., (1994) “*Algının Fenomenolojisine Önsöz*”, Afa Yayınları, İstanbul.
- Morgan, C.T., (1995). “*Psikolojiye Giriş*”, (Çev., H. Arıcı), Meteksan, Ankara.
- Morhayim, L. (2003), “*Ekolojik Mimari Tasarım Anlayışının İstanbul'daki Yüksek Ofis Yapıları Örneğinde Değerlendirilmesi*”, YTÜ FBE, Yüksek Lisans tezi, İstanbul.
- Norberg-Schulz, C., (1965). “*Intentions in Architecture*”, The M.I.T. Press, Cambridge.
- Norberg-Schulz, C., (1971). “*Existence, Space & Architecture, First Edition*”, Studio Vista, London
- Nuhoğlu, R. (2006). “*Rengin Tüketici Satınalma Davranışlarına Etkisi*”, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Üretim Yöntemi ve Pazarlama Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Office Design, (2005). “*Schmidt, Hammer and Lassen 2001*”, Kopenhag Danimarka;339.
- Özçalık M., Eskisarılı Ş. (2019). “Peyzaj Mimarlığında Renk Olgusu”, *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, S.2019/14, Nevşehir, s.60-75.

- Özdamar, K. (1999) ‘‘Paket Program ile İstatistiksel Veri Analizi’’, Kaan Kitabevi, 2. Baskı, Eskişehir.
- Özdemir, T. (2005). ‘‘Tasarımda Renk Seçimini Etkileyen Kriterler’’, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 14, Sayı 2;391-402
- Özdemir, T., (2005). ‘‘Renk Kavramı ve Konut İç Mekanında Tasarıma Etkileri’’, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilim Enstitüsü, Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul.
- Özer, B., (1974). ‘‘Estetik’in Anlamı, Kapsamı ve Günümüzdeki Yeri’’, *Yapı Dergisi*, Sayı:7, Yem Yayınları, İstanbul.
- Özgen, E., Şekerci, C., & Dündar, Z. (2016). ‘‘Mekan Tasarımında Rengin Önemi’’, *İç Ve Dış Arasındaki Çeper Temalı Ulusal Mekân Tasarımı Sempozyumu*, (S. 13-23). Kapadokya.
- Özlen, G., (2014). ‘‘Görsel Kimlik Tasarımında Logo ve Amblem Kullanımının Sektörlere Göre Renk Algısı’’, T.C. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Özsavaş, N., (2015). ‘‘Renk: Bir Değerlendirme Ölçütü Olarak İç Mekan Tasarımındaki Önemi ve Bir Ders İçeriği Önerisi’’, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Tezi, Eskişehir.
- Özsırkıntı Kasap, H. (2009). ‘‘20. Yüzyıl Mimarisinde Form ve Renk Kavramlarının Mekâna Etkisinin Mimari Akımlar Çerçevesinde Analizi’’ Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul.
- Parlakyıldız, İ.S. (2017). ‘‘İlkokul Mekanlarında Tasarım Bileşeni Olarak Renk Olgusunun Etkileri’’, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Paul Klee, (2006). ‘‘Çağdaş Sanat Kuramı’’, Mehmet Dündar (çev.), Dost Kitapevi; 47, İstanbul.
- Pile, J. (1997). ‘‘A history of interior designer’’, John Wiley & Sons Inc., 45-50.
- Poore, J. (1994). ‘‘Interior color by design’’, Mashachusetts: Rockport Publishers Ink.

- Rasmussen, Steen Eiler (2017). ‘‘Yaşanan Mimari’’ ,(Erduran, Ö. Çev.), Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Reekie, R. F., (1972) ‘‘Design in the Built Environment’’, Edward Arnold Publishers Ltd, Londra; 18.
- Roth, Leland M. (2015). ‘‘Mimarlığın Öyküsü’’, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul.
- Ruesch, J.-K., W. (1970). ‘‘Nonverbal Communications, Notes on Visual Perception of Human Relations’’, Berkeley: Univer Of CA. Press.
- Saraf, M. (2013). ‘‘Türkiye’de İç Mimarlık Eğitiminde Aydınlatmanın Yeri ve Önemi’’, *IV. Ulusal Aydınlatma Sempozyum Bildiri Kitabı*.
- Sarıca, C. (2011). ‘‘Yapılı Çevrede Renk Algısı: Ampirik Bir Çalışma’’, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Sarıtepe, S., (2017). ‘‘Renkler ve İştah’’, E.T. 10.07.2019. <https://www.dokortakvimi.com/blog/renkler-ve-istah> .
- Schulz, C., N. (1974). ‘‘Systeme Longuie de L’Architecture’’, Bruxelles: Charles Dessart et Pierre Mardaga. (ISBN13: 9782870090527)
- Seçer, İ. (2015). ‘‘Spss ve Lisrel ile Pratik Veri Analizi’’, 2. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Sirel Ş., (1974). ‘‘Kuramsal Renk Bilgisi’’, İDMMA Akademisi Yayınları Sayı: 124, İstanbul.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U., (2015). ‘‘Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü’’, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Sözen, M., Tanyeli, U., (1986). ‘‘Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü’’, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Stone S. ve Çarker G., (2011). ‘‘İç Mekan Tasarımı Nedir? ’’, YEM Yayın – 171, İstanbul.
- Şahin, D. (2012). ‘‘Aydınlatma Tasarımının Kullanıcı Üzerindeki Fizyolojik ve Psikolojik Etkileri Açısından İncelenmesi’’. İstanbul.

- Şahin, S., (2019). “*Dünü ve Bugünü ile İskandinav Konut İç Mekân Tasarımlarının Görsel Algı Açısından İrdelenmesi*”. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli.
- Şekerci, C., Özgen, E., ve Dündar, Z. (2016). “*Mekân Tasarımında Rengin Önemi*”, *İç ve Dış Arasındaki Çeper Temalı Ulusal Mekân Tasarımı Sempozyumu 2016 Bildiri Kitabı*.
- Tabachnick, B.G., Fidell. L.S. (2013). “*Using multivariate statistics*”, Sixth Ed., Boston.
- Talih, S., (2019). “*AVM’lerde Bulunan Yeme- İçme Mekanlarında Kullanılan Malzemelerin Kullanıcı Tercihleri Üzerindeki Etkisi*”, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Tansel, B., (1999), “*Temel Eğitim*” M.S.G.S.Ü., Ders Notları, İstanbul.
- Taşçıoğlu, M., (2013). “*Bir Görsel İletişim Platformu Olarak Mekan*”, YEM Yayın-217, İstanbul.
- Tuan, Y. (1977). “*Space and Place: The Perspective of Experience*”, University of Minnesota Press, USA.
- Tuğlu Karşlı H. U. (2006). “*Aydınlatmada Enerji Korunumu*”, *Tesisat Dergisi*;132 s.126–137.
- Tunalı, İ. (2013). “*Felsefenin Işığında Modern Resim*”, Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Tunalı, İ., (1996). “*Estetik*”, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Uğurtay Ayaydın, R. Z. (2019). “*Rengin Alanya’daki Dili*”, Alanya Hamdullah Emin Paşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Us, F. (2008). “*Mimari Mekânın Aktarımında Algılayıcı Hareketinin Önemi*”, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul.
- Us, F., (2009). “*Mimari Mekânın Aktarımında Algılayıcı Hareketinin Önemi*”, *Tasarım Kuram Dergisi*, 7, 82-98.

- Ustaoglu, F. D., (2012) ‘‘Kurum kimliği çerçevesinde Logo Tasarımını ve Rengini Anlamlandırmaya Yönelik bir alışma’’, T.C. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Ünal, T. C., (2013). ‘‘Kentsel Mekanlarda Hareketin Hızına Bağlı Değişen Görsel Algı’’, Yıldız Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Wade N., Swanston M., (2001). ‘‘Visual Perception, An Introduction’’, (2th Edition), Psychology Press Ltd., Philadelphia.
- Webster, N. ve Gove, P. B. (1981). ‘‘Webster’s Third New International Dictionary’’, USA: Meriam-Webster Inc.
- Wolman B. B., (1973), ‘‘Handbook of General Psychology’’, Prentice Hall. Inc., New Jersey.
- Yamaner, F. (2001). ‘‘Farklı Fonksiyonlarda Renk Kullanımına İlişkin Yaklaşımların Değerlendirilmesi’’, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Yıldırım, C. (2009). ‘‘Başlangıcından İzlenimcilik’e Kadar Resimde Rengin Simgesel Kullanımı’’, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yıldız, M. Z. ve Alaeddinoğlu, E. (2007). Küreselleşme ağında değişen mekân algılayışları. 38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika alışmaları Kongresi). *Kültürel Değerim, Gelişim ve Hareketlilik* içinde. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. C.2, 845-862.
- Yılmaz, Ü. (1991). ‘‘Renk Psikolojisi’’, Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Zengel, R., & Kaya, İ. (2007). ‘‘Renk Algısının Mekân Üzerindeki Etkileri’’, *İstanbul: Mimarlıkta Malzeme Dergisi*, S.6, 26-32.
- Zengel, Rengin (2008). ‘‘Mekân Algısına Yönelik Farklı Okuma Biçimleri’’, *Mimarlıkta Malzeme Dergisi*, 7, 26-32.

EKLER

EK 1:

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

26.10.2020

Sayın Ülkem Tutga

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/FB/2020/94 proje numaralı ve “**İç Mimarlık Öğrencilerinde Renk Algısı**” başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Direnç Kanol

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

EK 2:

Odevler	Öğrenciler	Not Defteri	Kütüphaneler	Takvim	Tartışma	Tercihler		
GÖRÜNTÜLENİYOR: ANASAYFA > MASTER > ÜLKEM TUTGA								
Bu sayfa hakkında Bu sizin ödev kutunuzdur. Bir yazılı ödevi görüntülemek için yazılı ödevin başlığını seçin. Bir Benzerlik Raporunu görüntülemek için yazılı ödevin benzerlik sütunundaki Benzerlik Raporu ikonunu seçin. Tıklanabilir durumda olmayan bir ikon Benzerlik Raporunun henüz oluşturulmadığını gösterir.								
ÜLKEM TUTGA GELEN KUTUSU GÖRÜNTÜLENİYOR: YENİ ÖDEVLER ▾								
Dosyayı Gönder								
Çevrimiçi Derecelendirme Raporu Ödev ayarlarını düzenle E-posta bildirmeyenler								
☐	YAZAR	BAŞLIK	BENZERLİK	PUANLA	CEVAP	DOSYA	ÖDEV NUMARASI	TARİH
☐	Ülkem Tutga	ABSTRACT	%0	--	--		1596713778	29-May-2021
☐	Ülkem Tutga	ÖZET	%0	--	--		1596713932	29-May-2021
☐	Ülkem Tutga	BÖLÜM 1	%1	--	--		1596710371	29-May-2021
☐	Ülkem Tutga	SONUÇ	%1	--	--		1596712839	29-May-2021
☐	Ülkem Tutga	BÖLÜM 3	%10	--	--		1596711070	29-May-2021
☐	Ülkem Tutga	BÖLÜM 4	%12	--	--		1596711732	29-May-2021
☐	Ülkem Tutga	BÖLÜM 2	%14	--	--		1596710862	29-May-2021
☐	Ülkem Tutga	BÖLÜM 5	%14	--	--		1596712295	29-May-2021

Yrd. Doç. Dr. Simge BARDAK DENEREL